การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณี และแนวทางในการช่วยเหลือ

ปริญญานิพนธ์

ของ

หทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2546

371.91
ห135ก
ส.3

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณี และแนวทางในการช่วยเหลือ

บทคัดย่อ

ของ

หทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์

29 มี.ค. 2546

S101295

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2546

ห 122898

หทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์. (2546). ***การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณีและแนวทางในการช่วยเหลือ.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียนและแนวทางในการช่วยเหลือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 7 คน ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบทดสอบ สังคมมิติ และการเยี่ยมบ้าน ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสังเคราะห์ วิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปผล

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ปัญหาด้านส่วนตัว ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านโรงเรียน และปัญหาด้านสังคม ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

1.1 ปัญหาส่วนตัวของนักเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเรียน และปัญหาบุคลิกภาพ

1.2 ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ นักเรียนไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดา และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

1.3 ปัญหาด้านโรงเรียนที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ในห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ไม่ประทับใจในการสอนของครูและไม่ชอบบรรยากาศการเรียนการสอน

1.4 ปัญหาด้านสังคมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน ได้แก่ ชอบคบเพื่อนที่ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน และนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์

2. ภายหลังได้รับการศึกษารายกรณี นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน เข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น เข้าชั้นเรียนและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น

A STUDY OF FACTORS RELATED TO THE TRUANT BEHAVIOR : A CASE STUDY AND INTERVENTION

AN ABSTRACT

BY

HATAIKARN PUDWAT

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Guidance and Counseling Psychology

at Srinakharinwirot University

May 2003

Hataikarn Pudwat. (2003). ***A Study of Factors Related to the Truant Behavior : A Case Study and Intervention.*** Master thesis, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok : Granduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committe : Assist. Prof. Dr. Nanthana Wong-In, Assist. Prof. Promtida Sankamkrue.

The purpose of this case study was to study factors related to the truant behaviors of Mathayom Suksa III students of Srivichaividtaya school. The Study focused on causes of the students' truant behaviors and helping strategies.

The subjects for this study were seven truant - behavior students of Mathayom Suksa III of Srivichaividtaya School in the academic year 2002. The research instruments and techniques were an observation recording, an interview, questionnaires, tests, sociometry and home - visiting. The 7 case - study materials were synthesized, analyzed, interpreted and summarized in organized forms.

The results of the study were as follows :

1. Causes or factors influencing the students' truant behaviors were their personal problems, surrounding environment problems, school problems and social problems :

1.1 The students' personal problems : physical problems, studying problems and personality problems.

1.2 The students' surrounding evironment problems : low economic status, neglected and stricted parental chiled - rearings.

1.3 The students' school problems : too many students in the classroom, dissatisfied with the teachers' teaching styles and classrom Climate.

1.4 The students' social problems : preferred to wandering with the truancies, did not interested in studying and spended most of their time in watching television.

2. The students' truant behaviors decreased after exposing to the case study approach. The students become more self - understanding, more self - monitoring, attending classess and taking more learning responsibilities.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน : การศึกษารายกรณี
และแนวทางในการช่วยเหลือ

ของ

นางสาวหทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. นภาภรณ์ หะวานนท์)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสนคำเครือ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่อง ดูแลให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา อีกทั้งยังประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เพิ่มเติมในขณะดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการ อาจารย์สมจิตร แก้วแสนขวัญ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปกครอง และคณะครูของโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนศรีวิจัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้าย ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณมารดาบิดา ครูอาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน เพื่อน ๆ ปริญญาโทวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ภาคปกติ ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือให้ผู้วิจัยสามารถทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

หทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
	ประชากร	5
	กลุ่มตัวอย่าง	5
	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	กรอบแนวคิดการศึกษา	9
	ข้อตกลงเบื้องต้น	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน	10
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน	10
	ความหมายของพฤติกรรมหนีเรียน	10
	สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียน	12
	การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมหนีเรียน	18
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน	20
	งานวิจัยในประเทศ	20
	งานวิจัยต่างประเทศ	22
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี	23
	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี	23
	ความหมายของการศึกษารายกรณี	23
	จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี	24
	ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี	26
	กระบวนการในการศึกษารายกรณี	29
	วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี	56
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	62
	แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	62
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	62
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	62
	การวิเคราะห์ข้อมูล	72
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
	การวิเคราะห์ข้อมูล	73
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	152
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	152
	กลุ่มที่ศึกษา	152
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	152
	สรุปผลการศึกษา	160
	การอภิปรายผล	161
	ข้อเสนอแนะ	164
บรรณานุกรม		165
ภาคผนวก		170
	ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	171
ประวัติย่อผู้วิจัย		202

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะเด็กนักเรียนในขณะนี้ มีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดปัญหาในแง่พฤติกรรมที่ขัดต่อกฎระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม อีกทั้งยังมีลักษณะที่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามในสังคมไทย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอบายมุขหลาย ๆ อย่างด้วย ดังเช่น การที่เด็กวัยรุ่นใช้เวลาว่างไปเที่ยวเตร่กันในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ กับเพื่อน หรือไม่ก็ใช้สถานที่ดังกล่าวเป็นที่นัดพบปะสังสรรค์กัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีลักษณะที่ตอบสนองต่อธรรมชาติของความต้องการ หรือความสนใจของเด็กวัยรุ่นเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเล่นการพนัน การใช้ยาเสพติด หรือแม้แต่ความคุ้นเคยต่อการประพฤติตนในทำนองชู้สาวของเด็กผู้ชาย และเด็กผู้หญิง (ปนัทดา เพ็ชรสิงห์. 2530 : 132)

ปัญหาวัยรุ่นเป็นปัญหาสังคมปัญหาหนึ่งที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งในต่างจังหวัดและในกรุงเทพมหานคร เรามักพบอยู่เสมอว่านักเรียนวัยรุ่นจำนวนมากที่มีพฤติกรรมไม่สอดคล้องตามความคาดหวังของสังคม เช่น หนีโรงเรียน แต่งกายผิดระเบียบของโรงเรียน หรือแต่งกายไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ แต่งหน้าทาปาก มีกริยาวาจาหยาบคาย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา เล่นการพนัน เล่นสนุกเกอร์ จับกลุ่มตามศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์หรือดิสโก้เทค ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น แสดงออกทางเพศเกินควร ลักขโมย ไม่เคารพเชื่อฟังบิดามารดาหรือครู อาจารย์ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ยกพวกตีกัน ขีดเขียนตามสาธารณสมบัติสถานและอื่น ๆ (กิติพงศ์ พัฒนพงศ์. 2538 : 11)

การกระทำผิดดังกล่าวนับวันจะมีจำนวนมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาที่ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2541 - 2542 รวมจำนวน 15,970 คน โดยในปีงบประมาณ 2541 ตรวจพบนักเรียนนักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัย จำนวน 6,937 คน คิดเป็นร้อยละ 43.93 และในปีงบประมาณ 2542 ตรวจพบนักเรียนนักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัย จำนวน 8,853 คน คิดเป็นร้อยละ 56.07 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างปีงบประมาณ 2 ปีที่ผ่านมา พบว่า ในปีงบประมาณ 2542 ตรวจพบนักเรียนนักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเพิ่มมากขึ้น จากปีงบประมาณ 2541 คิดเป็นร้อยละ 12.14 (กองสารวัตรนักเรียน. 2543 : 23)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาความประพฤตินักเรียนนักศึกษาทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2541 - 2542 พบว่า นักเรียนนักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยมากที่สุดคือ การหลบหนีการเรียน (กองสารวัตรนักเรียน. 2543 : 29)

จากสภาพดังกล่าวพบว่า ปัญหานักเรียนหนีเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญและควรจะได้รับการแก้ไขโดยด่วน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ปนัดดา ปริยทฤฒ และคณะ (2539 : 36) กล่าวว่า ปัญหาการขาดเรียนหรือการหนีเรียนนั้นเป็นปัจจัยพื้นฐานของการนำไปสู่ปัญหาที่ร้ายแรงตามมาได้ เป็นผลเสียต่ออนาคตของนักเรียนเอง มีผลกระทบที่อาจก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวตามมา และเป็นผลเสียต่อการพัฒนาทรัพยากรทางด้านบุคลากรของประเทศชาติ ปัญหาการหนีเรียนของนักเรียนนั้น ถ้าหากเกิดขึ้นเป็นบางครั้งบางคราวถือว่าเป็นสิ่งปกติเพราะนักเรียนอาจมีความรู้สึกเบื่อหน่ายไม่อยากไปโรงเรียน แต่ถ้านักเรียนขาดเรียนบ่อย ๆ หรือขาดเรียนเป็นประจำถือว่าเป็นสิ่งผิดปกติ เป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎระเบียบของโรงเรียน (สุภาลินี กังวาลเนาวรัตน์. 2532 : 15) การหลบหนีการเรียนเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่พฤติกรรมที่มีความรุนแรง จากการหนีเรียนไปพบเพื่อนที่ไม่ดี ชักชวนเพื่อนเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมณ์ สถานที่เล่นการพนัน ดื่มสุราและของมึนเมาประเภทต่าง ๆ รวมทั้งเสพสารเสพติด พฤติกรรมเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2515) และกฎกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2515) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 โดยถือว่าเป็นลักษณะพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยของนักเรียนนักศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ กรมพลศึกษา. 2527 : 32 - 34)

การหนีเที่ยวของเยาวชนเป็นปัญหาหนักอกหนักใจของพ่อแม่ และผู้ปกครอง เมื่อเริ่มเข้าวัยรุ่นมีเด็กนักเรียนมากมายที่มักขาดเรียน บางคนออกจากบ้านตามปกติแต่ไปไม่ถึงโรงเรียน หรือไปแต่แยกออกมาและมักจะไปในที่ต่าง ๆ เช่น บ้านเพื่อน สวนสาธารณะ ศูนย์การค้าต่าง ๆ ลานสเก็ต คอฟฟี่ช้อฟ โรงภาพยนตร์ต่าง ๆ เมื่อไปแล้วก็รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินสบายใจ ลืมเรื่องการเรียนซึ่งยุ่งยากกว่า การขาดเรียนบ่อย ๆ ทำให้เวลาเรียนไม่ครบ เรียนไม่ทันเพื่อน ต่อบทเรียนไม่ติด ทำให้สอบตก หรือบางครั้งถูกงดสอบจึงต้องตกไปอยู่กับเด็กรุ่นหลังกว่า (สมทรง เกื้อหนุน. 2531 : 59)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนนักศึกษา จังหวัดนครปฐม พบว่าระหว่างเวลา 10.00 - 14.00 น. มีนักเรียนที่การกระทำความผิดต่าง ๆ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2515) ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 132 ลงวันที่ 22 เมษายน 2515 ได้แก่ นักเรียนนักศึกษาแต่งกายผิดระเบียบ ดื่มสุรา สูบบุหรี่ เล่นเกมส์ตู้ เดินเที่ยวเตร่ตามสวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ เช่น

ห้างบิ๊กซี ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเวลาที่มีการเรียนการสอนตามปกติในสถานศึกษา และจากความเห็นของเจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนและนักศึกษา ยังกล่าวว่า ปัญหาการหนีเรียนเป็นพื้นฐานของปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างโรงเรียน พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความถดถอยทางคุณธรรม และจริยธรรม ด้านความรับผิดชอบ ค่านิยม ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ความอดทนนั้น จะเห็นได้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการหนีเรียน (จารุวัตร เพียรชัย. 2541 : 3)

สกินเนอร์ (Skinner. 1959 : 2ข320) กล่าวว่า พฤติกรรมการหนีโรงเรียนว่า มีพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงแนวโน้มที่จะทำให้เด็กเหล่านั้นกลายเป็นเด็กเกเร เพราะการหนีเรียนย่อมพิจารณาได้ว่าเป็นการกระทำเพื่อท้าทาย หรือต่อต้านอำนาจของผู้ใหญ่ (The Rejection of Adult Authority) การหนีเรียนเป็นความเกเร (Delinquents) ประเภทหนึ่งในรูปของการงดเว้น การที่จะต้องกระทำตามหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นนักเรียน แม้ว่าไม่ถึงขนาดที่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้อื่นก็ตาม (ประสาน ทิพย์ธารา. 2521 : 117)

ครอบครัวจัดได้ว่าเป็นสภาพแวดล้อมแห่งแรกของเด็กและเป็นสภาพแวดล้อมที่จัดได้ว่ามีอิทธิพลมากที่สุดต่อลักษณะพฤติกรรมของเด็ก ระดับเศรษฐกิจ ฐานะของครอบครัว (Socio - Economic Class) ก็มีผลต่อพฤติกรรมของเด็ก กล่าวคือ ปัญหาพฤติกรรม พบได้มากในกลุ่มครอบครัวที่มีเศรษฐกิจฐานะต่ำ เนื่องจากครอบครัวกลุ่มนี้มักจะมีลักษณะการดูแลเด็กที่ค่อนข้างก้าวร้าว ไม่ค่อยแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล ไม่ควบคุมอารมณ์ ลงโทษเด็กด้วยการเฆี่ยนตีอย่างรุนแรง และไม่ค่อยมีเวลาดูแลเล่นกับเด็ก (มงคล หลักคำ. 2536 : 19) ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาน ทิพย์ธารา (2521 : 134 - 142) กล่าวว่า ครอบครัวที่อยู่ในชนบทหรือแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งนอกจากจะยากจนแล้วยังมีบุตรเป็นจำนวนมาก ต้องดิ้นรนทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัวจนไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูก ไม่ว่าจะเป็นการเรียน สุขภาพอนามัย ตลอดจนความรักความอบอุ่น นอกจากนี้เด็กอาจจะต้องช่วยทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัวก่อนไปโรงเรียน บางครั้งทำงานจนต้องไปโรงเรียนสาย เลิกเรียนก็ต้องรีบกลับบ้านมาช่วยงานบ้านจนถึงค่ำ เช่นนี้เด็กย่อมไม่มีเวลาทำการบ้านให้เสร็จทันส่ง วันรุ่งขึ้นก็ไม่กล้าไปโรงเรียน เพราะเกรงจะถูกลงโทษ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม สิ่งเหล่านี้บางครั้งทำให้เกิดปมด้อมหรืออายเพื่อน ในที่สุดก็ไม่อยากไปโรงเรียน

ปัจจุบันนี้เทคโนโลยีต่างได้มีการพัฒนาการเจริญรุดหน้าขึ้นอย่างมากมาย ทำให้สภาพของสังคมภายนอกมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของเด็กโดยเฉพาะสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่น สิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอเกมส์ มีผลกระทบต่อพฤติกรรมเด็กโดยตรง อีกทั้งสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กหนีเรียน เพราะสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีย่อมชักนำให้เด็กเสียได้ เช่น ในแหล่งที่มีการ

มั่วสุมเล่นการพนัน อบายมุขต่าง ๆ สถานเริงรมย์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ชอบทำตามกลุ่มเพื่อน ก็มักจะเข้าไปมั่วสุมเล่นการพนันหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขเหล่านั้นด้วย จึงเห็นว่าเป็นเรื่องสนุกสนานมากกว่าการไปโรงเรียน

โรงเรียนจัดได้ว่าเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก ซึ่งโรงเรียนควรจะมีหน้าที่ในการสร้างพลเมืองที่ดีและมีคุณภาพของประเทศชาติ นั่นคือ โรงเรียนจะต้องไม่เป็นสถานที่ที่ก่อให้เด็กสร้างพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แต่ถ้าพิจารณาดูให้ดีอาจจะพบได้ว่า เด็กที่แสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาปัจจุบันนี้อาจเป็นผลมาจากสภาพในโรงเรียนนั่นเอง เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมในโรงเรียนค่อนข้างที่จะให้สิ่งที่ไม่พึงพอใจแก่เด็กตลอดเวลา อย่างเช่น การที่ครูใช้การลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามที่ครูสั่งการ แข่งขันในเรื่องของวิชาการ การดุด่าการพูดจาถากถาง การหัวเราะเยาะ หรือการดูถูก เป็นต้น จากสภาพเช่นนี้จึงทำให้เด็กทุกคนเรียนรู้ที่จะหนีออกจากสภาพที่ไม่พึงพอใจเหล่านี้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. 2532 : 371)

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นจากฝ่ายปกครองโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหานักเรียนหนีเรียนเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดในทุกปีการศึกษา โดยพฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ นักเรียนจะออกจากบ้าน โดยแต่งเครื่องแบบนักเรียนไปโรงเรียนตามเวลาที่เคยไปโรงเรียนตามปกติ แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน โดยจะไปอยู่ตามสวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า ร้านเกมส์ หรือพฤติกรรมอีกอย่างหนึ่งที่แสดงว่านักเรียนหนีเรียน คือ นักเรียนไปโรงเรียนและไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน โดยไปมั่วสุมตามสถานที่ต่าง ๆ ในโรงเรียนและอีกกรณีคือ นักเรียนไม่เข้าชั้นเรียนในบางรายวิชา จากรายงานของฝ่ายปกครอง พบว่า ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนหนีเรียนมากที่สุด คือ จำนวน 34 คน ซึ่งตรวจพบโดยเจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนจังหวัดนครปฐม และอาจารย์ฝ่ายปกครองในโรงเรียน ทางโรงเรียนได้เชิญผู้ปกครองของนักเรียนทั้ง 34 คน มาพบ และในจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนดังกล่าว พบว่า มีนักเรียน 7 คน เป็นนักเรียนชาย 4 คน นักเรียนหญิง 3 คน ที่ทางโรงเรียนได้ทำทัณฑ์บนไว้ เนื่องจากมีพฤติกรรมหนีเรียนและเชิญผู้ปกครองมาพบ ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งหากไม่ได้รับการช่วยเหลือนักเรียนอาจจะต้องออกจากโรงเรียนซึ่งจะเป็นผลเสียต่ออนาคตของนักเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนทั้ง 7 คน ดังกล่าว ควรจะได้รับการช่วยเหลือโดยรีบด่วน โดยจะต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้นักเรียนหนีเรียน ซึ่งจะได้หาทางป้องกันแก้ไขหรือยังยั้งพฤติกรรมหนีเรียนได้ทันเวลา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน โดยวิธีการศึกษารายกรณี (Case Study) ซึ่งจะได้หาทางป้องกันแก้ไข อีกทั้งยังเป็นหนทางหนึ่ง

ที่จะช่วยบิดามารดา ผู้ปกครอง อาจารย์ ตลอดจนหน่วนยงานของรัฐบาลและเอกชนที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนักเรียนได้รับรู้เกี่ยวกับปัญหานี้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจและร่วมมือกันเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการช่วยเหลือนักเรียน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 7 คน โดยศึกษาปัญหา สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียน และแนวทางในการดำเนินการช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาพฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งจะช่วยให้คณะครูและผู้ปกครองเข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น และดำเนินการช่วยเหลือให้พฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนลดลง โดยวิธีการให้คำปรึกษากลุ่ม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนที่ศึกษารายกรณี ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครู อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนได้นำวิธีการศึกษารายกรณีไปช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน ให้นักเรียนสามารถอยู่กับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 34 คน เป็นนักเรียนชาย 15 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. อายุระหว่าง 14 - 15 ปี

3. มีพฤติกรรมหนีเรียน ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปในภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2545

4. นักเรียนถูกลงโทษโดยทางโรงเรียนได้ทำทัณฑ์บนไว้

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ การศึกษารายกรณี

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมหนีเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมหนีเรียน หมายถึง

การที่นักเรียนไม่ไปโรงเรียนหรือไม่เข้าชั้นเรียน เพื่อเรียนหนังสือตามปกติ ซึ่งมิใช่เนื่องจากความเจ็บป่วยหรือมีกิจธุระจำเป็น แต่ไม่ไปโรงเรียนหรือไม่เข้าชั้นเรียนโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร โดยมิได้รับความยินยอมหรือรับรู้จากผู้ปกครองหรือครู โดยแสดงพฤติกรรมดังนี้

1) นักเรียนแต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้าน แต่ไม่ไปโรงเรียน โดยจะไปมั่วสุมอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะ ห้างสรรพสินค้า บ้านเพื่อน แล้วเจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนไปพบ จึงนำนักเรียนส่งโรงเรียน

2) นักเรียนที่แต่งเครื่องแบบนักเรียนมาโรงเรียนในตอนเช้า และไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน โดยนักเรียนจะไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน เช่น โรงพลศึกษา สนามฟุตบอล โรงอาหาร คณะครูในโรงเรียนตรวจพบจึงนำนักเรียนส่งฝ่ายปกครอง

3) นักเรียนที่แต่งเครื่องแบบนักเรียนมาโรงเรียนในตอนเช้า และไม่เข้าชั้นเรียนในบางรายวิชาโดยไม่ได้รับความยินยอมของครูประจำวิชา เมื่อหมดคาบเรียนในวิชานั้น ก็จะกลับเข้ามาเรียนในวิชาอื่น ๆ ตามปกติ ครูประจำวิชาตรวจพบจึงนำนักเรียนส่งฝ่ายปกครอง

2. การศึกษารายกรณี (Case Study) หมายถึง

กระบวนการศึกษารายละเอียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนศรีวิชัย จังหวัดนครปฐม ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน เพื่อจะได้เข้าใจสาเหตุที่ทำให้นักเรียนหนีเรียนและเป็นแนวทางในการช่วยเหลือ เพื่อให้นักเรียนหนีเรียนลดลงและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการศึกษา 7 ขั้นตอนดังนี้

1) การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน หมายถึง ผู้วิจัยกำหนดว่าจะศึกษาปัญหาที่เกี่ยวกับพฤติกรรมหนีเรียนและผู้วิจัยคาดคะเนว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนมีสาเหตุมาจากสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ โดยการทดสอบหรือค้นหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริด้วยวิธีต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดคะเนไว้หรือไม่

2) การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง โดยการใช้เครื่องมือแนะแนวเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถาม แบบทดสอบ

3) การวินิจฉัย หมายถึง การนำเอาผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือตีความของข้อมูลที่ได้รวบรวมมาหลาย ๆ วิธีการมาพิจารณาดูว่าผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปในทางใด เพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน

4) การช่วยเหลือ หมายถึง กระบวนการที่ผู้วิจัยหาแนวทางลดพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียน ซึ่งได้แก่ การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองไม่ให้หนีเรียนได้

5) การทำนายผล หมายถึง การคาดการณ์ล่วงหน้าว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนจะมีพฤติกรรมหนีเรียนลดลงหรือไม่ หลังจากที่ทำการศึกษาแล้ว

6) การติดตามผล หมายถึง การประเมินผลจากการศึกษานักเรียนรายกรณีว่าพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนลดลงหรือไม่หลังจากทำการช่วยเหลือแล้ว โดยตรวจสอบจากสมุดการมาโรงเรียนของนักเรียนจากครูประจำชั้น และสมุดการเข้าชั้นเรียนจากอาจารย์ประจำวิชา

7) การสรุปและข้อเสนอแนะ หมายถึง การสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษานักเรียนที่มีพฤติกรรมนักเรียน ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และบุคคลผู้สนใจ

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน

1) ปัญหาสุขภาพ หมายถึง สภาพความเจ็บป่วยในด้านร่างกายและจิตใจ ได้แก่ ปวดศีรษะ ไข้หวัด โรคประจำตัว

2) ปัญหาบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงเมื่ออยู่กับครอบครัว ครูอาจารย์ในโรงเรียน และเพื่อน

3) ปัญหาด้านการเรียน หมายถึง สภาพปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ เรียนไม่รู้เรื่อง การสอบไม่ผ่านในบางรายวิชา ขาดโรงเรียนบ่อย ไม่ทำการบ้านส่งครู

4) สถานภาพการสมรสของบิดามารดา หมายถึง การที่บิดามารดาหย่าร้างกัน การที่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน

5) แบบแผนการเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองในด้านการควบคุมเด็ก การเป็นตัวอย่างแก่เด็ก การให้รางวัล และการลงโทษ ตลอดจนการวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตนภายในบ้านในเรื่องการตรงต่อเวลา การอ่านหนังสือ การทำความสะอาดบ้าน การดูทีวี การไปเที่ยวกับเพื่อน

6) ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หมายถึง รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน

7) ระบบการเรียนการสอนของครู หมายถึง วิธีการสอนของครู ตลอดจนความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน

8) สภาพของชั้นเรียน หมายถึง สภาพการเรียนการสอนและบรรยากาศที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนระหว่างครูและนักเรียน ได้แก่ นักเรียนคุยเสียงดังในชั้นเรียนขณะที่ครูสอน นักเรียนเล่นกันในชั่วโมงเรียน

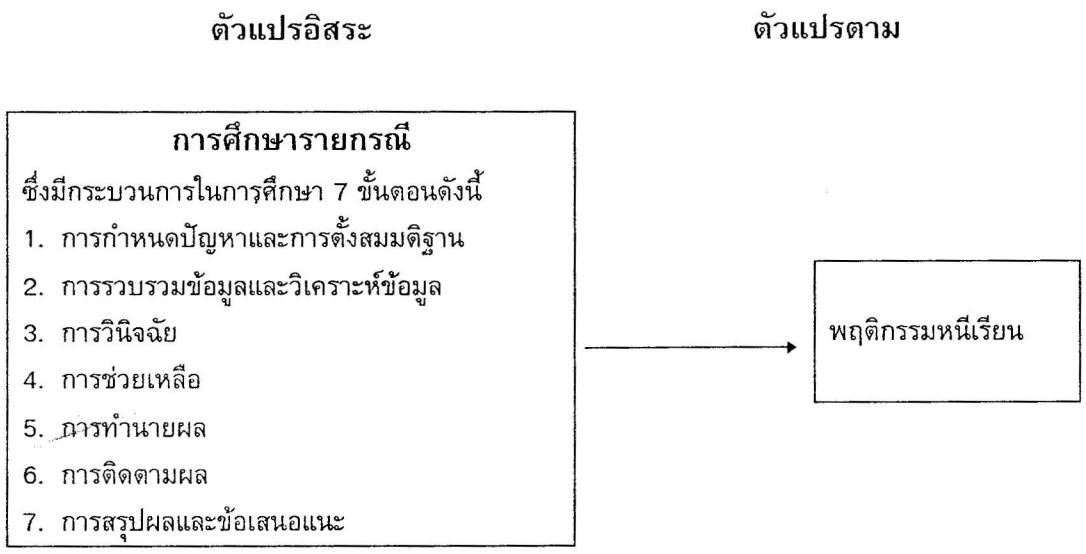
9) สถานที่ตั้งของโรงเรียน หมายถึง ตำแหน่งหรือบริเวณของโรงเรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่อยู่ล้อมรอบโรงเรียน

10) กฎระเบียบของโรงเรียน หมายถึง กฎหรือข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ตั้งขึ้นมาเพื่อสอดส่องดูแลและควบคุมความประพฤติของนักเรียน ได้แก่ ระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกาย ทรงผม การมาโรงเรียนให้ทันเวลาเข้าเรียน การลงโทษนักเรียนเมื่อกระทำผิด

11) อิทธิพลของสื่อมวลชน หมายถึง สื่อที่ใช้ในการนำข่าวสารไปสู่นักเรียนโดยการดู อ่าน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์

12) เพื่อน หมายถึง บุคคลที่นักเรียนให้ความใกล้ชิดในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เวลาว่าง ปรึกษาปัญหายามไม่สบายใจ

กรอบแนวคิดในการค้นคว้า

ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนทั้ง 7 คน รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ผู้วิจัยได้ใช้ชื่อสมมติ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความลับ

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่ทำการศึกษาค้นคว้า โดยมีลำดับดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน
   1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน
      1.1.1 ความหมายของพฤติกรรมหนีเรียน
      1.1.2 สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียน
      1.1.3 การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมหนีเรียน
   1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน
      1.2.1 งานวิจัยในประเทศ
      1.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
   2.1 เอสการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี
      2.1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี
      2.1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี
      2.1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี
      2.1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี
      2.1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี
   2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียน

1.1.1 ความหมายของพฤติกรรมหนีเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายของพฤติกรรมหนีเรียน (Truants) ไว้ดังต่อไปนี้

พยอม อิงคตานุวัฒน์ (2530 : 31 - 32) ได้กล่าวว่า การหนีโรงเรียนพบมากในเด็กอายุสูงกว่า 10 ปี โดยมีพฤติกรรมการหนีเรียนคือ นักเรียนจะออกจากบ้านไปตามเวลาที่เคยไปโรงเรียนตามปกติ แต่ไปไม่ถึงโรงเรียน เด็กจะใช้ช่วงระยะเวลาที่ควรอยู่โรงเรียนไปเที่ยวเตร่ตามความพอใจ เช่น โรงภาพยนต์ สวนสาธารณะ สถานที่เล่นเกมส์ต่าง ๆ เป็นต้น การหนีโรงเรียนจะหนีไปตามลำพังคนเดียวหรือไปเป็นกลุ่มเกินกว่าสองคน

จากโรงเรียนเดียวกัน แต่ถึงแม้จะหนีไปตามลำพังคนเดียวก็จะไปเจอพวกหนีเรียนด้วยกันที่มาจากโรงเรียนอื่น ๆ ตามสถานที่มั่วสุม เด็กหนีโรงเรียนจะมีพฤติกรรมการหนีเรียนอยู่ 2 แบบคือ แบบที่หนึ่ง ออกจากบ้านและกลับบ้านตรงเวลา พ่อแม่ไม่มีโอกาสรู้เลยว่าลูกหนีโรงเรียน ถ้าโรงเรียนไม่เข้มงวดกับการไปโรงเรียนสม่ำเสมอของนักเรียน บางครอบครัวหนีโรงเรียนเป็นเดือน ๆ พ่อแม่ยังไม่รู้ มารู้ก็เมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น แบบที่สอง หนีโรงเรียนแล้วเลยไม่กลับบ้านสักหนึ่งหรือสองคืนก่อนในระยะแรก ๆ ซึ่งต่อไปจะไม่กลับบ้านหลาย ๆ คืน

ปนัดดา เพ็ชรสิงห์ (2530 : 19 - 20) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมที่เรียกว่า เป็น "การหนีโรงเรียน" (Truancy) นี้ก็คือ การที่เด็กมีสภาพเป็นนักเรียนแต่ไม่ไปโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสือโดยปราศจากเหตุผลอันชอบธรรม และโดยไม่ได้รับความยินยอมจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

วนิช บรรจง (2531 : 10) สรุปการหนีเรียน (Truancy form School) ว่าการหนีเรียนมักเป็นอาการที่เกิดขึ้นจากการที่เด็กได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง มิใช่ความต้องการของเด็กที่จงใจกระทำเพื่อแยกตัวเองออกจากเพื่อน ๆ และครู แต่การกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรงที่เด็กได้รับดังกล่าวต่างหากที่ทำให้เด็กจำใจต้องหนีโรงเรียน

ในประมวลกฎหมายการศึกษาของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ค.ศ. 1949 บทที่ 12 ตอนที่ 16834 (The California Education Code : State of California, 1949, Article 12, Section 16834) นิยามศัพท์คำว่า "เด็กหนีโรงเรียน" ไว้ดังนี้คือ เป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป และไม่เกิน 15 ปี ซึ่งหยุดเรียนหรือไม่ไปโรงเรียนเกินกว่า 3 วัน โดยปราศจากเหตุผลอันสมควรและได้รับรายงานว่า หนีโรงเรียนเกินกว่า 3 วันขึ้นไปก็จะถือว่าเป็นเด็กหนีโรงเรียนจนเรียกได้ว่าติดเป็นนิสัย นอกจากนี้คำว่า "เด็กหนีโรงเรียน" จะไม่ใช้ในความหมายทำนองเดียวกับคำว่า "เด็กหนีออกจากบ้าน" แต่จะใช้เพื่ออธิบายพฤติกรรมที่เด็กนักเรียนไม่ไปโรงเรียนไม่ว่าจะมีสาเหตุเนื่องจากการที่เขาไม่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น การที่เขาเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีเกี่ยวกับโรงเรียนมาก่อน การไปโรงเรียนสายไม่ทันเวลา หรือแม้กระทั่งการหลบหนีโรงเรียนอยู่เป็นประจำ (Neumeyer. 1955 : 232)

บรีนแนน จิม (Brennan Jim. 1978 : 149 - 152) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมการหนีเรียนคือ เด็กที่หนีเรียนอายุระหว่าง 10 - 13 ปี การหนีเรียนไม่ได้เตรียมแผนการณ์ไว้ล่วงหน้า ไม่มีสิ่งของใดติดตัวเลยนอกจากเสื้อผ้าที่สวม และเงินจำนวนเล็กน้อย เด็กที่อายุน้อยจะใช้การเดินหรือใช้บริการขนส่งสาธารณะ เด็กที่อายุมากจะโบกรถหรือนั่งรถไปกับเพื่อน เด็กจะไปกับเพื่อนที่มีนิสัยเหมือนกันและเพศเดียวกัน การหนีเรียนส่วนใหญ่จะไปนอนค้างบ้านเพื่อนหรือบ้านญาติ เด็กหนีเรียนส่วนมากไปมั่วสุม มีการขโมยเล็ก ๆ น้อย ๆ ร้อยละ 30 ขโมยสิ่งของใหญ่ร้อยละ 15 ขายกัญชาร้อยละ 20 ขายยากระตุ้นประสาทต่าง ๆ ร้อยละ 11

1.1.2 สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียน

ศุภาสินี กังวาลเนาวรัตน์ (2532 : 73 - 75) กล่าวว่า สาเหตุของการหนีโรงเรียนมีได้หลายประการ อาจจะเนื่องจากสาเหตุเดียวหรือหลายสาเหตุก็ได้ สาเหตุที่สำคัญ ได้แก่

1. ครอบครัวและทัศนคติของบิดามารดาต่อการศึกษาของบุตร ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวขาดความอบอุ่น ขาดความเข้าใจต่อเยาวชน ครอบครัวขาดระเบียบวินัย ครอบครัวที่มีขนาดใหญ่ ครอบครัวที่มีการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง เมื่อเด็กกระทำผิด ครอบครัวยากจน ลักษณะครอบครัวดังกล่าวนี้ล้วนแล้วแต่มีผลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวของเยาวชนทั้งสิ้น

บิดามารดาบางรายมีทัศนคติในทางลบต่อโรงเรียน ต่อครู ตำหนิโรงเรียนและครูต่อหน้าเยาวชน ให้เยาวชนขาดความเชื่อถือโรงเรียนและครู ในครอบครัวที่มีฐานะยากจน บิดามารดามีความคิดว่า เยาวชนควรจะได้ช่วยเหลือครอบครัว ทำงานบ้าน และทำงานหาเลี้ยงชีพเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการศึกษา การศึกษาในระดับที่เยาวชนสามารถอ่านออกเขียนได้นั้นเพียงพอสำหรับพวกเขาแล้ว

2. เยาวชน เยาวชนมีความรู้สึกไม่ชอบเรียนบางวิชา เนื่องจากตัวเองไม่ถนัด ไม่เข้าใจหรือบางครั้งเรียนไม่ทันเพื่อน เกิดความรู้สึกเบื่อเรียน การมาโรงเรียนสายเกิดความรู้สึกว่าตัวเองมีปมด้อย อันเนื่องมาจากฐานะทางบ้านยากจนหรือปมด้อยทางรูปร่าง หน้าตา ถูกเพื่อนล้อเลียนบ่อย ๆ เป็นต้น

3. เพื่อน วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบแสวงหาความแปลกใหม่ ชอบคึกคะนอง ชอบสนุก ชอบทดลอง และเป็นวัยที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนสูงมาก ในครั้งแรกที่เยาวชนหนีโรงเรียนอาจเนื่องมาจากการเอาแบบอย่างเพื่อน ถูกเพื่อนชักจูง ถ้าเยาวชนไม่ยอมหนีโรงเรียนตามเพื่อนที่ท้าทายก็จะถูกเพื่อนสบประมาทว่าขี้ขลาดตาขาว เยาวชนมีความรู้สึกว่าการหนีโรงเรียนทำให้ตัวเองมีอิสระมากขึ้นและมีความพึงพอใจ ถึงแม้ว่าตัวเองจะถูกลงโทษก็ตาม ถ้าการหนีโรงเรียนครั้งแรกเยาวชนได้รับความพึงพอใจ ในครั้งต่อ ๆ ไป เมื่อเยาวชนประสบปัญหาความเบื่อหน่ายในการเรียนก็จะหาทางออกโดยการหนีโรงเรียนดังกล่าว

4. โรงเรียน เยาวชนมีปัญหาในการปรับตัวต่อระเบียบของโรงเรียนและต่อครู ระเบียบ กฎเกณฑ์ของโรงเรียนที่ค่อนข้างเก่ามิได้ปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับธรรมชาติวัยรุ่นและสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในปัจจุบัน ครูผู้สอนค่อนข้างดุ เข้มงวด ไม่เข้าใจวัยรุ่น วิธีการสอนของครูไม่ดึงดูดความสนใจของเด็กหรือสอนแล้วเด็กไม่รู้เรื่อง เป็นต้น

ราศรี ธรรมนิยม (2524 : 13) ได้แบ่งสาเหตุของการหนีโรงเรียนไว้ดังนี้

1. สาเหตุจากโรงเรียน

โรงเรียนไม่มีบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น

โรงเรียนไม่มีสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่น

ครูไม่มีจิตวิทยา ไม่เข้าใจเด็ก ปกครองเข้มงวดหรือปล่อยปละละเลยมากเกินไป

โรงเรียนมีการสอนที่น่าเบื่อหน่าย

โรงเรียนมีระเบียบวินัยที่เคร่งครัดมากเกินไปจนปฏิบัติได้ยาก

เมื่อเด็กทำผิด มีการทำโทษ เฆี่ยนตีหรือประจานกันจนเด็กได้รับความอับอาย และทนมาโรงเรียนไม่ได้

2. สาเหตุจากครอบครัว

พ่อแม่ไม่มีโอกาสเลี้ยงดูลูกซึ่งฝากคนอื่นไว้ ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น

สภาพบ้านแตกในครอบครัว พ่อแม่หย่าร้างกัน พ่อดื่มสุรา ทะเลาะวิวาททำร้ายกันอยู่เสมอ

สภาพบ้านเรือนอยู่ในบริเวณโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งสลัม แหล่งเสื่อมโทรมที่เป็นแหล่งอบายมุขหลายอย่าง

เด็กมีระดับสติปัญญาไม่ดี เรียนไม่ทันเพื่อนหรือเรียนซ้ำชั้น

เด็กมีสภาพจิตไม่ปกติ มีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น สายตาสั้นเกินไป หูตึง ทำให้ครูสอนไม่ค่อยได้ยิน

ฐานะยากจน ไม่มีอุปกรณ์การเรียนเหมือนเพื่อน ๆ

ประสาน ทิพย์ธารา (2521 : 134 - 142) กล่าวถึงปัญหาสำคัญที่ทำให้เด็กหนีโรงเรียนว่า มีสาเหตุดังนี้คือ

1. ปัญหาครอบครัว ซึ่งแยกออกได้เป็น

1.1 ปัญหาความยากจน โดยเฉพาะพวกที่อยู่ในชนบทหรือแหล่งเสื่อมโทรม ซึ่งนอกจากจะยากจนแล้วยังมีบุตรเป็นจำนวนมาก ต้องดิ้นรนทำงานหาเลี้ยงชีพและครอบครัวจนไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูก ไม่ว่าจะเป็นการเรียน สุขภาพอนามัย ตลอดจนความรักความอบอุ่น นอกจากนี้ตัวเด็กก็อาจจะต้องช่วยทำงานหารายได้มาจุนเจือครอบครัวก่อนไปโรงเรียน บางครั้งทำงานจนไปโรงเรียนสาย เลิกเรียนก็ต้องรีบกลับมาช่วยงานบ้านจนถึงค่ำ เช่นนี้เด็กไม่มีเวลาทำการบ้านให้เสร็จทันส่ง วันรุ่งขึ้นก็ไม่กล้าไปโรงเรียนเพราะเกรงจะถูกลงโทษ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม สิ่งเหล่านี้บางครั้งทำให้เด็กเกิดปมด้อยหรืออายเพื่อน ในที่สุดก็ไม่อยากไปโรงเรียน

1.2 ปัญหาบ้านแตก การที่พ่อแม่หย่าร้างกัน แยกกันอยู่หรือทะเลาะเบาะแว้งกันทุกวันจนลูก ๆ ไม่อยากอยู่บ้าน ในกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับญาติพี่น้องก็มักจะกลายเป็นคนเก็บตัว เกิดความเบื่อหน่าย อยากหนีสังคม ที่ไม่อยากไปโรงเรียนก็อาจเพราะเกิดความอับอายเมื่อถูกเพื่อนถามถึงสภาพทางบ้าน

1.3 พ่อแม่ขาดการเอาใจใส่เด็ก การที่เด็กจะสนใจไปโรงเรียนหรือไม่ บางครั้งก็อาจเป็นเพราะพ่อแม่บางคนสนับสนุนให้ลูกขาดเรียนก็มี เช่น ไปเล่นการพนันโดยให้เด็กเฝ้าอยู่บ้านหรือบางทีก็นำเด็กไปด้วย ไม่เคยสนใจผลการเรียนของลูก เมื่อเด็กขาดเรียนไปมากจนเคยชินในที่สุดก็จะติดเป็นนิสัย

1.4 พ่อแม่ไม่สนใจ มักไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาของลูก และคิดว่าเด็กไม่เรียนหนังสือก็อยู่ได้ หรือเรียนไปก็ไม่ได้เรียนต่อเพราะไม่มีฐานะพอที่จะส่งเสียได้ จึงไม่สนับสนุนให้ลูกไปโรงเรียน

1.5 พ่อแม่มีอาชีพเร่ร่อน ส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง เมื่อไปรับจ้างทำงานที่ใดก็มักจะอพยพโยกย้ายครอบครัวไปด้วย เมื่อไปอยู่ที่ใหม่ก็ไม่ได้นำลูกไปแจ้งย้ายภูมิลำเนาและแจ้งย้ายโรงเรียนเดิมและไม่ยอมส่งลูกไปโรงเรียน ปล่อยให้ลูกอยู่ช่วยงานบ้านจนกระทั่งไม่ได้ไปเรียนหนังสือตามเกณฑ์อายุ

2. ปัญหาจากสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กขาดเรียน เพราะสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีย่อมชักนำให้เด็กเสียได้ เช่น ในแหล่งที่มีการมั่วสุมเล่นการพนัน อบายมุขต่าง ๆ สถานเริงรมย์ต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กที่ชอบทำตามกลุ่มเพื่อน ก็มักจะเข้าไปมั่วสุมเล่นการพนันหรือเกี่ยวข้องกับอบายมุขเหล่านั้นด้วยจนเห็นว่าเป็นเรื่องที่สนุกสนานมากกว่าการไปโรงเรียน ถ้าในบริเวณที่อยู่อาศัยไม่ค่อยมีเด็กที่เรียนหนังสือ ก็มักชักชวนกันไปเที่ยวเตร่และประพฤติตนไปในทางเกเรเสียมาก

3. ปัญหาจากโรงเรียน โรงเรียนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กขาดเรียน เนื่องจากเด็กมาถึงโรงเรียนแล้วไม่ได้รับความอบอุ่นเพียงพอ โรงเรียนไม่จัดบริการหรือสิ่งชักจูงเด็กให้รู้สึกอยากมาเรียน ปัญหาด้านนี้อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาการจัดโรงเรียน โรงเรียนกวดขันระเบียบวินัยจนเกินไป เช่น เครื่องแบบของนักเรียน บางแห่งก็เน้นเรื่องระเบียบเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้เด็กเกิดความรำคาญและรู้สึกเบื่อที่จะมาโรงเรียน หรือโรงเรียนจัดกิจกรรมสำหรับเด็กไว้มากเกินไป หรือน้อยเกินไปไม่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเด็ก การจัดบริการไม่ดี เช่น บริการอาหารกลางวัน น้ำดื่ม ห้องสุขา ห้องพยาบาล ห้องสมุด สถานพักผ่อนหย่อนใจ เครื่องอุปกรณ์การกีฬา ซึ่งเหล่านี้ทำให้เด็กรักโรงเรียน เห็นว่าการมาโรงเรียนสนุกกว่าอยู่ที่บ้านหรือการไปเที่ยวนอกบ้าน ดังนั้นหากโรงเรียนไม่สามารถจัดบริการเหล่านี้ได้จะทำให้เด็กเบื่อโรงเรียนและหนีโรงเรียนได้

สถานที่ตั้งของโรงเรียนอยู่ในย่านชุมชนแออัด อากาศไม่ดี หรือบริเวณคับแคบห่างไกลชุมชน ตั้งอยู่ในย่านที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขศาสตร์ อยู่ใกล้กับสถานเริงรมย์ต่าง ๆ

โรงเรียนไม่ได้ปลูกฝังค่านิยมด้านศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก มุ่งให้ความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ทำให้

เด็กไม่สามารถเลือกพิจารณาได้ว่าสิ่งใดถูกต้อง ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำอย่างไร เด็กจึงมีโอกาสที่จะประพฤติผิดได้ง่าย เด็กจะไม่รักโรงเรียน ขาดเรียนและหนีโรงเรียนไปในที่สุด

3.2 ปัญหาจากครู

ครูไม่เข้าใจว่าเด็กแต่ละวัยจะมีพฤติกรรมต่างกันอย่างไร จึงไม่อาจเป็นที่พึ่ง หรือที่ปรึกษาของเด็กได้ เมื่อเด็กไม่เข้าใจครูก็จะทำตัวห่างเหิน จากครูไป ซึ่งเป็นสาเหตุให้เด็กขาดเรียนได้เช่นเดียวกัน

จำนวนของครูไม่เพียงพอกับนักเรียน บางชั้นเรียนก็ไม่มีครูสอนประจำ ทำให้เด็กคิดว่าการมาโรงเรียนหรือไม่มาก็มีค่าเท่ากันคือ ไม่ได้เรียนหนังสือ

ปัญหาครูเตรียมการสอนไม่ดี ไม่พยายามจัดบทเรียนให้เด็กเกิดความสนุกสนานในการเรียน ไม่ปรับปรุงความรู้ให้ทันสมัย ทำให้เด็กเบื่อหน่ายต่อการเรียนได้ง่าย

ครูให้เด็กทำงานมากเกินไป ซึ่งถ้าเด็กทำไม่ทันก็มักเกิดความกังวล กลัวถูกลงโทษก็เลยหลบเลี่ยงไม่ยอมมาโรงเรียนได้

ครูไม่สนใจหรือติดตามดูว่าเด็กในชั้นเรียนของตนขาดเรียนหรือไม่ ทำให้เด็กคิดว่าถ้าหนีโรงเรียนไปครูก็คงไม่ทราบ

ครูดุเกินไป ไม่มีความเมตตากรุณาและขาดความเห็นอกเห็นใจเด็ก ทำให้เด็กระแวงอยู่ตลอดเวลา กลัวการลงโทษ มาเรียนด้วยความกังวลใจ วิธีการลงโทษแบบพร่ำเพรื่อ ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่กล้ามาโรงเรียน

ครูไม่ให้ความเป็นธรรมแก่เด็กเสมอหน้ากัน เลือกที่รักมักที่ชัง เด็กจะเกิดความคลางแคลงใจในตัวครู เกิดปมด้อยว่าครูไม่รัก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กบางคนเกลียดครู เกลียดโรงเรียน ขาดเรียนไปในที่สุด

ครูขาดการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครอง เด็กบางคนหนีโรงเรียนไปเที่ยวเพราะเพื่อนชักชวน ทางบ้านก็คิดว่ามาโรงเรียน ทางโรงเรียนก็คิดว่าเด็กอยู่กับบ้าน

3.3 ปัญหาอื่น ๆ ที่มีผลต่อการขาดเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่เอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของเด็ก เมื่อได้รับความรู้ไปจากโรงเรียน แต่ไม่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ เด็กก็อาจจะเบื่อหน่ายการเรียนได้

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณ ส่วนใหญ่เพื่อการก่อสร้างอาคารเรียนจนไม่สามารถบริการด้านอื่น ๆ ให้แก่เด็กได้อย่างเต็มที่ ทำให้ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องเล่นที่จะช่วยดึงดูดความสนใจให้เด็กออกจากโรงเรียน

ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการประถมศึกษา ซึ่งบังคับให้เด็กต้องเข้ารับการศึกษา ซึ่งมักไม่ตรงตามข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติและรัฐก็ไม่ดำเนินการอย่างจริงจังเท่าที่ควร

4. ปัญหาจากตัวเด็ก

4.1 ปัญหาทางพฤติกรรมที่ผิดปกติ เนื่องจากมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติ ซึ่งมีผลทำให้เด็กคนนั้นเกิดความกังวลใจ เข้ากับสังคมไม่ได้ เช่น

ความผิดปกติที่ คุกคามชั่วคราว หรือความกดดันอันจากสิ่งแวดล้อมที่มีมากจนเกินไป จนทำให้เด็กปรับตัว ไม่ทัน

ความผิดปกติที่เกิดจากความประพฤติหรือการกระทำ หรือความขัดแย้งที่เกิดเนื่องจากการกระทำในสิ่งที่ขัดต่อสังคม ก้าวร้าว เก็บตัวเงียบ เสพยาเสพติด

ความผิดปกติเนื่องจากระบบประสาท ซึ่งแสดงออกในรูปของความวิตกกังวล ความยุ่งยากใจ ทุกข์ใจ ไม่สบายใจ หรือเกิดความหวาดกลัวที่จะไปโรงเรียน

ความผิดปกติเนื่องจากสาเหตุทางจิตใจ อาจเป็นเพราะได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของเด็ก

ความผิดปกติเนื่องจากสมองพิการ ปัญญาอ่อน เกิดความบกพร่องทางการรับรู้ ทำโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในเรื่องต่าง ๆ

4.2 ปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัวเด็กอันเป็นสาเหตุให้ไปโรงเรียนไม่ได้ เช่น เจ็บป่วยเรื้อรังหรือแม้กระทั่งความเจ็บป่วยทั่วไป เช่น ปวดศีรษะ โรคกระเพาะ ปวดฟัน

ความพิการทางร่างกาย เช่น สายตาสั้น ตาบอดสี หูตึง ซึ่งอาการเหล่านี้เมื่อเด็กไปโรงเรียนก็มักจะถูกเพื่อนล้อเลียน เกิดปมด้อยและเข้ากับเพื่อนไม่ค่อยได้ ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน

ความผิดปกติเนื่องจากต่อมต่าง ๆ ในร่างกายทำงานบกพร่อง ซึ่งทำให้เด็กเจริญเติบโตไม่เต็มที่ สมองเฉื่อยชา ความจำเสื่อม นอกจากเด็กจะเกิดความคับข้องใจแล้ว เด็กที่เข้าสังคมไม่ได้และกลัวเพื่อนล้อเลียนก็มักจะไม่กล้าที่จะไปโรงเรียน

ปัญหาอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กขาดเรียนคือ ปัญหาจากเพื่อน ถ้าเด็กคบเพื่อนที่ดีก็จะชักนำไปในทางที่ถูกที่ควร แต่ถ้าคบเพื่อนไม่ดีก็มีแต่จะชักนำให้หนีโรงเรียนเพื่อชวนกันไปเที่ยวเตร่หาความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะเพื่อนที่เป็นเด็กเกเรมักจะชักนำไปสู่อบายมุขทั้งหลายได้ง่าย และเมื่อกระทำความผิดขึ้นจนโรงเรียนภาคทัณฑ์ไว้แล้วเช่นนี้ เด็กก็มักจะไม่อยากไปโรงเรียนอีกต่อไป

ภิกขุ ปัญญานันทะ (2528 : 16 - 18) กล่าวถึงมูลเหตุที่ทำให้เด็กหนีโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ครอบครัวไม่ปลูกฝังให้เด็กรักการเรียนและอยากไปเรียนหนังสือ

2. สถานที่เรียนไม่ดี บังคับเด็กอย่างเข้มงวดเกินไป ครูสอนไม่ดี เด็กไม่เข้าใจ บางโรงเรียนจะมีเด็กเกเรที่โตแล้วชอบรังแกเด็กเล็ก

3. การเรียนของเด็กอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน ทำให้เกิดความอับอายไม่อยากไปโรงเรียน

4. หลักสูตรการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับวัยของเด็ก บางทีเด็กต้องใช้ความคิดมากเกินไปจนรู้สึกเบื่อหน่ายการเรียนได้

5. เด็กไปคบหาสมาคมกับเด็กเกเรและชักจูงกันไปเที่ยงเตร่ในที่ต่าง ๆ

6. เด็กเกิดความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจในฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว เช่น ได้เงินไปโรงเรียนไม่พอใช้จ่าย เครื่องแต่งตัวเก่าหรือขาดไม่เหมือนของคนอื่น บางคนเกิดจากการที่พ่อแม่รักลูกไม่เท่ากัน

7. เนื่องจากเด็กมีร่างกายพิการบางส่วนหรือไม่สมประกอบ มีสุขภาพอ่อนแอเจ็บป่วยอยู่เสมอ

8. เด็กมีนิสัยเกียจคร้านในการเรียน

9. เด็กกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน จึงเกิดความกลัวจะถูกลงโทษ ทำให้ต้องหนีโรงเรียนเพื่อหลบเลี่ยงความผิด

10. เด็กไม่ชอบการเรียน เพราะมีความสนใจหรือมีทักษะในทางอื่น เช่น การช่าง การฝีมือ การกีฬา เป็นต้น

โรเบิร์ท (Robert.1956 : 431 - 436) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาเด็ก หนีโรงเรียน แล้วพบว่า ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการหนีโรงเรียนของเด็กนักเรียนนั้นส่วนใหญ่เนื่องจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการคือ

1. ปัจจัยเกี่ยวกับสถานการณ์ (Situational Factors) พบว่า เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กหนีโรงเรียนมากกว่าปัจจัยด้านอื่น อันได้แก่ เด็กไม่มีเสื้อผ้าเครื่องใช้หรืออุปกรณ์การเรียนเพียงพอ หลักสูตรการเรียนการสอนยากเกินไป และการที่เด็กไม่สามาถปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้

2. ปัจจัยเกี่ยวกับจิตใจ (Mental Factors) จากการศึกษาพบว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการหนีโรงเรียนมากเป็นอันดับรองลงมา เช่น การที่เด็กได้รับความกดดันทางอารมณ์ ความเครียด อยากหนีสังคม หรือแม้กระทั่งความเจ็บป่วย

3. ปัจจัยเกี่ยวกับสังคม (Social Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหนีเรียนน้อยที่สุด เช่น การที่เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ต่อต่านสังคม ชอบทะเลาะวิวาท ลักขโมย และกระทำความผิดอื่น ๆ

จริยา วัฒนโสภณ (2540) กล่าวถึงการที่เด็กไม่อยากไปโรงเรียนนั้นย่อมมีสาเหตุที่แน่นอนและสาเหตุของเด็กแต่ละคนอาจแตกต่างกันได้ สรุปได้ดังนี้

1. ในเด็กเล็ก

1.1 ทางด้านและท่าทีการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ปกป้องช่วยเหลือจนเกินไป เด็กมีเงื่อนไขต่อรองกับผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้ใหญ่ชี้ช่อง ล่อ ติดสินบน จึงติดนิสัยว่าจำเป็นต้องมีเงื่อนไข

1.2 สิ่งแวดล้อมทางโรงเรียน เพื่อน ครู เด็กอาจถูกเพื่อนแหย่หรือล้อเลียน รังแก ข่มขู่ กลั่นแกล้ง เด็กที่มาจากครอบครัวต่าง ๆ กัน การสื่อสารภาษาจะต่างกัน

1.3 ความไม่พร้อม การพัฒนาการช้ากว่าวัยเดียวกันในโรงเรียน

2. ในเด็กโต ส่วนมากเคยไปโรงเรียนได้ตามปกติแล้วอยู่ ๆ เกิดไม่อยากไปโรงเรียนหลีกเลี่ยงหลายวิธีจนเป็นปัญหาการกลัวโรงเรียนสาเหตุมาจาก

2.1 การเรียน บทเรียนที่ยากขึ้นระดับความสามารถต่ำ อาจจะปัญญาค่อนข้างทึบพอเรียนได้ในชั้นต้น ๆ แต่เมื่อเรียนสูงขึ้นกลัวสอบตก กลัวถูกเรียกให้ยืนตอบคำถาม หรือทำการบ้านไม่ได้ และอาจเคยถูกลงโทษเพราะการเรียนไม่ดี ต้องซ่อมหลายวิชา

2.2 ถูกเพื่อนแกล้งหรือเข้ากับเพื่อนไม่ได้ อาจมีกรณีพิพาทกันจนถูกเพื่อนแยกจากกลุ่ม เป็นต้น

2.3 อาจถูกลงโทษหรือถูกเพ่งเล็งในเรื่องการทำผิดกฎ และระเบียบต่าง ๆ เช่น แต่งตัวไม่ถูกระเบียบโรงเรียน ผมยาว ฯลฯ

1.1.3 การป้องกันแก้ไขพฤติกรรมหนีเรียน

ศุภาสินี กังวาลเนาวรัตน์ (2532 : 75) กล่าวว่า เยาวชนแต่ละคนย่อมมีบุคลิกภาพ การปรับตัว และปัญหาต่าง ๆ แตกต่างกัน การศึกษาเยาวชนและการให้ความช่วยเหลือเยาวชนเป็นรายบุคคลเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการแก้ปัญหาการหนีโรงเรียน โรงเรียนควรหลีกเลี่ยงการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง หรือการไล่เด็กออกจากโรงเรียน เพราะวิธีนี้มิใช่การแก้ไขปัญหา ควรมีครูที่มีความเข้าใจและสามารถจะให้การบำบัดทางด้านจิตใจแก่เด็ก ควรมีการแนะแนวการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสม จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร การซ่อมเสริม และจัดบทเรียนตามความพร้อมของเด็ก ส่งเสริมความถนัดและความสามารถพิเศษเฉพาะทาง ส่งเสริมการกีฬา จัดหาเงินทุนสำหรับเด็กที่ยากจนและขาดแคลน มีการติดต่อประสานกันระหว่างผู้ปกครองและครู ส่งเสริมสุขภาพจิตของครูให้ดีขึ้น

ทางด้านครอบครัวควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวางแผนครอบครัวให้มีจำนวนบุตรเพียงพอที่จะให้การดูแลและการให้การศึกษาได้อย่างดี ควรมีสถานเลี้ยงเด็กกลางวันที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ สำหรับมารดาที่จะต้องประกอบอาชีพส่งเสริมให้มีการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งคือ การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เยาวชนทั้งในบ้านและในโรงเรียนโดยผู้ปกครองและครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนด้วย

ปนัดดา ปริยทฤฒ, วิวัฒน์ พวงมะลิต และพรรณศรี หลายเลิศบุญ (2539 : 45) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นหน่วยที่สำคัญที่สุดในการทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนหนีเรียน ดังนี้

1. การป้องกันในระดับที่ 1 (Primary Prevention) ซึ่งเป็นการป้องกันไม่ให้มีการหนีเรียนเกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นให้การส่งเสริมการจัดกิจกรรมเฉพาะอย่างที่สำคัญ เช่น จัดโครงการป้องกันการสูบบุหรี่/ดื่มเหล้า ในกลุ่มนักเรียนอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี สร้างกลยุทธ์หรือกลยุทธ์หรือกลวิธีที่จะกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติ เช่น การประกวดนักเรียนตัวอย่าง การประกวดการจัดบอร์ดนิทรรศการในการให้ความรู้ การประกวดผลงานโครงการเฝ้าระวังการสูบบุหรี่ในกลุ่มเพื่อนนักเรียนแต่ละชั้นปี ซึ่งจัดเป็นโครงการในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

2. การป้องกันในระดับที่ 2 (Secondary Prevention) เป็นการป้องกันในกลุ่มนักเรียนที่พบว่ามีพฤติกรรมหนีเรียนแล้ว โดยการสืบค้นและเสาะหาปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม และแต่ละคนเพื่อหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุและเกี่ยวข้องโดยตรง และนำมาดำเนินการแก้ไขได้ถูกต้องต่อไป

3. ประสานงานกับผู้ปกครองทั้งกลุ่มนักเรียนที่ไม่หนีเรียนและกลุ่มที่หนีเรียน ให้ทราบถึงความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นในการเลี้ยงดูบุตรหลานซึ่งกันและกัน เพื่อจะได้เข้าใจความต้องการของบุตรหลานของตนได้มากขึ้น

จารุวัตร เพียรชัย (2541 : 65 - 66) เสนอแนะการแก้ปัญหานักเรียนหนีเรียน ดังนี้

1. ผู้ปกครองของนักเรียนควรเลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านให้นักเรียน เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเดินทางมาโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การหนีเรียน เช่น การตื่นสายทำให้ไม่อยากมาโรงเรียน การได้พบปะกับเพื่อนนอกโรงเรียน การถูกชักจูงให้ไปที่อื่นหรือทำกิจกรรมอื่นที่ชอบมากกว่า ผู้ปกครองนักเรียนควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนบรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย จัดเตรียมความพร้อมให้เกิดแก่เด็ก สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ สร้างวินัยการตรงต่อเวลา สร้างความเข้มแข็งของจิตใจ จัดหาทุนให้เรียนตามสมควร สร้างเสริมค่านิยมในการประหยัดอดออม ให้การสนับสนุนในการปรับตัวเพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับความอบอุ่น ความรัก ความไว้วางใจ การรับรู้ได้ว่ามีความปลอดภัย มั่นคง มีความหวังในความสำเร็จของชีวิต เป็นที่ยอมรับของสังคม มีคุณค่าและศักดิ์ศรีในสังคม

2. โรงเรียนควรวางระเบียบการรับนักเรียนที่ชัดเจน โดยเน้นรับนักเรียนที่มีบ้านอยู่ใกล้โรงเรียนหรือมีการจัดพื้นที่บริการนักเรียนที่เหมาะสม พร้อมทั้งทำการศึกษากรณีปัญหาเป็นราย ๆ และหาวิธีช่วยเหลือให้นักเรียนมีกำลังใจในการมาเรียน ร่วมมือกับผู้ปกครองปรับปรุงพฤติกรรมการนอน การเดินทาง การสร้างเสริมให้เกิดรักษาวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนควรมีการพัฒนากระบวนการสอน นิเทศการสอนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเอง กระตุ้นเตือนให้ครูสำนึกในหน้าที่ วินัยและจรรยาบรรณครู ให้มีการศึกษา แก้ปัญหา ช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มอย่างใกล้ชิดในการสร้างเสริมให้นักเรียนรู้หน้าที่ของตน ซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่านิยมที่ดีงาม ปรับปรุงพัฒนาและรู้จักพึ่งตนเอง

3. นักเรียนควรศึกษาระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สังคมมุ่งหวัง พร้อมทั้งใส่ใจให้ความร่วมมือรับการฝึกอบรม ปฏิบัติงานให้เกิดทักษะชีวิตที่ดีงามทั้งในด้านการรักษาระเบียบวินัยของตนเองและทางโรงเรียน การรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน ควราตรงต่อเวลา การรู้จักประหยัด อดออม อดทน อดกลั้น ความเป็นผู้มีสัมมาคารวะ ความเชื่อมั่น และเป็นตัวของตัวเอง มีการใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมีสติสัมปชัญญะ

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักเรียน

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

จารุวัตร เพียรชัย (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุการหนีเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540 มีวัตถุประสงค์เพื่อหาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของการหนีเรียนของนักเรียน การศึกษาแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของนักเรียน องค์ประกอบทางโรงเรียน องค์ประกอบส่วนตัวของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุการหนีเรียน คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง พื้นที่ซึ่งที่พักอาศัยตั้งอยู่ สอบตกหลายวิชาและคาดว่าจะเรียนไม่จบ เนื้อหาบางวิชาเรียนยากเกินไป เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง ชอบกิจกรรมอื่นมากกว่าการเรียน ถูกครูว่ากล่าวตักเตือนเป็นประจำ ครูไม่ฟังเหตุผล/ไม่เข้าใจนักเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนมีมากเกินไป เครื่องแต่งกายไม่ครบถ้วน/ถูกต้อง อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม ทำงาน/การบ้านไม่เสร็จทันเวลา มีทัศนคติไม่ดีต่อครูบางท่าน ติดสารเสพติด นอนดึก ตื่นสายทำให้ไม่อยากมาโรงเรียน ถูกบังคับให้เรียน ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ มีปัญหากับเพื่อนเพศเดียวกัน มีปัญหากับเพื่อนต่างเพศ ถูกเพื่อนชักชวนให้ไปที่แห่งอื่น มีความขัดแย้งกับผู้ปกครอง ครอบครัวมีความขัดแย้งบ่อย ๆ ที่พักอาศัยอยู่ไกลโรงเรียน

ปนัทดา เพ็ชรสิงห์ (2530 : ค - ฉ) ศึกษาเรื่องอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาว่าปัญหาอบายมุขแต่ละประเภท อันได้แก่ การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ของนักเรียน การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การเล่นการพนัน การเสพยาเสพติด และการประพฤติตนในทำนองชู้สาวของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเพียงใด ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้อมูลส่วนตัว เกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การใช้เวลาว่าง และปัญหาสุขภาพของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในขณะที่สถานศึกษาที่สังกัดและค่าใช้จ่ายต่อวันของนักเรียน ก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และการใช้เวลาว่างของนักเรียนจะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าข้อมูลส่วนตัวด้านอื่น ๆ

2. การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับ ประเภทของสถานเริงรมย์ที่นักเรียนไปเที่ยวจำนวนครั้งที่ไปเที่ยวต่อสัปดาห์ กิจกรรมที่ทำเมื่อไปเที่ยว บุคคลที่นักเรียนเลือกไปเที่ยวด้วย และการลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเมื่อไปเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่การลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเมื่อไปเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ ประเภทของสถานเริงรมย์ที่นักเรียนไปเที่ยวและกิจกรรมที่นักเรียนทำเมื่อไปเที่ยวสถานเริงรมย์ จะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับการเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ตัวแปรอื่น

3. การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของนักเรียน ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ในการสุบบุหรี่และดื่มสุรา ปริมาณการสูบบุหรี่และการดื่มสุราต่อวัน สาเหตุของการสูบบุหรี่และการดื่มสุราและการลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเมื่อสูบบุหรี่และดื่มสุรา ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรเกี่ยวกับการสูบบุหรี่จะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับการดื่มสุราของนักเรียน

4. การเล่นการพนันของนักเรียน ที่เกี่ยวกับประสบการณ์เกี่ยวกับการพนัน ประเภทของการพนัน จำนวนครั้งของประสบการณ์เกี่ยวกับการพนันต่อวัน สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการพนัน บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพนัน สาเหตุที่นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพนัน และการลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเกี่ยวกับการพนัน ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรเกี่ยวกับประเภทของการพนัน บุคคลที่นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพนันด้วยและจำนวนครั้ง

ของประสบการณ์เกี่ยวกับการพนันของนักเรียนต่อวัน จะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับการพนันอย่างอื่น ๆ

5. การเสพยาเสพติด ที่เกี่ยวกับประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน ประเภทของยาเสพติด จำนวนครั้งของประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด วิธีการที่ได้รับยาเสพติดมา สาเหตุที่นักเรียนมีประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติด และการลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเกี่ยวกับยาเสพติด ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ตัวแปรเกี่ยวกับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด จะมีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนในอัตราที่สูงกว่าตัวแปรเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างอื่น ๆ

6. การประพฤติตนในทำนองชู้สาวของนักเรียน ที่เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนต่างเพศ ระดับของความสัมพันธ์ กิจกรรมที่นักเรียนกับเพื่อนต่างเพศทำร่วมกันเมื่อมีโอกาส และการลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเกี่ยวกับการคบหาเพื่อนต่างเพศ ต่างก็มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยที่ระดับของความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนต่างเพศ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียน ในอัตราที่ค่อนข้างสูงมากกว่าตัวแปรด้านการประพฤติตนในทำนองชู้สาวอย่างอื่น ๆ

7. สาเหตุของการหนีโรงเรียนของนักเรียน มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของการหนีโรงเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่การถูกสารวัตรนักเรียนจับได้เมื่อหนีโรงเรียน การลงโทษที่นักเรียนเคยได้รับเมื่อหนีโรงเรียน

ภัทรกานต์ เผ่าบุญเกิด (2530 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลงานของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เพื่อปรับพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม ที่มีต่อการปรับพฤติกรมหนีเรียนของนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบการปรับพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนระหว่างการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มและการให้ข้อสนเทศ ผลการศึกษาพบว่า การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเท่านั้นที่ทำให้พฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม จะมีพฤติกรรมหนีเรียนลดลงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อสนเทศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ดอนเนลล์ (Donnell. 1978 : 2754 A) ได้ให้คำปรึกษาแบบกลุ่มแก่นักเรียนที่หนีโรงเรียน โดยเน้นถึงความเหมือนกันในระดับสังคมฐานะทางเศรษฐกิจ อายุ และการปรับตัวทางสังคม แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ให้คำปรึกษาแบบ Gestalt กลุ่มที่ 2 ให้คำปรึกษาแบบ Transactional Analysis ส่วนกลุ่มควบคุมมี 2 กลุ่ม

คือ กลุ่มนักเรียนหนีโรงเรียน และกลุ่มนักเรียนไม่หนีโรงเรียน ผลปรากฏว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระหว่างทั้ง 4 กลุ่ม

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

2.1.1 ความหมายของการศึกษารายกรณี

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 3) การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณีคือ การศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่สำคัญของหน่วยใดหน่วยหนึ่งในสังคม เช่น บุคคล กลุ่ม ชุมชน สถาบัน เป็นต้น โดยเฉพาะในปัจจุบันมักเน้นศึกษารายละเอียดของแต่ละบุคคล การศึกษารายละเอียดจะต้องศึกษาต่อเนื่องกันไประยะเวลาหนึ่ง แล้วนำรายละเอียดที่ได้มาวิเคราะห์ตีความ เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหาก็ได้ พัฒนาการด้านต่าง ๆ ความสามารถพิเศษด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลาย ๆ ด้าน ถ้าในรายที่เป็นปัญหาจะได้เป็นแนวทางในการที่จะช่วยเหลือหรือแก้ไข แต่ถ้าในรายที่ไม่เป็นปัญหา จะได้ใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน ส่งเสริม หรือนำไปเป็นแบบฉบับแก่บุคคลอื่นต่อไป

พรหมธิดา แสนคำเครือ (2528 : 70) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นกระบวนการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเป็นรายกรณีต่อเนื่องกันไประยะหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะหาทางช่วยให้บุคคลปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นในทุกด้าน เช่น อารมณ์ สังคม เจตคติ ความสนใจ และการเรียน

สุภาพรรณ โคตรจรัส (2528 : 1) ได้กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นวิธีการศึกษาและวิเคราะห์สิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยละเอียด อาจเป็นการศึกษาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ชุมชนใดชุมชนหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง การศึกษารายกรณีมิได้หมายความเฉพาะการรวบรวมข้อมูล ประวัติของบุคคลที่ถูกทำการศึกษาเท่านั้น แต่ยังต้องรวมถึงการนำข้อมูลเหล่านี้มาวิเคราะห์จัดหมวดหมู่และหาความสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การวินิจฉัย การให้ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการและติดตามผลตามลำดับ

นันทิกา แย้มสรวล (2529 : 7) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีเป็นวิธีการศึกษาบุคคลอย่างละเอียดทุกด้านต่อเนื่องกันไปเป็นเวลานาน เป็นการรวบรวมข้อมูลทุกด้านของบุคคลมาจัดไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวินิจฉัยปัญหา เพื่อช่วยให้มองเห็นบุคลิกภาพรวมของบุคคล จนสามารถเข้าใจถึงธรรมชาติของบุคคลและสาเหตุของปัญหาอย่างชัดเจนแล้วจึงนำข้อมูลมาพิจารณาวางแผนใช้การช่วยเหลือแนะแนวให้บุคคลพยายามแก้ไข และพัฒนาสภาพชีวิตของตนให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สายฤดี วรกิจโภคาทร (2531 : 279) กล่าวว่า การศึกษารายกรณีอาจมิใช่หมายถึงการศึกษาเฉพาะบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึงการศึกษาค้นคว้า กลุ่มบุคคลต่าง ๆ หรือแม้แต่เป็นการศึกษาขบวนการหรือลักษณะความสัมพันธ์ชนิดต่าง ๆ การสร้างมิตรภาพ การแก้ปัญหา เศรษฐกิจของครอบครัว เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีหมายถึง การศึกษาเรื่องราวของผู้รับการศึกษาอย่างละเอียดต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่ง โดยการใช้กระบวนการเทคนิคและกระบวนการในการศึกษารายกรณี เทคนิคดังกล่าวได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน อัตตชีวประวัติ การบันทึกประจำวัน สังคมมิติ แบบสอบถาม แบบทดสอบ และระเบียนสะสม จากเทคนิคและกระบวนการดังกล่าวมาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงข้อเท็จจริงและสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาพร้อมทั้งหาแนวทางช่วยเหลือป้องกัน และส่งเสริมให้ผู้รับการศึกษาสามารถเข้าใจและยอมรับตนเอง อีกทั้งปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นทุกด้าน ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

2.1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณี

อารีย์ ตัณฑ์เจริญรัตน์ (2526 : 219) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการศึกษามี 4 ประการ ดังนี้

1. เพื่อรู้จักและเข้าใจเด็กดีขึ้นทั้งพฤติกรรมที่แสดงออก เหตุผลการแสดงพฤติกรรมของเด็กในส่วนที่เด็กรู้และส่วนที่เด็กไม่รู้

2. เพื่อการวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือเด็ก ทั้งในรูปของการส่งเสริมพัฒนาลักษณะความสามารถต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งหาแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับคนอื่น ๆ ด้วย

3. เพื่อการค้นคว้าวิจัย ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ทางจิตวิทยาหรือทางการแนะแนวในรูปของการปรับปรุงเทคนิคการใช้เครื่องมือต่าง ๆ

4. เพื่อติดตามผลของการใช้เทคนิคต่าง ๆ

พนม ลิ้มอารีย์ (2530 : 18) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษารายกรณี ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสืบค้นหาสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมผิดปกติ ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

2. การสืบค้นกระสวน (Pattern) ของพัฒนาการของนักเรียนทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ซึ่งทางโรงเรียนจะได้ให้การส่งเสริมพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

3. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง สามารถพัฒนาตนเอง สามารถวางแผนชีวิต สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางศึกษาต่อ และเลือกอาชีพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนได้ดีขึ้น และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาของบุตรหลานของตน

5. เพื่อช่วยให้คณะครูได้เข้าใจนักเรียนอย่างละเอียดลึกซึ้งถูกต้อง และนำผลของการศึกษารายกรณีไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการให้บริการต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

กมลรัตน์ หล้าสุวงศ์ (2527 : 8 - 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายของการศึกษารายกรณีว่า มีจุดมุ่งหมายหลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อใช้ในการแนะแนวและการให้คำปรึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็นจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการวินิจฉัย และการรักษาในรายที่มีปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการปรับตัว ปัญหาการเรียน ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

1.2 เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจบุคคลได้อย่างละเอียด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการให้คำปรึกษา

1.3 เพื่อทำให้บุคคลที่รับการศึกษาได้รู้จักวิเคราะห์ตนเองจนเกิดความเข้าใจตนเองได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง

1.4 เพื่อใช้อบรมครูประจำการให้เข้าใจวิธีการศึกษารายกรณีได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้งานแนะแนวมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. เพื่อใช้ในกรณีอื่น ๆ ได้แก่

2.1 เพื่อใช้ในการวิจัยโดยศึกษาสาเหตุในอดีตและปัจจุบัน เพื่อทำนายพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรือไม่เป็นปัญหาก็ได้

2.2 เพื่อการติดตามผลของการใช้เทคนิค หรือวิธีการต่าง ๆ อันเป็นแนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่าง ๆ

2.3 เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาบุคคลทั่ว ๆ ไป ที่ผู้ศึกษาสนใจ เช่น ความสามารถพิเศษ บุคลิกภาพที่ดี เป็นต้น

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหาของผู้รับการศึกษาอย่างละเอียด เพื่อการวินิจฉัยในการหาแนวทางการช่วยเหลือ ป้องกัน และส่งเสริม ผู้รับการศึกษาให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม การศึกษารายกรณียังช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ระหว่างผู้รับ

การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษา เช่น บิดา มารดา บุคคลภายในครอบครัว อาจารย์ และเพื่อน ๆ

2.1.3 ประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

อารีย์ ตัณฑ์เจริญรัตน์ (2526 : 2 - 3) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการศึกษารายกรณีว่ามีประโยชน์ 2 ประการ คือ

1. ประโยชน์เบื้องต้นของการศึกษารายกรณีคือ ครู ผู้ปกครอง ครูแนะแนว ได้รู้จักและรู้จักและเข้าใจตัวนักเรียน และตัวนักเรียนเองก็มีโอกาสได้สำรวจตนเองและเข้าใจตนเองมากขึ้น ดีขึ้น

2. ประโยชน์ต่อครู หรือครูแนะแนวในการนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาไปใช้ในด้านต่าง ๆ เช่น

2.1 การจัดการเรียนการสอน

2.1.1 ครูสามารถเลือกวิธีการสอน วิธีการสร้างแรงจูงใจ ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้สะดวกและเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น

2.1.2 ครูสามารถมอบหมายงานให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความภาคภูมิใจ และเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น

2.1.3 ครูสามารถเลือกเรื่องสนทนากับนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู มีความคุ้นเคย ไว้วางใจ อบอุ่นใจ และมั่นใจ ในการพบปะหรือศึกษาเล่าเรียนกับครู

2.1.4 ครูสามารถจัดแบ่งกลุ่มให้นักเรียนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับสภาพของงาน ซึ่งส่งผลให้ทั้งนักเรียนและครูได้เห็นความสำคัญจากผลงานที่นักเรียนได้กระทำร่วมกัน

2.1.5 ครูสามารถควบคุมบรรยากาศในขณะสอนให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และเอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น การเลือกผู้นำของชั้น เพื่อช่วยดูแลการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน ครูเข้าใจให้ความเห็นใจ และใกล้ชิดนักเรียนบางคนที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น หรือการยอมรับมากเป็นพิเศษ

2.1.6 ครูมีโอกาสได้ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน โดยการอธิบายเพิ่มเติมเมื่อพบว่านักเรียนยังไม่เข้าใจ หรืออาจจัดชั้นเรียนพิเศษสำหรับนักเรียนคนอื่น ๆ หรือจัดสอนซ่อมเสริมพิเศษให้

2.1.7 โรงเรียนสามารถวางโครงการในการจัดแผนการเรียน จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในโรงเรียนให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียนตามสภาพของโรงเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2 การแนะแนว

2.2.1 ผู้แนะแนวสามารถวางโครงการในการจัดกิจกรรมทางการแนะแนวให้สอดคล้องกับปัญหาและความสนใจหรือความต้องการของนักเรียนได้สะดวกขึ้น

2.2.2 นักเรียนมีโอกาสได้พิจารณาและตัดสินใจเลือกวิชาเรียน เลือกเรียนต่อตลอดจนเลือกอาชีพ ให้เหมาะสมกับตนเอง

2.2.3 นักเรียนมีโอกาสได้ปรับปรุงลักษณะต่าง ๆ เช่น บุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยและวิธีการเรียนให้ดีขึ้น

2.2.4 ผู้แนะแนวสามารถช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น การปรับตัวเข้ากับเพื่อนไม่ได้ การใช้เวลาว่างไม่เป็น สุขภาพไม่ดี เกิดความเครียด ขาดแคลนทุนทรัพย์ ไม่ทราบเทคนิคการเรียนที่ดี ฯลฯ เป็นต้น

2.2.5 ผู้แนะแนวใช้ข้อมูลในการวินิจฉัยปัญหาของนักเรียนเพื่อช่วยในการให้คำปรึกษา

2.2.6 ครูและผู้ปกครองสามารถร่วมมือกันในการให้ความช่วยเหลือนักเรียนทั้งในรูปของการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขลักษณะบางประการในตัวนักเรียนได้อย่างเหมาะสม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 9 - 10) ได้แบ่งประโยชน์ของการศึกษารายกรณีออกเป็น 2 ทาง ดังนี้

1. ประโยชน์ทางตรง อันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้ศึกษา นั่นก็คือทำให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงปัญหาได้กว้างขวาง ขณะเดียวกันก็ทำให้เป็นคนที่รู้จักใช้เหตุผลในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. ประโยชน์ทางอ้อม เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับการศึกษา นั่นก็คือ ทำให้ผู้รับการศึกษาได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง ทันต่อเหตุการณ์ และในขณะเดียวกันผู้รับการศึกษาก็จะเข้าใจตนเองมากขึ้น รู้จักป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง และสามารถพัฒนาตนเองได้ในที่สุด

พนม ลิ้มอารีย์ (2538 : 19) ได้สรุปประโยชน์ของการศึกษารายกรณีไว้ คือ

1. ประโยชน์ต่อครู หรือผู้แนะแนวที่เป็นผู้ศึกษาโดยตรง มีดังนี้

1.1 ประโยชน์ให้ครูหรือผู้แนะแนวได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างกว้างขวางทำให้รู้จักและเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์อย่างแท้จริง ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวมีความเข้าใจและยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลดีขึ้น มีจิตใจเป็นกลาง ไม่มีอคติต่อบุคคลที่มาเกี่ยวข้อง

1.2 ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวเข้าใจถึงสาเหตุ และเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ทำให้มองเห็นลู่ทางที่จะให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสมทันเวลาและเหตุการณ์

1.3 ช่วยให้ครูหรือผู้แนะแนวมีความรู้และมีทักษะในการใช้เครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน และยังช่วยให้เป็นคนมีเหตุผล รู้จักเก็บข้อมูลอย่างมีระบบ รู้จักแก้ปัญหาโดยใช้ข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ

2. ประโยชน์ต่อนักเรียนที่เป็นผู้ได้รับการศึกษา ดังนี้

2.1 ช่วยให้นักเรียนได้เกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับความจริงเกี่ยวกับตนเอง มีการปรับปรุงตนเอง หรือแก้ปัญหาของตน เพื่อช่วยให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม

2.2 ช่วยให้นักเรียนมีกำลังใจและมีความเต็มใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป อย่างมีความหวังและอย่างเข้มแข็ง

3. ประโยชน์ต่อคณะครูและโรงเรียน ดังนี้

3.1 ช่วยให้คณะครูรู้จักและเข้าใจนักเรียนของตนดีขึ้น ยินดีให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

3.2 ให้โรงเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของนักเรียนทำให้สามารถนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมและการให้บริการด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4. ประโยชน์ต่อผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับการศึกษา

4.1 ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กของตนดีขึ้น ทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม

4.2 ช่วยให้ผู้ปกครองเกิดความสบายใจ เพราะได้ตระหนักว่าโรงเรียนมีความตั้งใจและจริงใจในการป้องกัน ช่วยเหลือ แก้ไข และส่งเสริมพัฒนานักเรียน

จากแนวคิดข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การศึกษารายกรณีมีประโยชน์มากมายกับบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่ ผู้ศึกษา ผู้ถูกศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อันได้แก่ บุคคลภายในครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา รวมไปถึงผู้ที่สนใจการศึกษารายกรณี และผลของการศึกษานอกจากจะเป็นแนวทางในการพิจารณาช่วยเหลือผู้ถูกศึกษาแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อีกในเรื่องของแนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาต่าง ๆ ต่อไปได้

2.1.4 กระบวนการในการศึกษารายกรณี

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2520 : 16-17) ได้กล่าวว่า ในการศึกษารายกรณีจะต้องมีการชี้แจงให้ทราบว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกเด็กคนใดคนหนึ่ง แล้วจึงเริ่มต้นทำการศึกษารายกรณี ดังนี้คือ

1. รวมรวมข้อมูลหลาย ๆ ด้าน เกี่ยวกับตัวเด็กในสถานการณ์ต่าง ๆ

2. นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ โดยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กมาประชุมปรึกษาหารือกัน

3. วินิจฉัยปัญหาโดยนำผลของการวิเคราะห์มาทำการพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าน่าจะมีอะไรเป็นเหตุของปัญหานั้น

4. สังเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม แล้วนำมาประกอบกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้เข้าใจปัญหาและสาเหตุได้ดียิ่งขึ้น

5. แก้ไขปัญหา โดยวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไป

6. ติดตามผล เพื่อจะทราบผลของการศึกษารายกรณีว่า มีผลดี หรือมีข้อบกพร่องอย่างไร เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

พนม ลิ้มอารีย์ (2538 : 20 - 21) มีแนวคิดว่า ในการศึกษารายกรณีอาจจำแนกเป็นขั้นตอนการดำเนินงานได้ 6 ขั้นด้วยกัน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับบุคคล (Collecting of necessary data) ซึ่งจะช่วยให้ทราบภาวะความเป็นไปได้ในปัจจุบันของนักเรียนผู้นั้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis) เป็นการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมเอาไว้มาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริงต่าง ๆ และจำแนกออกเป็นด้าน ๆ เพื่อสะดวกในการตีความข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้น

ขั้นที่ 3 ขั้นตรวจวินิจฉัยปัญหา (Diagmosis) ขั้นนี้เป็นการนำเอาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นที่ 2 มาเป็นพื้นฐานประกอบพิจารณา เพื่อวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นสาเหตุของปัญหา การลงความเห็นเกี่ยวกับปัญหานี้อาจเป็นการชั่วคราว ไม่ใช้ข้อยุติ แต่ก็เป็นพื้นฐานของการสังเคราะห์ข้อเท็จจริงในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 4 ขั้นสังเคราะห์ข้อมูลหรือขั้นรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม (Synthesis) กล่าวคือ เมื่อตรวจวินิจฉัยว่าอะไรน่าจะเป็นปัญหาแล้ว ก็ควรจะได้ศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานั้นเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง และกลวิธีอื่น ๆ เป็นต้น แล้วนำข้อเท็จจริงที่ได้มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้ว ทำให้มองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละด้าน เกิดเป็นภาพรวมทางบุคลิกภาพของบุคคลผู้นั้น ช่วยให้ผู้ศึกษาสามารถเข้าใจลักษณะของปัญหาและสาเหตุของปัญหาอย่างถ่องแท้

ขั้นที่ 5 ขั้นให้ความช่วยเหลือ (Treatment) เมื่อผู้ศึกษารายกรณีแน่ใจว่าการตรวจวินิจฉัยปัญหาของตนถูกต้องแล้ว ก็คิดหามาตรการต่าง ๆ เพื่อนำมาช่วยเหลือแนะแนวทางนักเรียนในการแก้ไขปัญหาแล้วดำเนินการให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง ให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

ขั้นที่ 6 ขั้นติดตามผล (Follow - up) เมื่อผู้ทำการศึกษารายกรณีได้ให้ความช่วยเหลือหรือให้การแนะแนวกับนักเรียนที่ถูกทำการศึกษาไปแล้ว สิ่งที่ขาดไม่ได้ในการศึกษารายกรณีคือ การติดตามผลเพราะทำให้ทราบว่าการศึกษารายกรณีประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร มีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไรบ้าง และจะต้องให้ความช่วยเหลือเพิ่มเติมอีกหรือไม่ เพื่อผู้ทำการศึกษาจะดำเนินการต่อไปอย่างเหมาะสม

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในกระบวนการศึกษารายกรณีของแต่ละท่านมีแนวคิดที่ใกล้เคียงกันมาก ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การทำการศึกษารายกรณีนั้นจำเป็นต้องทราบว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาผู้ถูกศึกษารายนั้น ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษาให้ชัดเจน ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้รูปแบบของกระบวนการศึกษารายกรณีของ กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 22 - 23) ซึ่งแบ่งกระบวนการในการศึกษารายกรณีออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม

ขั้นที่ 5 การทำนาย

ขั้นที่ 6 การติดตามผล

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

กระบวนการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอนดังกล่าวมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน

การกำหนดปัญหา หมายถึง การที่ผู้ศึกษารายกรณีตั้งจุดมุ่งหมายหรือกำหนดว่าจะศึกษาสิ่งใดในบุคคลหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นปัญหาหรือมิใช่ปัญหา แต่เป็นความสนใจ ความสามารถพิเศษ หรืออื่น ๆ

การตั้งสมมติฐาน หมายถึง การที่บุคคลที่ทำการศึกษารายกรณีได้คาดคะเนว่าพฤติกรรมของผู้รับการศึกษาซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นแล้วนั้น มีสาเหตุมาจากสิ่งใดบ้าง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อจะได้พิสูจน์ต่อไปโดยการทดสอบ หรือค้นหาข้อเท็จจริงด้วยวิธีต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามที่คาดคะเนไว้หรือไม่

ในการตั้งสมมติฐานนั้นควรตั้งไว้หลาย ๆ สมมติฐาน เพื่อเป็นการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่พบว่าข้อเท็จจริงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งที่คนเราแสดงออกอาจจะไม่ได้เกิดจากสาเหตุเดียวกัน และในทำนองเดียวกันพฤติกรรมที่แตกต่างกันก็อาจเกิดจากสาเหตุเดียวกันก็ได้ ฉะนั้นจึงควรตั้งสมมติฐานไว้หลาย ๆ สมมติฐาน

ขั้นที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล คือ การหาข้อมูลหรือข้อเท็จจริง หลังจากที่มีการกำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐานแล้ว โดยใช้เครื่องมือในการแนะแนว เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่เราศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การทดสอบทางจิตวิทยา แผนผังสังคมมิติ เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตีความ หรือแปลความหมายข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในแต่ละวิธีหรือเทคนิค เพื่อที่จะอธิบายเหตุผลและผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจทำได้โดยวิธีการประชุมปรึกษา ด้วยการเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่เราศึกษามาร่วมกันพิจารณาศึกษาข้อเท็จจริงที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลที่ดีนั้น ควรจะต้องใช้หลาย ๆ เทคนิค แต่ละเทคนิคควรใช้หลาย ๆ ครั้ง เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลอย่างละเอียด และตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด เทคนิคต่าง ๆ ที่นิยมใช้มี 8 เทคนิค ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 29)

1. การสังเกต (Observation) การบันทึกการสังเกต (Observational record)
2. การสัมภาษณ์ (Interview)
3. การเยี่ยมบ้าน (Home-Visit)
4. อัตชีวประวัติและบันทึกประจำวัน (Autobiography and Diary)
5. สังคมมิติ (Sociometry)
6. แบบสอบถาม (Questionnaire)
7. การทดสอบ (Testing)
8. ระเบียนสะสม (Cumulative Record)

เทคนิคต่าง ๆ ทั้ง 8 เทคนิค มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต และการบันทึกการสังเกต (Observation and Observational record)

1.1 การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการหรือเทคนิคอย่างหนึ่งที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกศึกษา ในการศึกษารายกรณีเป็นวิธีการที่ใช้กันมากวิธีหนึ่ง บางครั้งอาจใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่ไม่ต้องลงทุนมาก สามารถปฏิบัติได้ทุกวัน ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเข้าใจเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมใน

แต่ละสถานการณ์ได้ดีขึ้นตรงกับข้อเท็จจริง โดยในการสังเกตในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ชนิดการสังเกต ซึ่งอาศัยเกณฑ์ต่าง ๆ 3 เกณฑ์ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529 : 33) ได้แก่

1.1.1 ใช้วิธีการสังเกตเป็นเกณฑ์โดยใช้การสังเกตทางตรง (Direct Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตเป็นผู้ที่สังเกตพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกตด้วยตัวเอง

1.1.2 ใช้ผู้สังเกตเป็นเกณฑ์ ทำได้ 2 วิธี คือ

1.1.2.1 การสังเกตโดยการเข้าร่วม (Participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตจะต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้นในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม

1.1.2.2 การสังเกตโดยการไม่เข้าร่วม (Non-Participant Observation) เป็นวิธีการที่ผู้สังเกตไม่ได้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น แต่อยู่ภายนอกคอยสังเกตอย่างเดียวไม่มีบทบาทในกลุ่มนั้น

1.1.3 ใช้ผู้ถูกสังเกตเป็นเกณฑ์โดยการใช้การสังเกตแบบไม่เป็นพิธีการ (Informal Observation) เป็นวิธีการสังเกตที่ผู้ถูกสังเกตไม่รู้ตัวว่าถูกสังเกต เนื่องจากไม่ได้มีการนัดหมายล่วงหน้า

1.2 การบันทึกการสังเกต ข้อมูลที่สังเกตจะเชื่อถือได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับการสังเกตเอง ผู้ที่สังเกตจะต้องได้รับการฝึกให้รู้จักการสังเกต ต้องสังเกตอย่างละเอียดและต้องรู้เทคนิคการสังเกตเป็นอย่างดี เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงข้อผิดพลาด หรือกำจัดความลำเอียงต่าง ๆ ให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ (สุชา จันทร์เอม. 2515 : 17)

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 43 - 44) ได้เสนอแนวหลักการบันทึกการสังเกตไว้ ดังนี้

1. บันทึกพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจน โดยเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง

2. ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ และสื่อความหมายเพื่อผู้อื่นจะได้อ่านเข้าใจง่ายและเข้าใจตรงกันกับผู้บันทึก

3. ควรบันทึกพฤติกรรมของผู้ถูกสังเกต แยกไปจากการแสดงความคิดเห็นของผู้สังเกต และบันทึกเป็นพฤติกรรมผู้ถูกสังเกตในแต่ละครั้ง ไม่ควรใช้วิธีการสรุปพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกตหลาย ๆ ครั้งเข้าด้วยกัน

4. ควรบันทึกทันทีหลังการสังเกตเสร็จสิ้นลง หรือบันทึกในขณะสังเกต หากมีการสังเกตในระยะเวลานาน และมีผู้สังเกตหลายคน โดยการแบ่งเวลาในการสังเกตและบันทึก

1.2.1 วิธีการบันทึกการสังเกต

การบันทึกการสังเกตทั่วไปมี 2 วิธี คือ

1. การบันทึกแบบอัตนัย (Subjective Record) เป็นวิธีการบันทึกที่ใส่ความคิดเห็นของผู้สังเกตไปพร้อม ๆ กันกับพฤติกรรมที่สังเกตได้ วิธีการบันทึกแบบนี้นิยมกันมาก คือการบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณา (Descriptive Record) ซึ่งสามารถทำได้ง่ายโดยเขียนข้อความเรียงไปเรื่อย ๆ แต่ถ้าผู้สังเกตมีอคติต่อผู้ถูกสังเกต ข้อมูลที่บันทึกอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริงก็ได้

2. การบันทึกแบบปรนัย (Objective Record) เป็นการบันทึกเฉพาะพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและแยกความคิดเห็นของผู้สังเกตออกต่างหาก ซึ่งการบันทึกแบบนี้อาจกระทำได้ 2 วิธี ดังนี้

2.1 การบันทึกแบบไม่เป็นระบบ คือ การบันทึกพฤติกรรมที่สังเกตตามจุดมุ่งหมายและตามลำดับเหตุการณ์ การบันทึกแบบนี้ที่นิยมใช้เรียกว่า ระเบียนพฤติการณ์ เป็นวิธีที่นิยมมากกว่าการบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณา เนื่องจากผู้อ่านสามารถเข้าใจพฤติกรรมที่แท้จริงของผู้ถูกสังเกตได้มากกว่า

2.2 การบันทึกแบบเป็นระบบ คือ การบันทึกหลังจากที่มีการตีความหรือเข้าใจลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้อย่างถูกต้อง เป็นการบันทึกที่เป็นปรนัยมากที่สุด มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ ซึ่งการบันทึกพฤติกรรมแบบนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.2.1 การบันทึกพฤติกรรมโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Graphic Rating Scale) คือ การบันทึกการสังเกตโดยทำเป็นมาตราส่วนประเมินลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดขึ้นให้ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการสังเกต

2.2.2 การบันทึกพฤติกรรมแบบกำหนดลักษณะพฤติกรรม (Behavior Descriptive Scale) คือ การบันทึกการสังเกตโดยกำหนดลักษณะพฤติกรรมแล้วบรรยายลักษณะพฤติกรรมนั้น ๆ ไว้หลาย ๆ ข้อความ ให้ผู้บันทึกทำเครื่องหมายหน้าข้อความที่คิดว่าตรงกับลักษณะพฤติกรรมที่สังเกตได้

2.2.3 การบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน (Scoring Scale) คือ การบันทึกพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยการที่ผู้บันทึกประเมินลักษณะของพฤติกรรมที่สังเกตได้เป็นตัวเลข และตัวเลขนี้จะเป็นรหัสที่แปลความหมายออกเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการสังเกต

แบบระเบียนพฤติการณ์ (Anecdotal Record)

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปี เพศ.....

วันเวลาที่สังเกต.....สถานที่.....

.....ครั้งที่.....

พฤติกรรมที่สังเกตได้.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ปัจจุบันการสัมภาษณ์ใช้กันอย่างกว้างขวางในการศึกษา การออกเสียง การออกความคิดเห็น การวิจัยตลาด และอื่น ๆ ด้วยเทคนิคอันก้าวหน้าของการสัมภาษณ์ การเลือกตัวอย่าง การหาข้อมูล ดังนั้นการสัมภาษณ์จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษาด้านจิตวิทยา (สุชา จันทร์เอม. 2515 : 17) การสัมภาษณ์ใช้เมื่อเราต้องการรวบรวมข้อมูลจากผู้รู้ข้อเท็จจริงโดยการสนทนาและในขณะเดียวกันก็ใช้เทคนิคการสังเกต เพื่อดูท่าทางพฤติกรรมปฏิกิริยาการแสดงอารมณ์ตอบสนองต่อบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เล่า (นันทิกา แย้มสรวล. 2529 : 76) การสัมภาษณ์เป็นการสนทนาหรือพูดคุยกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมาย

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 93) กล่าวว่า รายละเอียดในการสนทนามักจะเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งควรต้องเก็บไว้เป็นความลับ ดังนั้นการสนทนากันนี้จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะ และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก (อารีย์ ตัณฑเจริญรัตน์. 2526 : 96) การใช้เทคนิคและเครื่องมือชนิดนี้จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าไว้อย่างดี เช่น มีการนัดหมายเวลา สถานที่ และมีการเตรียมคำถามเพื่อจะได้ซักถามค้นหาข้อมูลทุกด้านและถามในขอบเขตหัวข้อที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปการสัมภาษณ์เป็นการสนทนาหรือพูดคุยกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยการสนทนาต้องมีจุดประสงค์ในการสนทนา ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือชั้นต้นของการติดต่อเกี่ยวข้องกัน โดยมีสัมพันธภาพและมนุษย์สัมพันธ์เป็นหลักสำคัญของวิธีการสัมภาษณ์ ในขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคทั่วไป และเทคนิคเฉพาะ

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 100) กล่าวว่า ไม่ว่าจะเป็นการสัมภาษณ์ชนิดใดจะต้องใช้เทคนิค 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การสังเกต (Observation) โดยใช้อวัยวะรับสัมผัสทั้งห้า

2. การฟัง (Listening) เป็นเทคนิคที่ดีที่สุดในการแนะแนวและให้คำปรึกษา

3. การใช้คำถาม (Questioning) ผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องถามผู้ถูกสัมภาษณ์ในสิ่งที่ยังไม่กระจ่าง โดยการใช้คำถามที่มีลักษณะเป็นมิตร ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟังแล้วเข้าใจว่าผู้สัมภาษณ์มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออย่างแท้จริง

4. การพูด (Talking) การพูดที่ดีนั้นจะต้องแสดงการยอมรับเจตคติ และความรู้สึกของผู้สัมภาษณ์ใช้ภาษาและถ้อยคำที่เหมาะสมในขณะเดียวกันจะต้องพยายามพูดเพื่อควบคุมให้การสัมภาษณ์เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ส่วนเทคนิคเฉพาะนั้น ผู้สัมภาษณ์จะต้องได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ซึ่งเทคนิคต่อไปนี้จะช่วยให้การสัมภาษณ์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคเฉพาะดังกล่าวได้แก่

1. การสร้างสายสัมพันธ์ (Rapport)
2. การแสดงความเข้าใจ (Sympathy)
3. การแสดงอารมณ์ร่วม (Empathy)
4. การทำให้เกิดความมั่นใจ (Assurance)
5. การแสดงความคิดเห็นด้วย (Approval)
6. การทำให้เกิดความกระจ่าง (Clarification)
7. การสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling)
8. การใช้ความเงียบ (Using Silence)

กระบวนการสัมภาษณ์ มี 3 ประการ ดังนี้

1. ก่อนการสัมภาษณ์
2. ขณะสัมภาษณ์
3. การยุติการสัมภาษณ์

1. ก่อนการสัมภาษณ์ กระบวนการขั้นนี้มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

1.1 การเตรียมบุคคล เป็นการเตรียมทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ ในเรื่องของความพร้อมของทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งจะต้องมีกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ และอาจจะต้องมีการบอกจุดมุ่งหมายให้กับผู้สัมภาษณ์ทราบ ในขณะเดียวกันผู้สัมภาษณ์ก็ต้องมีความสามารถในการสัมภาษณ์ เพื่อให้การสัมภาษณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

1.2 การเตรียมจุดมุ่งหมายและหัวข้อในการสัมภาษณ์ โดยเฉพาะถ้าเป็นการสัมภาษณ์แบบบอกจุดมุ่งหมาย ก็อาจจะมีการบันทึกหัวข้อก่อนการสัมภาษณ์ และมีการจดบันทึกในขณะสัมภาษณ์ด้วย แต่ถ้าหากเป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะที่ไม่บอกจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ก็ไม่ควรบันทึกหัวข้อที่สัมภาษณ์

1.3 การเตรียมสถานที่ ซึ่งจะต้องมีลักษณะสะดวก สบาย ควรเป็นที่มิดชิดเพื่อผลของการสัมภาษณ์

1.4 การเตรียมวัน เวลา ในการสัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มักให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นผู้เลือกวัน เวลาที่สะดวก พร้อมจะช่วยให้ได้ข้อเท็จจริงมากขึ้น

2. ขณะสัมภาษณ์ ในขณะสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคทั่วไปและเทคนิคเฉพาะ

3. การยุติการสัมภาษณ์ การยุติการสัมภาษณ์เป็นสิ่งสำคัญ ผู้สัมภาษณ์จะต้องทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกพอใจในการสนทนาที่ผ่านมา ดังนั้นการยุติการสัมภาษณ์ จึงต้องพยายามให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด เพื่อจะเป็นผลดีต่อการสัมภาษณ์ครั้งต่อ ๆ ไป จึงควรปฏิบัติดังนี้

3.1 ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่เขาพูดไปนั้นจะเป็นความลับและเป็นผลดีแก่เขา

3.2 ผู้สัมภาษณ์อาจตั้งคำถามให้ผู้ถูกสัมภาษณ์นำไปคิดก่อนยุติการสัมภาษณ์ เพื่อจะได้มีเรื่องราวต่อเนื่องในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

3.3 ผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สรุปสิ่งที่เขาคิด หรือรู้สึกในขณะสัมภาษณ์ เพื่อจะช่วยให้เขาเข้าใจสภาพปัญหายิ่งขึ้น และอาจจะต้องมีการเพิ่มเติมหรือแก้ไขในบางตอนโดยผู้สัมภาษณ์

3.4 ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้คำพูด และท่าทีนิ่มนวลมีความจริงใจต่อผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าต้องการสัมภาษณ์ในคราวต่อไปอีก

3.5 มีการนัด เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ครั้งต่อไป

เมื่อยุติการสัมภาษณ์แล้ว ผู้สัมภาษณ์จะต้องรีบบันทึกการสัมภาษณ์ในแบบฟอร์มบันทึกการสัมภาษณ์ทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันข้อมูลผิดพลาด

ตัวอย่างแบบฟอร์มสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์
การสัมภาษณ์ ครั้งที่.....

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
สถานที่.....
จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์.....
.....
สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....
.....
.....
ความคิดเห็น.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไปวันที่.....เวลา.....น.
สถานที่.....
.....

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์.....

3. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) การเยี่ยมบ้านเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้เก็บข้อมูลและร่วมมือกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการช่วยเหลือผู้ถูกศึกษา ข้อมูลที่ควรได้จากการเยี่ยมบ้าน เช่น สภาพทั่วไปของบ้าน สภาพแวดล้อมของบ้าน ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง ลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เป็นต้น โดยทั่วไปผู้เยี่ยมบ้าน คือ ครูแนะแนว หรือครูประจำชั้น ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษา ส่วนสถาบันทางการ แพทย์ ผู้มีหน้าที่เยี่ยมบ้าน คือ นักสังคมสงเคราะห์

3.1 วัตถุประสงค์ของการเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

3.1.1 เพื่อต้องการทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทางบ้าน

3.1.2 เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสถาบันกับบ้าน

3.1.3 เพื่อหาข้อมูลบางประการที่ไม่สามารถได้มาด้วยวิธีการอื่น ๆ

3.2 ข้อปฏิบัติในการเยี่ยมบ้าน การเยี่ยมบ้านมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 122 - 124)

3.2.1 ขั้นเตรียมการก่อนเยี่ยมบ้าน

3.2.2 ขณะเยี่ยมบ้าน

3.2.3 หลังการเยี่ยมบ้าน

1. ขั้นตอนการก่อนการเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการเยี่ยมบ้าน

1.2 นัดหมายวัน เวลา ที่จะไปเยี่ยมบ้านกับผู้ปกครอง

2. ขณะเยี่ยมบ้าน จะต้องปฏิบัติดังนี้

2.1 แสดงสัมมาคารวะต่อเจ้าของบ้าน และแสดงความเป็นผู้มีมนุษย์สัมพันธ์ดี

2.2 ใช้การสังเกตและจดจำสิ่งที่ได้พบเห็น

2.3 ระยะแรกของการสนทนาควรหาทางสนับสนุนให้ผู้รับการศึกษาร่วมสนทนาด้วย เพื่อสังเกตสัมพันธภาพระหว่างผู้รับการศึกษากับผู้ปกครอง

2.4 พยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองแสดงทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้รับการศึกษาและสถาบันให้มากที่สุด

2.5 กล่าวถึงผู้รับการศึกษาในด้านที่เป็นจริง

2.6 ไม่ควรทำตัวเป็นพิธีรีตรอง

2.7 ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 - 60 นาที หรือสังเกตจากกิริยาอาการของเจ้าของบ้านที่แสดงว่าอึดอัดหรือมีธุรกิจที่ต้องทำ

3. หลังการเยี่ยมบ้าน ควรมีการจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ทันทีเมื่อกลับจากการเยี่ยมบ้าน โดยใช้แบบฟอร์มในการบันทึกการเยี่ยมบ้าน

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

รายการเยี่ยมบ้าน
ครั้งที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - สกุล ผู้เยี่ยมบ้าน.....
ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....
ชื่อผู้ปกครอง บิดา.....มารดา.....
บ้านเลขที่.....โทรศัพท์.....
1. สภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....
.....
.....
2. สภาพภายในบ้าน.....
.....
.....
3. ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง.....
.....
.....
4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน.....
.....
5. เจตคติที่ผู้ปกครองมีต่อเด็กและการเรียนของเด็ก.....
.....
6. ภาวะการเรียนของเด็กทางบ้าน (เช่น โอกาสในการอ่านหนังสือ ฯลฯ).....
.....
7. ลักษณะของเพื่อนบ้าน เพื่อนเล่นของเด็ก.....
.....
8. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว.....
.....
9. คำแนะนำที่ผู้ปกครองเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษา.....
.....

4. อัตชีวประวัติ (Autobiography) การเขียนอัตชีวประวัติ เป็นการให้บุคคลเขียนประวัติ และเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง การใช้อัตชีวประวัติจึงเป็นเหมือนการช่วยให้ผู้ประสบปัญหามีเวลาคิดถึงตัวเอง และเข้าใจตัวเองยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยให้ผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงพื้นฐานทางครอบครัว อุปนิสัย ความใฝ่ฝัน ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อมของผู้ประสบปัญหามากยิ่งขึ้น (นันทิกา แย้มสรวล. 2529 : 82) นอกจากนี้ อารีย์ ตัณฑ์เจริญรัตน์ (2526 : 79) ยังกล่าวว่า อัตชีวประวัติเป็นการให้บุคคลเขียนเล่าประวัติตนเองตามที่ตนเองคิด โดยมุ่งหมายที่จะเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสำคัญ ส่วนกมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 138) กล่าวว่า อัตชีวประวัติ คือ การที่บุคคลได้เขียนบรรยายประวัติความเป็นมาของตนเองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนความหวังในอนาคต

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อัตชีวประวัติเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้บรรยายความรู้สึกและเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง และประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างเสรีตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ผู้ศึกษาได้ทราบถึงบุคลิกภาพลักษณะของผู้ที่รับการศึกษา

4.1 วัตถุประสงค์ในการเขียนอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1) เพื่อให้บุคคลได้ระบายความรู้สึกที่มีต่อตนเอง และสิ่งแวดล้อม

2) เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจบุคคลที่เขียนอัตชีวประวัติได้ดีขึ้น

3) เพื่อทราบข้อเท็จจริงในการรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่ง

4.2 รูปแบบของอัตชีวประวัติ

การเขียนอัตชีวประวัติ โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ

1) แบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Unstructured Autobiography)

2) แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ (Structured Autobiography)

1) รูปแบบไม่กำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ การเขียนแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เขียนบรรยายเรื่องราวของเขาเอง โดยการเขียนเป็นความเรียงอิสระ ซึ่งวิธีนี้นักจิตวิทยาเชื่อว่าเป็นวิธีที่บุคคลจะเปิดเผยเรื่องราวที่เป็นความในใจ ซึ่งซ่อนเร้นอยู่ในส่วนลึกของจิตใจ การเขียนแบบนี้จะใช้ประโยชน์และคุณค่ามากในการให้คำปรึกษา แต่ยากต่อการตีความหมายเพราะมิได้เขียนตามรูปแบบใด

2) แบบกำหนดโครงสร้างหรือหัวข้อ การเขียนแบบนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียน ว่าต้องการทราบเกี่ยวกับเรื่องใด แต่ก็มีผู้พยายามคิดหัวข้อขึ้นมาเสนอแนะไว้มากมาย โดยแบ่งตามระดับของผู้เขียนแบบฟอร์มมีหลายแบบฟอร์ม แต่ไม่ว่าแบบฟอร์มใดต้องมี

เรื่องราวเกี่ยวกับความเป็นมาในอดีต ตั้งแต่จำความได้จนถึงปัจจุบันและกล่าวถึงความมุ่งหวังในอนาคตด้วย

ตัวอย่างหัวข้อของอัตชีวประวัติ

1. มหาวิทยาลัยของข้าพเจ้า
2. ครอบครัวของข้าพเจ้า
3. ชีวิตของข้าพเจ้าในโรงเรียนประถมศึกษา
4. ชีวิตของข้าพเจ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. สิ่งที่ข้าพเจ้าทำได้ดีและสิ่งที่ข้าพเจ้าอยากทำได้
6. วิชาที่ข้าพเจ้าชอบเรียนมากที่สุดและวิชาที่ข้าพเจ้าชอบเรียนน้อยที่สุด
7. เพื่อนของข้าพเจ้า
8. อาจารย์ของข้าพเจ้า
9. ถ้าข้าพเจ้าสามารถมีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการด้วยการขอสิ่งนั้นได้ ข้าพเจ้าควรขอสิ่งใดบ้าง

4.3 การวิเคราะห์อัตชีวประวัติ โดยใช้แนวของ โฟรช์ลิคช์ (Frochlich) ซึ่งเสนอไว้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1959 ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ขาดหายไปหรือการเว้นข้อความบางอย่าง (Omission) เป็นการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้เขียนจะเว้นไม่กล่าวถึง ว่าอาจจะมีอะไรผิดปกติ เช่น บุคคลที่เล่าประวัติโดยละเอียดแต่ไม่กล่าวถึงบิดาเลย ซึ่งเป็นไปไม่ได้ว่าเขาจะไม่มีบิดา แสดงว่าเขามีความรู้สึกไม่ปกติกับบิดา เป็นต้น

2) ความยาวของอัตชีวประวัติ (Lenght) เป็นการวิเคราะห์ความยาวของประวัติที่ผู้เขียนได้เขียนไว้ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของผู้เขียนกับผู้ให้เขียน แรงจูงใจของผู้เขียนที่อยากจะเขียน และการเห็นประโยชน์ที่ได้จากการเขียนความสบายใจและความพร้อมที่จะระบายความในใจ

3) คำศัพท์ที่ใช้ (Vocabulary) เป็นการวิเคราะห์คำศัพท์ที่ใช้เขียนซึ่งแสดงถึงลักษณะต่าง ๆ ของผู้เขียน เช่น ระดับการศึกษา และอารมณ์ของผู้เขียน

4) ระดับความลึกของความรู้สึก (Level of Depth of Expression) เป็นการวิเคราะห์ถึงเนื้อเรื่องที่เขียนว่ามีรายละเอียดมากน้อยเพียงใด ซึ่งแสดงถึงความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจิตใจของผู้เรียน เช่น เรื่องบางเรื่องแบบผิวเผินและบางเรื่องเขียนอย่างละเอียดทุกแง่มุม เป็นต้น

5) การจัดลำดับความคิด (Organization) เป็นการวิเคราะห์การเล่าเรื่องราวเป็นขั้นตอนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต ซึ่งจะแสดงถึงการจัดลำดับความคิด ระดับการศึกษา และความสามารถในการจำของผู้เขียน

6) การกลบเกลื่อน (Gloss) เป็นการวิเคราะห์ถึงความพยายามปกติบางสิ่งบางอย่างในเรื่องราวของตนเอง โดยเขามักจะใช้กลไกทางจิตวิทยาในการป้องกันตนเอง เช่น การชดเชย การทดแทน การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง เป็นต้น

7) ลักษณะของการเขียน (Appearance) เป็นการวิเคราะห์ถึงการที่ผู้เขียนได้ผูกเรื่องราวขึ้นมาเองโดยปราศจากข้อมูลความจริง เพื่อล่อหลอกให้ผู้อ่านเข้าใจไขว้เขว หรือเข้าใจผิดไปจากข้อเท็จจริง

8) การแต่งเรื่องขึ้นเอง (Fabrication) เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะของกระดาษที่เขียน ลายมือ และรูปแบบของการเขียน ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ซึ่งแสดงความตั้งใจในการเขียนและลักษณะนิสัยของผู้เขียน

9) ความผันแปรของปฏิกิริยา (Tonal Variations) เป็นการวิเคราะห์ถึงการเล่าเรื่องราวพร้อมกับแสดงอารมณ์เมื่อเล่าเรื่องนั้น ๆ โดยแตกต่างกันไปตามเรื่องที่เล่า เช่น ดีใจ จะเล่าอย่างสนุกสนานและเขียนไว้ยาวแต่ถ้าผิดหวังเสียใจอาจจะเล่าด้วยความโกรธแค้นและอาจเขียนไว้เพียงเล็กน้อย

ถ้าผู้รับการศึกษาไม่อยากเขียนอัตตชีวประวัติ อาจให้เขาเล่าเรื่องหรือเขียนอนุทินส่วนตัวเล่าเรื่องประทับใจในชีวิตที่ผ่านมา หรือทำทั้งสองอย่างไปด้วยกัน

บันทึกประจำวัน (Diary) การเขียนบันทึกประจำวันหรืออนุทินส่วนตัวเป็นส่วนหนึ่งของอัตตชีวประวัติ โดยการเขียนถึงประสบการณ์ในด้านกิจกรรม และความรู้สึกในแต่ละวัน ซึ่งเป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน การวิเคราะห์ก็คือ การสรุปเรื่องราวที่เขียนเล่ามาในแต่ละวัน โดยก่อนให้เขียนบันทึกประจำวัน ผู้ให้เขียนจะต้องชี้แจงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการเขียน และให้เขียนต่อเนื่องกันอย่างน้อย 1 สัปดาห์ โดยการบันทึกอาจจะมีแบบฟอร์มหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องมีหัวข้อต่อไปนี้

1) ชื่อ อายุ เพศของผู้บันทึก

2) วัน เดือน ปีที่บันทึก

3) กิจกรรมที่ทำในวันนั้น โดยต้องทำต่อเนื่องอย่างน้อย 1 สัปดาห์ จะทำให้ทราบนิสัยของผู้เขียนบันทึกได้

5. สังคมมิติ (Sociometry) หมายถึง วิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้วัดความสัมพันธ์ทางสังคมภายในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยพิจารณาในแง่ของลักษณะของกลุ่มและบทบาทของสมาชิกว่าธรรมชาติที่แท้จริงเป็นอย่างไร โดยความเชื่อพื้นฐานของนักจิตวิทยาที่มีต่อการทำสังคมมิติ ดังนี้

1) มนุษย์ทุกคนย่อมต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

2) การที่มีโอกาสอยู่ในสังคม ได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จะช่วยพัฒนาการด้านสังคมได้เป็นอย่างดี

3) ห้องเรียนเปรียบเสมือนห้องทดลองที่เด็กมีโอกาสจะเรียนรู้มนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเด็กเป็นอันมาก

5.1 จุดมุ่งหมายของการทำสังคมมิติ การทำสังคมมิติมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 5 ประการคือ

1) เพื่อทราบว่านิสิตภายในห้องเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างไร แยกกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ กี่กลุ่ม

2) เพื่อทราบว่าในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มมีใครบ้างและลักษณะของกลุ่มเป็นอย่างไร

3) เพื่อทราบว่านิสิตคนใดที่เพื่อนชอบและนิยมยกย่องมากที่สุด เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

4) เพื่อทราบว่านิสิตคนใดไม่เข้าสังคมหรือถูกทอดทิ้ง

5) เพื่อทราบว่านิสิตคนใดที่เพื่อนไม่ชอบ

ดังนั้น สังคมมิติจึงหมายถึง วิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้วัดความสัมพันธ์ทางสังคมภายในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากพบว่ามีผู้ใดผู้หนึ่งไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่ม ก็จะได้หาทางช่วยเหลือให้เขามีพัฒนาการทางสังคมเพื่อที่จะได้อยู่กับบุคคลอื่นอย่างมีความสุขต่อไป

5.2 หลักการทำสังคมมิติ การทำสังคมมิติ มีหลักในการทำดังนี้

1) สมาชิกในกลุ่มควรจะรู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี

2) ก่อนทำสังคมมิติ ผู้ทำควรมีความสัมพันธ์อันดี และคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่มพอสมควร

3) แจ้งจำนวนและรายชื่อสมาชิกให้ทุกคนในกลุ่มทราบ

4) การทำสังคมมิติแต่ละครั้งควรสมมุติสถานการณ์เพียงสถานการณ์เดียว

5) ไม่ควรบอกล่วงหน้าเพราะจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นธรรมชาติ

6) การทำสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์ควรให้สมาชิกเลือกมากกว่า 1 อันดับ แต่ไม่ควรเกิน 3 อันดับ เพราะจะยุ่งยากในการเขียนแผนผัง

7) การแปลความหมายของสังคมมิติในแต่ละสถานการณ์จะแตกต่างกัน

8) ควรใช้วิธีอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น กลวิธีใครเอ่ย ฯลฯ

5.3 คำศัพท์ที่ใช้ในการทำสังคมมิติ ที่นิยมใช้มีดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2529 : 188 - 189)

1) คำถามหรือสถานการณ์ที่ผู้ทำสังคมมิติกำหนดขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มเลือกบุคคลบางคนในกลุ่ม เรียกว่า Sociometric หรือ Sociometric Criterion

2) แผนผังสังคมมิติซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลในกลุ่ม เรียกว่า Sociogram

3) กลุ่มย่อย ๆ ในกลุ่มใหญ่ ซึ่งอาจมีหลายกลุ่ม กลุ่มย่อยที่เล็กที่สุดอาจมีสมาชิกเพียง 2 คนก็ได้ เรียกว่า Sociometric clique หรือ Subgroup

4) การที่บุคคล 2 คน ต่างเลือกซึ่งกันและกันอาจเป็นอันดับเดียวกันหรือคนละอันดับกันก็เรียกว่า Mutual Choice

5) บุคคลที่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มมากที่สุด เรียกว่า Star หรือ Leader

6) บุคคงที่ไม่ได้รับเลือกจากกลุ่มเลย เพราะเป็นที่รังเกียจของสมาชิกในกลุ่ม แต่บุคคลนั้นยังเลือกสมาชิกคนอื่น ๆ ในกล่ม เรียกว่า Rejectee

7) บุคคลที่แยกตัวออกจากกลุ่มอยู่โดดเดี่ยว โดยไม่ได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่มและบุคคลนั้นก็ไม่เลือกสมาชิกในกลุ่มด้วย เรียกว่า Isolate

8) บุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อยและบุคคลนั้นอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม เรียกว่า Neclectee

9) การขาดการเลือกซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คน ขึ้นไปในกลุ่มย่อย เรียกว่า Sociometric Cleavage

10) โครงสร้างทางสังคมมิติ ที่แสดงแบบแผนของการเลือกในระหว่างสมาชิกของกลุ่มโดยเน้นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกันของแต่ละคน เรียกว่า Sociometric Structure

11) วิธีการทำสอบเพื่อวัดโครงสร้างทางสังคมมิติเรียกว่า Sociometric test

12) จำนวนครั้งหรือคะแนนที่แต่ละบุคคลได้รับเลือกจากสมาชิกในกลุ่ม เรียกว่า Sociometric Score

13) สถานภาพของบุคคลในกลุ่ม เช่น Star, Rejectee, Isolate, Neclectee ฯลฯ เรียกว่า Sociometric Status

5.4 ลำดับขั้นของการทำสังคมมิติ มี 4 ขั้นดังนี้

1) แจกกระดาษที่มีขนาด 3 x 5 นิ้ว แล้วให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุลของตนไว้ในหัวกระดาษ พร้อมทั้งเขียนวันที่ และห้องเรียนกำกับไว้ด้วย

2) กำหนดสถานการณ์คือ ถ้าจะไปทัศนศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี นักเรียนจะเลือกใครนั่งข้าง ๆ ตนเอง โดยให้เลือกเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน ให้เลือกได้ 2 คน ตามลำดับความชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 และชอบน้อยกว่าเป็นอันดับ 2

3) ให้นักเรียนเขียนชื่อเพื่อนลงในกระดาษที่แจกให้ โดยให้เรียงลำดับเลือใครคนแรกเป็นอันดับ 1 และใครลองลงมาเป็นอันดับ 2

เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาจัดกระทำข้อมูล สร้างตารางสังคมมิติขึ้นเขียนชื่อนักเรียนในช่องผู้เลือก และผู้ได้รับเลือกกรอกคะแนนลงในตารางพร้อมกับสรุปผลของคะแนนที่กรอกลงในตารางนั้นนำผลสรุปของคะแนนที่กรอกลงในตารางมาสร้างแผนผังสังคมมิติ

นอกจากนี้ยังมีอีกวิธีหนึ่งที่นิยมใช้กันมากควบคู่กับสังคมมิติในปัจจุบันคือ กลวิธี "ใครเอ่ย" (Guess who as who's who techique)

กลวิธี "ใครเอ่ย" เป็นขบวนการที่จะช่วยให้ทราบถึงเจตคติ (Attitude) ส่วนตัวระหว่างสมาชิกในห้องเรียน คือ การใช้กลวิธี "ใครเอ่ย" (Guess who techique) อันเป็นกลวิธีหนึ่งสำหรับการหาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน โดยการถามจากเพื่อนของนักเรียนเองเป็นวิธีที่ให้ประโยชน์มากวิธีหนึ่ง ใยบางครั้งความคิดเห็นของนักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อนักเรียนอาจไม่เหมือนกัน เช่น นักเรียนที่อาจารย์เห็นว่าเป็นคนดี ในสายตาของอาจารย์นั้นอาจเป็นบุคคลที่เพื่อนฝูงไม่ค่อยชอบเท่าใดนัก เป็นต้น

กลวิธี "ใครเอ่ย" ดำเนินการโดยผู้วิจัย เป็นผู้เขียนลำดับของคำถามที่บรรยายเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน และนักเรียนแต่ละคนจะได้รับการขอร้องให้เขียนชื่อบุคคลในห้องเรียนที่เขาคิดว่ามีลักษณะที่ตรงกัน หรือใกล้เคียงกับคำถามเหล่านั้น โดยวิธีการนี้เท่ากับเป็นการเปรียบเทียบในทางที่บุคคลหนึ่งมองเห็นตัวเขาเอง และจากการที่บุคคลอื่นได้มองดูและรับรู้เกี่ยวกับตัวเขา

การดำเนินงานเกี่ยวกับกลวิธี "ใครเอ่ย" นี้จะต้องแน่ใจเสียก่อนว่า ทุกคนในชั้นเรียนได้รู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีแล้ว จึงจะสามารถตอบคำถามได้ถูกต้อง นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องทำให้เด็กไว้วางใจได้ว่า การตอบคำถามของเขาจะได้รับการปกปิดไว้เป็นความลับอย่างดี

การวิเคราะห์ผลของกลวิธี "ใครเอ่ย" จะควบคู่ขนานไปกับข้อทดสอบสังคมมิติแหล่งต่าง ๆ ของการเลือกควรได้รับการพินิจพิเคราะห์และการกระทำควรกระทำเพื่อค้นคว้าหาความหมายที่อยู่เบื้องหลังการเลือกเหล่านั้น

ตัวอย่างคำถาม "ใครเอ่ย"

1. คนที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนมากที่สุดในชั้น คือ
2. คนที่ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ มากที่สุดในชั้น คือ
3. ใครคือบุคคลที่ชอบพูดมากที่สุด
4. ใครคือบุคคลที่ชอบทำตามคำแนะนำหรือคำสั่งของคนอื่น

6. แบบสอบถาม (Questionaires) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อประสงค์ให้ผู้ถูกถามได้ตอบตามลำพัง โดยการกรอกข้อความลงไป อาจเป็นข้อความสั้น ๆ หรือยาวก็ได้ ช่วยให้ผู้ถามได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ อย่างกว้างขวาง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการ เจตคติ ความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคล รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวส่วนตัว สภาพครอบครัว ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ความสนใจ การใช้เวลาว่าง สุขภาพ นิสัยในการเรียน การทำงาน ตลอดจนโครงการศึกษาและอาชีพในอนาคตของนิสิต

6.1 ชนิดของแบบสอบถาม แบบสอบถามถ้าแบ่งตามเกณฑ์สามารถแบ่งโดยใช้เกณฑ์ 2 เกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 ใช้เกณฑ์ของวัตถุประสงค์ซึ่งใช้มากในการแนะแนว จะแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1) แบบสอบถามแบบกรอกข้อมูลส่วนบุคคลหรือการรวบรวมข้อมูล (Collecting of Data)

2) แบบสอบถามแบบการประเมินผล (Evaluation Form)

3) แบบสอบถามแบบการติดตามผล (Follow-up Form)

เกณฑ์ที่ 2 ใช้เกณฑ์ลักษณะแบบสอบถาม จะแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1) แบบสอบถามปลายเปิด หรือแบบไม่มีโครงสร้าง (Opened Form)

2) แบบสอบถามปลายปิด หรือมีโครงสร้าง (Closed Form)

3) แบบสอบถามชนิดรูปภาพ (Pictural Form)

เกณฑ์ที่ 1 ใช้เกณฑ์ของวัตถุประสงค์ซึ่งใช้มากในการแนะแนว การแนะแนวได้นำเอาแบบสอบถามมาใช้ในการหาข้อเท็จจริง เกี่ยวกับตัวนักเรียนทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่ทราบและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งการสร้างและการใช้แบบสอบถามที่ดีและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมนั้นทำได้ยาก ต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ มีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่ดีที่เข้าใจง่าย รูปแบบของแบบสอบถามต้องน่าสนใจ จึงจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงต่าง ๆ หลายด้านภายในระยะเวลาอันสั้นและข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นจะมีประสิทธิภาพมาก

การแนะแนวนำเอาแบบสอบถามมาใช้ได้ ดังนี้

1. แบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting of Data)

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นข้อเท็จจริง

1.2 ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ สภาพจิตใจ ความต้องการ ฯลฯ

1.3 เจตคติ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ

2. แบบสอบถามการประเมินผล (Evaluation)

2.1 ประเมินผลในชั้นเรียน

2.2 ประเมินผลบริการหรือโครงการ

3. แบบสอบถามการติดตามผล (Follow-up)

3.1 ติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียน

3.2 ติดตามผลนักเรียนที่ไม่สำเร็จการศึกษา

3.3 ติดตามผลนักเรียนที่รับบริการหรือโครงการ

3.4 ติดตามผลเพื่อปรับปรุงผลงานหรือโครงการ

เกณฑ์ที่ 2 ใช้เกณฑ์ของลักษณะแบบสอบถาม

1. แบบเปิด หรือแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured of Open form) เป็นแบบสอบถามที่เปิดกว้างให้ผู้ตอบตอบตามความคิดเห็นของตนได้อย่างเสรีดี ส่วนใหญ่ใช้แบบสอบถามชนิดนี้ เพื่อต้องการทราบความรู้สึกนึกคิด หรือแนวความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ท่านมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรช่วยเหลือท่านอย่างไร.....

2. แบบปิดหรือแบบมีโครงสร้าง (Structured of Closed form) เป็นแบบทดสอบที่ผู้สร้างมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนวางไว้แล้ว ในแต่ละข้อจะประกอบด้วยคำถามหรือข้อความพร้อมทั้งมีคำตอบกำหนดไว้ให้เลือกตอบตามความเป็นจริง เช่น อาจจะให้เลือกว่าถูกหรือผิดใช่หรือไม่ บางกรณีก็มีคำตอบเป็นประโยควลีสั้น ๆ ไว้ให้เลือกตอบหรือเลือกตามน้ำหนักของความชอบมากน้อย หรือไม่ก็ตอบโดยการเขียนสัญลักษณ์สั้น ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 เป็นแบบใช้สัญลักษณ์แทนคำตอบ โดยใช้เขียนเครื่องหมายข้อความที่ต้องการ เช่น นักเรียนอาศัยอยู่กับใคร

.....ก. บิดา - มารดา

.....ข. ผู้ปกครอง

.....ค. ญาติพี่น้อง

.....ง. พระภิกษุ

.....จ. อื่น ๆ

6.2 ข้อจำกัดแบบสอบถาม แบบสอบถามมีข้อจำกัดในการใช้ ดังนี้

1) ผู้ตอบแบบสอบถามมักจะหลีกเลี่ยงความจริง (ข้อเท็จจริง) บางอย่างทำให้ไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริง

2) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นข้อมูลดิบที่ต้องนำมากลั่นกรองอีกทีหนึ่ง เพราะผู้เก็บข้อมูลไม่ได้เห็นสภาพต่าง ๆ ที่แท้จริงในขณะที่ผู้ตอบตอบคำถาม

3) ถ้าคำถามต่าง ๆ ในแบบสอบถามไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ข้อมูลที่ได้รับก็จะไม่สมบูรณ์ตามไปด้วย

4) มักจะไม่ได้คำตอบกลับคืนมาครบตามจำนวนผู้ตอบ หรือไม่ได้รับคำตอบตรงตามเวลาที่ต้องการ มีการติดตามทวงถาม

5) แบบสอบถามที่ให้เวลาตอบนาน ๆ จะทำให้นักเรียนมีโอกาสคิดเสริมแต่งเติม บิดเบือนข้อมูล หรือปรึกษาคำตอบจากผู้อื่น ซึ่งไม่ได้เป็นของตนอย่างแท้จริง

7.3 การใช้แบบสอบถามอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากการสร้างข้อคำถามรูปแบบต่าง ๆ ของแบบสอบถามแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ๆ ที่ทำให้แบบสอบถามมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คือ การนำไปใช้อย่างถูกต้องเพื่อประโยชน์ในการแนะแนวมากที่สุด พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์ (2527 : 63 - 34) ได้เสนอว่าการใช้แบบสอบถามให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1) ควรใช้แบบสอบถามในกรณีที่ครูและนักเรียนมีความสนิทสนมหรือไว้วางใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีแล้ว

2) ควรชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อสร้างความศรัทธามั่นใจในการเก็บรักษาเป็นความลับและสร้างความเต็มใจในการตอบ

3) ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วยความสนใจ ไม่เคร่งเครียดเหมือนการทำข้อสอบ

4) อธิบายถึงวิธีการตอบแบบสอบถามให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน

5) นำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการแนะแนว

7. แบบทดสอบ (Test) การใช้แบบทดสอบเป็นการรวบรวมข้อมูลที่มีระบบเป็นวิธีการที่ควบคุมสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรัดกุม มีกฎเกณฑ์แน่นอนและผลที่ได้จากแบบทดสอบมีความหมายชัดเจนในการแนะแนว ซึ่งมักจะนำแบบทดสอบมาใช้ในกรณีที่ต้องการจะได้ข้อมูลที่เด่นชัดชี้เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การใช้แบบทดสอบเมื่อต้องการจะทราบถึงความถนัด ความสามารถหรือบุคลิกภาพ การใช้แบบทดสอบจะทำให้ทราบถึงประเภทต่าง ๆ ของเด็กที่ต้องการทำให้ครูแนะแนวมีความสามารถในการจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

แบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบที่ใช้ในการแนะแนว แบบทดสอบทางจิตวิทยาหรือแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการแนะแนว มีดังนี้

1) แบบทดสอบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence Tests) เป็นการทดสอบที่ใช้สำหรับวัดความสามารถทั่วไปทางสติปัญญาของบุคคลในการแนะนำเอาแบบทดสอบชนิดนี้มาใช้เพื่อต้องการทราบถึงระดับเชาว์ปัญญาของผู้ถูกวัด โดยการนำเอาผลของระดับเชาวน์ปัญญาที่เรียกว่าเกณฑ์ภาคเชาวน์หรือ I.Q. (Intelligence Quotient) มาใช้เพื่อต้องการ วินิจฉัยปัญหาและเพื่อทำนายความสำคัญของผู้ถูกวัด

2) แบบทดสอบบุคลิกภาพ (Personallity Tests) เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดลักษณะการปรับตัวทางอารมณ์ มนุษยสัมพันธ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ ลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล เช่น ลักษณะการเป็นผู้นำ การถ่อมตัว ความเชื่อมั่นในตนเอง

การวัดบุคลิกภาพเพื่อการแนะแนวมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อเข้าใจบุคลิกลักษณะที่แท้จริงของบุคคล และช่วยให้เข้าใจบุคลิกภาพของเขาเองอย่างถูกต้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลในการนำมาวางแผนแนวทางศึกษาต่อแบะประกอบอาชีพให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เพื่อรู้จักและเข้าใจลักษณะการปรับตัว เช่น ฝันเลื่อนลอย เอาแต่อารมณ์ตนเองเป็นใหญ่ เผด็จการ ละอายมาก ก้าวร้าว วิตกกังวล เรียกร้องความสนใจ ซึ่งนับเป็นบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ ควรได้รับการช่วยเหลือแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

ชนิดของแบบทดสอบบุคลิกภาพ ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมี 2 แบบ ดังนี้

1. แบบทดสอบบุคลิกภาพที่เป็นปรนัย (Objective Type) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ถูกทดสอบตอบคำถามด้วยความจริงใจ ความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อบุคคลอื่น ๆ สิ่งแวดล้อม โดยการร่วมมือเลือกตอบใช่หรือไม่

2. แบบทดสอบโปรเจคทีพ (Projective Tests) เป็นแบบทดสอบที่ใช้เร้าสิ่งเป็นสื่อโดยการให้ผู้ถูกทดสอบเผชิญกับสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในลักษณะคลุมเครือ จนกระทั่งแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาจนผู้ทดสอบสามารถนำคำตอบมาตีความหมายได้ แบบทดสอบที่นิยมใช้มีดังนี้

Sentence Completion เป็นวิธีการที่ให้ผู้ทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ซึ่งข้อความที่เติมนั้นอาจจะเปิดเผยถึงความรู้สึกนึกคิดที่ลึกซึ้ง หรือเก็บกด หรือมีแนวโน้มของความเป็นไปได้ต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงความวิตกกังวล ความลังเลใจ ฯลฯ ประโยคต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้ทดสอบมักจะสร้างแบบทดสอบเกี่ยวกับเรื่องรอบ ๆ ตัว และทิ้งประโยค ค้างไว้ เช่น

ฉันรู้สึกดีใจเมื่อ.....

ฉันไม่ชอบบุคคลที่.....

ข้อควรคำนึงในการใช้แบบทดสอบต่าง ๆ การใช้แบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ผู้ใช้แบบทดสอบควรเป็นผู้ที่มีความชำนาญ เชี่ยวชาญในแบบทดสอบนั้น ๆ เคยได้รับการเรียนรู้หรืออบรมมาดีพอ

2. ไม่ควรใช้แบบทดสอบเพื่อเป็นเครื่องมือยืนยันความสามารถ หรือเก่งกล้าอย่างใดอย่างหนึ่ง พึงระลึกว่าต้องการได้ข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบเพื่อช่วยเหลือบุคคล ไม่ใช่การพิสูจน์

3. ใช้แบบทดสอบเมื่อกรณีที่จำเป็น เช่น ไม่สามารถหาข้อมูลได้จากวิธีอื่น ๆ และไม่ควรใช้พร่ำเพรื่อในทุกกรณี

4. ก่อนใช้แบบทดสอบควรแน่ใจเสียก่อนว่า บุคคลที่ถูกทดสอบนั้นเหมาะสมกับแบบทดสอบนั้น ๆ เช่น วัยของผู้ทดสอบ

5. ไม่จำเป็นต้องนำผลที่แปลได้จากแบบทดสอบมารายงานให้ผู้ถูกทดสอบทราบโดยละเอียด เพราะบางอย่างควรทราบแต่ส่วนรวมเท่านั้น

8. ระเบียนสะสม (Cumulative Record) ระเบียนสะสมเป็นเอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการแนะแนว สำหรับบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้ โดยเริ่มบันทึกข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ของผู้เรียน ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนกระทั่งจบการศึกษา ฉะนั้นระเบียนสะสมนี้ จะเป็นแหล่งของข้อมูลแหล่งแรกที่ผู้สอนสามารถศึกษาเรื่องราวของผู้เรียนได้เมื่อต้องการศึกษา จะทำให้เห็นพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

8.1 ชนิดของระเบียนสะสม โดยทั่วไประเบียนสะสมแบ่งออกได้ ดังนี้

1) แบบแผ่นเดียว โดยบรรจุข้อความต่าง ๆ ที่บันทึกทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งบางแหล่งอาจดัดแปลงเป็นแบบพับได้ ระเบียนสะสมแบบนี้เก็บรักษาได้สะดวก แต่สามารถเก็บข้อมูลได้น้อยไม่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีข้อมูลมาก ๆ เช่น ในระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา

2) แบบแฟ้มหรือแบบเป็นเล่ม มีลักษณะถาวรมากกว่าชนิดแรก แบบนี้จะเก็บข้อมูลได้มากกว่าและสามารถเพิ่มเติมได้ โดยนำข้อมูลมาแทรกลงในแฟ้มหรือเล่ม ทำให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์มากขึ้น แต่สิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดทำ

3) แบบเป็นซองหรือแบบรวม หมายถึง การนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดไว้ในซองเดียวกัน โดยแยกข้อมูลแต่ละชนิดออกจากกันเป็นเรื่อง ๆ สะดวกต่อการบันทึกข้อมูลและในเรื่องของการเก็บรักษาเป็นความลับ เพราะสามารถนำออกมาเฉพาะเรื่องได้ ข้อเสียคืออาจมีการสูญง่ายถ้าขาดความรอบคอบ

8.2 ข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในระเบียนสะสม ควรเป็นข้อมูลทุกประเภทที่ได้ศึกษาจากตัวผู้เรียน และรวมถึงการกรอกหรือบันทึกข้อมูลพื้นฐานที่บรรจุอยู่ในระเบียนสะสม โดยสรุปข้อมูลที่ควรรวบรวมไว้ในระเบียนสะสม ควรประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ประวัติส่วนตัวของผู้เรียน เช่น

ชื่อสกุล	เพศ
วัน เดือน ปีเกิด	เชื้อชาติและสัญชาติ
สถานที่เกิด	ที่อยู่ของผู้เรียน
เหตุการณ์เมื่อตอนเกิด	ที่อยู่ของบิดามารดา

2) ประวัติครอบครัวและสภาพความเป็นอยู่ทางบ้าน

ชื่อ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง	ที่อยู่ของผู้เรียนในปัจจุบัน
อาชีพของบิดา มารดา	สถานที่เกิดของบิดามารดา
อาชีพของผู้ปกครอง	ภาษาที่ใช้พูดในบ้าน
สถานภาพการแต่งงานของบิดา มารดา	สภาพทางเศรษฐของครอบครัว

3) ประวัติสุขภาพและรายงานสุขภาพ

ระเบียนสุขภาพที่ได้รับการบันทึกโดยแพทย์ หรือพยาบาล
บันทึกการฉีดวัคซีน ปลูกฝี
การเจ็บป่วย หรืออุบัติเหตุ
การรักษาสุขภาพฟัน
ความบกพร่องทางด้านร่างกายอื่น ๆ

4) ประวัติทางการศึกษา และรายงานพัฒนาการ

คะแนนผลการเรียนประจำภาค และคะแนนรายวิชา
รายงานพิเศษเกี่ยวกับรายวิชาที่มีปัญหา
รายงานเกี่ยวกับการประมาณค่าผลการเรียน
คะแนนทดสอบอื่น ๆ เช่น เชาว์ปัญญา ความถนัด-ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพ รายงานเกี่ยวกับการเรียน อื่น ๆ

5) เบ็ดเตล็ด

ความสนใจในกิจกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรม
ความสามารถและความพึงพอใจเกี่ยวกับอาชีพ
โครงการในอนาคต
พฤติกรรมต่าง ๆ ที่ควรส่งเสริม ช่วยเหลือ หรือแก้ไข
อื่น ๆ

6) ข้อมูลอื่น ๆ ที่ได้จากการบริการต่าง ๆ ของสถาบัน

ผลจากการสัมภาษณ์ หรือให้คำปรึกษา
รายงานสังคมมิติ
อัตตชีวประวัติ - บันทึกประจำวัน
การสังเกตของครูแนะแนว หรือครูประจำชั้น
การประมาณค่าคุณลักษณะต่าง ๆ
รายงานการเยี่ยมบ้าน
อื่น ๆ

8.3 การรวบรวมข้อมูลและบันทึกในระเบียนสะสม แหล่งที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับผู้เรียนนั้น ไม่จำเป็นจะต้องได้จากตัวผู้เรียนแต่เพียงอย่างเดียว ในบางครั้งการเก็บข้อมูลจากตัวผู้เรียนเอง อาจได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผิดพลาด ฉะนั้นเพื่อจะให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เพียงพอในการที่จะนำมาศึกษา จะต้องรวบรวมจากหลาย ๆ แหล่ง ดังนี้

1) จากตัวผู้เรียนเอง เช่น จากการสัมภาษณ์ ให้ผู้เรียนเขียนอัตตชีวประวัติ เขียนบันทึกประจำวัน การให้ตอบแบบสอบถามและจากการสังเกตของผู้สอน

2) จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เช่น การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

3) จากเพื่อน เช่น การสัมภาษณ์ สังคมมิติ แบบสอบถาม

4) จากครู อาจจะเป็นครูประจำชั้นหรือครูแนะแนว เช่น การสัมภาษณ์

5) จากคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของผู้เรียน ได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์

8.4 ประโยชน์ของระเบียนสะสม ระเบียนสะสมเป็นเอกสารที่ให้คุณค่าทางการแนะแนวมากดังที่ จำเนียน ช่วงโชติ (2520 : 212 - 213) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1) ช่วยครูและครูแนะแนวหรือผู้ให้คำปรึกษา ในด้านการแนะแนวหรือการให้คำปรึกษาในกรณีที่ผู้เรียนมีปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือ

2) ช่วยครูและผู้แนะแนวในการช่วยผู้เรียนวางแผนการเลือกเรียนและการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อ หรือการเลือกประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ความสามารถเจตคติ และคุณลักษณะอื่น ๆ

3) ช่วยผู้เรียนให้รู้จักเข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง อันจะเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกการดำเนินชีวิต

4) ช่วยบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ให้รู้จักและเข้าใจเด็กในความปกครองของตน โดยผ่านครูแนะแนวในการสนับสนุนในเรื่องการเรียนหรือการประกอบอาชีพ

5) ช่วยผู้สอน ในเรื่องการจัดกลุ่มการเรียนในชั้นเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6) ช่วยทางสถาบันการศึกษาใช้ในการวางโครงการติดตามผลงานด้านการแนะแนว ด้านการสอน ด้านการบริหาร

ขั้นที่ 3 การวินิจฉัยข้อมูล คือ การนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์หรือตีความหมายของข้อมูลที่รวบรวมได้หลาย ๆ วิธีการมาพิจารณาดูว่าผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกัน ส่วนใหญ่มีแนวโน้มไปทางใดมากที่สุด จะวินิจฉัยว่ามีปัญหาหรือมีพฤติกรรมไปในแนวนั้น โดยนำหลักเกณฑ์ในทฤษฎีจิตวิทยามาพิจารณาตัดสิน และสรุปเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมของ

บุคคลพร้อมกับระบุสาเหตุของปัญหาไว้ด้วย แต่บางครั้งการวินิจฉัยปัญหาอาจเป็นเพียงการเสนอแนวความคิดเบื้องต้นที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเท่านั้น

นันทิกา แย้มสรวล (2529 : 34 - 36) ได้เสนอแนวคิดว่า กระบวนการวินิจฉัยปัญหาสามารถดำเนินการเป็นระยะ ดังนี้

ก. ขั้นกำหนดปัญหา จะต้องทราบแน่ชัดว่าปัญหาคืออะไร เพื่อให้การพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเป็นไปอย่างมีระบบและน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาควรตั้งเกณฑ์กำหนดปัญหาขึ้นตามความรู้และประสบการณ์ของตน เช่น อาจกำหนดปัญหาแยกประเภทตามลักษณะของผู้มีปัญหาแยกประเภท ตามลักษณะของผู้มีปัญหาประเภทต่าง ๆ เช่น ประเภทต้องพึ่งพิงผู้อื่นจนเอาตัวไม่รอด ประเภทขาดข้อสนเทศ เป็นต้น หรือกำหนดปัญหาตามระดับความทุกข์ที่เกิดขึ้น ซึ่งมี 2 ระดับ

1) ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในระดับความคิด ไม่สามารถคิดอย่างมีเหตุผล

2) ความทุกข์ที่เกิดขึ้นในระดับความรู้สึก เป็นผลจากการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นแล้วได้รับความกดดันทางอารมณ์สูง

นอกจากนั้นอาจยึดหลักการตอบคำถามต่อไปนี้

1) ปัญหาคืออะไร

2) ปัญหานั้นเกิดขึ้นเมื่อใด ระยะการเกิดปัญหานานเพียงใด มีเหตุการณ์สำคัญอะไรเกิดขึ้นในขณะนั้นบ้าง

3) ปัญหาเกิดขึ้นที่ใด มีใครเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากสถานการณ์นี้แล้วเกิดปัญหาในสถานที่อื่นอีกหรือไม่

4) ปัญหานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรเป็นสาเหตุของปัญหา เป็นต้น

ข. การค้นหาสาเหตุของปัญหา เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ให้นำข้อมูลที่อ้างอิงถึงอดีตและปัจจุบันมาพิจารณาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลในด้านต่าง ๆ เพื่อพิจารณาว่าสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะอย่างไร หรือปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมประเภทใด

การวินิจฉัยนี้ วินิจฉัยโดยพิจารณาสมมติฐานเป็นหลัก เพราะการรวบรวมข้อมูลเป็นการรวบรวมตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อกระทำการวินิจฉัยปัญหาแล้วขั้นต่อไปคือ สรุปพฤติกรรมที่เป็นปัญหา สาเหตุของปัญหาคืออะไร และควรเสนอแนะความคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือไว้ด้วย

ขั้นที่ 4 การช่วยเหลือ การป้องกัน และส่งเสริม

1. การให้คำปรึกษา (Counseling) โดยใช้เทคนิคหรือทฤษฎีการให้คำปรึกษาซึ่งจะต้องประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับผู้รับการศึกษาในรายที่มีปัญหาไม่ซับซ้อน สามารถเข้าใจตนเองได้ หลังจากได้รับคำปรึกษาแล้ว

2. การใช้ระบบส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เช่น นักจิตวิทยา จิตแพทย์ เป็นต้น ในรายที่มีปัญหาที่ซับซ้อนหรือรุนแรง

การป้องกัน เป็นการให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหา เช่น สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหา เป็นต้น ซึ่งการป้องกันนี้อาจทำได้ในรายที่ยังไม่เกิดปัญหา หรือเกิดปัญหาแล้วแต่ป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นมาอีก

การส่งเสริม คือ วิธีการที่จะทำให้บุคคลมีพัฒนาการ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งอาจทำได้โดยการทำกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ การร้องเพลง การพูดคุยสนุกสนาน การเล่นกีฬา เป็นต้น

ขั้นที่ 5 การทำนายผล เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าผู้รับการศึกษา จะมีสภาพการณ์เป็นอย่างไรในอนาคต นันทิกา แย้มสรวล (2529 : 36) ได้เสนอแนะว่าการทำนายผลจะต้องกระทำโดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล 3 ประการต่อไปนี้

1. บุคคลแต่ละคนย่อมมีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ซึ่งไม่เหมือนกับผู้อื่น

2. บุคคลแต่ละคนย่อมพัฒนาการไปตามลักษณะเฉพาะของตนเองอย่างต่อเนื่องกันไป

3) บุคคลแต่ละคนย่อมมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงเป็นของตนเอง ซึ่งดำเนินไปตามลักษณะประสบการณ์ที่เคยประสบกมา และตามแผนการที่วางไว้สำหรับอนาคตของตนเอง

นอกจากนั้นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่สร้างเงื่อนไข และข้อเท็จจริงในชีวิตผู้ประสบปัญหาด้วย ฉะนั้นผู้ที่จะทำนายผลได้ถูกต้องแม่นยำมักจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนประสบการณ์อย่างพอเพียง

ดังนั้นหากผู้ทำการศึกษารายกรณีไม่มีความเชี่ยวชาญพอ กระบวนการในขั้นนี้อาจไม่ต้องมี ทั้งนี้เนื่องจากหากผลการทำนายผิดพลาด ก็มักจะเกิดผลเสียทั้งผู้ทำนาย และผู้ถูกทำนายได้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2539 : 370)

ขั้นที่ 6 การติดตามผล เป็นการกระทำหลังจากให้ความช่วยเหลือไปแล้ว ควรติดตามผลเพื่อประเมินว่าเมื่อทำการศึกษาแล้ว ช่วยไปแล้วได้ผลเป็นอย่างไร และเพื่อสำรวจดูว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นกับเขาอีกหรือไม่ ถ้าพบว่ามีปัญหาใหม่เกิดขึ้นก็จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ทันท่วงที นอกจากนี้ยังเป็นการติดตามผลเพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการติดตามผล การติดตามผลสามารถกระทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การนัดสัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา
2. การสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับการศึกษา
3. การสัมภาษณ์ติดตามผลจากผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้อง

4. ติดต่อซักถามข่าวคราวด้วยการส่งจดหมายหรือแบบสอบถาม

ระยะเวลาในการติดตามผล การติดตามผลไม่มีระยะเวลาแน่นอน ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์และโอกาสของผู้ทำการศึกษา กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 376) ได้แนะนำหลักในการพิจารณาระยะเวลาในการติดตามผลดังนี้

1. รายที่มีปัญหาซับซ้อนในการติดตามผลในช่วงระยะเวลาสั้น

2. การติดตามผลระยะแรกควรติดตามในระยะเวลาที่สั้น เช่น ติดตามทุก 2 สัปดาห์ เมื่อดีขึ้นในระยะที่ 2 จึงติดตามทุกเดือน เมื่อดีขึ้นเรื่อย ๆ ในระยะที่ 3 ก็ติดตามทุก 2 เดือน จนแน่ใจว่าอาการดีขึ้นจนหายเป็นปกติ จึงปล่อยช่วงเวลาให้ห่าง ๆ ออกไป โดยไม่ต้องกำหนดให้สม่ำเสมอหรือตายตัวเช่นครั้งแรก ๆ

การติดตามผลมักติดตามในรายที่มีปัญหา และการติดตามผลไม่จำเป็นต้องทำในรายที่ทำการศึกษารายกรณีสิ้นสุดลงแล้ว แต่การติดตามผลจะทำได้ในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีทุกระยะ โดยเฉพาะในแต่ละครั้งที่ไปพบผู้รับการศึกษาหรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริม เพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้องให้ผลดีหรือไม่ ถ้าไม่ให้ผลดีแสดงว่าไม่ถูกต้อง จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต่อไป

การติดตามผลทุกครั้งควรเขียนสรุปผลการติดตามข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบปัญหาในโอกาสต่อไป และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษาผู้ประสบปัญหาต่อไปด้วย

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและข้อเสนอแนะ อาจทำได้ทั้งในขณะที่ทำการศึกษารายกรณี หรือหลังจากทำการศึกษารายกรณีแล้ว โดยทั่วไปพบว่ามักทำควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพของการศึกษารายกรณี และก่อนเปิดการศึกษารายกรณีเป็นครั้งสุดท้ายควรสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมดและให้ข้อเสนอแนะไว้สำหรับผู้ที่จะมาศึกษาบุคคลรายนี้หรือผู้ที่สนใจต่อไป

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 372) กล่าวว่า การให้ข้อเสนอแนะที่ดีควรให้ไว้หลายทางอย่างน้อยควรเสนอไว้ 3 ทาง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี

3. ข้อเสนอแนะสำหรับบุคคลที่สนใจหรือบุคคลที่จะศึกษาในลักษณะเช่นเดียวกันต่อไป

1.5 วิธีการที่ใช้ในการศึกษารายกรณี การศึกษารายกรณีให้บรรลุจุดมุ่งหมายและเกิดประโยชน์ทั้งแก่ผู้ศึกษา และผู้รับการศึกษานั้นจะต้องใช้วิธีควบคู่กันไป 2 วิธี ดังนี้

1) การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History)

2) การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Comference)

1) การศึกษาประวัติรายกรณี (Case History) วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการเก็บรวบรวมรายละเอียดก็คือ เพื่อศึกษาทำความรู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนและเพื่อนำความรู้ความเข้าใจเด็กแต่ละคน และเพื่อนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาช่วยเหลือหรือแนะแนวให้เด็กแต่ละคนสามารถแก้ปัญหา ปรับตัวได้และเหมาะสมต่อไป โดยศึกษาภูมิหลัง สิ่งแวดล้อม ความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคล และสาเหตุอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ และการปรับตัวของผู้รับการศึกษา (จำเนียร ช่วงโชติ. 2520 : 195 - 196)

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2527 : 579) ได้ให้ความหมายของการศึกษาประวัติรายกรณีไว้เป็นการจดบันทึกหรือรายงานผลจากการใช้วิธีการศึกษา โดยหัวข้อของการจดบันทึกการศึกษาประวัติรายกรณี มีลักษณะคล้ายคลึงหรือเช่นเดียวกันกับการศึกษารายกรณี เช่น กล่าวถึงลักษณะของผู้รับการศึกษา สาเหตุที่ศึกษา วิธีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การวินิจฉัย การสรุปผลและข้อเสนอแนะ ตลอดจนการติดตามผล ซึ่งรายละเอียดดังกล่าวได้กล่าวไว้ในกระบวนการศึกษารายกรณี

2. การประชุมปรึกษารายกรณี (Case Conference)

2.1 ความหมายของการประชุมปรึกษารายกรณี

จำเนียง ช่วงโชติ (2520 : 196) กล่าวว่า การประชุมปรึกษาหารือ คือการนำบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่ทำการปรึกษารายกรณีนั้น มาประชุมร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวข้องกับการพิจารณาตีความหมายและสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ตลอดจนพิจารณาช่วยเหลือแนะแนวเด็กเป็นระยะไป

ธีระวุฒิ ปทุมนพรัตน์ (2527 : 216) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณี คือการประชุมพิจารณาสาเหตุของพฤติกรรม โดยอาศัยประวัติที่สืบได้เป็นเกณฑ์ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วย ครูแนะแนว พยาบาล และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ

พรหมธิดา แสนคำเครือ (2528 : 73) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณี หมายถึง การประชุมของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา โดยมีจุดประสงค์เพื่อพิจารณาและให้ข้อสรุปในเรื่องการวิเคราะห์ตีความ การป้องกัน การช่วยเหลือผู้ถูกศึกษา

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 599) ให้ความหมายของการประชุมปรึกษารายกรณีว่า คือการประชุมกันของบุคคลหลายฝ่าย เพื่อระดมความคิดและร่วมแสดงความคิดเห็นโดยยอมรับความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมที่ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาหรือป้องกัน ส่งเสริมบุคคลที่รับการศึกษานั้น ๆ

พนม ลิ้มอารีย์ (ม.ป.ป. : 26) กล่าวว่า การประชุมปรึกษารายกรณี คือการประชุมร่วมกันระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกศึกษา เพื่อระดมความคิดเห็นและร่วมแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาข้อเท็จจริงจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และ

วินิจฉัยหาสาเหตุของพฤติกรรม ตลอดจนหาทางช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกัน หรือแก้ไขพฤติกรรมต่าง ๆ ให้แก่บุคคลที่ทำการศึกษา

2.2 ประโยชน์ของการร่วมประชุมปรึกษารายกรณี มีประโยชน์ดังนี้

1) เป็นประโยชน์โดยตรงกับบุคคลที่ถูกศึกษารายกรณี ซึ่งจะได้รับการช่วยเหลือให้มีการปรับตนเองและแก้ไขปัญหาของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2) เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนร่วมในการประชุม โดยเฉพาะครูจะได้เห็นคุณประโยชน์ของการศึกษารายกรณี

3) ช่วยให้บุคคลได้รับการพิจารณาปัญหาตามข้อเท็จจริง และเป็นการลดความโน้มเอียงหรือการมองบุคคลในแง่ร้ายต่าง ๆ โดยไม่มีการพิจารณาอย่างแท้จริง เช่น ครูมองนักเรียนคนหนึ่งว่าเป็นนักเรียนเกียจคร้าน ชอบโกหก ชอบขโมย เป็นต้น

2.3 รูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณี การประชุมปรึกษารายกรณีมี 3 รูปแบบ ดังนี้ (กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2527 : 600 - 603)

1) การประชุมเฉพาะผู้เชี่ยวชาญในปัญหาหรือกรณีนั้น ๆ และผู้ใกล้ชิดตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง เป็นต้น

2) การประชุมกลุ่มใหญ่ จะประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้

(1) ผู้เชี่ยวชาญ เช่น จิตแพทย์ นักจิตวิทยา ครูแนะแนว เป็นต้น

(2) ผู้ใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง เป็นต้น

(3) ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เป็นต้น

3) การประชุมกลุ่มเล็ก ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูแนะแนว และผู้ใกล้ชิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาหรือกรณีนั้น ๆ โดยตรง เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครองของผู้รับการศึกษา

จากรูปแบบของการประชุมปรึกษารายกรณีดังกล่าว กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2529 : 603 - 604) รูปแบบที่ 2 เป็นที่นิยมใช้มากที่สุด และจะต้องเน้นการรักษาความลับมากที่สุด นอกจากนั้นในการประชุมปรึกษารายกรณีทุกรูปแบบ จะต้องมีประธานในการประชุมซึ่งจะเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้อาวุโส และจะต้องมีผู้ศึกษารายกรณีเป็นผู้รายงานผลจากการศึกษา ตลอดจนชี้แจงเหตุผลหรือจุดมุ่งหมาย ส่วนเวลาที่ใช้ในการประชุมมักใช้เวลาประมาณครั้งละ 1 ชั่วโมง โดยใช้ช่วงเวลาที่สมาชิกทุกคนหรือส่วนใหญ่พร้อม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการประชุม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การประชุมปรึกษารายกรณี แบบการประชุมกลุ่มเล็ก

2.4 กระบวนการในการจัดประชุมปรึกษารายกรณี มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมการ

2) ขั้นดำเนินการประชุม

3) ขั้นยุติการประชุม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ขั้นเตรียมการ มีการปฏิบัติ ดังนี้

(1.1) การเตรียมบุคคล โดยการออกจดหมายเชิญไปยังประธานและสมาชิกโดยระบุวัน เวลา สถานที่ และจุดมุ่งหมายในการประชุม

(1.2) เตรียมสถานที่ เป็นการจองสถานที่ล่วงหน้าให้มีขนาดพอเหมาะกับสมาชิกรวมทั้งรับแสง เสียงที่จำเป็นต้องใช้ในการประชุม

(13.) เตรียมข้อมูล อาจเรียกเฉพาะผู้ศึกษารายกรณี สำหรับรายงานในที่ประชุมหรืออาจมีการบันทึกย่อแจกแก่สมาชิกที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งแล้วแต่กรณี

2) ขั้นดำเนินการประชุม มีการปฏิบัติดังนี้

(2.1) ประธานกล่าวเปิดประชุมและแนะนำผู้ทำการศึกษารายกรณีพร้อมทั้งอนุญาตให้ผู้ศึกษารายกรณีรายงานผลการศึกษาแก่สมาชิกในที่ประชุม

(2.2) ผู้ทำการศึกษารายกรณีรายงานข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษาไปแล้วแก่ที่ประชุม

(2.3) ประธานเปิดโอกาสให้สมาชิกซักถามข้อมูลหรือข้อสงสัยจากผู้ศึกษา

(2.4) สมาชิกทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็น

(2.5) ประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความคิดเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุม โดยมีเลขานุการเป็นผู้จดบันทึกการประชุม และปิดการประชุม

3. ขั้นยุติการประชุม การยุติการประชุมศึกษารายกรณี กระทำเมื่อประธานสรุปข้อพึงปฏิบัติตามความเห็นของสมาชิกส่วนใหญ่ในที่ประชุมแล้ว ประธานจะกล่าวขอบคุณสมาชิกและปิดการประชุม

3.1 ข้อควรระวังในการประชุมศึกษารายกรณี การประชุมศึกษารายกรณีผู้ร่วมประชุมมีข้อควรระวังดังนี้

1) จะต้องใช้ข้อมูลตามข้อเท็จจริง โดยปราศจากอคติ

2) แสดงได้จริงมากล่าวในที่ประชุม

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารายกรณี

วัชราภรณ์ อภิวัชรางกูล (2535 : 133 - 170) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารายกรณีของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวโน้มการทำอัตวินิบาตกรรม ผลของการศึกษาพบว่า การศึกษารายกรณีของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 3 คน ที่มีแนวโน้มกระทำอัตวินิบาตกรรม สาเหตุของการกระทำอัตวินิบาตกรรมประกอบด้วยสาเหตุใหญ่ 2 สาเหตุคือ สาเหตุด้านบุคคล และสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม

สาเหตุด้านบุคคล ได้แก่ สาเหตุด้านร่างกายและจิตใจ ปัญหาที่พบคือ ความผิดปกติทางด้านสุขภาพไม่ดี ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ จึงเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย ตัวเองไม่มีความภาคภูมิใจในตนเองลดลง ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่ดี ส่วนสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะการเลี้ยงดูบุตรที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เด็กขาดความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มั่นใจในตนเอง มีความรู้สึกขาดความรัก เห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และสาเหตุด้านสิ่งแวดล้อมอีกข้อหนึ่ง ได้แก่ สภาพครอบครัวแตกแยก บิดามารดามีความขัดแย้ง ไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตร ความเครียด และความหงุดหงิดจากบิดามารดาจะถ่ายทอดไปสู่บุตร เด็กจะรู้สึกมีปมด้อย ขาดความมั่นคงหวาดหวั่น ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวได้ยาก

รุ่งทิพย์ ยอดประดู่ (2537 : 106 - 109) ได้ศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนมีสาเหตุมาจากตัวเด็กเอง โดยปัญหาที่พบคือ เด็กขาดความรักความอบอุ่นจากบิดามารดา ทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ส่วนสาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่พบคือ สภาพครอบครัว การอบรมสั่งสอน บรรยากาศของครอบครัว การประพฤติปฏิบัติของบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียน และอีกสาเหตุคือ การเลือกคบเพื่อน

ดวงกมล วงษ์ศรีหัส (2541 : 206) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัวระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวในครอบครัวของนักเรียนมีสาเหตุมาจาก บุคลิกภาพไม่เหมาะสม การเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้อง ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับของการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาสภาพที่อยู่อาศัยไม่ดี การศึกษารายกรณีทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการปรับตัวในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัว รักและภูมิใจในครอบครัว สามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว และสามารถเผชิญหน้ากัญหาได้อย่างเหมาะสม

สุนีย์ ธีระวิรุณ์ (2542 : 81 - 92) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีพฟติกรรมก้าวร้าว ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ฐานะทางเศรษฐกิจในครอบครัวอยู่ในระดับต่ำ ระดับการศึกษาของบิดามารดาอยู่ในระดับต่ำ และการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวไม่ถูกต้อง ส่วนบรรยากาศในโรงเรียนทั้งในและนอกโรงเรียน นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติตามกฎของโรงเรียนได้ และเห็นว่ามีการบังคับมากเกินไป ด้านสัมพันธภาพทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนทั้งในและนอกโรงเรียน ไม่สามารถปรับตัวได้

และเรียกร้องความสนใจจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งมักจะเกิดปัญหากับเพื่อนอยู่เสมอ และปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย

จากการศึกษารายกรณีในเรื่องดังกล่าวข้างต้นพบว่า การศึกษารายกรณีสามารถใช้ได้ผลเกี่ยวกับการค้นหาสาเหตุของพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสามารถแก้ไขและลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและวัยรุ่น อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อตนเองและสังคม โดยการศึกษารายกรณีนั้นได้มีการช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมแก่ผู้รับการศึกษา ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษารายกรณีที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ผู้รับการศึกษามีความเข้าใจและยอมรับในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของตนเอง และสามารถพัฒนาพฤติกรรมไปในทางที่ดีและเหมาะสมขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าการศึกษารายกรณีเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถใช้แก้ปัญหาหรือลดพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม

บทที่ 3
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 34 คน เป็น นักเรียนชาย 15 คน และนักเรียนหญิง 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าฝ่ายปกครอง ให้ส่งรายชื่อนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียนในระดับรุนแรงและต้องการให้ช่วยเหลือโดยรีบด่วน ในปีการศึกษา 2545
2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังนี้
   2.1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
   2.2 อายุระหว่าง 14 - 15 ปี
   2.3 มีพฤติกรรมหนีเรียน ตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปใน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545
   2.4 นักเรียนถูกลงโทษโดยการทำทัณฑ์บนไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต (Observation and Observational Record)
2. การสัมภาษณ์ (Interview)
3. การเยี่ยมบ้าน (Home visit)
4. สังคมมิติ (Sociometyr)
5. แบบสอบถาม (Questionnaire)
6. แบบทดสอบ (Test)

ขั้นตอนในการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการของการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดปัญหาและตั้งสมมติฐาน การกำหนดปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ ปัญหาคือ พฤติกรรมหนีเรียน โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของพฤติกรรมหนีเรียนว่าเกิดจากตัวแปรอะไรบ้าง แล้วจะทำการช่วยเหลือ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถลดพฤติกรรมหนีเรียน

สมมติฐานในการศึกษารายกรณีครั้งนี้คือ พฤติกรรมหนีเรียนเกิดจากตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1 ตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1.1 ด้านสุขภาพ

1.1.2 ด้านบุคลิกภาพ

1.1.3 ด้านการเรียน

1.2 ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

1.2.1 ด้านครอบครัว

1.2.1.1 สถานภาพการสมรสของบิดามารดา

1.2.1.2 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

1.2.1.3 อาชีพของบิดามารดา

1.2.1.4 แบบแผนการเลี้ยงดู

1.2.1.5 สภาพบริเวณที่ตั้งของที่อยู่อาศัย

1.2.2 ด้านโรงเรียน

1.2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน

1.2.2.2 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

1.2.2.3 สถานที่ตั้งของโรงเรียน

1.2.2.4 กฎระเบียบของโรงเรียน

1.2.3 ด้านสังคม

1.2.3.1 อิทธิพลของสื่อมวลชน

1.2.3.2 เพื่อน

1.2.3.3 สถานแหล่งบันเทิง

2. การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ 6 เทคนิค ดังนี้

2.1.1 การสังเกต และการบันทึกการสังเกต

2.1.2 การสัมภาษณ์

2.1.3 การเยี่ยมบ้าน

2.1.4 สังคมมิติ

2.1.5 แบบสอบถาม

2.1.5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์

2.1.5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

2.1.6 แบบทดสอบ

2.1.6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสตัลส์ (Bender Gestalt Test)

2.1.6.2 แบบทดสอบวาดภาพคน (Draw A Person Test)

2.1.6.3 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic-House-Tree-Person Drawing)

2.1.6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentencel Completion Test)

2.1.1 การสังเกตและการบันทึกการสังเกต เพื่อเก็บข้อมูลไว้ประกอบการพิจารณาและวินิจฉัยและเข้าใจพฤติกรรมเพื่อการช่วยเหลือต่อไป โดยสังเกตนักเรียนในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น สถานการณ์ในการเรียน สถานการณ์ในการเล่นกับเพื่อน สถานการณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และสถานการณ์อยู่ที่บ้าน ในการสังเกตแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 นาที หลังการสังเกต ผู้วิจัยบันทึกการสังเกตโดยใช้แบบฟอร์มการสังเกตดังนี้

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการสังเกต

แบบระเบียนพฤติการณ์ (Anecdotal Record)

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปี เพศ.....

วันเวลาที่สังเกต.....สถานที่.....

.....ครั้งที่.....

พฤติกรรมที่สังเกตได้.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

2.1.2 การสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการกับบุคคลต่อไปนี้คือ

2.1.1 นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.1.2 อาจารย์ประจำชั้นของนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง หรืออาจารย์ประจำวิชาที่นักเรียนหนีเรียนบ่อย

2.1.3 ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.4 เพื่อนสนิทที่เรียนในโรงเรียน

ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. บุคลิกภาพของตัวนักเรียน
2. ทัศนคติที่มีต่อครอบครัวและสมาชิกในครอบครัว

3. ทัศนคติที่มีต่อโรงเรียน ครู วิชาเรียน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน
4. สัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
5. ทัศนคติที่มีต่อสังคมที่อยู่อาศัย
6. สัมพันธภาพในครอบครัว
7. การอบรมเลี้ยงดู
8. ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง

ตัวอย่างแบบฟอร์มสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์
การสัมภาษณ์ ครั้งที่.....

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
สถานที่.....
จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์.....
.....
สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....
.....
.....
ความคิดเห็น.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไปวันที่.....เวลา.....น.
สถานที่.....
.....

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์.....

2.1.3 การเยี่ยมบ้าน โดยใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครองตลอดจนบุคคลภายในบ้าน ได้แก่ บิดามารดา พี่น้องของนักเรียน เพื่อหาข้อมูลเรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นผู้รับการศึกษา และทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ความเป็นอยู่และค่านิยมของผู้ปกครองในด้านต่าง ๆ

ในการเยี่ยมบ้านผู้วิจัยใช้เวลาไปเยี่ยมบ้านคนละ 1 ครั้ง ใช้เวลาในการเยี่ยมบ้านประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง หลังจากเยี่ยมบ้านแต่ละครั้งผู้วิจัยบันทึกการเยี่ยมบ้านตามแบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน ดังนี้

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

รายการเยี่ยมบ้าน
ครั้งที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - สกุล ผู้เยี่ยมบ้าน.....
ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....
ชื่อผู้ปกครอง บิดา.....มารดา.....
บ้านเลขที่.....โทรศัพท์.....
1. สภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....
.....
.....
2. สภาพภายในบ้าน.....
.....
.....
3. ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง.....
.....
.....
4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน.....
.....
5. เจตคติที่ผู้ปกครองมีต่อเด็กและการเรียนของเด็ก.....
.....
6. ภาวะการเรียนของเด็กทางบ้าน (เช่น โอกาสในการอ่านหนังสือ ฯลฯ).....
.....
7. ลักษณะของเพื่อนบ้าน เพื่อนเล่นของเด็ก.....
.....
8. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว.....
.....
9. คำแนะนำที่ผู้ปกครองเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษา.....
.....

2.1.4 สังคมมิติ ใช้สังคมมิติเพื่อหาความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มและศึกษาโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มว่ามีธรรมชาติที่แท้จริงอย่างไร โดยผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการทำสังคมมิติให้ครูประจำชั้นทราบ และผู้วิจัยขอเวลาในการทำสังคมมิติเองในชั้นเรียน โดยกำหนดสถานการณ์คือ ถ้านักเรียนได้บัตรเที่ยวสวนสนุกฟรี 3 ใบ นักเรียนจะชวนใครไปกับตนเอง ให้เลือกเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน โดยให้เลือกได้ 2 คน ตามลำดับความชอบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 และชอบน้อยกว่าเป็นอันดับ 2

เมื่อได้ข้อมูลแล้วนำมาจัดกระทำข้อมูล สร้างตารางสังคมมิติขึ้นเขียนชื่อนักเรียนในช่องผู้เลือก และผู้ได้รับเลือก กรอกคะแนนลงในตารางพร้อมกับสรุปผลของคะแนนที่กรอกลงในตารางนั้นนำผลสรุปของคะแนนที่กรอกลงในตารางแล้วนำมาสร้างแผนผังสังคมมิติ การตีความหมายของแผนผังสังคมมิติ ที่ได้เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มและบทบาทสมาชิกของกลุ่มขณะเดียวกันก็พิจารณาฐานะทางสังคมของนักเรียนที่ถูกศึกษา เพื่อตีความหมายความสัมพันธ์ของนักเรียนที่ถูกศึกษากับเพื่อนในกลุ่ม

2.1.5 แบบสอบถามและแบบสำรวจ เพื่อทราบถึงรายละเอียดบางประการที่เป็นประโยชน์ในการวินิจฉัยปัญหา และช่วยเหลือกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามและแบบสำรวจที่ใช้มีดังนี้

2.1.5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

2.1.5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์

2.1.5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจเพื่อหาข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ เพื่อจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง
2. เพื่อทราบความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.6 แบบทดสอบ เพื่อนำผลการทดสอบมาช่วยวินิจฉัยปัญหาเพื่อเป็นประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่กลุ่มตัวอย่าง แบบทดสอบที่ใช้มีดังนี้

2.1.6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt test ลักษณะของแบบทดสอบ และวิธีทดสอบจะมีแผ่นภาพให้ผู้รับการทดสอบดูก่อนแล้วให้วาดภาพตามตัวอย่างที่ให้ดู ภาพมีทั้งหมด 9 ภาพ คือมีภาพ A ภาพ 1-8 เรียงตามลำดับ

การแปลความหมาย การตรวจให้คะแนนเป็นแบบคุณภาพเชิงบรรยายบุคลิกภาพ

2.1.6.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพคน (Draw A Person test เรียกย่อว่า DAP) เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ใช้เทคนิคการแสดงออก (Expressive Technique) เพื่อให้ผู้รับการทดสอบแสดงออกเกี่ยวกับตนเองอย่างอิสระ

เพราะจะทำให้บุคลิกเปิดเผยอารมณ์ที่ยุ่งยากของเขาออกมา และช่วยทำให้ผู้รับการทดสอบมีความรู้สึกผ่อนคลายอารมณ์ แบบทดสอบวาดภาพคนนี้สร้างขึ้นโดยมาโชเวอร์ (Machover) มีวิธีการดังนี้

ลักษณะแบบทดสอบ ผู้รับการทดสอบจะได้รับแจกกระดาษขาวขนาด 8.5 นิ้ว x 11 นิ้ว พร้อมทั้งดินสอและจะได้รับคำแนะนำจากผู้ทำการทดสอบว่า " ให้วาดภาพคนหนึ่งคน ไม่ให้วาดการ์ตูน" เมื่อวาดภาพเสร็จแล้วจะได้รับคำแนะนำให้วาดภาพคนอีกคนหนึ่งภาพ ในกระดาษแผ่นใหม่ ซึ่งเป็นภาพเพศตรงข้ามกับภาพแรก ในขณะที่ผู้รับการทดสอบทำการวาดภาพอยู่นั้น ผู้ทำการทดสอบได้ทำการจดบันทึกพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบและสังเกตดูการวาดภาพตามลำดับก่อนหลังตลอดจนรายละเอียดของภาพที่วาดทั้งสองภาพ

การแปลความหมาย การตรวจให้คะแนนแบบทดสอบวาดภาพคน เป็นแบบคุณภาพในเชิงบรรยายบุคลิกภาพหลายด้าน ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ลักษณะของภาพที่วาด องค์ประกอบที่ต้องคำนึงคือ ขนาดรูปร่างของภาพผู้หญิงและผู้ชายที่วาด ตำแหน่งที่วางในกระดาษ คุณภาพเกี่ยวกับเส้น ลำดับการวาดส่วนต่าง ๆ ส่วนใดก่อนหลัง การตั้งท่าด้านหน้าหรือด้านข้างของภาพ ตำแหน่งของงาน เสื้อผ้าที่สวมใส่ ฉากหลังของภาพและผลของฉากซึ่งเป็นส่วนประกอบทั้งหมดของภาพ มีการแปลความหมายเป็นพิเศษเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ขาดหายไป ผิดสัดส่วนของจำนวนและการแจกแจงรายละเอียด รอยลบขีดฆ่า การสมมาตรของภาพที่วาดและลักษณะแบบอื่น ๆ และยังมีรายละเอียดเกี่ยวกับส่วนใหญ่ของร่างกาย เช่น ศีรษะ ลักษณะหน้าตา ผม คอ ไหล่ หน้าอก ลำตัว สะโพก มือและเท้า

2.1.6.3 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพ บ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic House Tree Person) เรียกย่อว่า K. H. T. P เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพชนิดหนึ่งซึ่งไม่สามารถบอก บุคลิกภาพทั้งหมดของคนได้ต้องนำข้อมูลอื่นๆ มาพิจารณาประกอบด้วย แต่พอได้ลงมือ วาดภาพ คนเรามักจะนึกถึงตัวเอง ซึ่งจะสะท้อนลงมาในรูปที่วาดนั่นเอง ทำให้เห็นทัศนคติและเข้าใจถึงความขัดแย้งที่อยู่ในใจ หรือความคิดภายในที่เป็นโลกส่วนตัวของผู้วาดได้บางส่วน

ลักษณะและวิธีทดสอบ วางกระดาษ 8.5 นิ้ว x 11 นิ้ว ตามแนวนอนพร้อมดินสอ ยางลบ ให้นักเรียนพร้อมกับพูดว่า "ให้นักเรียนวาดรูปบ้าน 1 หลัง ต้นไม้ 1 ต้น คน 1 คน ให้ดู"

การแปลความหมาย ใช้พิจารณาส่วนประกอบทั้งหมด ดูความสัมพันธ์ของบ้าน ต้นไม้ คน และส่วนอื่น ๆ ที่มีลักษณะสำคัญซึ่งจะสะท้อนให้เห็นทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อบุคคลสำคัญในชีวิตหรือความรู้สึกโดยตรงต่อตนเองอันเป็นการแสดงออกภายนอกของความรู้สึกและการรับรู้ของตัวนักเรียนเอง

4. แบบทดสอบบุคลิกภาพเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentencel Completion Test) เรียกย่อว่า S.C.T. เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาชนิดหนึ่งที่ต้องการให้นักเรียนเติมข้อความให้สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการใช้เทคนิคทำให้สมบูรณ์ (Completion Technique)

ลักษณะของแบบทดสอบและวิธีทดสอบ แบบทดสอบนี้ประกอบด้วยคำถาม 64 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิด หรือมีส่วนสำคัญของประโยคที่สร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง เพื่อทราบถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคลิพภาพซึ่งกำลังศึกษาค้นหาอยู่ นักเรียนจะต้องเขียนให้จบประโยค

การแปลความหมาย แบบทดสอบทั้ง 64 ข้อนี้ ช่วยให้ทราบความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนที่มีต่อตนเองและบุคคลอื่น ตัวอย่างเช่น ประโยคที่ว่า ครูที่โรงเรียน.....ทำให้ทราบว่า นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับครู รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู เป็นต้น

3. **การวินิจฉัย** สรุปสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต สังภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน การทำสังคมมิติ การใช้แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งจะช่วยในการวินิจฉัยสาเหตุของปัญหาได้อย่างครอบคลุมและหาทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับนักเรียน และสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต

4. **การช่วยเหลือ การป้องกัน และการส่งเสริม** ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

การให้คำปรึกษากลุ่มแก่นักเรียนที่รับการศึกษาทั้ง 7 คน

การให้คำปรึกษากลุ่มแก่นักเรียนที่รับการศึกษาทั้ง 7 คน โดยกระบวนการให้คำปรึกษาจะช่วยให้นักเรียนรู้สึกและยอมรับตนเอง รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น จนสามารถนำไปสู่การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างฉลาดและเหมาะสมต่อตนเอง

5. **การติดตามผล** ทำการติดตามผลในขณะที่ทำการศึกษารายกรณีทุกระยะ คือ ติดตามผลทุกครั้งที่ไปพบกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา หรือแต่ละครั้งที่ให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือส่งเสริม เพื่อประเมินผลว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้องหรือไม่และควรมีการปรับปรุง

6. **การทำนายผล** เพื่อบอกให้ทราบว่าพฤติกรรมหนีเรียนสามารถแก้ไขได้หรือไม่ โดยอาศัยความสัมพันธ์ของข้อมูลที่เป็นผลมาจากการวิเคราะห์และวินิจฉัย เพื่อคาดการณ์ล่วงหน้าว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหารุนแรงจนแก้ไขไม่ได้หรือยังสามารถแก้ไขได้มากน้อยเพียงใด

7. **การสรุปผลและข้อเสนอแนะ** ผู้วิจัยปฏิบัติดังนี้

7.1 สรุปผลทุกครั้งหลังทำการศึกษาแต่ละครั้ง ทำให้ทราบว่าทำอะไรไปแล้วบ้าง และให้ข้อเสนอแนะว่ามีการวางแผนทำอะไรในครั้งต่อไป

7.2 สรุปก่อนยุติการศึกษา โดยสรุปผลของการศึกษาไว้ทั้งหมด และให้ข้อเสนอแนะไว้เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะให้ความช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 7 คน ต่อไป โดยเสนอแนะไว้ 3 กลุ่ม คือ

7.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้รับการศึกษารายกรณี

7.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้รับการศึกษารายกรณี

7.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการสังเคราะห์ วิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปผล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองอย่างละเอียดทุกขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ดังรายละเอียดที่กล่าวไว้ในหัวข้อเรื่องเทคนิคที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล จึงเป็นการนำข้อมูลมาสรุปหาข้อเท็จจริง ดังนั้นการรายงานผลการวิจัยจึงเขียนสรุปเป็นรายบุคคลและโดยภาพรวมทั้ง 7 คน ตั้งแต่ลักษณะของปัญหา ประวัติด้านต่าง ๆ โดยย่อ การวินิจฉัย การช่วยเหลือ ตลอดจนการติดตามผลและข้อเสนอแนะ

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการใช้เทคนิคทั้ง 6 เทคนิคในการรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปและวิเคราะห์โดยภาพรวมได้ ดังนี้

กรณีศึกษารายที่ 1

นางสาว ก ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546

ลักษณะปัญหา

นางสาว ก มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ไม่เข้าชั้นเรียนบางรายวิชา วิชาที่หนีเรียนมากที่สุดคือ วิชาวิทยาศาสตร์ โดยนางสาว ก จะไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน เช่น โรงพลศึกษา โรงอาหาร ชุ้มบริเวณหลังโรงเรียน

ลักษณะทั่วไป

นางสาว ก เป็นนักเรียนหญิงไทย อายุ 15 ปี ผิวขาว รูปร่างสูงผอม ผมสั้นตรง แต่งกายสะอาด แต่งหน้าทาปาก ลักษณะเป็นคนกล้าแสดงออก มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่พอสมควร เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน มักพูดเสียงดังและพูดไม่สุภาพ

จากการสังเกตทั้ง 6 เทคนิคในการรวบรวมข้อมูล สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. จากการสังเกตและบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ก ในวิชาที่ระบุว่าหนีเรียนเป็นประจำ และวิชาที่นักเรียนระบุว่าไม่หนีเรียน ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าหนีเรียนเป็นประจำ คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว ก เข้าห้องเรียนสาย พูดคุยกับเพื่อนในขณะครูสอน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบ ไม่ตั้งใจฟังครูสอน นั่งเหม่อลอย และมักมองออกไปนอกห้องเรียน จับผมตนเองบ่อย ๆ

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่หนีเรียน คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว ก ลงมาที่สนามตะกร้อสาย นางสาว ก ตั้งใจฟังครูอธิบายกฎ กติกา และวิธีการเล่นตะกร้อ เมื่อครูให้นักเรียนแยกไปฝึกทักษะการเตะตะกร้อ นางสาว ก กับเพื่อนอีก 4 คน แยกไปตั้งวงเตะตะกร้อใต้ร่มไม้ นางสาว ก มักจะเตะพลาดเสมอ นางสาว ก ร่าเริงแจ่มใสขณะเล่นตะกร้อ

1.2 นอกห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกตจำนวน 2 ครั้ง ดังต่อไปนี้

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถวจำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ก เดินทางมาโรงเรียนกับเพื่อนสนิทจำนวน 2 คน มาถึงโรงเรียนเวลาประมาณ 7.40 น. เมื่อมาถึงโรงเรียนจะไม่เข้าโรงเรียนทันที แต่จะยืนคุยกับเพื่อนหน้าบริเวณโรงเรียน หลังจากได้ยินสัญญาณให้เข้าแถวตอนเช้า นางสาว ก กับเพื่อนจึงเดินเข้าไปในโรงเรียน

1.2.2 ช่วงพักกลางวันจำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ก ลงไปโรงอาหารกับกลุ่มเพื่อน ไม่รับประทานข้าวแต่จะดื่มนม 1 กล่อง และขนมโตเกียว เมื่อรับประทานเสร็จไปห้องน้ำเพื่อล้างหน้า ทาแป้ง ประมาณ 10 นาที หลังจากนั้นไปหาเพื่อนสนิทซึ่งอยู่คนละห้องกันที่ซุ้มบริเวณหน้าเสาธงพูดคุยกันจนกระทั่งหมดเวลาพักกลางวัน

จากการสังเกตและการบันทึกการสังเกต พบว่า นางสาว ก ไม่ค่อยสนใจการเรียนทั้งวิชาที่มักจะหนีเรียนและวิชาที่ไม่หนีเรียน เบื่อหน่ายต่อการเรียน ขณะครูสอนไม่ตั้งใจฟัง มักส่องกระจกและจับผมตนเองบ่อย ๆ ชอบนั่งเหม่อลอย พูดคุยกับเพื่อนในขณะเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบสนใจเรื่องการแต่งตัวเป็นพิเศษ มีเพื่อนสนิท 2 คน ซึ่งอยู่คนละห้องกัน เป็นเพื่อนข้างบ้าน มาโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกัน มักทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนด้านการแต่งกาย เช่น ผมยาวและซอยผม กระโปรงสั้นเหนือเข่า แต่งหน้ามาโรงเรียน

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นางสาว ก จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาวสาว ก เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้อง 3 คน นาวสาว ก มีพี่สาว 1 คน ซึ่งเกิดจากมารดากับสามีคนอื่น อายุ 25 ปี ขณะนี้ศึกษาปริญญาตรีและทำงานไปด้วย ปัจจุบันพักอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยจะกลับบ้านเดือนละครั้ง มีน้องชาย 1 คน อายุ 12 ปี ขณะนี้กำลังศึกษาอยู่เช่นกัน บิดาทำงานบริษัทเอกชน มารดามีอาชีพค้าขาย รายได้เฉลี่ยของครอบครัวเดือนละ 30,000 บาท นางสาว ก ได้รับค่าใช้จ่ายจากมารดาวันละ 50 บาท สัมพันธภาพในครอบครัว นางสาว ก สนิทกับมารดามากที่สุด มีสัมพันธภาพที่ดีกับพี่สาวและน้องชาย โดยเฉพาะกับพี่สาวถึงแม้จะเกิดจากมารดากับสามีคนอื่นแต่ นางสาว ก จะให้ความไว้วางใจมาก เหตุการณ์ที่แสดงว่า นางสาว ก สนิทและไว้วางใจพี่สาว คือ เมื่อนางสาว ก หนีเรียนติดต่อกันหลายครั้งจึงถูกเชิญผู้ปกครอง นางสาว ก ไม่บอกบิดาและมารดา แต่จะบอกให้พี่สาวทราบ และให้พี่สาวมาพบอาจารย์ฝ่ายปกครองแทน โดยที่พี่สาวช่วยปกปิดเรื่องนี้ นางสาว ก รักบิดาเนื่องจากบิดาให้เงินใช้ และขออะไรก็ได้รับการตอบสนองเป็นส่วนใหญ่ โดยปกติ นางสาว ก ตื่นนอนเวลา 05.30 เพื่อจัดร้านและเตรียมของให้มารดาขาย ออกจากบ้านเพื่อมาโรงเรียน เวลา 07.00 น. เดินทางมาโรงเรียนโดยรถประจำทาง ใช้เวลา

เดินทาง 30 นาที นางสาว ก มาพร้อมเพื่อนสนิทอีก 2 คน ซึ่งเรียนอยู่ระดับเดียวกันแต่คนละห้อง

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ก ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาคณิตศาสตร์ เนื่องจากครูให้จดทั้งคาบเรียน และตนก็เรียนไม่เข้าใจ ความรู้พื้นฐานไม่ดี ครูให้การบ้านมาก และนางสาว ก ทำไม่ได้ จึงมักไม่เข้าเรียน นางสาว ก ไม่วิตกกังวลว่าถ้าไม่เข้าชั้นเรียนแล้วจะไม่มีสิทธิ์สอบ เพราะเชื่อว่าครูประจำวิชาจะให้ นางสาว ก ทำงานเพิ่มเติมก่อนสอบปลายภาค เพื่อให้มีคะแนนเก็บและก็จะมีสิทธิ์สอบ วิชาที่ นางสาว ก ชอบ คือ พลานามัย เนื่องจากเป็นอิสระ ครูไม่ค่อยเข้มงวด เรียนแล้วสนุก อนาคตอยากเรียนให้จบปริญญาตรี ต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียน เพื่อให้คะแนนเฉลี่ยดีขึ้น

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นางสาว ก มีความรู้สึกที่ดีต่อกลุ่มเพื่อน คือ ภายในกลุ่มเพื่อน มีความจริงใจต่อกัน รักและเข้าใจกันดี ช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาได้ มักจะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเสมอ กิจกรรมที่มักจะทำกับกลุ่มเพื่อน คือ ไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ สวนสาธารณะ นางสาว ก ภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมในโรงเรียน กิจกรรมที่ทำ เช่น ประกวดร้องเพลง แสดงละคร เชียร์ลีดเดอร์

2.1.4 ด้านครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ก มีความรู้สึกว่าเมื่ออยู่ในโรงเรียนสนุกสนานดี เพราะมีเพื่อนเยอะ บริการด้านต่าง ๆ ครบถ้วน ภายในโรงเรียนร่มเย็นมีที่นั่งเพียงพอแก่ความต้องการของนักเรียน ชอบครูที่มีลักษณะใจดี สอนตลก ยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน เข้าใจความต้องการของนักเรียน ด้านกฎระเบียบของโรงเรียน นางสาว ก อยากให้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะกับสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะกฎระเบียบด้านการแต่งกาย

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นางสาว ก มีลักษณะนิสัยรักสวยรักงาม ชอบแต่งหน้าทาปากทั้ง ๆ ที่มารดาเคยสั่งห้ามไม่ให้แต่งหน้ามาโรงเรียน แต่นางสาว ก ไม่ปฏิบัติตาม นางสาว ก มักมีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ไม่เกรงกลัวใครในครอบครัว มักทะเลาะกับมารดา บิดารักและตามใจนางสาว ก มาก มักจะให้เงินใช้คราวละมาก ๆ ขออะไรก็ได้รับการตอบสนองเป็นส่วนใหญ่ นางสาว ก รับผิดชอบงานทางบ้านดี เนื่องจาก นางสาว ก จะต้องตื่นนอนตั้งแต่เช้า เพื่อจัดร้านและเตรียมของให้มารดาไว้ขาย เมื่อกลับจากโรงเรียนก็จะต้องช่วยเก็บของ ล้างอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้เรียบร้อยก่อนจึงมีเวลาเป็นส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่นางสาว ก จะใช้เวลาว่างดูโทรทัศน์ ฟังเพลง และคุยกับเพื่อนข้างบ้าน ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ก็เช่นเดียวกัน นางสาว ก จะต้องช่วยมารดาขายของที่ร้าน มารดาจะไม่อนุญาต

ให้ออกไปเที่ยว แต่ นางสาว ก มักจะให้เพื่อนมารับที่บ้านและจะออกไป ส่วนใหญ่ประมาณ 1 ชั่วโมงแล้วจึงกลับ

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ทราบว่า นางสาว ก ไม่สนใจการเรียน มาโรงเรียนสาย หนีเรียนเป็นประจำโดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ เมื่อเชิญผู้ปกครองมาพบ นางสาว ก ให้พี่สาวมาโดยอ้างว่า บิดามารดาไม่ว่างจึงอนุญาตให้พี่สาวมาแทนได้ แต่เมื่อครูสอบถามไปยังบิดามารดาทั้งสองต่างไม่ทราบเลยว่าครูเชิญไปพบ

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า นางสาว ก เป็นคนร่าเริงแจ่มใส มนุษย-สัมพันธ์ดี มีเพื่อนสนิทอยู่คนละห้องกัน ไม่เข้าเรียนเป็นประจำ จึงทำให้ผลการเรียนลดลงจากเดิมมาก รักสวยรักงามมักจะเข้าร้านเสริมสวยเป็นประจำ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมชั้น นางสาว ก จะให้ความสนิทสนมกับเพื่อนเฉพาะในกลุ่ม ซึ่งหน้าตาดี และสนใจเรื่องแต่งตัว เพื่อน ในชั้นคนอื่น ๆ นางสาว ก มักไม่ค่อยพูดคุยด้วย นักเรียนชอบแกล้ง นางสาว ก ทำให้ นางสาว ก ใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2546 ได้ สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้น หน้าบ้านเป็นร้านขายอาหารตามสั่ง มีโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหารประมาณ 10 โต๊ะ ถัดจากที่ขายอาหารเป็นห้องรับแขกมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ เครื่องเสียง ชุดรับแขก ชั้นวางของ หลังบ้านเป็นห้องนอน 3 ห้อง และห้องน้ำ 2 ห้อง ภายในบ้านสะอาดเครื่องใช้วางเป็นระเบียบเรียบร้อย

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นางสาว ก รับผิดชอบงานในบ้านดี โดยนางสาว ก ตื่นนอนเวลา 05.30 น. เพื่อจัดร้านและเตรียมของก่อนไปโรงเรียนทุกวัน กลับจากโรงเรียนจะต้องเก็บร้าน ล้างอุปกรณ์ต่าง ๆ นางสาว ก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา พี่น้อง บิดาไม่ค่อยมีเวลาให้กับครอบครัว เนื่องจากทำงานต่างจังหวัด ไม่ค่อยกลับบ้าน บิดาตามใจ นางสาว ก มาก มารดาเล่าว่าเมื่อก่อนนางสาว ก. น่ารักเชื่อฟังพ่อแม่ แต่ปัจจุบันคบกับเพื่อนในกลุ่ม นางสาว ก พูดโกหกเก่ง ก้าวร้าวกับพ่อแม่ แต่งหน้าเข้ม ไม่เชื่อฟัง มักจะหนีเที่ยววันเสาร์และวันอาทิตย์โดยให้เพื่อนมารับที่บ้าน ไม่สนใจการเรียน เวลาว่างมักจะดูโทรทัศน์ ฟังเพลง บิดามารดาไม่ทราบว่า นางสาว ก หนีเรียนเป็นประจำ มาทราบเมื่อครูประจำชั้นมาเยี่ยมบ้าน ก่อนหน้านี้อาจารย์ฝ่ายปกครองเคยเชิญผู้ปกครองไปพบแต่ นางสาว ก ให้พี่สาวแทนและบอกครูว่าบิดามารดาไม่ว่างให้พี่สาวมาแทน

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า นางสาว ก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในบ้าน รับผิดชอบงานบ้านดี ก้าวร้าวและพูดจาไม่สุภาพกับบิดามารดา มักพูดโกหก รักสวยรักงาม ไม่สนใจการเรียนและบิดามารดาไม่มีเวลาติดตาม นางสาว ก ในด้านการเรียน

4. สังคมมิติ จากสังคมมิติ สถานการณ์ คือ "การไปเที่ยวสวนสนุก" ปรากฏว่า นางสาว ก อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อยมักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Nelectee) และนางสาว ก อยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ ในสถานการณ์การไปเที่ยวสวนสนุก นางสาว ก ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 1 คน คือ นางสาว ศ และ นางสาว ก กับ นางสาว ศ เลือกซึ่งกันและกันอันดับ 1

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นางสาว ก อาศัยอยู่กับบิดามารดา มีพี่น้อง 3 คน เป็นบุตรคนที่ 2 มีพี่สาว 1 คน น้องชาย 1 คน รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณ 30,000 บาทต่อเดือน ได้รับเงินจากมารดาวันละ 50 บาท ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ รูปร่างสมบูรณ์แข็งแรง มักใช้เวลาว่างในการฟังเพลง กิจกรรมที่ชอบมากที่สุด คือ การประกวดร้องเพลง อนาคตอยากเป็นพนักงานบัญชี ต้องการความช่วยเหลือด้านการเรียนเนื่องจากอยากจะเพิ่มคะแนนเฉลี่ย

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ที่ใช้มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นางสาว ก มีอัตมโนทัศน์ทั้งสามด้านในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นางสาว ก มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ก ไม่อยากเป็นอย่างที่เป็นในปัจจุบัน มักเปลี่ยนใจบ่อย ๆ เป็นคนไม่คิดก่อนทำ เวลามีปัญหาจะไม่หาแนวทางแก้ปัญหานั้น บางครั้ง นางสาว ก ไม่พูดความจริง มักจะคิดแต่เรื่องที่เลวร้าย เวลาไม่สบายใจจะหงุดหงิด ชอบนินทาคนและรู้สึกว่าเรื่องตลกขบขันเป็นเรื่องไร้สาระ

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นางสาว ก มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ก รู้สึกว่าสมาชิกในครอบครัวไม่เชื่อถือตน ไม่สบายใจเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน รู้สึกว่าตนควรจะไว้วางใจและรักสมาชิกในครอบครัวให้มากกว่านี้

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นางสาว ก มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ก รู้สึกว่าควรจะสุภาพกับคนอื่นให้มากขึ้น ควรจะเป็นมิตรกับคนอื่นให้มากขึ้น นางสาว ก มีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน ไม่ยอมยกโทษให้ใครง่าย ๆ และรู้สึกลำบากใจที่จะพูกกับคนแปลหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นางสาว ก มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าครูชอบแสดง อำนาจเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าครูเอาความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบมาเกี่ยวข้องในการให้คะแนน และคิดว่าครูจงใจที่จะทดสอบนักเรียน ในวันถัดจากคืนที่มีงานประเพณี เช่น งานวันปีใหม่ งานลอยกระทง

1.3 วิธีการสอน พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าครูให้งานนักเรียนหนัก เกินไป ครูมักจะอธิบายหรือตอบคำถามต่าง ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่ นางสาว ก. เข้าใจยาก

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าสิ่งที่เรียนไม่มีความหมาย และคิดว่าความรู้สึกไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งได้

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นางสาว ก เชื่อคำกล่าวที่ว่า "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด"

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าเพื่อนมีใจคับแคบในเรื่องการเรียน และรู้สึกว่าเพื่อนทำให้การเรียนของข้าพเจ้าไม่ได้ผลเท่าที่ควร

3.2 การส่งเสริมทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ก รู้สึกว่าเพื่อนชอบจับกลุ่มคุยในขณะเรียน เพื่อน ๆ สนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน นางสาว ก อยากจะเลิกคบเพื่อนบางคน เพราะเขาไม่ตั้งใจเรียนและเพื่อนชวนให้หนีเรียนเสมอ

5.4 แบบสอบถามเติมประโยคให้สมบูรณ์ ทั้ง 15 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่มเรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคตและเป้าหมาย พบว่า นางสาว ก มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา และความสัมพันธ์กับผู้ที่เหนือกว่า อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับบิดา สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ และความรู้สึกผิด นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกไม่ดีในด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านเพศสัมพันธ์ สัมพันธภาพกับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่ด้อยกว่า ดังนี้

ปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา นางสาว ก รู้สึกว่ามารดาดุมาก ถ้ามารดาไม่ดุ นางสาว ก จะรักมารดามากกว่าเดิม และมารดาของ นางสาว ก ไม่สนใจในเรื่องความสวยความงาม

ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับผู้ที่เหนือกว่า นางสาว ก เกียจผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า นางสาว ก รู้สึกว่าครูที่โรงเรียนดุมาก และเมื่อเห็นนายเดินมาก็จะเดินหนี

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหาทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับบิดา สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ และความรู้สึกผิด ดังนี้คือ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา นางสาว ก รู้สึกว่าบิดาไม่ค่อยหล่อ บิดามักจะดุ นางสาว ก เสมอ เกี่ยวกับด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ นางสาว ก คิดว่าผู้ชายส่วนมากหล่อแต่นิสัยไม่ดี ไม่ชอบเพศชายที่นิสัยไม่ดี เจ้าชู้ นางสาว ก คิดว่าผู้หญิงส่วนมากสวยมากกว่าตน และไม่ชอบเพศหญิงเรื่องความอิจฉาริษยา ในด้านความรู้สึกผิด นางสาว ก รู้สึกผิดอย่างมากและเป็นความผิดใหญ่หลวงที่เถียงแม่

นอกจากนี้ นางสาว ก ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดี ในด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านเพศสัมพันธ์ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนทั่วไป ด้านผู้ที่ด้อยกว่า ดังนี้คือ นางสาว ก รู้สึกว่าสมาชิกในครอบครัวทำอย่างกับว่านางสาว ก เป็นคนใช้ นางสาว ก อิจฉาเมื่อเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน นางสาว ก ไม่ชอบคนที่เซ้าซี้ เพราะน่าเบื่อ รู้สึกว่าถ้าตนเองต้องรับผิดชอบวันนั้นฝนจะตก

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า นางสาว ก ไม่มีการวางแผนในการทำงานจัดลำดับความคิดไม่ดี เพ้อฝัน(Fantasy) ไม่มีความเป็นเพศของตนเองอย่างชัดเจน อารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง มีอคติไม่เป็นกลาง วิตกกังวล ก้าวร้าว คล้อยตามคนง่ายใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person Test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นางสาว ก ค่อนข้างหลงตนเอง ต้องการให้คนอื่นหลงไหล สนใจตนเอง ค่อนข้างก้าวร้าว คิดการใหญ่โต บุคลิกภาพพึ่งพิงคนอื่น ชอบใช้วิธีการซดเซย

6.3 แบบทดสอบ Kinetic-House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นางสาว ก มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแม่มากกว่าพ่อ ดื้อ อารมณ์ฉุนเฉียว มีแนวโน้มก้าวร้าว

การวินิจฉัย ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นางสาว ก มีพฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 บุคลิกภาพไม่เหมาะสม จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบต่าง ๆ มี ผลสอดคล้องกันว่า นางสาว ก เป็นคนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม คือ ไม่สนใจเรียนหนังสือ เพ้อฝัน สนใจเรื่องการแต่งกาย บุคลิกภาพพึ่งพิงคนอื่น คล้อยตามคนง่าย ก้าวร้าว อารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อฟังบิดามารดา มักพูดโกหก

1.2 ปัญหาด้านการเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของ นางสาว ก ดังนี้ เนื่องจากการเรียนต้องใช้สมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบและการตัดใจจากสิ่งสนุกสนานอย่างมาก นางสาว ก อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความคิดความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ นอกเหนือจากเรื่องเรียนเพิ่มขึ้นมากได้เห็น และได้ทำสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เคยเห็นและไม่เคยกระทำมาก่อนทำให้รู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ น่าสนใจกว่าการเรียนในห้องเรียน การแต่งตัวตามแฟชั่น การแต่งหน้า จึงทำให้ลดความสนใจในการเรียนในห้องเรียนลง นางสาว ก มีปัญหาด้านการเรียน คือ เรียนไม่เข้าใจจึงไม่ทำการบ้านส่ง เมื่อไม่เข้าใจก็ไม่กล้าถามครู เพราะกลัวครูดุ จะถามเพื่อนสนิทของตนเองก็ไม่เข้าใจเช่นกัน ทำให้ นางสาว ก ไม่สนุกกับการเรียนในห้อง จึงทำให้หนีเรียนเพื่อไปทำสิ่งที่สนใจมากกว่า

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 ด้านครอบครัว จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียนดังต่อไปนี้

2.1.1 อาชีพของบิดามารดา บิดาของ นางสาว ก ทำงานบริษัทโดยเป็นพนักงานส่งของต่างจังหวัด ทำให้ต้องออกต่างจังหวัดบ่อย ๆ ไม่มีเวลาให้ครอบครัวและดูแลเอาใจใส่ นางสาว ก โดยเฉพาะในเรื่องการเรียน แต่ในด้านวัตถุสิ่งของ ถ้า นางสาว ก ขอจากบิดา ส่วนใหญ่จะได้รับการตอบสนอง มารดามีอาชีพขายอาหารตั้งแต่เวลา 8.00-16.00 น. เป็นประจำทุกวัน เวลาส่วนใหญ่ของมารดาก็จะหมดไปกับการค้าขาย ตกเย็นมักจะบ่นว่าเหนื่อย ทำให้ไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ นางสาว ก อีกทั้งมารดาคิดว่า เมื่อ นางสาว ก มาอยู่โรงเรียนควรจะเป็นหน้าที่ของครูอาจารย์ที่จะคอยดูแลเด็กในด้านการเรียน

2.1.2 แบบแผนการเลี้ยงดู นางสาว ก ได้รับการอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ นางสาว ก มีพฤติกรรมหนีเรียน นางสาว ก ได้รับการตามใจทุกอย่างจากบิดา โดยเฉพาะการหยิบยื่นทางวัตถุไม่ว่า นางสาว ก ต้องการอะไร บิดาก็จะพยายามหามาให้ ทำให้ นางสาว ก มีเงินใช้ฟุ่มเฟือย โดยใช้จ่ายเงินในด้านการแต่งตัวตามแฟชั่น แต่บิดาไม่มีเวลาในการดูแลเอาใจใส่ดูแล นางสาว ก มารดาก็ต้องทำงาน

ทุกวัน ตั้งแต่เช้าจนเย็น ไม่มีเวลาดูแลลูก กรณีที่ นางสาว ก หนีเรียนบิดามารดาทราบเพราะทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองไปพบ เมื่อบิดามารดาทราบก็ลงโทษ โดยการตี และขู่ว่าถ้าหนีเรียนอีกจะให้ลาออกจากโรงเรียน

2.2 ด้านโรงเรียนจากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครูสภาพของชั้นเรียน กฎระเบียบของโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนในชั้นเรียนจำนวน 45 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ อากาศภายในห้องเรียนร้อนอบอ้าว การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงมีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ ก่อนเริ่มการเรียนการสอนครูประจำวิชาจะเช็คชื่อนักเรียนที่เข้าเรียน ถ้านักเรียนคนไหนไม่เข้าชั้นเรียนและเมื่อตรวจสอบกับรายชื่อของนักเรียนที่มาเข้าแถวตอนเช้า ถ้าปรากฏว่านักเรียนมาเข้าแถวในตอนเช้า แต่ไม่เข้าเรียนครูจะเช็ดชื่อนักเรียนคนนั้นลงในช่อง “หนีเรียน” และถ้านักเรียนคนนั้นหนีเรียนหลายครั้งจะส่งชื่อให้ครูประจำชั้นรับทราบเพื่อแก้ปัญหา ด้านครูประจำวิชาไม่มีโอกาสได้เจอเด็กในชั้นเรียนเพราะเด็กหนีเรียนในวิชาบ่อยและไม่มีเวลาติดตามเนื่องจากมีชั่วโมงสอนมาก

2.2.2 กฎระเบียนของโรงเรียน จากการสัมภาษณ์พบว่า กรณีที่นักเรียนหนีเรียน ถ้าครูประจำชั้น หรือครูประจำวิชาตรวจพบว่า นักเรียนหนีเรียน 3-4 ครั้ง และได้บันทึกไว้ในทะเบียนประวัติแล้ว ครูประจำชั้นจะนำนักเรียนไปพบอาจารย์ปกครอง อาจารย์ปกครองจะเรียกนักเรียนไปพบเมื่อขอทราบปัญหาของนักเรียนแล้ว จะให้นักเรียนปรับปรุงตัว ถ้านักเรียนกระทำผิดซ้ำอีก อาจารย์ปกครองจะมีจดหมายเชิญผู้ปกครองมาพบเมื่อรับทราบปัญหา และช่วยกันแก้ไข ถ้านักเรียนยังไม่แก้ไขอาจารย์ปกครองจะทำทัณฑ์บนไว้โดยผู้ปกครองและครูประจำชั้นเซ็นต์รับทราบ ถ้ายังมีการกระทำผิดซ้ำอีกก็สั่งพักการเรียนและไล่ออก ตามลำดับ ส่วนในรายวิชาต่าง ๆ ที่ นางสาว ก. หนีเรียนบ่อย เมื่อสัมภาษณ์นางสาว ก พบว่า นางสาว ก ไม่วิตกกังวลว่าจะไม่มีสิทธิ์สอบ เพราะทุกภาคการศึกษาที่ผ่านมา ถ้าไม่มีสิทธิ์สอบในวิชาใด ครูประจำวิชาจะเชิญผู้ปกครองมาเซ็นต์รับทราบ และให้ทำงานส่ง ก็จะทำให้มีสิทธิ์สอบ

2.3 ด้านสังคม จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติแบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนและเพื่อนเป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 อิทธิพลของสื่อมวลชน จากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล นางสาว ก มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ และฟังเพลง รายการโทรทัศน์ที่ นางสาว ก ชอบดู คือ รายการเพลง ละครหลังข่าวและละครที่มีดาราวัยรุ่นแสดง นางสาว ก ใช้เวลาดูโทรทัศน์ช่วงเวลา 18.00-22.00 น. ซึ่งเป็นช่วยเวลาที่นาน ทำให้ไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน และจะเห็นได้ว่า รายการที่ นางสาว ก เลือกดูมักจะให้แต่ความคิดเพลิดเพลิน สามารถนำไปคุยกับเพื่อนได้เพื่อให้ดูเป็นคนทันสมัย

2.3.2 เพื่อน จากการสังเกต สัมภาษณ์ สังคมมิติ พบว่า นางสาว ก ให้ความสำคัญเพื่อนมาก รู้สึกว่าเพื่อนคือผู้ช่วยเหลือ เป็นที่ปรึกษา มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนสนิทของ นางสาว ก มักจะมีความสนใจคล้ายกัน มักทำผิดกฎระเบียบของโรงเรียนโดยเฉพาะด้านการแต่งกาย จึงมักจะชักชวนไปทำสิ่งที่สนใจมากกว่าการเรียน

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือ ดังนี้

1. ให้คำปรึกษาแก่ นางสาว ก 7 ครั้ง โดยให้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุปจากการให้คำปรึกษาดังกล่าว ปรากฏว่า นางสาว ก เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองตามสภาพที่เป็นจริงมากขึ้น รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความสนใจใส่ใจในด้านการเรียนของ นางสาว ก โดยสอนพิเศษวิชาวิทยาศาสตร์ เวลา 11.20-12.00 น. ในวันศุกร์เป็นประจำทุกสัปดาห์

3. ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ก ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อปรึกษาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตลอดจนการปรับตัวของเด็ก

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของ นางสาว ก และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล เนื่องจากปัญหาของ นางสาว ก มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบกล่าวคือ เกิดจากตัวผู้รับการศึกษาเอง จากครอบครัว จากโรงเรียน จากสังคม ซึ่งผู้วิจัยมี ความคิดเห็นว่าหาก นางสาว ก ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ๆ ให้ความร่วมมือและตั้งใจจริงจังที่จะแก้ปัญหานี้ ปัญหานี้ก็จะสามารถแก้ไขได้อย่างแน่นอน ผู้วิจัยทำนายผลว่าถ้า นางสาว ก ได้รับความดูแลเอาใจใส่ ให้ความเข้าใจ ให้ความรักความอบอุ่น และการชี้แนะในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมจะช่วยเหลือได้

การติดตามผล หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นางสาว ก มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง มีความตั้งใจและอยากแก้ไขตนเอง แม้ว่าจะแก้ไขได้บ้าง ก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นางสาว ก สนใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ก มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นางสาว ก. มีดังนี้

นางสาว ก ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เห็นคุณค่าของการศึกษา ตระหนักถึงเป้าหมายชีวิต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รู้ถึงค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมมุ่งหวัง มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นางสาว ก บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียนมีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน การเลือกรับสื่อจากแหล่งต่าง ๆ

2.2 อาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีช่วยเหลือให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนมีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นางสาว ก. ทันทีเมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป มีดังนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นางสาว ก โดยการแสดงความรักความเอาใจใส่ สนใจและห่วงใย นางสาว ก. อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นางสาว ก เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษา กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 2

นางสาว ข (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นางสาว ข แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านในตอนเช้าแต่ นางสาว ข. ไม่ไปโรงเรียน โดยนางสาว ข จะไปอยู่ตามห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ บ้านเพื่อน

ลักษณะทั่วไป

นางสาว ข เป็นนักเรียนหญิงไทย อายุ 15 ปี ผิวขาว ผมซอยสั้นตรง รูปร่างท้วม แต่งหน้ามาโรงเรียน ลักษณะเป็นคนพูดน้อย มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่พอสมควร เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนมักพูดไม่สุภาพ

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ข ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ข ในวิชาที่ชอบเรียนและไม่ชอบเรียน ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียน คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว ข ไม่ตั้งใจและไม่สนใจเรียน ขณะที่ครูสอนจะคุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม ไม่มีสมุดจดงาน นางสาว ข ใช้กระดาษจดงาน นั่งหลังสุดของห้อง ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมายจนกระทั่งใกล้เวลาจึงรีบทำส่ง

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าชอบเรียน คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว ข ไม่ตั้งใจฟังครูอธิบาย กฎ กติกา และวิธีเล่นตะกร้อ โดยจะคุยกับเพื่อนข้าง ๆ เมื่อครูให้แยกไปฝึกทักษะการเตะตะกร้อ นางสาว ข เลือกที่ร่มไม้และไม่ตั้งใจปฏิบัติ มักจะล้อเล่นกับเพื่อน

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ข เดินทางมาถึงโรงเรียนเวลา 07.30 น. นำกระเป๋าไปเก็บที่ชั้นเรียนและลงมาคุยกับเพื่อนที่ซุ้มหน้าเสาธง นางสาว ข มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ร่าเริง แจ่มใส เมื่อได้ยินสัญญาณเข้าแถว นางสาว ข กับเพื่อนจึงไปเข้าแถวเคารพธงชาติหน้าเสาธง

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ข ไปรับประทานอาหารกับกลุ่มเพื่อน ขณะรับประทานอาหารจะมีเพื่อนมาทักทายเสมอ นางสาว ข มักจะ

ถูกนักเรียนชายตะโกนแซว หลังจากรับประทานอาหารเสร็จ นางสาว ข และเพื่อนออกจากโรงอาหารเพื่อไปหาเพื่อนสนิทที่อยู่คนละห้องกัน

จากการสังเกตและบันทึกการสังเกต พบว่า นางสาว ข ไม่สนใจการเรียนทั้งวิชาที่ระบุว่าชอบเรียนและไม่ชอบเรียน เบื่อหน่ายต่อการเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบ พูดคุยกับเพื่อนในขณะเรียน นางสาว ข มีลักษณะร่าเริงแจ่มใส สนใจเรื่องความสวยงาม แต่งหน้ามาโรงเรียน เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนมีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นางสาว ข จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นางสาว ข เป็นบุตรคนที่ 6 จากจำนวนพี่น้อง 6 คน ขณะนี้พักอยู่กับพี่สาวคนโต อายุ 30 ปี พี่สาวแต่งงานมีครอบครัว พี่สาวมีบุตร 3 คน ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของ นางสาว ข พี่สาวเป็นคนดูแล นางสาว ข กล่าวว่า สาเหตุที่ต้องมาอยู่ที่บ้านพี่สาว เนื่องจากจะต้องมาช่วยพี่สาวขายของ เพราะพี่สาวต้องดูแลลูกสาวคนเล็กอายุ 9 เดือน พี่สาวประกอบอาชีพค้าขาย รายได้เดือนละ 5,000 บาท นางสาว ข ได้ค่าใช้จ่ายวันละ 60 บาท หน้าที่รับผิดชอบเมื่ออยู่บ้านของพี่สาว คือ จะตื่นนอนตั้งแต่เวลา 05.30 น. หลังจากนั้นจะจัดร้านโดยยกของต่าง ๆ ออกมาวางหน้าร้าน เมื่อจัดร้านเสร็จ อาบน้ำเตรียมตัวมาโรงเรียนประมาณเวลา 07.00 น. และใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 45 นาที ถ้าวันไหนรู้สึกว่าผมมัน นางสาว ข จะไปร้านเสริมสวยใกล้โรงเรียน เพื่อสระและไดร์ผมก่อนโดยปกติจะสระผมวันเว้นวัน นางสาว ข กล่าวว่า รู้สึกไม่มั่นใจและเรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง ถ้าไม่ได้สระผม จึงทำให้มาโรงเรียนสายบ่อย ๆ

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นางสาว ข ไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย นางสาว ข เล่าถึงวิธีการหนีเรียนว่า ตนกับเพื่อนสนิทอีก 2 คน จะมีการนัดหมายกันล่วงหน้าแล้วว่าจะไม่ไปโรงเรียน แต่ในตอนเช้าจะแต่งเครื่องแบบนักเรียน เพื่อไม่ให้ผู้ปกครองรู้ หลังจากนั้นก็จะขึ้นรถโดยสารไปสถานที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ เมื่อไปถึงก็จะพบกับเพื่อนต่างโรงเรียน โดยมากมักจะเป็นนักเรียนชาย ซึ่งได้มีการนัดหมายไว้ล่วงหน้าแล้ว เมื่อถึงเวลา 14.30 น. ตนก็จะกลับบ้านตามปกติ ซึ่งผู้ปกครองจะไม่ทราบเลยว่า นางสาว ข ไม่ไปโรงเรียน

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่าเพื่อนทำให้หายเหงา สนุกสนาน เพื่อนสนิทจะมี 3 คน ซึ่งเรียนห้องเดียวกันและบ้านอยู่ใกล้กันด้วย นางสาว ข มักจะได้รับเลือกจากเพื่อนให้ทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เชียร์ลีดเดอร์

แสดงละคร เต้นประกอบเพลง นางสาว ข รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรม กิจกรรมที่มักทำร่วมกับเพื่อนที่สนิท คือ พูดคุยกัน ไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ด้วยกัน

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ข ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะมีงานที่ต้องส่งมาก จดทั้งชั่วโมง ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย ความรู้สึกที่มีต่อครูในโรงเรียน คือ ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ดุ ลักษณะของครูที่ชอบ คือ ครูที่ให้โอกาสเด็กเมื่อทำผิด เป็นกันเอง ไม่ใช้อารมณ์ ชอบโรงเรียนเพราะมีเพื่อนมาก มีบริการด้านต่าง ๆ ให้นักเรียนได้อย่างทั่วถึง ด้านกฎระเบียบของโรงเรียน นางสาว ข รู้สึกว่าเข้มงวดมากเกิน ไป อยากจะให้เปลี่ยนแปลงกฎระเบียบด้านการแต่งกายมากที่สุด

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นางสาว ข เป็นคนรักสวยรักงาม เอาแต่ใจตนเอง ไม่ตั้งใจเรียน ขณะอยู่บ้านไม่ทำการบ้านและอ่านหนังสือเลย เมื่อผู้ปกครองถาม นางสาว ข ก็จะบอกว่าทำที่โรงเรียนเสร็จแล้ว พี่สาวไม่เคยทราบเลยว่า นางสาว ข หนีเรียน เนื่องจาก นางสาว ข จะออกจากบ้านและกลับบ้านตรงเวลา มาทราบว่า นางสาว ข หนีเรียนก็ต่อเมื่อครูฝ่ายปกครองเชิญไปพบ ในวันจันทร์-วันศุกร์ นางสาว ข พักอยู่บ้านพี่สาว วันเสาร์ และวันอาทิตย์ นางสาว ข จะกลับไปอยู่กับบิดามารดา ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ นางสาว ข ไม่ค่อยจะได้ออกไปเที่ยวเนื่องจากบ้านบิดามารดามีงานเยอะ นางสาว ข จะต้องช่วยรดน้ำผักในตอนเช้า และเก็บผัก เพื่อนำไปขายในตอนเย็น ค่าใช้จ่ายประจำวัน นางสาว ข จะได้รับจากพี่สาว วันละ 60 บาท และได้รับจากมารดาสัปดาห์ละ 300 บาท เมื่อมีเวลาว่าง นางสาว ข จะดูโทรทัศน์ และฟังเพลง ในอนาคตอยากให้ นางสาว ข เรียนสูง ๆ ประกอบอาชีพเป็นครู

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ทราบว่า นางสาว ข มีลักษณะนิสัยร่าเริงแจ่มใส ประจบประแจงครูอาจารย์เก่ง รักสวยรักงาม ด้านการเรียนไม่สนใจการเรียน หนีเรียนเป็นประจำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ

2.4 การสัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า นางสาว ข ขาดเรียนและมาโรงเรียนสายบ่อย ไม่มีงานส่งในวิชาต่าง ๆ ครูดุเป็นประจำ ลักษณะนิสัย รักสวยรักงาม โกรธง่ายหายไว ขณะนี้คบกับเพื่อนต่างเพศอยู่คนละโรงเรียน ภายในห้องเรียนมีเพื่อนสนิท 3 คน บ้านอยู่ใกล้กันมาโรงเรียนและกลับพร้อมกัน

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 จากการศึกษา พบว่า บ้านมีลักษณะเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น ทรงโบราณ มีบริเวณบ้านกว้างขวาง ปลูกผักไว้ขายหลายชนิด เช่น กระเพรา ชะอม มีประตูเข้าบ้าน 1 ประตู ภายในบ้านชั้นล่างด้านหน้าเป็นห้องรับแขก มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น

โทรทัศน์ ชุดรับแขก ชั้นวางของ ข้าวของวางไม่เป็นระเบียบ ภายในห้องรับแขกติดเครื่องปรับอากาศ ชั้นล่างด้านหลังเป็นห้องครัวข้าวของวางไม่เป็นระเบียบ ชั้นบนของบ้านเป็นห้องนอนมี 3 ห้องนอน ขณะเยี่ยมบ้านได้พบมารดาของ นางสาว ข ไม่พบบิดาเนื่องจากไปทำไร่อ้อยที่จังหวัดสุพรรณบุรี

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า นางสาว ข จะกลับมาบ้านบิดามารดาในวันเสาร์และวันอาทิตย์ เนื่องจากวันธรรมดาจะต้องไปช่วยขายของที่บ้านพี่สาว เมื่อมาอยู่บ้านบิดามารดา นางสาว ข จะไม่ได้รับอนุญาตให้ออกไปเที่ยวกับเพื่อน เพราะจะต้องช่วยทำงาน เช่น รดน้ำผักและเก็บผัก มารดาจะให้เงินลูกสัปดาห์ละ 300 บาท มารดาพูดถึง นางสาว ข ว่า ลักษณะนิสัยดื้อเงียบ เอาแต่ใจตัวเอง ขี้อ้อน ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ด้านการเรียน ไม่ตั้งใจเรียน เกรดเฉลี่ยลดลงจากเดิมมาก สนิทกับพี่สาวคนโตและมารดา ไม่ค่อยสนิทกับบิดา เนื่องจากบิดาไม่ค่อยมีเวลาต้องไปทำไร่อ้อยที่จังหวัดสุพรรณบุรี

สรุปการเยี่ยมบ้าน จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า ครอบครัว นางสาว ข ฐานะเศรษฐกิจค่อนข้างดี นางสาว ข ได้รับเงินมาโรงเรียนจากพี่สาววันละ 60 บาท และจากมารดาสัปดาห์ละ 300 บาท ดังนั้น นางสาว ข จึงมีเงินใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในเรื่องการแต่งกายได้ บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาดูแล นางสาว ข โดยเฉพาะด้านการเรียน เนื่องจากต้องทำงานหนัก คนในบ้านไม่ทราบเลยว่า นางสาว ข หนีเรียนเป็นประจำ เพราะ นางสาว ข จะออกจากบ้านและกลับบ้านตรงเวลา วันเสาร์และวันอาทิตย์ก็จะไม่ออกไปเที่ยว

4. สังคมมิติ

จากสังคมมิติ สถานการณ์ "การไปเที่ยวสวนสนุก" และ "การทำรายงานกลุ่ม" ปรากฏว่า ทั้งสองสถาการณ์ นางสาว ข อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Neclectee) และ นางสาว ข อยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ นางสาว ข ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 2 คน คือ นางสาว อ และ นางสาว ส โดยเลือกซึ่งกันและกันอันดับสอง ระหว่าง นางสาว ข และ นางสาว อ เลือกซึ่งกันและกัน ต่างอันดับระหว่าง นางสาว ข และ นางสาว ส โดย นางสาว ข เลือก นางสาว ส อันดับหนึ่ง แต่ นางสาว ส เลือก นางสาว ข อันดับสอง

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ทราบว่า นางสาว ข มีพี่น้อง 6 คน นางสาว ข เป็นบุตรคนที่ 6 บิดามารดามีอาชีพทำสวนทำไร่ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 6,000 บาทต่อเดือน ขณะนี้ นางสาว ข พักอาศัยอยู่กับพี่สาวคนโต อายุ 30 ปี แต่งงานและมีบุตร 3 คน พี่สาวดูแลค่าใช้จ่ายในการศึกษา นางสาว ข ได้รับเงินมาโรงเรียนวันละ 60 บาท ปัจจุบัน นางสาว ข สุขภาพแข็งแรงดี เพื่อนสนิทเป็นนักเรียนหญิงเรียนห้องเดียว

กัน และบ้านอยู่ใกล้กัน มาโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกัน บางครั้งมีความรู้สึกเหงา บางครั้งมีความรู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่กับเพื่อน ชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน ไม่ชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง ปิงปองเป็นกีฬาที่ชอบมากที่สุด กิจกรรมที่ทำในโรงเรียน คือ แสดงละคร มีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน ต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านการเรียน ทุนการศึกษา นางสาว ข ไม่มีสถานที่เงียบสงบที่เหมาะสำหรับอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ ที่ใช้มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นางสาว ข มีอัตมโนทัศน์ทั้งสามด้านในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นางสาว ข มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่องเมื่อไม่สบายใจ นางสาว ข จะหงุดหงิด นางสาว ข มักจะนินทาคนอื่น รู้สึกว่าเรื่องตลกขบขันเป็นเรื่องไร้สาระ และบางครั้ง นางสาว ข. ผัดวันประกันพรุ่ง

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นางสาว ข มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาใน เรื่องรู้สึกไม่สบายใจเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน และควรไว้วางใจสมาชิกในครอบครัวให้มากกว่านี้

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นางสาว ข มีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน และลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นางสาว ข มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่าครูช่วยเหลือเด็กทุกคนไม่เหมือนกัน ครูทำโทษนักเรียนไม่สมเหตุสมผล และครูชอบแสดงอำนาจเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่า ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครูมักหลีกเลี่ยงการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.3 วิธีการสอน พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป ครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน ครูมักจะอธิบายหรือตอบคำถามต่าง ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจยาก และครูสอนโดยคิดถึงคะแนนมากกว่าจุดประสงค์ของการเรียน

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่า การเรียนทำให้เกิดความทุกข์ใจ และความรู้ไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไปความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งการงาน

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่า สิ่งที่สอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน และ นางสาว ข. เชื่อคำกล่าวที่ว่า "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด"

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่าเพื่อนทำให้การเรียนของตนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ตนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน และการที่เพื่อนอธิบายบทเรียนเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์เลย

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ข รู้สึกว่า อยากจะเลิกคบเพื่อนบางคน เพราะเขาไม่ตั้งใจเรียน

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า นางสาว ข ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน ไม่มีความเป็นเพศของตนเองอย่างชัดเจน อารมณ์ไม่มั่นคง อ่อนไหว ใจร้อน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง เอาแต่ใจตนเอง ดื้อเงียบ มีอคติ ไม่เป็นกลาง ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล มนุษยสัมพันธ์ดี สุภาพอ่อนโยน ไม่ไว้วางใจใคร

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นางสาว ข ค่อนข้างสนใจตนเอง ต้องการให้คนหลงไหลรักสวยรักงาม ให้ตนเองเป็นศูนย์กลาง

6.3 แบบทดสอบ Kinetic-House-tree-person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นางสาว ข มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดแม่มากกว่าพ่อ มีบุคลิกภาพพึ่งพิงผู้อื่น ดื้อเงียบ อารมณ์ฉุนเฉียว

6.4 แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ทั้ง 15 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบิดามารดาครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่ม เรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถอดีต อนาคตและเป้าหมาย พบว่า นางสาว ข มีปัญหาในด้าน ความรู้สึกผิด อีกทั้งมีแนวโน้มที่เป็นมีปัญหาในด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ เพศสัมพันธ์ ผู้ที่เหนือกว่า ความกลัว และด้านความสามารถ นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้าน ความสัมพันธ์กับบิดาครอบครัว เพื่อนทั่วไป ดังนี้

ปัญหาในด้านความรู้สึกผิด นางสาว ข จะทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อให้ลืมสิ่งร้าย ๆ ในตัวเอง นางสาว ข รู้สึกว่าได้ทำผิดอย่างมากที่โกหกบิดามารดา นางสาว ข รู้สึกละอายกับชีวิตของตนเองในบางครั้ง นางสาว ข รู้สึกว่าความผิดใหญ่หลวงที่ได้ขโมย เงิน

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ เพศสัมพันธ์ ผู้ที่เหนือกว่า ความกลัวและความสามารถ ดังนี้ คือ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ นางสาว ข คิดว่าผู้ชายส่วนมากจะเห็นแก่ตัว และไม่ชอบสิ่งที่เกี่ยวกับบุรุษเพศ คือ การไม่เข้าใจกัน และชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ คือ การแปลงเพศในด้านเพศสัมพันธ์ เมื่อ นางสาว ข มีความรู้สึกทางเพศ นางสาว ข จะเก็บอารมณ์ นางสาว ข รู้สึกว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องไร้สาระในด้านผู้ที่เหนือกว่า คือ ครูที่โรงเรียนดุมาก และเมื่อเห็นนายเดินมา นางสาว ข จะใจหาย ในด้านความกลัว คือ ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระฉันก็ยังกลัวแต่ นางสาว ข ก็ยังทำ และในด้านความสามารถ คือ เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา นางสาว ข ก็จะกลุ้มใจมาก และจุดอ่อนของ นางสาว ข คือ การนินทาผู้อื่น

นอกจากนี้ นางสาว ข ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านความสัมพันธ์กับบิดา ครอบครัว เพื่อนทั่วไป ดังนี้คือ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา คือ นางสาว ข รู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะใจดีสักเท่าไร ด้านครอบครัว คือ พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่าฉันเป็นเด็ก ๆ ด้านเพื่อนทั่วไป คือ นางสาว ข รู้สึกว่าเพื่อนที่แท้จริงจะมีน้อย

การวินิจฉัย ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งเกิดจากสาเหตุ ดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสมจากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ มีผลสอดคล้องกันว่า นางสาว ข เป็นคนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม คือ ไม่รอบคอบ ไม่มีการวาง แผนในการทำงาน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง บุคลิกภาพพึ่งพิงผู้อื่น ไม่สนใจการเรียน รักสวยรักงาม สนใจเรื่องการแต่งตัวมากเป็นพิเศษ ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย

1.2 ปัญหาด้านการเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการหนีเรียนของ นางสาว ข เนื่องจากการเรียนต้องใช้สมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจจากสิ่งเร้าที่สนุกสนานอย่างมาก นางสาว ข อยู่ในช่วงของวัยรุ่นมีความคิดความสนใจต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ นอกเหนือจากเรื่องการเรียน ดังเช่นเรื่องที่ นางสาว ข จะต้องเข้าร้านเสริมสวยเพื่อสระไดร์ผมก่อนเข้าโรงเรียน ทำให้มาโรงเรียนสาย เมื่อมาโรงเรียนสาย เกรงครูทำโทษ บางครั้งจึงเป็นสาเหตุให้นางสาว ข หนีโรงเรียนไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ เมื่อ นางสาว ข หนีเรียนบ่อยครั้ง

เป็นผลทำให้ นางสาว ข เรียนวิชาต่าง ๆ ไม่เข้าใจ ไม่ทำงานส่งครู ไม่มีวินัยในตนเอง ด้านการเรียน และสุดท้ายกลัวครูดุจึงหาทางแก้ปัญหาโดยการหนีเรียน

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 แบบแผนการเลี้ยงดู นางสาว ข ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจและการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เนื่องจาก นางสาว ข เป็นบุตรคนสุดท้องของครอบครัว จากจำนวนพี่น้อง 6 คน มีพี่ชายคนที่ 5 และ นางสาว ข เท่านั้นที่กำลังศึกษา พี่คนอื่น ๆ ประกอบอาชีพกันหมดทุกคน ดังนั้น นางสาว ข จึงได้รับเงินค่าใช้จ่ายมากเกินความจำเป็น คือ ได้รับจากพี่สาวคนโตวันละ 60 บาท และได้รับเงินจากมารดาสัปดาห์ละ 300 บาท ทำให้ นางสาว ข มีเงินใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งกาย นางสาว ข เข้าร้านเสริมสวย เพื่อสระไดร์ผมสัปดาห์ละ 3 ครั้ง แต่งหน้ามาโรงเรียนทุกวัน รวมทั้ง นางสาว ข มีหน้าตางดงาม ทำให้มีนักเรียนชายทั้งในโรงเรียนเดียวกัน และต่างโรงเรียนให้ความสนใจ นางสาว ข มากมาย ปัจจุบัน นางสาว ข สนิทสนนกับนักเรียนชายต่างโรงเรียน เนื่องจาก ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ นางสาว ข จะต้องกลับบ้านให้ตรงเวลา เพื่อช่วยพี่สาวขายของและ ในวันเสาร์ อาทิตย์ นางสาว ข จะต้องกลับไปอยู่บ้านบิดามารดาและไม่ได้รับอนุญาตให้ไปเที่ยว จึงทำให้ นางสาว ข. และเพื่อนชายต้องหาเวลาเจอกันนั่นคือ เวลาในระหว่างเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ข ต้องหนีเรียน พี่สาว มารดา และบิดาไม่ทราบเลยว่า นางสาว ข หนีเรียน เนื่องจาก นางสาว ข ออกจากบ้านและกลับบ้านตรงเวลาทุกวัน อีกทั้งพี่สาวจะต้องเลี้ยงลูกคนเล็กและขายของเองในช่วงกลางวัน ทำให้เหน็ดเหนื่อยจึงไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียน และความประพฤติของ นางสาว ข

2.1.2 บิดามารดาและพี่สาว มีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดามารดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ พี่สาวอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ทำให้ขาดความรู้ เกี่ยวกับการอบรมดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาและพี่สาวไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ นางสาว ข ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การคบเพื่อนต่างเพศ การเลือกคบเพื่อน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการศึกษา จึงทำให้ นางสาว ข ดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นผลให้ นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียนจากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครูและสภาพของชั้นเรียน มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนในชั้นเรียน มีจำนวน 45 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง มีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง มีการลงโทษบ้าง แต่ไม่สามารถใส่ใจได้ตลอดเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ในห้องไม่ค่อยตั้งใจเรียน พูดคุยกันเสียงดังมาก บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ บรรยากาศไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพของชั้นเรียนไม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นางสาว ข รู้สึกไม่อยากเรียน ไม่รักการเรียน ไม่รักวิชาที่เรียน รวมทั้ง นางสาว ข มีสิ่งที่รู้สึกว่าสนุกกว่าการเรียน เช่น การไปเที่ยวเตร่ การได้แต่งตัวตามแฟชั่น จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3 ด้านสังคม จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชนและเพื่อน เป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 อิทธิพลของสื่อมวลชน จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลให้ผลสอดคล้องกันว่า นางสาว ข มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ และฟังเพลง เที่ยวเตร่กับเพื่อนตามสถานที่ต่าง ๆ รายการโทรทัศน์ที่ นางสาว ข ชอบดู คือ รายการเพลง ละครหลังข่าว และละครที่มีดาราวัยรุ่นแสดง นางสาว ข. ใช้เวลาดูโทรทัศน์ช่วงเวลา 19.00-22.00 น. ในวันจันทร์-วันศุกร์ ส่วนในวันเสาร์และวันอาทิตย์หลังจากรดน้ำผักในตอนเช้าเสร็จ นางสาว ข เริ่มจะมีเวลาว่าง ซึ่งมักจะดูโทรทัศน์เช่นกัน จะเห็นได้ว่า เวลาว่างส่วนใหญ่ นางสาว ข มักจะทำกิจกรรมที่เพลิดเพลิน ให้ความสนุกสนาน ทำให้ไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน การที่นางสาว ข เลือกรับสื่อที่มีแต่ความเพลิดเพลิน เพื่อสามารถนำไปคุยกับเพื่อนได้ ให้ดูเป็นคนทันสมัย และเกิดการเลียนแบบตัวละครในรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะในด้านการแต่งกาย สำนวนการสนทนา การไว้ทรงผม เพื่อการยอมรับของกลุ่มโดยไม่ได้นึกถึงค่านิยมที่ดีของสังคม ประพฤติตนไม่สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่นักเรียน จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3.2 เพื่อน จากการสังเกต สัมภาษณ์ สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า นางสาว ข มีเพื่อนสนิท 3 คน เรียนห้องเดียวกัน 2 คน และอีก 1 คน เรียนคนละห้อง แต่เพื่อนทั้ง 3 คน บ้านอยู่ใกล้กันมาโรงเรียนและกับบ้านพร้อมกัน ดังนั้นเวลาส่วนใหญ่ของ นางสาว ข อยู่กับเพื่อน ความรู้สึกของ นางสาว ข เมื่ออยู่กับเพื่อน คือ มีความสนุกสนาน เพื่อนในกลุ่มเป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือกันได้ ซื่อสัตย์ต่อกัน กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อน คือ การพูดคุยถึงสิ่งต่าง ๆ ไปเที่ยวด้วยกัน จะเห็นได้ว่ากลุ่ม

เพื่อนมีอิทธิพลต่อ นางสาว ข ทั้งในด้านความคิด การกระทำและการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต เพื่อนสนิทของ นางสาว ข มีอุปนิสัยเที่ยวเตร่ ไม่รักการเรียน เมื่อชวนหนีเรียน นางสาว ข จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นางสาว ข จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นางสาว ข เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรักความสนใจ นางสาว ข อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นางสาว ข รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ อันจะเป็นแรงจูงใจให้ นางสาว ข สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ข ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตลอดจนส่งเสริมให้ นางสาว ข ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของ นางสาว ข และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล เนื่องจากปัญหาของ นางสาว ข เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ กล่าวคือ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษาปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าสาเหตุดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ถ้า นางสาว ข ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ๆ ในโรงเรียนมีความตั้งใจจริงที่จะแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยทำนายผลว่า สาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นางสาว ข ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่ และการชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริง ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นางสาว ข ยังให้ความร่วมมือในการแก้ ปัญหาเป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล

หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นางสาว ข มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง และยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นางสาว ข มีความเข้าใจและอยากจะแก้ไขตนเอง แม้ว่าจะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นางสาว ข สนใจการเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ข มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นางสาว ข มีดังนี้

นางสาว ข ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน เห็นคุณค่าของการศึกษา ตระหนักถึงเป้าหมายชีวิต รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียร ศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความเพียร มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้และปฏิบัติตามค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นางสาว ข บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ การเลือกรับสื่อจากแหล่งต่าง ๆ แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีช่วยเหลือให้นางสาว ข. มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นางสาว ข. เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นางสาว ข ทันที เมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป ดังนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นางสาว ข โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ สนใจและห่วงใย นางสาว ข อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นางสาว ข เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษา กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 3

นาย ค. (ระยะเวลาศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นาย ค. มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ค. แต่งเครื่องแบบและมาโรงเรียนในตอนเช้า แต่ นาย ค. ไม่เข้าเรียนตลอดทั้งวัน โดยนาย ค. จะไปอยู่ที่โต๊ะสนุกเกอร์ ร้านขายอาหารข้างหลังโรงเรียน สนามฟุตบอลหลังโรงเรียน

ลักษณะทั่วไป

นาย ค. เป็นนักเรียนชายไทย อายุ 15 ปี ผิวดำ รูปร่างสูงใหญ่ แต่งกายสกปรกและแต่งกายผิดระเบียบโรงเรียน ร่างกายสกปรก เล็บมือและเล็บเท้ายาวและดำ เวลาเข้าใกล้จะมีกลิ่นบุหรี่และมีกลิ่นตัวมักนั่งเหม่อลอย ลักษณะเป็นคนไม่กล้าแสดงออก พูดน้อย และเวลาพูดเสียงเบา หลีกเลี่ยงการเข้าไปในสถานที่ที่มีคนอยู่มาก ๆ เช่น โรงอาหาร บริเวณชุ้มหน้าเสาธง

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยสังเกต นาย ค. ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นาย ค. ในวิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุดและชอบเรียนน้อยที่สุด ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง พบว่า นาย ค. ไม่สนใจฟังครูอธิบายกฎ กติกา และวิธีเล่นกีฬา โดยนั่งก้มหน้าใช้นิ้วกวาดพื้นไปมา และมองไปที่อื่น คุยและเล่นกับเพื่อนที่อยู่ข้าง ๆ เมื่อครูให้แยกไปฝึกการแตะตะกร้อ นาย ค. กับเพื่อนอีก 3 คน แยกไปตั้งวงแตะตะกร้อ เมื่อครูไม่อยู่ในสนาม นาย ค. จะคุยกับเพื่อนโดยไม่ได้ฝึกแตะตะกร้อ เมื่อครูกลับมา นาย ค. หยุดคุยและตั้งวงเตะตะกร้อ ขณะเตะตะกร้อ นาย ค. ดูเหนื่อยอ่อนล้าไม่มีกำลัง

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียน คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า ขณะครูสอน นาย ค. เงียบฟังครูสอนแต่จะไม่ค่อยมองหน้าครู มักจะก้มหน้ามองที่โต๊ะ บางครั้งหันไปคุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ บางครั้ง นาย ค. นั่งเหม่อลอย แต่เมื่อเวลาที่ครูออกจากห้องจะชวนเพื่อนคุยเสียงดัง และลูกเดินไปคุยกับเพื่อนที่นั่งห่างจากตน ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ ไม่มีอุปกรณ์การเรียน จดงานใส่เศษกระดาษ เมื่อครูถาม

นาย ค. ถึงงานที่ยังไม่ส่ง นาย ค. เงียบไม่ตอบคำถาม จนครูให้นั่งลงและบอกว่าจะเชิญผู้ปกครองมาคุย นาย ค. แสดงสีหน้าไม่ค่อยดี

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ค. นำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนและจอดรถไว้ที่ร้านอาหาร ซึ่งอยู่หลังโรงเรียน นาย ค. มาโรงเรียนพร้อมกับน้องชาย ซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดียวกัน นาย ค. เดินทางมาถึงโรงเรียนเวลาประมาณ 07.45 น. น้องชายเข้าโรงเรียนไปก่อน นาย ค. คอยเพื่อนและเมื่อเพื่อนมาถึงจึงเดินเข้าไปในบริเวณไปในบริเวณโรงเรียน ซึ่งเป็นเวลาประมาณ 08.00 น.

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ค. กับเพื่อนอีก 3 คน พูดคุยและเดินร้องเพลงเสียงดัง ขณะเดินไปโรงอาหาร เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ นาย ค. และเพื่อนเดินออกจากโรงอาหารและไปนั่งคุยกับเพื่อนที่ม้าหินข้างอาคารเรียน เมื่อถึงเวลาเข้าเรียน นาย ค. กับเพื่อนอีกหนึ่งคนไม่เข้าชั้นเรียน แต่เดินไปทางด้านหลังอาคารเรียน

จากการสังเกตและการบันทึกการสังเกต พบว่า นาย ค. ไม่สนใจการเรียน ทั้งวิชาที่ระบุว่าชอบเรียน และไม่ชอบเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบ ไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย พูดคุยกับเพื่อนในขณะที่ครูสอน นั่งเหม่อลอยและมีอาการง่วงเหงาหาวนอนในชั้นเรียนเสมอ

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นาย ค. จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ค. เป็นบุตรชายคนโต มีน้องชายอีก 1 คน ซึ่งเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเดียวกัน บิดามีอาชีพปลูกดอกมะลิทำงานอยู่ที่บ้าน มารดาทำงานโรงงานเครื่องปั้นดินเผาที่อำเภอบ้างโป่ง จังหวัดราชบุรี มารดาจะต้องออกจากบ้านตั้งแต่เวลา 06.00 น. และกลับบ้านเวลา 18.00 น. รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 7,300 บาท นาย ค. ได้รับเงินจากมารดาวันละ 30 บาท นาย ค. ได้รับอนุญาตจากมารดาให้นำจักรยานยนต์มาโรงเรียน เนื่องจากน้องชายอยู่โรงเรียนเดียวกัน เป็นการสะดวกและประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาโรงเรียน ความรู้สึกของ นาย ค. ที่มีต่อครอบครัว คือ นาย ค. สนิทกับมารดามากที่สุด แต่มารดาไม่ค่อยมีเวลาให้ เนื่องจามารดาทำงานต่างจังหวัด ทำงานสัปดาห์ละ 6 วัน คือ วันจันทร์-วันเสาร์ ต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามืด กว่าจะกลับบ้านก็เย็นมาก จึงไม่มีโอกาสได้คุยกัน ความรู้สึกที่มีต่อบิดานั้น นาย ค. รู้สึกไม่สนิทกับบิดา เนื่องจากบิดา

ไม่ค่อยคุยกับตน บิดาเป็นคนเงียบ แต่จะอารมณ์ฉุนเฉียวเมื่อโกรธ มักจะลงโทษ นาย ค. และน้องชายโดยการตี หน้าที่ความรับผิดชอบของ นาย ค. คือ หุงข้าว และทำความสะอาดบ้าน เกือบทุกเย็นหลังจากที่หุงข้าวและทำความสะอาดบ้านเรียบร้อยแล้ว นาย ค. จะขี่จักรยานยนต์เล่นกับเพื่อนในหมู่บ้าน กว่าจะกลับเข้าบ้านก็ประมาณเกือบเที่ยงคืนทุกวัน นาย ค. กล่าวว่า ขณะไปเที่ยวกับเพื่อนในหมู่บ้านเคยถูกตำรวจจับในข้อหายาเสพติด นาย ค. ยอมรับตนใช้ยาเสพติด นาย ค. รู้สึกว่าครอบครัวของตนไม่ค่อยอบอุ่น นาย ค. อยากให้พ่อพูดกับตนมากกว่านี้ อนาคตนาย ค. อยากประกอบอาชีพช่างซ่อมจักรยานยนต์

2.1.2 ด้านการเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาย ค. ชอบเรียนวิชาพลานามัยมากที่สุด เนื่องจากเป็นวิชาที่ออกมาเรียนข้างนอก ตนรู้สึกอิสระ เป็นวิชาที่ไม่ต้องจด และตัวเองมีความถนัดด้านกีฬา นาย ค. ไม่ชอบเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ เนื่องจากเรียนไม่เข้าใจ รู้สึกว่าเป็นวิชาที่ยาก เวลาเรียนตนจะรู้สึกเครียดปวดหัว นาย ค. ไม่อยากเรียนหนังสือ แต่แม่ขอร้องให้เรียนให้จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วค่อยคิดว่าจะเรียนต่อหรือไม่ อนาคต นาย ค. อยากประกอบอาชีพช่างซ่อมจักรยานยนต์ นาย ค. เล่าถึงวิธีการหนีเรียนว่าในตอนเช้าจะเข้าไปในโรงเรียนเพื่อไปเช็คชื่อ ตอนเข้าแถว หลังจากนั้นจะหนีออกมา โดยการปีนรั้วด้านหลังโรงเรียน และจะไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ร้านอาหาร โต๊ะสนุกเกอร์ บางครั้งหากรู้สึกเบื่อก็จะปีนรั้วกลับเข้ามาในโรงเรียนอีก และรอน้องชายเพื่อกลับบ้านพร้อมกัน

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาย ค. มีเพื่อนสนิทอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนและกลุ่มเพื่อนในหมู่บ้านเดียวกัน กลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีหนึ่งคนที่อยู่ห้องเดียวกัน และอีก 3 คน เป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มนี้จะหนีเรียนและไปเที่ยวด้วยกัน ส่วนใหญ่ที่ไป คือ โต๊ะสนุกเกอร์ มีการใช้สารเสพติดในบางครั้ง เพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน มีประมาณ 30 คน มีทั้งเรียนหนังสืออยู่และไม่เรียนหนังสือแล้ว กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้ คือ ขับขี่จักรยานยนต์ไปเที่ยวตั้งแต่ตอนเย็นและกลับบ้านเกือบเที่ยงคืนเกือบทุกวัน ระหว่างเพื่อน 2 กลุ่ม นาย ค. สนิทกับเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมากกว่า

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาย ค. ไม่ชอบเรียนวิชา วิทยาศาสตร์ เพราะตนเรียนไม่เข้าใจ รู้สึกว่าเป็นวิชาที่ยาก เวลาเรียนตนจะรู้สึกเครียดและปวดหัว วิชาที่ชอบเรียนคือ วิชาพลานามัย เนื่องจากเป็นวิชาที่ออกมาเรียนนอกห้อง รู้สึกเป็นอิสระ เป็นวิชาที่ไม่ต้องจด และตัวเองมีความถนัดด้านกีฬา ความรู้สึกที่มีต่อครูในโรงเรียน คือ ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ดุ ทำโทษนักเรียนรุนแรงเกินไป ไม่ให้โอกาสเด็ก ลักษณะของครูที่ชอบ คือ ครูที่ให้โอกาสเด็กเมื่อทำผิด เป็นกันเอง ไม่ใช่อารมณ์ สอนสนุกและตลก สอน

เข้าใจ ชอบโรงเรียน เพราะมีเพื่อนมาก บรรยากาศภายในโรงเรียนร่มรื่น บริการด้านต่าง ๆ มีครบถ้วนและให้บริการกับนักเรียนอย่างทั่วถึง ความรู้สึกที่มีต่อกฎระเบียบของโรงเรียน นาย ค. รู้สึกว่ากฎระเบียบของโรงเรียนเข้มงวดเกินไป และลงโทษรุนแรงเกินไป

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาย ค. เป็นเด็กที่มีอุปนิสัย ดื้อเงียบ ไม่ค่อยพูด อยู่บ้านมักเก็บตัวอยู่คนเดียว มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลทำความสะอาดบ้าน หุงข้าว แต่ นาย ค. ไม่ค่อยรับผิดชอบ หลังจากเลิกเรียน นาย ค. และน้องชายจะกลับบ้านตรงเวลา หลังจากทำงานบ้านแล้ว นาย ค. มักจะออกไปเที่ยวข้างนอกและกลับบ้านเกือบเที่ยงคืนเป็นประจำ ในอนาคตอยากให้ นาย ค. ประกอบอาชีพ

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นาย ค. หนีเรียนบ่อยมาก ขณะเรียนหนังสือไม่ตั้งใจ ไม่มีงานส่งเกือบทุกวิชา อุปนิสัยเงียบ ไม่ค่อยพูด ไม่ค่อยสนิทกับเพื่อนในชั้นเรียน มักนั่งเหม่อลอย มีอาการง่วงเหงาหาวนอน นาย ค. มีการใช้ยาเสพติด

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ทราบว่า นาย ค. มักไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน โดยจะไปอยู่ตามสนามฟุตบอล หลังโรงเรียน บางครั้งหลบหนีออกไปจากโรงเรียน ผลการเรียนไม่ดี ไม่มีงานส่งทุกวิชา อุปนิสัยไม่ค่อยพูด ใจร้อน เพื่อนนักเรียนหญิงไม่ค่อยชอบ เนื่องจาก นาย ค. แต่งกายสกปรกและมีกลิ่นตัว กลิ่นบุหรี่

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยวหนึ่งชั้น ข้างบ้านจะเป็นบ้านของปู่และบ้านของลุง หน้าบ้านของนาย ค. เป็นไร่ปลูกต้นมะลิไว้ขาย ภายในบริเวณบ้าน ด้านหน้าทางขวาเป็นห้องรับแขก มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ชุดรับแขก โทรทัศน์ วิทยุ และชั้นวางของ เครื่องใช้ต่าง ๆ วางไม่เป็นระเบียบ ถัดจากห้องรับแขกเป็นห้องน้ำหนึ่งห้อง ด้านหน้าทางซ้ายเป็นห้องนอน 3 ห้อง แบ่งเป็นห้องของน้องชาย ห้องนาย ค. และห้องของบิดามารดา ตามลำดับ ด้านหลังของบ้านเป็นห้องครัวมีเครื่องใช้ต่าง ๆ และจัดวางไม่เป็นระเบียบ

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นาย ค. รับผิดชอบดูแลทำความสะอาดบ้าน แต่ นาย ค. ไม่ค่อยทำตามหน้าที่ นาย ค. นอนตื่นสายมาก โดยเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์ โดยจะตื่นเวลาประมาณ 12.00 น. ส่วนวันจันทร์ถึงวันศุกร์ นาย ค. จะตื่นประมาณ 06.30 น. มารดาเล่าว่าสาเหตุที่ นาย ค. ตื่นสาย เนื่องจาก นาย ค. มักจะออกไปขับรถจักรยานยนต์เที่ยวกับเพื่อนในหมู่บ้านในเวลากลางคืน กว่าจะกลับเข้าบ้านเกือบเที่ยงคืนเป็นประจำเกือบทุกวัน มารดาไม่สามารถคอยดูแลห้ามปรามได้ เนื่องจากไม่มีเวลาจะต้องออกไปทำงานต่างจังหวัด รวมทั้งบิดาเป็นคนไม่ค่อยพูด โดยให้เหตุผลว่า

นาย ค. โตแล้วทำอะไรต้องรู้จักคิด ดังนั้น เมื่อ นาย ค. กลับบ้านดึกบิดาไม่เคยพูด ความสัมพันธ์ระหว่าง นาย ค. กับบิดา มารดากล่าวว่า ไม่ค่อยจะได้พูดคุยกัน ถึงแม้บิดาจะทำงานที่บ้าน บิดาเป็นคนดุ ถ้า นาย ค. ทำผิดบิดาจะไม่สั่งสอน แต่จะใช้การลงโทษโดยการตีอย่างหนัก นาย ค. จึงกลัวบิดา ความสัมพันธ์กับน้องชาย นาย ค. จะสนิทและรักน้องมาก ความสัมพันธ์กับมารดา นาย ค. รักและสนิทสนมกับมารดา เมื่อต้องการอะไรบอกกับมารดาและส่วนมากมักจะได้รับการสนองตอบ มารดาเล่าว่า นาย ค. เคยติดยาเสพติด แต่ปัจจุบันเลิกแล้ว นาย ค. มีอุปนิสัย ใจร้อน คิดมาก ใจน้อย มักคิดว่าบิดาและมารดารักน้องชายมากกว่า ไม่รับผิดชอบ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่อยากเรียนหนังสือ แต่มารดาขอร้องให้เรียนให้จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่ง นาย ค. ก็สัญญา

4. สังคมมิติ

จากสังคมมิติ สถานการณ์ คือ "การไปเที่ยวสวนสนุก" ปรากฏว่า นาย ค. อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Neclectee) และ นาย ค ยังอยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ นาย ค ได้รับเลือกจากเพื่อนจำนวนน้อยมาก คือ 3 คน ได้แก่ นาย ธ นาย พ และ นาย ส โดยเลือกซึ่งกันและกันอันดับ 2 ระหว่าง นาย ง กับ นาย ส

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นาย ค. อาศัยอยู่บ้านตนเองอยู่กับบิดามารดา นาย ค. มีน้องชายหนึ่งคน ขณะนี้กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 บิดา นาย ค. มีอาชีพทำไร่มะลิ รายได้เดือนละ 3,300 บาท มารดามีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาที่โรงเรียน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รายได้เดือนละ 4,000 บาท บิดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 นาย ค. ได้เงินค่าใช้จ่ายประจำวันจากมารดาวันละ 30 บาท นาย ค. มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง พักผ่อนวันละ 4-6 ชั่วโมง ในด้านสังคมและกิจกรรม นาย ค. ชอบบ้านที่พักอาศัย เพื่อน ๆ มาเที่ยวบ้านบ้าง นาย ค. ชอบให้เพื่อนมาบ้าน นาย ค. รู้สึกที่ได้พบปะกับเพื่อนและความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อนาย ค. ก็ดี นาย ค. ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจได้ด้วยตนเอง ในเวลาว่าง นาย ค. ชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์บ้าง ดูภาพยนต์บ่อย อ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน อ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นครั้งคราว เล่นกีฬากลางแจ้งและกีฬาในร่มบ้างเป็นบางครั้ง กีฬาที่ชอบ คือ วอลเลย์บอล เล่นดนตรีไม่ได้เลย ชอบร้องเพลง สนใจนาฏศิลป์ ทำงานพิเศษคือ ขี่จักรยานยนต์รับจ้าง ในด้านกิจกรรมการศึกษาและปัญหา นาย ค. เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด คือ การแข่งขันวอลเลย์บอล นาย ค. ไม่เคยเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรมและไม่เคยเป็นหัวหน้าชั้น ในโรงเรียน นาย ค. รู้สึกว่าตนมีเพื่อนมาก กิจกรรมที่ นาย ค. กับเพื่อนมักจะทำด้วยกัน คือ การไปเที่ยว ตามปกติ

นาย ค. ใช้เวลาอ่านหนังสือประมาณวันละ 1 ชั่วโมง ไม่มีสถานที่ที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน วิชาที่ชอบเรียนมากที่สุด คือ พลานามัย ไม่ชอบเรียนที่สุด คือ วิทยาศาตร์ นาย ค. ไม่ได้ทำตารางกำหนดการดูหนังสือ ทำสมาธิได้ยากเวลาดูหนังสือ ไม่ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน นาย ค. ไม่ชอบเรียนหนังสือ นาย ค. มีความตั้งใจเรียนให้จบชั้นสูงสุดของโรงเรียน

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ ที่ใช้มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโมทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นาย ค. มีอัตมโนทัศน์ทั้งสามด้านในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นาย ค. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ค. รู้สึกว่าควบคุมตนเองไม่ได้ ไม่ค่อยเป็นคนใจเย็น ไม่รู้สึกพอใจในตนเอง เป็นคนไม่ค่อยฉลาด นาย ค. ไม่อยากเป็นอย่างที่เป็นในปัจจุบัน ไม่ค่อยคิดก่อนทำ บางครั้งไม่พูดความจริง บางครั้งตนเองคิดแต่เรื่องเลวร้าย เมื่อไม่สบายใจ นาย ค. จะหงุดหงิด บางครั้ง นาย ค. ผลัดวันประกันพรุ่ง

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นาย ค. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ค. รู้สึกว่า เมื่อตนเองมีปัญหา ครอบครัวไม่พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ สมาชิกในครอบครัวไม่เชื่อถือในตัวของ นาย ค. สมาชิกในครอบครัวไม่ไว้วางใจตัว นาย ค. นาย ค. รู้สึกไม่สบายใจ เมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน นาย ค. รู้สึกว่าควรรักครอบครัวให้มากกว่านี้ และรู้สึกว่าไม่ได้ประพฤติตัวตามที่ครอบครัวต้องการ

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นาย ค. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ค. รู้สึกไม่พอใจทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ตนไม่เป็นที่รู้จักในวงสังคม และไม่เก่งในการเข้าสังคม มีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน และ นาย ค. รู้สึกลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นาย ค. มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน พบว่า นาย ค. รู้สึกว่าครูช่วยเหลือเด็กแต่ละตนไม่เหมือนกัน รู้สึกว่าครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน และคิดว่าครูชอบแสดงอำนาจเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นาย ค. รู้สึกว่าครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในเรื่องการเรียน ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ครูพูดดูถูกนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง

1.3 วิธีการสอน พบว่า นาย ค. รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป ครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน ครูมักจะอธิบายหรือตอบคำถามต่าง ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจยาก แผ่นภาพหรือรูปภาพที่ครูให้ดูการยกตัวอย่างไม่น่าสนใจ และครูสอนโดยคิดถึงคะแนนมากกว่า คิดถึงจุดประสงค์ของการเรียน

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 กาเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นาย ค. รู้สึกว่ามีเหตุการณ์อื่น ๆ น่าสนุกกว่าการไปโรงเรียน ความสนุกสนานสำคัญกว่าการเรียน การเรียนหนังสือทำให้ นาย ค. ทุกข์ใจ

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นาย ค. คิดว่าสิ่งที่สอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน นาย ค. เชื่อคำกล่าวที่ว่า ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นาย ค. รู้สึกว่าเพื่อนไม่ทบทวนบทเรียนที่ไม่เข้าใจก่อนสอบ และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นาย ค. รู้สึกว่าเพื่อนชอบจับกลุ่มคุยในขณะเรียน เพื่อน ๆ สนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน และเพื่อนชวนนาย ค. หนีเรียนเสมอ

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt tset

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt tset พบว่า นาย ค. ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน เพ้อฝัน (Fantasy) แนวโน้มมีปัญหาด้านสมอง มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับเพศชาย อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์แปรปรวน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดื้อรั้น เอาแต่ใจตนเอง ดื้อเงียบ มีอคติไม่เป็นกลาง สุภาพอ่อนโยน คล้อยตามคนอื่นง่าย ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ก้าวร้าว

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นาย ค. สนใจตนเองและมีแนวโน้มเก็บตัวเป็นคนเพ้อฝัน มีปมด้อยใช้วิธีการหลีกหนี ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ขี้อาย มีบุคลิกภาพพึ่งพาผู้อื่น

6.3 แบบทดสอบ Kinetic-House-Tvee-Person-Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นาย ค. ดื้อ ก้าวร้าว อารมณ์ฉุนเฉียว ตัดสินใจไม่ได้ ในครอบครัวมารดามีอิทธิพลต่อจิตใจ นาย ค. มากกว่าบิดา ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี มีความวิตกกังวลและพยายามหาทางออกโดยการใช้จิตนาการ

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ทั้ง 15 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่ม เรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคตและเป้าหมาย พบว่า นาย ค. มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับบิดา ด้านความกลัว ด้านความรู้สึกผิด และด้านความสามารถ อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา เพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ เพื่อนร่วมกลุ่มและอดีต ดังนี้

ปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับบิดา นาย ค. รู้สึกว่าบิดาไม่ค่อยจะพูด ถ้าบิดาเพียงแต่พูด และบิดาเป็นคนดุ

ปัญหาด้านความกลัว ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ นาย ค. ก็ยังกลัวผิดอยากจัดความกลัวในเรื่องติดยา บางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉันต้องติดยา

ปัญหาด้านความรู้สึกผิด นาย ค. จะทำทุกอย่างเพื่อให้ลืมยา ทำผิดอย่างมากที่ติดยา บางครั้งรู้สึกละอายที่ติดยา เป็นความผิดใหญ่หลวงที่ได้ติดยา

ปัญหาในด้านความสามารถ เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา นาย ค. จะกลัวจุดอ่อนของ นาย ค. คือ กลัวพ่อ และเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วนาย ค. รู้สึกว่าตนเองเป็นคนไม่ดี

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหามีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับมารดา เพื่อนทั่วไปผู้ที่เหนือกว่า ดังนี้ คือ ด้านความสัมพันธ์กับมารดา นาย ค. ถ้ามารดาเพียรแต่พูดเล่นบ้างก็จะดี มารดาของมารดาไม่ค่อยจะอยู่บ้าน ด้านเพื่อนทั่วไป นาย ค. ไม่ชอบคนที่ดี เมื่อ นาย ค. ไม่อยู่เพื่อนจะเข้าเรียน ด้านผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่มีอำนาจเหนือ นาย ง. คือ น้อง ครูที่โรงเรียนไม่ดี

นอกจากนี้ นาย ค. ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านครอบครัว คือ เมื่อยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของ นาย ค. ชอบตี ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ คือ นาย ค. คิดว่าผู้ชายส่วนมากบ้า และผู้หญิงส่วนมากไม่ดี ด้านเพื่อนร่วมกลุ่ม คือ นาย ค. ชอบทำงานร่วมกับคนที่ไม่พูดมาก ด้านอดีต คือ สิ่งที่จำได้แม่นยำที่สุด ในวัยเด็กของนาย ค. คือ พ่อตี

การวินิจฉัย ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นาย ค. มี พฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งเกิดจากสาเหตุดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ มีผลสอดคล้องกันว่า นาย ค. เป็นคนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสม คือ ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน แนวโน้มมีปัญหาด้านสมอง อารมณ์ไม่มั่นคง มีปมด้อย ใช้วิธีการหลบหนี ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ดื้อเงียบ คล้อยตามคนอื่นง่าย ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี มีทัศนคติต่อครูที่สอนไม่ดี

1.2 ปัญหาด้านการเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของ นาย ค. เนื่องจากการเรียนต้องใช้สมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบ และการตัดใจจากสิ่งเร้าที่สนุกสนานอย่างมาก นาย ค. อยู่ในช่วงของวัยรุ่นมีความคิดความสนใจต่อสิ่งเย้ายุต่าง ๆ นอกเหนือจากเรื่องเรียน ดังเช่นเรื่องที่ นาย ค. สนใจการเล่นสนุ๊กเกอร์ สนใจรถจักรยานยนต์มากเป็นพิเศษ ทำให้นาย ค. หมกมุ่นอยู่กับเรื่องดังกล่าว ประกอบกับ นาย ค. มีพื้นฐานความรู้ไม่ดี ทำให้เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง สิ่งเหล่านี้เป็นชนวนทำให้ นาย ค. เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน ประกอบกับพ่อแม่ ครูไม่เข้าใจ ไม่มีเวลากระตุ้นให้กำลังใจ จึงทำให้ นาย ค. เกิดการเบื่อหน่ายในการเรียน จนกระทั่งหนีโรงเรียนและถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ผิด

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่าครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 แบบแผนการเลี้ยงดู นาย ค. ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ นาย ค. มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากมารดาของ นาย ค. ทำงานต่างจังหวัด ดังนั้นจึงออกจากบ้านแต่เช้าและกลับบ้านค่ำ นาย ค. ไม่ได้รับการเอาใจใส่มารดาไม่มีเวลาให้ปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ทำให้ นาย ค. ขาดความอบอุ่น เหมือนถูกทอดทิ้ง นาย ค. มีอิสระในการใช้ชีวิตมาก ดังนั้น เมื่อ นาย ค. ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากทางบ้าน จึงหันไปคบหากับเพื่อน ขับขี่จักรยานยนต์ไปเที่ยวตามสถานที่ต่างกลับบ้านเกือบเที่ยงคืนทุกวัน ความสัมพันธ์ของบิดาและนาย ค. ไม่ดี บิดาไม่พูดกับ นาย ค. ดังนั้น เมื่อ นาย ค. กลับบ้านดึก บิดาไม่ว่ากล่าวตักเตือนอบรมสั่งสอนหรือชี้แนะแนวทางในการ

ดำเนินชีวิต นาย ค. จึงมีโอกาสคบเพื่อนที่ไม่ดี ชักชวนกันทำในสิ่งที่ผิด ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นาย ค. หนีเรียน

2.1.2 บิดาและมารดามีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มารดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการอบรมดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ นาย ค. ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกคบเพื่อน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการศึกษา จึงทำให้ นาย ค. ขาดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นผลทำให้ นาย ค. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียนมีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนในชั้นเรียน มีจำนวน 48 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง มีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง มีการลงโทษบ้าง แต่ไม่สามารถใส่ใจได้ตลอดเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ในห้องไม่ค่อยตั้งใจเรียน พูดคุยกันเสียงดังมาก บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ บรรยากาศไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพของชั้นเรียนไม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง นาย ค. ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา ไม่อยากเรียนรวมทั้ง นาย ค. มีสิ่งที่รู้สึกว่าสนุกกว่าการเรียน เช่น การเที่ยวเตร่ การเล่นสนุ๊กเกอร์ จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ นาย ค. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า เพื่อนเป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 เพื่อน นาย ค. มีเพื่อนสนิทอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเพื่อนที่โรงเรียน มีหนึ่งคนที่อยู่ห้องเดียวกัน และอีก 3 คน เป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 กิจกรรมที่มักทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้ คือ หนีเรียน และไปเที่ยวด้วยกัน ส่วนใหญ่ที่ไป คือ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ มีการเสพยาเสพติดในบางครั้ง เพื่อนอีกกลุ่ม คือ เพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน มีประมาณ 30 คน มีทั้งเรียนหนังสือและไม่เรียนหนังสือแล้ว กิจกรรมที่ทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้ คือ ขับขี่จักรยานยนต์ไปเที่ยวตั้งแต่ตอนเย็นและกลับบ้านเกือบเที่ยงคืนเกือบทุกวัน จะเห็นได้ว่าเวลาส่วนใหญ่ของ นาย ค. อยู่กับเพื่อน ความรู้สึกของ นาย ค. เมื่ออยู่กับเพื่อน คือ สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เพื่อนในกลุ่มจริงใจต่อกัน ไม่ทอดทิ้งกันจะเห็นได้

ว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อ นาย ค. ทั้งในด้านความคิด การกระทำ และการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต เนื่องจากกลุ่มเพื่อนของ นาย ค. มีอุปนิสัยไม่เห็นความสำคัญของการเรียน แสวงหาความสนุกสนานเพลิดเพลินด้วยการเที่ยวเตร่ ดังนั้น เมื่อเพื่อนชวน นาย ค. ให้หนีเรียน นาย ค. จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นาย ค. จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นาย ค. เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรัก ความสนใจ นาย ค. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นาย ค. รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ อันเป็นแรงจูงใจให้ นาย ค. สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ค. ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตลอดจนส่งเสริมให้ นาย ค. ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของ นาย ค. และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล เนื่องจากปัญหาของ นาย ค.เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ กล่าวคือ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษา ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า สาเหตุดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ ถ้า นาย ค. ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน มีความตั้งใจจริงที่จะแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยทำนายผลว่าสาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นาย ค. ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และการชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เหมาะสมอย่างแท้จริง ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นาย ค. ยังให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาเป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นาย ค. มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง และยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้น

มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นาย ค. มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง แม้ว่าจะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นาย ค. สนใจการเรียนและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ค. มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นาย ค. มีดังนี้

นาย ค. ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน เห็นคุณค่าของการศึกษา ตระหนักถึงเป้าหมายชีวิต รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความเพียร มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้และปฏิบัติตามค่านิยมที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นาย ค. บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ มีการตั้งเป้าหมายในชีวิต แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีช่วยเหลือให้ นาย ค. มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นาย ค. เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้น ในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นาย ค. ทันที เมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป ดังนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นาย ค. โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ สนใจและห่วงใย นาย ค. อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นาย ค. เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษา กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 4

นางสาว ง. (ระยะเวลาศึกษา ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นางสาว ง. มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นางสาว ง. แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านในตอนเช้า แต่ นางสาว ง.ไม่ไปโรงเรียน โดย นางสาว ง. จะไปอยู่ตามห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ สวนสาธารณะ และบ้านเพื่อน

ลักษณะทั่วไป

นางสาว ง. เป็นนักเรียนหญิงไทย อายุ 15 ปี ผิวขาว ผมซอยสั้นตรง รูปร่างสูงผอม แต่งกายสะอาด สวมเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น สร้อยคอ กำไล ต่างหูมาโรงเรียน แต่งหน้ามาโรงเรียน ลักษณะอุปนิสัย ร่าเริงแจ่มใส พูดเสียงดังฟังชัด มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่พอสมควร

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ง. ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นางสาว ง. ในวิชาที่ระบุว่าชอบเรียนและวิชาที่ไม่ชอบเรียน ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง พบว่า ขณะที่ครูอธิบาย กฎ กติกา วิธีการแตะตะกร้อ นางสาว ง. ไม่สนใจและไม่ตั้งใจฟังครูอธิบาย นางสาว ง. มักคุยและล้อเล่นกับเพื่อนข้าง ๆ ไม่มองครูแต่งมักจะมองดูนักเรียนคนอื่น ๆ ที่เดินผ่าน เมื่อครูให้แยกไปฝึกทักษะการแตะตะกร้อ นางสาว ง. กับเพื่อนอีก 4 คน แยกไปตั้งวงแตะตะกร้อ นางสาว ง. มักจะแตะพลาด นางสา ง. ร่าเริงแจ่มใส ขณะเรียนวิชาพลานามัย

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาวิทยาศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว ง. ไม่ตั้งใจ ฟังครูสอนโดยการก้มหน้า บางครั้งนำกระจกขึ้นมาส่องดูหน้า นางสาว ง. นั่งแถวหลังสุด ชวนเพื่อนคุยเวลาครูหันไปเขียนกระดาษหรือเวลาที่ครูออกจากห้อง ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจากครู จนกระทั่งใกล้เวลาส่งจึงรีบทำ

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ง. เดินทางมาโรงเรียนถึงหน้าโรงเรียนเวลาประมาณ 07.45 น. แต่ยังไม่เข้าไปในบริเวณโรงเรียน

นางสาว ง. ไปเข้าร้านเสริมสวยที่อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 400 เมตร ภายในร้านเสริมสวยมีลูกค้า ซึ่งเป็นนักเรียนเช่นเดียวกันประมาณ 4 เมตร นางสาว ง. ออกจากร้านเสริมสวยเวลาประมาณ 09.00 น. หลังจากนั้น นางสาว ง. จึงเดินเข้าไปในบริเวณโรงเรียน

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว ง. ไปรับประทานอาหารพร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน ที่โรงอาหาร ขณะเดินไปโรงอาหาร นางสาว ง. พูดคุยกับเพื่อนและทักทายกับเพื่อนคนอื่น ๆ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ นางสาว ง. ไปล้างหน้าแต่งหน้าที่ห้องน้ำ หลังจากนั้นไปนั่งคุยกับเพื่อนที่ซุ้มหน้าอาคารเรียน เมื่อหมดเวลาพักกลางวัน นางสาว ง. ไปเข้าชั้นเรียน

จากการสังเกตและการบันทึกการสังเกต พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ง. มาโรงเรียนสาย เนื่องจากนางสาว ง. ไปสระและไดร์ผมก่อนมาโรงเรียนเป็นประจำ นางสาว ง. มีอุปนิสัยร่าเริงแจ่มใส รักสวยรักงาม นางสาว ง. ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียนทั้งวิชาที่ระบุว่าชอบเรียนและวิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียน เบื่อหน่ายต่อการเรียน อุปกรณ์การเรียนไม่ครบ นางสาว ง. มีเพื่อนสนิทซึ่งเรียนห้องเดียวกัน และบ้านใกล้กัน 2 คน และเพื่อนที่เรียนคนละห้องกันอีก 1 คน

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นางสาว ง. 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. เป็นบุตรคนเดียว บิดาและมารดาค้าขายอาหารและขายของชำ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 20,000 บาท นางสาว ง. ได้รับเงินจากมารดา วันละ 50 บาท นางสาว ง. มีความรู้สึกว่าครอบครัวอบอุ่นมาก ความสัมพันธ์ในครอบครัวดี บิดามารดารักตนเองมาก เนื่องจากเป็นลูกคนเดียว หน้าที่ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือ นางสาว ง. จะตื่นนอนตั้งแต่เวลา 05.30 น. ช่วยมารดาปรุงอาหารไว้ขายในตอนเช้า จัดของวางหน้าร้าน เสร็จจากทำงานจะอาบน้ำแต่งตัวมาโรงเรียน นางสาว ง. ออกจากบ้านเวลาประมาณ 07.00 น. ใช้เวลาเดินทางมาโรงเรียน 45 นาที นางสาว ง. กลับถึงบ้านเวลาประมาณ 14.30 น. เป็นประจำทุกวัน เมื่อกลับถึงบ้าน นางสาว ง. มีหน้าที่ล้างผัก หั่นผัก ทำความสะอาดอุปกรณ์ต่าง ๆ หลังจากนั้นจะมีเวลาเป็นของตนเอง เวลาว่าง นางสาว ง. มักจะดูภาพยนต์ ดูละคร ฟังเพลง

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. ชอบเรียนวิชาพลานามัยมากที่สุด เนื่องจากเป็นวิชาที่ออกมาเรียนข้างนอก ไม่มีการบ้าน ไม่เครียด เป็นวิชาที่ไม่ต้องจด นางสาว ง. ไม่ชอบ

เรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เนื่องจากจดทั้งคาบ เป็นวิชาที่ยาก เรียนไม่เข้าใจ งานที่ครูมอบหมายให้มาก นางสาว ง. เล่าถึงวิธีการหนีเรียนว่า ตนกับเพื่อนมีการนัดหมายกันล่วงหน้าแล้วว่าจะไม่ไปโรงเรียน แต่ในตอนเช้าจะแต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านเพื่อไม่ให้ผู้ปกครองรู้ หลังจากนั้นก็จะขึ้นรถโดยสารไปสถานที่ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ สวนสาธารณะ เมื่อถึงเวลา 14.30 น. ตนก็จะกลับบ้านตามปกติ ซึ่งผู้ปกครองจะไม่ทราบเลยว่า นางสาว ง. ไม่ไปโรงเรียน

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. รู้สึกว่าเพื่อนจะต้องดีต่อกัน มีความซื่อสัตย์ต่อกัน นางสาว ง. มีเพื่อนสนิท 3 ตน เรียนห้องเดียวกัน 2 คน และเรียนคนละห้องกันอีก 1 คน กิจกรรมที่มักจะทำร่วมกับกลุ่มเพื่อน คือ การไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ นางสาว ง. เคยแสดงละครในกิจกรรมเข้าค่ายยุวกาชาดที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น นางสาว ง. เคยเป็นหัวหน้าห้องขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ นางสาว ง. ยังเคยเป็นผู้นำกลุ่มในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในห้องเรียน

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. ไม่ชอบเรียนวิชา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากจดทั้งคาบ เป็นวิชาที่ยาก เรียนไม่เข้าใจ วิชาที่ชอบเรียน คือ วิชาพลานามัย เนื่องจากเป็นวิชาที่ออกมาเรียนข้างนอก ไม่มีการบ้าน เวลาเรียนไม่เครียด เป็นวิชาที่ไม่ต้องจด ความรู้สึกที่มีต่อครูในโรงเรียน คือ ครูในโรงเรียนมีทั้งดุและไม่ดุ ดีบ้างไม่ดีบ้าง ลักษณะของครูที่ นางสาว ง. ชอบคือ ให้อภัยเด็กไม่คอยจับผิด รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ไม่ใช้อารมณ์ ใจดี สอนเด็กเข้าใจและตลก ชอบโรงเรียน เพราะที่โรงเรียนมีเพื่อนมาก บรรยากาศภายในโรงเรียนร่มรื่น บริการด้านต่าง ๆ มีครบถ้วน และให้บริการกับนักเรียนอย่างทั่วถึงความรู้สึกที่มีต่อกฎระเบียบของโรงเรียน คือ เข้มงวดมากไป โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. เป็นลูกคนเดียว ดังนั้น บิดามารดาค่อนข้างตามใจ ลูกอยากจะได้อะไรก็พยายามหามาให้ หน้าที่ที่ นางสาว ง. จะต้องรับผิดชอบที่บ้าน คือ ล้างและหั่นผักเพื่อเตรียมประกอบอาหารและจัดร้านตอนเช้าก่อนไปโรงเรียน นางสาว ง. รับผิดชอบงานดี เวลาว่าง นางสาว ง. มักจะฟังเพลง ดูโทรทัศน์ ไม่ค่อยอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน เมื่อมารดาถามถึงการบ้าน นางสาว ง. จะบอกว่าทำที่โรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ลักษณะนิสัยของ นางสาว ง. ใจร้อน เอาแต่ใจตนเอง รับผิดชอบงานดี พูดมากและพูดเสียงดัง อนาคต อยากให้ นางสาว ง. ประกอบอาชีพ ข้าราชการครู

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. มาโรงเรียนสาย และขาดเรียนบ่อยมาก นางสาว ง. เป็นเด็กค่อนข้างก้าวร้าว

เวลาครูเตือนเรื่องความประพฤติ นางสาว ง. จะแสดงสีหน้าไม่พอใจให้เห็น บางครั้งก็เถียง ไม่สนใจการเรียน มักทำผิดระเบียบวินัยของโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย เช่น ซอยผม สวมกระโปรงสั้น แต่งหน้า สวมเครื่องประดับมาโรงเรียน

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว ง. มาโรงเรียนสายและหนีเรียนบ่อย ไม่ทำงานตามที่ครูได้รับมอบหมาย ผลการเรียนไม่ดี ชอบเที่ยวและซื้อเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย มีนักเรียนชายในโรงเรียนมาชอบหลายคน ทำให้มีเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทกัน ลักษณะอุปนิสัยใจร้อน กล้าแสดงออก พูดจาเสียงดัง เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะเป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้น อยู่ติดถนน ด้านหน้าของบ้านสถานที่ขายของชำและขายอาหารตอนเช้า หน้าบ้านร่มรื่น ข้าวของจัดเป็นระเบียบ หลังบ้านเป็นห้องนอน 3 ห้อง ห้องน้ำ 1 ห้อง และห้องนั่งเล่น 1 ห้อง ภายในห้องนั่งเล่นติดเครื่องปรับอากาศ และมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ วิทยุ โต๊ะทำงาน ชั้นวางของ ห้องสะอาดและเป็นระเบียบ

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นางสาว ง. รับผิดชอบงานต่าง ๆ ในบ้านได้ดี ช่วยบิดามารดาค้าขาย ทำความสะอาดบ้านเอง บิดามารดารัก นางสาว ง. มาก เนื่องจากเป็นลูกคนเดียว อยากจะได้อะไรบิดามารดาจะพยายามหามาให้ ในการอบรมสั่งสอน นางสาว ง. มารดาจะพยายามเล่าเรื่องภัยของผู้หญิงที่ได้ยินได้ฟังจากสื่อต่าง ๆ ให้ นางสาว ง. ฟังเสมอ ความสัมพันธ์ในครอบครัวดี เนื่องจากบิดามารดาทำงานที่บ้านจึงมีเวลาใกล้ชิดลูก เวลาว่าง นางสาว ง. จะดูภาพยนต์ ฟังเพลง นอน บิดามารดาจะไม่อนุญาตให้ นางสาว ง. เที่ยวในเวลากลางคืน นางสาว ง. จะกลับบ้านเวลาประมาณ 14.30 น. เป็นประจำทุกวัน จึงทำให้บิดามารดาไม่ทราบว่าเลยว่า นางสาว ง. หนีเรียน มาทราบเมื่อฝ่ายปกครองเชิญไปพบเพื่อหาทางแก้ไขปัญหา มารดารู้สึกว่าเมื่อลูกอยู่ที่โรงเรียนก็ควรเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคอยดูแลความประพฤติของลูกเพราะบิดามารดาต้องทำงานไม่สามารถตามไปดูแลได้

จากการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นางสาว ง. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบิดามารดา บิดามารดาตามใจ นางสาว ง. เนื่องจากเป็นลูกคนเดียว นางสาว ง. รับผิดชอบงานบ้านดี ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวค่อนข้างดี บิดามารดาให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการให้ข้อมูล เพราะอยากจะช่วยเหลือ นางสาว ง.

4. สังคมมิติ

จากสังคมมิติ พบว่า สถานการณ์ "การไปเที่ยวสวนสนุก" และ "การทำรายงานกลุ่ม" ปรากฏว่า ทั้งสองสถานการณ์ นางสาว ง. อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่นๆ ในกลุ่ม (Nelectee) และนางสาว ง อยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ นางสาว ง ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 2 คน คือ นางสาว ก และนางสาว ส โดย นางสาว ง และ นางสาว ส เลือกซึ่งกันและกัน อันดับหนึ่ง รวมทั้ง นางสาว ง และ นางสาว ค เลือกซึ่งกันและกันอันดับสอง

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นางสาว ง. อาศัยอยู่บ้านของตนเองอยู่กับบิดา นางสาว ง. เป็นบุตรคนเดียว บิดามารดามีอาชีพค้าขายอาหารและขายของชำ รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 20,000 บาท บิดาและมารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 นางสาว ง. ได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากมารดาวันละ 50 บาท นางสาว ง. มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ตรวจสุภาพปีละ 1 ครั้ง พักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง ในด้านสังคมและกิจกรรม นางสาว ง. ชอบบ้านที่พักอาศัย เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นบางครั้ง นางสาว ง. ชอบให้เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นบางครั้ง รู้สึกสนุกสนานที่ได้พบปะกับเพื่อน และความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อ นางสาว ง. คือ เป็นเพื่อนที่ดี นางสาว ง. ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจได้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง ในเวลาว่าง นางสาว ง. ชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์บ้าง ดูภาพยนต์บ่อย อ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน อ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นครั้งคราว กีฬาที่ชอบ คือ ปิงปอง เล่นดนตรีไม่ได้เลย ชอบร้องเพลง สนใจนาฏศิลป์ ไม่ทำงานพิเศษ ในด้านกิจกรรม การศึกษา และปัญหา นางสาว ง. เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัด คือ การแสดงละคร นางสาว ง. เคยเป็นหัวหน้าห้อง และเคยเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม ในโรงเรียน นางสาว ง. รู้สึกว่ามีเพื่อนมากมาย กิจกรรมที่ นางสาว ง. กับเพื่อนมักจะทำด้วยกัน คือ การไปโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกันตามปกติ นางสาว ง ใช้เวลาในการอ่านหนังสือประมาณวันละ 1 ชั่วโมง นางสาว ง. มีสถานที่ที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน วิชาที่ชอบเรียนมากที่สุด คือ พลานามัย ไม่ชอบเรียนที่สุด คือ วิทยาศาตร์ คณิตศาสตร์ นางสาว ง. ทำตารางกำหนดการดูหนังสือ ทำสมาธิได้ยากเวลาดูหนังสือ นางสาว ง. ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน นางสาว ง. ชอบเรียนหนังสือ อนาคต นางสาว ง. อยากประกอบอาชีพพนักงานบัญชี

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ ที่ใช้มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นางสาว ง. มีอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน ในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นางสาว ง. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ง. รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ควบคุมตนเองไม่ค่อยได้ ไม่ค่อยเป็นคนใจเย็น จิตใจไม่ค่อยสงบ ไม่รู้สึกพอใจในตนเอง ไม่อยากเป็นอย่างที่เป็นในปัจจุบัน เปลี่ยนใจบ่อย ๆ ไม่ค่อยคิดก่อนทำ บางครั้งไม่พูดความจริง เมื่อไม่สบายใจจะหงุดหงิดและมักจะผัดวันประกันพรุ่ง

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นางสาว ง. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ง. รู้สึกว่า สมาชิกในครอบครัวไม่ไว้วางใจตน รู้สึกไม่สบายใจ เมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน และตนไม่ได้ประพฤติตัวงามที่ครอบครัวต้องการ

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นางสาว ง. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว ง. รู้สึกว่า เพื่อนผู้หญิงไม่นิยมชมชอบตน ตนไม่พอใจทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ควรจะสุภาพกับคนอื่นให้มากขึ้น รู้สึกไม่ดีกับคนบางคนและลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษาและด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นางสาว ง. มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่า ครูช่วยเหลือเด็กทุกคนไม่เหมือนกัน ไม่เชื่อว่าครูห่วยใยลูกศิษย์เสมอ ครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน ครูไม่ได้ให้กำลังใจนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูชอบแสดงอำนาจเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่า ครูเอาความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบมาเกี่ยวข้องในการให้คะแนน

1.3 วิธีการสอน พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากเรียน ครูไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ครูสอนให้นักเรียนเข้าใจได้ ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป ครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่ามีเหตุการณ์อื่น ๆ น่าสนุกกว่าการไปโรงเรียน การเรียนหนังสือน่าเบื่อหน่าย ความสนุกสนานมีความสำคัญมากกว่าการเรียน และเชื่อว่าความรู้ไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งการงานได้

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่าอยากหนีเรียน เมื่อมีสิ่งที่อยากทำมากกว่า

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่า เพื่อนทำให้การเรียนของตนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว ง. รู้สึกว่า เพื่อนชอบจับกลุ่มคุยในขณะเรียนเพื่อน ๆ สนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน เพื่อนชวนหนีเรียนเสมอ และรู้สึกอยากจะเลิกคบเพื่อนบางคน เพราะเขาไม่ตั้งใจเรียน

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt Test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt Test พบว่า นางสาว ง. ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนการทำงาน มีปมด้อย แนวโน้มมีปัญหาด้านสมอง ไม่มีความเป็นเพศของตนเองอย่างชัดเจน อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์แปรปรวน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดื้อรั้นเอาแต่ใจตนเอง ก้าวร้าว มีอคติไม่เป็นกลาง คล้อยตามคนยาก ไม่ไว้วางใจใคร ดื้อ มีแนวโน้ม Sadism

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person Test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นางสาว ง. สนใจตนเอง ถดถอย รู้สึกผิด ปิดตนเองจากโลกภายนอก สนใจเรื่องกิน บุคคลิกภาพพึ่งพิงคนอื่น ติดแม่ และต้องการให้คนอื่นหลงไหล

6.3 แบบทดสอบ Kinetic-House-Tvee-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นางสาว ง. มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมารดามากกว่าบิดา รู้สึกไม่พอใจในตนเอง รู้สึกมีปมด้อย มีแนวโน้มต้องการพึ่งพา ไม่เชื่อมั่นในตนเอง

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ ทั้ง 15 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ด้อยกว่าเพื่อนร่วมกลุ่ม เรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคตและเป้าหมาย พบว่า นางสาว ง. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้าน ความสัมพันธ์กับบิดา สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ด้านความรู้สึกผิด อีกทั้ง นางสาว ง. มีความรู้สึกไม่ดีในด้านครอบครัว เพศสัมพันธ์ เพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ในด้านความสามารถ และเป้าหมาย ดังนี้

แนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับบิดา นางสาว ง. รู้สึกว่าบิดาอารมณ์ไม่ค่อยดี และรู้สึกว่าถ้าบิดาให้เงินใช้มากกว่านี้ก็คงจะดี

นางสาว ง. เรียนวิชาต่าง ๆ ไม่เข้าใจ เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่ทำงานส่งครู ไม่มีวินัยในตนเอง ด้านการเรียน จึงเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่อยากเรียน จนกระทั่งเกิดเป็นพฤติกรรมหนีเรียน

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 แบบแผนการเลี้ยงดู นางสาว ง. ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ บิดามารดาตามใจ นางสาว ง. ทุกอย่าง โดยเฉพาะการหยิบยื่นทางวัตถุ ดังนั้น นางสาว ง. จึงได้รับค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น จึงทำให้มีเงินใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โดยเฉพาะด้านการแต่งกาย เพื่อตอบสนองความสนใจและความต้องการด้านสังคม ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคมในลักษณะการแต่งตัว ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ๆ ในกลุ่ม การที่บิดามารดาเลี้ยงดู นางสาว ง. แบบตามใจมีผลทำให้ นางสาว ง. เป็นคนเจ้าอารมณ์ มีความอดทนน้อย ดังนั้น เมื่อ นางสาว ง. รู้สึกว่าการเรียนเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก ไม่สนุกกับการเรียน รู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียนจึงมีผล ทำให้ นางสาว ง. หนีเรียน เพื่อไปทำสิ่งที่สนุกสนานกว่า เช่น การไปเที่ยวกับเพื่อน ๆ

2.1.2 บิดามารดามีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดามารดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการอบรมดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ นางสาว ง. ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาการศึกษา ปัญหาส่วนตัว การเลือกคบเพื่อน จึงทำให้ นางสาว ง. ดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นผลทำให้ นางสาว ง. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน พบว่า นักเรียนในชั้นเรียนมี จำนวน 45 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง มีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง มีการลงโทษบ้าง แต่ไม่สามารถใส่ใจได้ตลอดเวลา หนีเรียนส่วนใหญ่ในห้องไม่ค่อยตั้งใจเรียน พูดคุยกันเสียงดัง บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ บรรยากาศไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสภาพของชั้นเรียนไม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นางสาว ง. ไม่มีความเพียรพยายาม ความอุตสาหะที่จะเรียนให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้ง นางสาว ง. มีสิ่งที่รู้สึกว่า

สนุกกว่าการเรียน เช่น การไปเที่ยวเตร่ การได้แต่งตัวตามแฟชั่น จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ง. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชน และเพื่อน เป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 อิทธิพลของสื่อมวลชน จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ให้ผลสอดคล้องกันว่า นางสาว ง. มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ซึ่งเวลาประมาณ 18.00-22.00 น. รายการโทรทัศน์ที่ นางสาว ง. ชอบดู คือ ละครที่มีวัยรุ่นแสดง รายการเพลงมิวสิควิดีโอ ส่วนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ นางสาว ง. จะอยู่บ้านและดูโทรทัศน์เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า เวลาว่างส่วนใหญ่ นางสาว ง. มักจะทำกิจกรรมที่เพลิดเพลิน ให้ความสนุกสนาน ทำให้ไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน การที่ นางสาว ง. เลือกรับสื่อที่มีแต่ความเพลิดเพลิน เพื่อสามารถนำไปคุยกับเพื่อนได้ ให้ดูเป็นคนทันสมัย และเกิดการเลียนแบบตัวละครในรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะในด้านการแต่งกาย สำนวนการสนทนา การไว้ทรงผม เพื่อการยอมรับของกลุ่มโดยไม่ได้นึกถึงค่านิยมที่ดีของสังคม ประพฤติตนไม่สอดคล้องกันบทบาทและหน้าที่นักเรียน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ นางสาว ง. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3.2 เพื่อน จากการสังเกต สัมภาษณ์ สังคมมิติ แบบสอบถามและแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า นางสาว ง. มีเพื่อนสนิท 3 คน เรียนห้องเดียวกัน 2 คน และอีกหนึ่งคนเรียนคนละห้อง ความรู้สึกที่มีต่อกลุ่มเพื่อน คือ เพื่อนดีต่อกัน ช่วยเหลือและปรึกษาหารือให้เรื่องต่างๆ ได้ มีความซื่อสัตย์ต่อกัน กิจกรรมที่มักทำร่วมกับกลุ่มเพื่อน คือ การไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อ นางสาว ง. ทั้งในด้านความคิด การกระทำ และการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เมื่อเพื่อนสนิทของนางสาว ง. ซึ่งมีอุปนิสัยเที่ยวเตร่ ไม่รักการเรียน ชวนนางสาว ง. หนีเรียน นางสาว ง. จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นางสาว ง. จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นางสาว ง. เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอก อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรักความสนใจ นางสาว ง. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นางสาว ง. รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ อันจะเป็นแรงจูงใจให้ นางสาว ง. สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ง. ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตลอดจนส่งเสริมให้ นางสาว ง. ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียน กับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัว นางสาว ง. และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของ นางสาว ง. เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ กล่าวคือ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษา ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากครอบครัว และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า สาเหตุดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ ถ้า นางสาว ง. ผู้ปครอง ครู และเพื่อน ๆ มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยทำนายผลว่า สาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นางสาว ง. ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และการชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริง ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นางสาว ง. ยังให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหานี้ เป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล

หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นางสาว ง. มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเอง และยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นางสาว ง. มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง แม้จะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นางสาว ง. สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ง. มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นางสาว ง. มีดังนี้

นางสาว ง. ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน ตระหนักถึงเป้าหมายชีวิต รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้และปฏิบัติตามค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้ นางสาว ง. บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน การเลือกรับสื่อจากแหล่งต่าง ๆ แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีการช่วยเหลือกให้นางสาว ง. มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นางสาว ง. เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นางสาว ง. ทันที เมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไป ดังนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นางสาว ง. โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ สนใจและห่วงใย นางสาว ง. อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นางสาว ง. เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษากล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 5

นางสาว จ. (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นางสาว จ. มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นางสาว จ. ไม่เข้าเรียนบางวิชาในวิชาที่ไม่ชอบและไม่สนใจ โดย นางสาว จ. หนีเรียนไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ข้างหลังอาคารเรียน ซุ้มหลังโรงเรียน บริเวณสนาม

ลักษณะทั่วไป

นางสาว จ. เป็นนักเรียนหญิงไทย อายุ 15 ปี ผิวสองสี ผมซอยสั้นตรง แต่งกายสะอาด แต่งกายผิดระเบียบ มักสวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน สวมเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น ต่างหู สร้อยมือ และสร้อยคอ แต่งหน้า ลักษณะเป็นคนกล้าแสดงออก พูดเสียงดังฟังชัด มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่พอสมควรพูดจาสุภาพ

จากการรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต

ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกการสังเกต นางสาว จ. ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นางสาว จ. ในวิชาที่ระบุว่าหนีเรียนเป็นประจำและวิชาที่นักเรียนระบุว่าไม่หนีเรียน ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าหนีเรียนเป็นประจำคือ วิชาวิทยาศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว จ. มาเข้าห้องเรียนสาย นั่งหลังห้อง ขณะที่ครูสอน นางสาว จ. ไม่ตั้งใจเรียน หยิบงานอื่นขึ้นมาทำ เมื่อครูเดินดูนักเรียนตามโต๊ะ นางสาว จ. เอาสมุดเล่มอื่นออกมาวางทับ นางสาว จ. มักจะคุยกับเพื่อนข้าง ๆ หยิบกระจกขึ้นมาส่องเป็นประจำ นางสาว จ. ไม่ทำงานตามที่ครูมอบหมายให้ในชั่วโมง เมื่อครูเรียกให้ตอบคำถาม นางสาว จ. ตอบไม่ได้ ครูจึงให้นั่งลง

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่หนีเรียน คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า นางสาว จ. ขณะที่ครูอธิบายกฎ กติกา และวิธีการเล่นตระกร้อ นางสาว จ. ตั้งใจฟัง แต่บางครั้งจะหันไปคุยกับเพื่อนข้าง ๆ และมองนักเรียนคนอื่นที่เดินผ่าน เมื่อครูให้แยกไปฝึกทักษะการแตะตะกร้อ นางสาว จ. กระตือรือล้น สนใจและตั้งใจปฏิบัติ นางสาว จ. มักจะสอนและสาธิตให้เพื่อนดู เมื่อเพื่อนทำไม่ได้ ขณะเรียน นางสาว จ. ร่าเริงแจ่มใส

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว จ. มาถึงโรงเรียนเวลาประมาณ 07.30 น. เมื่อมาถึงไปนั่งคุยกับเพื่อนที่ซุ้มหน้าเสาธง ขณะคุยนางสาว จ. นำงานขึ้นมาทำด้วย เมื่อถึงเวลาเข้าแถวจึงเก็บสมุดใส่กระเป๋า และเดินไปเข้าแถวพร้อมกับเพื่อนในกลุ่ม

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นางสาว จ. ลงไปรับประทานอาหาร พร้อมกับเพื่อนอีก 2 คน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ นางสาว จ. และเพื่อนเดินไปเข้าห้องน้ำ ล้างหน้า ทาแป้ง จากนั้นจึงเดินไปนั่งที่โต๊ะข้างอาคารคุยกับเพื่อน จนกระทั่งถึงเวลาเข้าห้องเรียน นางสาว จ. จึงไปเข้าชั้นเรียน

จากการสังเกตและการบันทึกการสังเกต พบว่า นางสาว จ. ในวิชาที่ไม่ชอบเรียนจะไม่ตั้งใจเรียน คุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ เบื่อหน่ายต่อการเรียน ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ในวิชาที่ชอบเรียน นางสาว จ. จะเข้าเรียนด้วยความกระตือรือล้น ร่าเริงแจ่มใส ปฏิบัติตามที่ครูสั่ง มีทักษะด้านกีฬาดี นางสาว จ. มีเพื่อนสนิท 2 คน มักทำกิจกรรมร่วมกัน พูดคุยกันในระหว่างพักกลางวัน และช่วงเช้าก่อนเข้าแถว นางสาว จ. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ร่าเริงแจ่มใส

2. การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นางสาว จ. จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวน พี่น้อง 4 คน ซึ่งพี่น้องจะเป็นเพศหญิงทั้งหมด พี่สาวคนโตศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 น้องสาวศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และน้องสาวคนเล็ก อายุ 2 ขวบ บิดาทำอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพหลักจะขับรถจักรยานยนต์รับจ้างในเวลากลางคืน กลางวันจะรับจ้างทำงานตามที่มีคนมาจ้าง และจะต้องดูแลลูกสาวคนเล็กด้วย มารดาทำอาชีพรับจ้างเป็นแม่บ้านอยู่ในหมู่บ้าน รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท นางสาว จ. ได้รับเงินค่าใช้จ่ายวันละ 50 บาท จากมารดา ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว นางสาว จ. มีความรู้สึกที่ดีกับทุกคน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ คือ ทำงานบ้านใน ตอนเย็นหลังกลับจากโรงเรียน ช่วยดูแลน้อง นางสาว จ. ตื่นนอนเวลา 06.00 น. และเดินทางมาโรงเรียนเวลาประมาณ 07.00 น. โดยบิดาจะขี่จักรยานยนต์มาส่งใช้เวลาเดินทางมาโรงเรียนประมาณ 15 นาที

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดย นางสาว จ. ให้เหตุผล

ว่า เป็นวิชาที่ยากและไม่ค่อยเข้าใจ เรียนไม่รู้เรื่อง เมื่อเรียนไม่รู้เรื่องถึงแม้ว่าจะตั้งใจอ่านหนังสือเพิ่มเติมก็ไม่เข้าใจ จึงคิดว่าเสียเวลาเปล่า หรือถ้าคาบไหนครูให้การบ้านมาก ๆ ทำไม่ได้ก็ไม่ได้เข้าไปถามครู และคิดว่าเพื่อนสนิทก็ทำไม่ได้เช่นเดียวกัน จึงไม่ได้ทำการบ้านส่งในคาบต่อไปก็เลยไม่เข้าชั้นเรียน ส่วนวิชาที่ชอบ คือ วิชาพลานามัย ชอบเพราะคิดว่าไม่ยาก ตนเองถนัดทางด้านกีฬาและสามารถทำได้ดี เรียนแล้วไม่เครียดได้ผ่อนคลาย ได้ออกจากห้องเรียน

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. มีความรู้สึกว่าเมื่ออยู่ในโรงเรียนสนุกสนานดี เพราะมีเพื่อนเยอะ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนร่มรื่นมีที่นั่งเพียงพอ การบริการต่าง ๆ ดี ด้านวิชาที่เรียนชอบเรียนวิชาพลานามัย ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ครูในโรงเรียนมีทั้งดุและไม่ดุ ชอบครูที่มีลักษณะ ฟังเหตุผลนักเรียน ให้เวลาและคำแนะนำกับนักเรียนได้ ใจดี สอนนักเรียนเข้าใจและสอนตลก ยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวันเป็นเรื่องง่าย ๆ ความรู้สึกที่มีต่อกฎระเบียบของโรงเรียน คือ ค่อนข้างเข้มงวดและมีกฎมากมาย

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. มีลักษณะนิสัยร่าเริงแจ่มใส คุยเก่ง รับผิดชอบหน้าที่ในบ้านดี หลังกลับจากโรงเรียนจะช่วยทำงานบ้าน และดูแลน้อง บิดามารดาสามารถไว้วางใจได้ ด้านการเรียน นางสาว จ. ไม่ตั้งใจเรียน ขณะอยู่บ้านไม่ค่อยอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลาเพราะต้องทำงาน เนื่องจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ไม่สามารถสอนได้ มารดาทราบว่านางสาว จ. ไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะเรียนไม่เข้าใจ แต่ไม่มีเงินให้เรียนพิเศษ ดังนั้นอยากให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ นางสาว จ. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำวิชาวิทยาศาสตร์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. ขาดเรียนวิชาวิทยาศาสตร์บ่อย ไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ขณะเรียนจะนั่งหลังห้องเสมอ ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ไม่ถามสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ ถ้าคาบไหนไม่สั่งการบ้าน ในคาบต่อไป นางสาว จ. ก็จะไม่เข้าเรียน ครูเคยขอดูสมุดจดงาน นางสาว จ. บอกว่าลืมนำมา

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า นางสาว จ. เป็นคนร่าเริง แจ่มใส มนุษยสัมพันธ์ดี ไม่เข้าชั้นเรียนบ่อย โดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วนในวิชาอื่น ๆ ก็ไม่เข้าเรียน แต่ไม่บ่อย

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 21 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะบ้านเป็นบ้านเดี่ยว 1 ชั้น บริเวณบ้านปลูกต้นไม้ยืนต้นร่มรื่น ภายในบ้านด้านหน้าเป็นห้องรับแขก ทางด้านซ้ายมือมีเครื่องอำนวย

ความสะดวกต่าง ๆ เช่น ชุดรับแขก โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ และมีเครื่องใช้ ของเล่นสำหรับเด็กวางอยู่ที่พื้นบ้านอย่างไม่เป็นระเบียบ หน้าบ้านทางขวาเป็นห้องนอน 3 ห้อง หลังบ้านเป็นห้องครัว ซึ่งวางเครื่องใช้ไม่เป็นระเบียบเช่นกัน ห้องน้ำอยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ 20 เมตร

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า นางสาว จ. มีลักษณะนิสัยร่าเริงแจ่มใส คุยเก่ง รับผิดชอบหน้าที่ในบ้านดี หลังกลับจากโรงเรียนจะช่วยทำงานบ้าน และดูแลน้อง บิดามารดาไว้วางใจได้ ด้านการเรียน นางสาว จ. ไม่ตั้งใจเรียน ขณะอยู่บ้านไม่ค่อยอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน บิดามารดาไม่ค่อยมีเวลา เพราะต้องทำงาน เนื่องจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ไม่สามารถสอนได้ มารดาทราบว่า นางสาว จ. ไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ เพราะเรียนไม่เข้าใจ แต่ไม่มีเงินให้เรียนพิเศษ ดังนั้น อยากให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือ นางสาว จ. มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว

จากการสังเกตและสัมภาษณ์ ทราบว่า นางสาว จ. รับผิดชอบงานบ้านดี มารดาทราบว่า นางสาว จ. ไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ จึงต้องการให้นักเรียนช่วย ลักษณะนิสัยเป็นคนร่าเริงแจ่มใส มนุษยสัมพันธ์ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว

4. สังคมมิติ

จากสังคมมิติ สถานการณ์ "การไปเที่ยวสวนสนุก" ปรากฏว่า นางสาว จ. อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Nelectee) และ นางสาง จ อยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ นางสาว จ ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 2 คน คือ นางสาว จ และนางสาว ด โดย นางสาว จ เลือกซึ่งกันและกันอันดับหนึ่งกับ นางสาว อ และเลือกซึ่งกันและกันอันดับสองกับ นางสาว ด

5. แบบสอบถาม

5.1 แบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นางสาว จ. อาศัยอยู่บ้านของตนเองอยู่กับบิดามารดา นางสาว จ. มีพี่น้อง 4 คน เป็นผู้หญิงทั้ง 4 คน พี่สาวคนโตศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 น้องสาวศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 น้องสาวคนเล็กอายุ 2 ขวบ บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มารดามีอาชีพพนักงานทำความสะอาดของหมู่บ้านแห่งหนึ่ง รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท นางสาว จ. ได้รับเงินค่าใช้จ่ายจากมารดา วันละ 50 บาท นางสาว จ. มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง พักผ่อน วันละ 6-8 ชั่วโมง ในด้านสังคมและกิจกรรม นางสาว จ. ชอบบ้านที่พักอาศัย เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นครั้งคราว นางสาว จ. ชอบให้เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นบ้างครั้ง รู้สึกดีใจที่ได้พบปะกับเพื่อน ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อนางสาว จ. คือ รักกัน ดีต่อกัน นางสาว จ. ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นบางครั้ง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เป็น

บางครั้ง ฟังวิทยุเป็นประจำ ดูโทรทัศน์เป็นประจำ ดูภาพยนต์เป็นบางครั้ง ชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน อ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประจำ ชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง ชอบเล่นกีฬาในร่ม กีฬาที่ชอบมากที่สุด คือ ปิงปอง เคยแสดงละครในงานต่าง ๆ เล่นดนตรีไม่ได้เลย ชอบฟังเพลงสติงมาก สนใจนาฏศิลป์บ้าง ไม่ได้ทำงานพิเศษหารายได้ งานอดิเรก คือ ฟังเพลง ด้านกิจกรรม การศึกษาและปัญหา นางสาว จ. เคยเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม แต่ไม่เคยเป็นหัวหน้าชั้น ในโรงเรียนมี 1 ชั่วโมง และมีสถานที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน ชอบเรียนวิชาพลานามัยมากที่สุด ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศตร์ นางสาว จ. ทำตารางกำหนดดูหนังสือแต่ทำสมาธิได้ยากในเวลาอ่านหนังสือ ชอบเรียนหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนกับเพื่อนคนอื่นแล้วอยู่ในระดับปานกลาง อนาคต นางสาว จ. อยากประกอบอาชีพตำรวจแต่บิดามารดาไม่คาดหวัง ความรู้สึกที่มีต่อโรงเรียน คือ รู้สึกดีมีเพื่อนมาก ต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านการเรียน

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์

แบบวัดอัตมโนทัศน์ที่ใช้มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นางสาว จ. มีอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน ในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นางสาว จ. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว จ. รู้สึกว่าตนเอง จิตใจไม่ค่อยสงบ ไม่ค่อยพอใจในตนเอง ไม่อยากเป็นอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่อยากเป็นคนที่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ ตนเปลี่ยนใจบ่อย ๆ มีอารมณ์โกรธบ่อย ไม่สบายใจจะหงุดหงิด ไม่ว่าจะแข่งขันอะไรกับใครก็อยากชนะมากกว่าแพ้ และเป็นคนผลัดวันประกันพรุ่ง

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นางสาว จ. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว จ. รู้สึกว่าตนเองไม่สบายใจเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน ตนควรรักครอบครัวให้มากกว่านี้ และรู้สึกว่าไม่ได้ประพฤติตัวตามที่ครอบครัวต้องการ

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นางสาว จ. มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นางสาว จ. รู้สึกว่าตนเองมีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน และไม่ยอมยกโทษให้ใครง่าย ๆ

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

แบบสอบถามทัศนคติในการเรียนแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นางสาว จ. มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของผู้สอน พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่าครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นางสาว จ. คิดว่าครูจงใจที่จะทดสอบนักเรียนในวันถัดจากคืนที่มีงานประเพณี เช่น งานวันปีใหม่ งานลอยกระทง และรู้สึกว่าครูพูดดูถูกนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง

1.3 วิธีการสอน พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่ายทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่ามีเหตุการณ์อื่น ๆ น่าสนุกกว่าการไปโรงเรียน การเรียนหนังสือเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย รู้สึกว่าความสนุกสนานมีความสำคัญมากกว่าการเรียนและรู้สึกอยากหนีเรียนเมื่อมีสิ่งที่อยากทำมากกว่า

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่าสิ่งที่สอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน และ นางสาว จ. เชื่อคำกล่าวที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด”

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่าไม่ทบทวนบทเรียนที่ไม่เข้าใจก่อนสอบ และรู้สึกว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นางสาว จ. รู้สึกว่าเพื่อนชอบจับกลุ่มคุยในขณะเรียน เพื่อนส่วนใหญ่สนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน และเพื่อน ๆ ไม่ชวนไปเรียนพิเศษ

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt Test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt Test พบว่า นางสาว จ. ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน มีบุคลิกภาพเหมาะสมกับเพศหญิง อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดื้อรั้นเอาแต่ใจตนเอง ดื้อเงียบ มีอคติไม่เป็นกลาง ค่อนข้างหวาดระแวง มนุษยสัมพันธ์ดี สุภาพอ่อนโยน คล้อยตามคนง่าย ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person Test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นางสาว จ. ต้องการให้คนอื่นหลงใหลสนใจตนเอง บุคลิกภาพพึ่งพิงคนอื่น

6.3 แบบทดสอบ Kinetic-House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า ในครอบครัวมารดามีอิทธิพลต่อจิตใจของ นางสาว จ. มากกว่าบิดา วิตกกังวล คิดมาก รู้สึกเศร้าและซ่อนเร้นบางอย่าง

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านความสัมพันธ์กับบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่มเรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคตและเป้าหมาย พบว่า นางสาว จ. มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา ด้านเพศสัมพันธ์ อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้านผู้ที่เหนือกว่า ความรู้สึกผิด ด้านเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านครอบครัว สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ผู้ที่ด้อยกว่า อนาคต ดังนี้

ปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา มารดาของ นางสาว จ. พูดเสียงดัง ถ้ามารดาให้เงินใช้มากกว่านี้ก็ก็คงจะดี และ นางสาว จ. รู้สึกว่ามารดาไม่ค่อยจะใจดี

ปัญหาในด้านเพศสัมพันธ์ เมื่อเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน นางสาว จ. รู้สึกเสียใจและคิดว่าทำไมไม่มีแบบเขาบ้าง นางสาว จ. มีความรู้สึกเกี่ยวกับชีวิตการแต่งงานว่าคงเศร้าน่าดู และรู้สึกว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องลามก

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหามี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้ที่เหนือกว่า ความรู้สึกผิด และเป้าหมาย ดังนี้คือ ด้านผู้ที่เหนือกว่านั้น นางสาว จ. รู้สึกว่าครูที่โรงเรียนดุทุกคน เมื่อเห็นนายเดินมารู้สึกใจเต้นแรง ด้านความรู้สึกผิด นางสาว จ. รู้สึกผิดอย่างมากและเป็นความผิดใหญ่หลวงที่หน้าเที่ยว ส่วนด้านเป้าหมายนั้น นางสาว จ. จะมีความสุขมากกว่านี้ถ้าไม่ขึ้นฝ่ายปกครอง และไม่ทราบว่าสิ่งที่ต้องการมากที่สุดในชีวิตคืออะไร

นอกจากนี้ นางสาว จ. ยังมีความรู้สึกไม่ดีในด้านครอบครัว คือ พวกที่บ้านทำอย่างกับว่าฉันเป็นคนขี้เกียจ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ คือ คิดว่าผู้ชายส่วนมากไม่ค่อยหล่อ สิ่งที่ชอบไม่ชอบในเพศชาย คือ คนไม่หล่อ และชอบน้อยที่สุดในเพศหญิง คือ คนไม่สะอาด ด้านผู้ที่ด้อยกว่า คือ เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่งฉันก็จะไม่ทำ ด้านอนาคต สำหรับ นางสาว จ. อนาคตเป็นสิ่งไม่แน่นอน

การวินิจฉัย

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นางสาว จ. มีพฤติกรรมหนีเรียน ซึ่งเกิดจากสาเหตุดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ มีผลสอดคล้องกันว่า นางสาว จ. ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนง่าย ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ มีทัศนคติต่อครูผู้สอนไม่ดี

1.2 ปัญหาด้านการเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของ นางสาว จ. ดังนี้ วิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ นางสาว จ. ไม่ชอบ โดยกล่าวว่าไม่ชอบ เพราะเรียนไม่รู้เรื่อง วิชาวิทยาศาสตร์เป็นวิชาที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ไม่ใช่การท่องจำ และพื้นฐานการเรียนของ นางสาว จ. ก็ค่อนข้างจะไม่ดี เมื่อเป็นวิชาที่ไม่ชอบก็จะไม่ตั้งใจเรียนทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง อีกทั้งวิชานี้มีการบ้านมาก นางสาว จ. ทำการบ้านไม่ได้ก็ไม่อยากทำ จะถามครูก็ไม่กล้า เมื่อไปถามเพื่อนสนิทของตนเอง เขาก็ไม่รู้เรื่องเช่นกัน ทำให้นางสาว จ. รู้สึกไม่อยากเรียนจึงมักหนีเรียน

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว บิดามารดาของ นางสาว จ. มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท บิดามารดาจะต้องดูแลบุตร 4 คน ซึ่งขณะนี้พี่สาวคนโตศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 น้องสาวศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นางสาว จ. ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 น้องสาวอายุ 2 ขวบ จะเห็นได้ว่าค่าใช้จ่ายในบ้านค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของครอบครัวแล้วจัดได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาจำเป็นต้องมีอุปกรณ์การเรียนครบถ้วนครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจต่ำมีรายได้น้อยอาจทำให้ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน นางสาว จ. ขาดแคลนสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นในการศึกษาเล่าเรียน เช่น การที่ นางสาว จ. ใส่รองเท้าแตะมาโรงเรียน เนื่องจากมารดายังไม่ซื้อรองเท้าคู่ใหม่แทนคู่เก่าซึ่งขาดแล้ว จึงทำให้ นางสาว จ. เกิดความท้อแท้ไม่อยากเรียน จึงหนีเรียน

2.1.2 บิดามารดามีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดาอยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 2 มารดาอยู่ในระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ขาด

ความรู้เกี่ยวกับการอบรมดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่นางสาว จ. ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการศึกษา จึงทำให้ นางสาว จ. ดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสม เป็นผลทำให้นางสาว จ. มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียน

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน พบว่า นักเรียนในชั้นเรียนมีจำนวน 45 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้ทั่วถึงมีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง มีการลงโทษบ้าง แต่ไม่สามารถใส่ใจได้ตลอดเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ในห้องไม่ค่อยตั้งใจเรียน พูดคุยกันเสียงดัง บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ บรรยากาศไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเรียน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสภาพของชั้นเรียนไม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นางสาว จ. ไม่ได้สนใจเรียนในเนื้อหาที่ครูสอนจึงทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง เมื่อเป็นเช่นนี้บ่อย ๆ จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากเรียนวิชานั้น จึงมีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3 ด้านสังคม

จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า อิทธิพลของสื่อมวลชน และเพื่อน เป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 อิทธิพลของสื่อมวลชน จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลให้ผลสอดคล้องกันว่า นางสาว จ. มักใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ ฟังเพลง ซึ่งเวลาประมาณ 17.00 น.-22.00 น. รายการโทรทัศน์ที่ นางสาว จ. ชอบดู คือ ละครแนววัยรุ่น รายการเพลงมิวสิควิดีโอ ส่วนในวันเสาร์และวันอาทิตย์ นางสาว จ. จะอยู่บ้านและดูโทรทัศน์ เช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าเวลาว่างส่วนใหญ่ นางสาว จ. จะดูโทรทัศน์และฟังเพลง ทำให้ไม่มีเวลาอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน ไม่ทบทวนบทเรียนซ้ำ ทำให้เรียนไม่เข้าใจ เมื่อ นางสาว จ. เรียนไม่เข้าใจวิชาใดจะไม่ตั้งใจเรียน ไม่อยากเรียน จึงทำให้หนีเรียน

2.3.2 เพื่อน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า นางสาว จ. มีเพื่อนสนิท 2 คน ซึ่งเรียนห้องเดียวกัน ความรู้สึกที่มีต่อเพื่อน คือ ดีต่อกัน รักกัน เข้าใจกัน กิจกรรมที่มักทำร่วมกับกลุ่มเพื่อน คือ การไปเที่ยวด้วยกัน จะเห็นได้ว่า เพื่อนมีอิทธพลต่อ นางสาว จ. ทั้งในด้านความคิด การกระทำและการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต ดังนั้น เมื่อเพื่อนสนิทของ นางสาว จ. ซึ่งมี

อุปนิสัยเที่ยวเตร่ ไม่รักการเรียน ชวน นางสาว จ. หนีเรียน นางสาว จ. จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นางสาว จ. จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นางสาว จ. เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรักความสนใจ นางสาว จ. อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นางสาว จ. รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจ อันจะเป็นแรงจูงใจให้ นางสาว จ. สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว จ. ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตลอดจนส่งเสริมให้ นางสาว จ. ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ในข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัว นางสาว จ. และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล

เนื่องจากปัญหาของ นางสาว จ. เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ กล่าวคือ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษา ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าสาเหตุดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ ถ้านางสาว จ. ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ๆ มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหานี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยทำนายผลว่าสาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นางสาว จ. ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริง ก็ย่อมสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นางสาว จ. ยังให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหานี้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล

หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นางสาว จ. มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นางสาว จ. มีความตั้งใจและอยากแก้ไขตนเอง แม้จะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นางสาว จ. สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว จ. มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นางสาว จ. มีดังนี้

นางสาว จ. ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน ตระหนักถึงเป้าหมายในชีวิต รักผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้และปฏิบัติตามค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นางสาว จ. บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีการช่วยเหลือให้ นางสาว จ. มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นางสาว จ. เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นางสาว จ. ทันที เมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไปนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นางสาว จ. โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ สนใจและห่วยใย นางสาว จ. อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นางสาว จ. เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษากล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 6

นาย ฉ (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ฉ แต่งเครื่องแบบและมาโรงเรียนในตอนเช้า แต่นาย ฉ ไม่เข้าโรงเรียนตลอดทั้งวัน โดยที่นาย ฉ จะไปอยู่ที่โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านขายอาหารข้างหลังโรงเรียน สนามฟุตบอลหลังโรงเรียน

ลักษณะทั่วไป

นาย ฉ เป็นนักเรียนชายไทย อายุ 15 ปี ผิวขาว ผมสั้นทรงนักเรียน รูปร่างสูงผอม แต่งกายสกปรก และแต่งกายผิดระเบียบ มักสวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน สวมเสื้อโดยที่หน้าอกของเสื้อปักชื่อของคนอื่นเป็นประจำ เล็บมือและเล็บเท้ายาวและดำ เวลาเข้าใกล้มักมีกลิ่นบุหรี่ ขณะเรียนหนังสือจะลุกเดินไปมา ลักษณะเป็นคนกล้าแสดงออก พูดจาเสียงดังฟังชัด

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามรถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. การสังเกตและบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยสังเกต นาย ฉ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นาย ฉ ในวิชาที่ระบุว่าชอบหนีเรียนมากที่สุดและชอบเรียนน้อยที่สุด ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง พบว่า นาย ฉ ลงมาสนามช้าขณะที่ครูอธิบาย กฎ กติกาและวิธีการเล่นตะกร้อ นาย ฉ ยิ้มแย้มและตั้งใจฟังครู บางครั้ง นาย ฉ ก็ชวนเพื่อนคุย เมื่อครูให้แยกไปฝึกทักษะการเตะตะกร้อ นาย ฉ จะล้อเล่นกับเพื่อนโดยการไล่เตะกันจนครูต้องห้าม นาย ฉ จึงหยุด นาย ฉ มีทักษะการกีฬาดี

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียน คือ วิชาคณิตศาสตร์ ทำการสังเกต 2 ครั้ง พบว่า ขณะที่ครูสอน นาย ฉ นั่งก้มหน้า บางครั้งเงยหน้ามองครู บางครั้งคุยกับเพื่อนที่นั้งข้าง ๆ นาย ฉ นั่งหลังห้อง เมื่อครูออกนอกห้องเรียน นาย ฉ ลุกเดินไปหาเพื่อนพูดกับเพื่อนเสียงดัง ขอเพื่อนเปลี่ยนที่นั่งแต่เพื่อนไม่ยอม เมื่อครูเดินเข้าห้อง นาย ฉ กลับมานั่งที่เดิม นาย ฉ ไม่ได้ทำงานที่ครูมอบหมายให้และไม่ได้ส่งสมุด

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ฉ นำรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนและจอดไว้ที่ร้านอาหารหลังโรงเรียน นาย ฉ เดินทางมาถึงโรงเรียนเวลาประมาณ 07.40 น. นาย ฉ เดินเข้าไปในบริเวณโรงเรียนกับเพื่อนอีก 3 คน ซึ่งคอยอยู่ที่ร้านอาหารก่อนแล้ว

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ฉ กับเพื่อนอีก 3 คน ขณะเดินไปโรงอาหาร พูดคุยกันเสียงดัง เมื่อถึงโรงอาหาร นาย ฉ ซื้อข้าวราดแกงและน้ำอัดลมมารับประทาน รับประทานอาหารเสร็จ นาย ฉ และเพื่อนไปนั่งคุยกันที่ม้าหินข้างอาคารเรียน เมื่อถึงเวลาเข้าเรียนเพื่อนชวน นาย ฉ ไปเรียน เมื่อ นาย ฉ ทราบว่าวิชาต่อไปคือ วิชาคณิตศาสตร์ นาย ฉ ปฏิเสธที่จะขึ้นไปเรียนและเดินไปทางด้านหลังโรงเรียน

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นาย ฉ จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ฉ เป็นบุตรคนที่ 3 จากจำนวนพี่น้อง 3 คน คือ พี่สาวคนโต อายุ 23 ปี ขณะนี้กำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงและพักอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ พี่ชายอายุ 16 ปี ขณะนี้ไม่ศึกษาแล้วจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วยบิดามารดาทำไร่และเลี้ยงหมู บิดามารดาประกอบอาชีพทำไร่หน่อไม้ฝรั่งและเลี้ยงหมู รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท นาย ฉ ได้เงินมาโรงเรียนจากมารดาวันละ 45 บาท นาย ฉ ได้รับอนุญาตจากมารดาให้นำจักรยานยนต์มาโรงเรียนได้เนื่องจากเป็นการสะดวกเพราะบ้านของ นาย ฉ ไม่มีรถประจำทางวิ่งผ่านจะต้องนั่งรถจากบ้านมาถนนใหญ่ซึ่งใช้เวลาประมาณ 10 นาที ความรู้สึกของ นาย ฉ ที่มีต่อครอบครัว คือ ครอบครัวของตนเองอบอุ่นดี บิดามารดามีเวลาให้กับลูก ๆ เนื่องจากทำงานที่บ้าน สัมพันธภาพกับสมาชิกในครอบครัว นาย ฉ สนิทกับมารดามากที่สุดและรู้สึกว่ามารดาก็รักตน กับพี่ชายสนิทกันดี เนื่องจากจะไปเที่ยวด้วยกันเสมอ ส่วนบิดาและพี่สาวคนโต นาย ฉ กล่าวว่าห่างเหินมากกว่าคนอื่น เนื่องจากบิดาเป็นคนเงียบไม่ค่อยพูดจึงไม่ค่อยคุยกัน กับพี่สาวเนื่องจากอายุห่างกันมากและพี่สาวพักอาศัยอยู่ที่กรุงเทพฯ จึงไม่ค่อยสนิทกัน หน้าที่ความรับผิดชอบของ นาย ฉ ในครอบครัวคือ ช่วยจัดหน่อไม้ใส่ถุง ให้อาหารหมู ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนในวันจันทร์ - วันศุกร์ นาย ฉ ไม่ต้องช่วยงานบ้าน อนาคตอยากเรียนให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และออกไปช่วยครอบครัวทำไร่หน่อไม้ฝรั่งและเลี้ยงหมู

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ฉ ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเรียนไม่เข้าใจ มักโดนครูว่ากล่าวเป็นประจำ วิชาที่ชอบคือ วิชาพลานามัย เพราะเป็นวิชาที่อยู่นอกห้องเรียน และตนเองชอบเล่นกีฬา เมื่อถามถึงวิธีการหนีเรียน นาย ฉ กล่าวว่า ตนมาโรงเรียนและเข้าแถวในตอนเช้าเมื่อเช็คชื่อ แต่จะไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน โดยที่ นาย ฉ จะหนีออกจากโรงเรียนทางด้านหลังแล้วจะไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตู้เกมส์ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ โดยขี่จักรยานยนต์ไปกับเพื่อนนักเรียนอีกประมาณ 4 คน เมื่อใกล้เวลา 15.30 น. นาย ฉ จะกลับบ้าน บางครั้ง นาย ฉ ไม่หนีออกนอกบริเวณโรงเรียนแต่จะอยู่ที่ห้องสมุด หรือข้าง ๆ ห้องน้ำ เกรดเฉลี่ยของ นาย ฉ คือ 1.03 นาย ฉ มีความรู้สึกว่าครูประจำวิชาต่าง ๆ ไม่ชอบตน มักจะดุเป็นประจำ อยากให้ครูเข้าใจตนมากขึ้น

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทราบว่า นาย ฉ มีเพื่อนสนิทอยู่ 2 กลุ่ม คือ 1 กลุ่มเพื่อนในโรงเรียน มีหนึ่งคนที่เรียนอยู่ห้องเดียวกันและอีก 4 คน เป็นนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มนี้จะหนีเรียนและไปเที่ยวด้วยกัน ส่วนใหญ่ที่ไปคือ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ มีการใช้สารเสพติดในบางครั้ง อีกกลุ่มคือเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน มีประมาณ 15 คน มีทั้งที่กำลังศึกษาและไม่ศึกษาแล้ว กิจกรรมที่มักทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้คือขับขี่จักรยานยนต์ไปเที่ยวตั้งแต่ตอนเย็นและกลับบ้านเกือบเที่ยงคืน ระหว่างเพื่อนสองกลุ่ม นาย ฉ สนิทกับเพื่อนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันมากกว่า

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ฉ มีความรู้สึกว่าเมื่ออยู่ในโรงเรียนสนุกสนานดี มีเพื่อนเยอะ ครูอาจารย์ในโรงเรียนส่วนใหญ่ดุและไม่ค่อยชอบตน วิชาที่ชอบมากที่สุด คือ พลานามัย วิชาที่ไม่ชอบคือ วิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ ลักษณะครูที่ นาย ฉ ชอบคือเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าใจนักเรียน สอนตลก ความรู้สึกที่มีต่อกฎระเบียบของโรงเรียนอยากให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎด้านการลงโทษเด็ก ไม่อยากให้มีการเฆี่ยนตี

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นาย ฉ มีอุปนิสัยอารมณ์ร้อน เชื่อฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ตนเอง ชอบออกจากบ้านไปขี่จักรยานยนต์กับเพื่อนข้างบ้าน พ่อแม่เคยตักเตือนแต่ นาย ฉ ไม่เชื่อฟัง บางครั้งทะเลาะกัน นาย ฉ จึงหนีออกจาบ้านไปค้างบ้านเพื่อนจนมารดาต้องไปตามตัวกลับบ้าน หลังจากนั้นบิดาและมารดาไม่อยากจะตักเตือน นาย ฉ มาก เพราะกลัวทะเลาะกันแล้วลูกหนีออกจากบ้าน หน้าที่ความรับผิดชอบของ นาย ฉ คือ เก็บหน่อไม้ฝรั่งบรรจุใส่ถุง และให้อาหารหมู แต่จะทำเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์เท่านั้น วันจันทร์ถึงวันศุกร์มารดาเห็นว่า นาย ฉ จะต้องไปโรงเรียนเลยไม่ให้ช่วย อนาคตไม่ได้คาดหวังว่าอยากจะให้ลูกประกอบอาชีพอะไร แต่อยากจะให้ลูกจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ฉ เรียนบ่อย มาโรงเรียนสายเป็นประจำ เวลาเรียนไม่ตั้งใจเรียน ลุกเดินไปมาขณะที่ครูสอน ไม่ทำงานส่งเกือบทุกวิชา พูดเสียงดังและใช้คำไม่สุภาพ เป็นนักเรียนที่มีน้ำใจ ช่วยยกของให้ครู และช่วยทำงานต่าง ๆ เมื่อครูขอความช่วยเหลือ

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ฉ มักจะหนีเรียนไปอยู่ที่โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านอาหารหลังโรงเรียน อุปนิสัยร่าเริงสนุกสนาน เป็นคนที่มีน้ำใจ ไม่ทอดทิ้งเพื่อน มักจะโดนครูดุเพราะระหว่างที่ครูสอน นาย ฉ จะลุกเดินไปมา บางครั้งก็ออกไปนอกห้อง และพูดคุยเสียงดัง

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครองดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะเป็นบ้านไม้ทรงโบราณ 2 ชั้น บริเวณรอบบ้านเป็นที่ปลูกหน่อไม้ฝรั่ง ด้านหลังบ้านเป็นที่เลี้ยงหมู ภายในบริเวณบ้านด้านหน้าเป็นห้องรับแขก มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ ชั้นวางของ โทรศัพท์ พัดลม เก้าอี้ เครื่องใช้ต่าง ๆ วางไม่เป็นระเบียบ ถัดจากห้องรับแขกเป็นห้องนอนของบิดามารดา ถัดจากห้องนอนบิดามารดาเป็นห้องเก็บเสื้อผ้าและข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ถัดจากนั้นเป็นห้องนอน 2 ห้อง เป็นห้องนอนของ นาย ฉ และพี่ชาย ห้องครัวอยู่ห่างจากตัวบ้านประมาณ 20 เมตร

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นาย ฉ มีอุปนิสัยอารมณ์ร้อน เชื่อฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ตนเอง ชอบออกจากบ้านไปขี่จักรยานยนต์กับเพื่อนข้างบ้าน มักจะกลับบ้านเกือบเที่ยงคืน พ่อแม่เคยตักเตือนแต่ นาย ฉ ไม่เชื่อฟัง บางครั้งทะเลาะกัน นาย ฉ หนีออกจากบ้านไปค้างบ้านเพื่อนจนมารดาต้องไปตามตัวกลับมา หลังจากนั้นบิดามารดาไม่อยากจะตักเตือน นาย ฉ มากเพราะกลัวทะเลาะกันแล้วลูกหนีออกจากบ้าน หน้าที่ความรับผิดชอบของ นาย ฉ คือ เก็บหน่อไม้ฝรั่งบรรจุใส่ถุงและให้อาหารหมู โดยจะทำเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์เท่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่าง นาย ฉ และบิดาไม่ดี เนื่องจากบิดาเป็นคนเงียบไม่ค่อยพูด จึงทำให้บิดาและ นาย ฉ ไม่ค่อยพูดกัน นาย ฉ จะสนิทกับมารดาและพี่ชาย การใช้เวลาว่างของ นาย ฉ คือการออกไปเที่ยวข้างนอกกับเพื่อนข้างบ้านและกลับบ้านมืดค่ำ ถ้าไม่ได้ออกไปไหนก็จะดูโทรทัศน์จนดึก นาย ฉ นอกดึกมากประมาณเที่ยงคืนจึงจะนอน นาย ฉ ไม่ตั้งใจเรียน เวลาว่างไม่อ่านหนังสือเรียนเลย แต่ชอบอ่านหนังสือการ์ตูน

4. สังคมมิติ จากสังคมมิติ สถานการณ์คือ "การไปเที่ยวสวนสนุก" ปรากฏว่า นาย ฉ อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Nelectee) และ นาย ฉ อยู่ในบทบาทการเลือกซึ่งกันและกัน

(Mutual Choice) ดังนี้ ในสถานการณ์การไปเที่ยวสวนสนุก นาย ฉ ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 1 คน คือ นาย พ และ นาย ฉ กับ นาย พ เลือกซึ่งกันและกันอันดับหนึ่ง

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลทราบว่า นาย ฉ อยู่บ้านตนเองกับบิดามารดา นาย ฉ เป็นบุตรคนที่ 3 จากจำนวนพี่น้อง 3 คน พี่สาว นาย ฉ อายุ 23 ปี ขณะนี้กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงและพักอยู่ที่กรุงเทพฯ พี่ชายอายุ 16 ปี ขณะนี้ไม่ศึกษาแล้ว จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วยบิดามารดาทำไร่และเลี้ยงหมู บิดามารดามีอาชีพทำไร่หน่อไม้ฝรั่งและเลี้ยงหมู รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท บิดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 2 มารดาจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 นาย ฉ ได้เงินค่าใช้จ่ายประจำวันจากมารดาวันละ 45 บาท นาย ฉ มีสุขภาพแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัว ตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง พักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง ในด้านสังคมและกิจกรรม นาย ฉ ชอบบ้านที่พักอาศัยมาก เพื่อน ๆ มาเที่ยวบ้านบ้าง นาย ฉ ชอบให้เพื่อนมาเที่ยวบ้านเป็นครั้งคราว นาย ฉ รู้สึกดีที่ได้พบปะกับเพื่อนและความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อ นาย ฉ ก็ดี ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจได้ด้วยตัวเป็นครั้งคราว ในเวลาว่าง นาย ฉ ฟังวิทยุบ้าง ดูโทรทัศน์เป็นประจำ ดูภาพยนต์เป็นบางครั้ง ชอบอ่านหนังสือผจญภัย อ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นประจำ ชอบเล่นกีฬากลางแจ้งและกีฬาในร่ม ไม่เคยแสดงละคร เล่นดนตรีไม่ได้ ชอบร้องเพลง ไม่ทำงานพิเศษ ด้านกิจกรรม การศึกษา และปัญหา นาย ฉ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดเลย ไม่เคยเป็นหัวหน้าห้องและหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม ในโรงเรียนรู้สึกว่าตนเองมีเพื่อนมาก ใช้เวลาในการอ่านหนังสือเรียนวันละประมาณครั้งชั่วโมง มีสถานที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน ชอบเรียนวิชาพลานามัย ไม่ชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นาย ฉ ทำตารางกำหนดการดูหนังสือ ทำสมาธิได้ยากในเวลาดูหนังสือ ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ผลการเรียนเมื่อเทียบกับเพื่อนอยู่ในระดับใช้ไม่ได้ อยากประกอบอาชีพทำไร่เหมือนบิดา รู้สึกดีใจที่ได้เรียนโรงเรียนนี้

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ มี 3 ด้าน ได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อันมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นาย ฉ มีอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง ดังนี้

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นาย ฉ มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ฉ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่ไม่ค่อยใจเย็น จิตใจไม่ค่อยสงบ ไม่ค่อยฉลาด ไม่อยากเป็นอย่างที่เป็นในปัจจุบัน ไม่อยากยอมแพ้อะไรง่าย ๆ เปลี่ยนใจบ่อย ๆ ไม่ค่อยคิดก่อนทำ บางครั้งไม่พูดความจริง มักมีอารมณ์โกรธ เมื่อไม่สบายใจจะหงุดหงิด จะแข่งขันอะไรกับใครอยากชนะมากกว่าแพ้ และมักจะผัดวันประกันพรุ่ง

อัตนโมทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นาย ฉ มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ฉ รู้สึกว่าสมาชิกในครอบครัวไม่เชื่อถือ สมาชิกในครอบครัวไม่ไว้วางใจ ตนควรไว้วางใจสมาชิกในครอบครัวให้มากกว่านี้ ตนพร้อมที่จะทำตามคำสั่งของพ่อแม่แม้ว่าไม่อยากทำก็ตาม และนาย ฉ รู้สึกว่าตนไม่ได้ประพฤติตัวตามที่ครอบครัวต้องการ

อัตมโนทัศน์ด้านการเรียน พบว่า นาย ฉ มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ฉ รู้สึกว่าตนเองเข้ากับคนอื่นได้ยาก ไม่เก่งในการเข้าสังคม มีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน และรู้สึกลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นาย ฉ มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของครูผู้สอน พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าครูช่วยเหลือเด็กทุกคนเหมือนกัน ไม่เชื่อว่าครูห่วงใยลูกศิษย์เสมอ ครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน ครูไม่ให้กำลังใจนักเรียนที่เรียนอ่อน ครูไม่หวังดีต่อนักเรียนอย่างแท้จริง ครูทำโทษนักเรียนอย่างไม่สมเหตุสมผล รู้สึกว่าครูชอบแสดงอำนาจเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าครูไม่สามารถเสนอแนะและให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนของนักเรียนทุกคน ครูเอาความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบมาเกี่ยวข้องในการให้คะแนน ครูพูดดูถูกนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง

1.3 วิธีการสอน พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่ายทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป ครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน ครูสอนโดยคิดถึงคะแนนมากกว่าคิดถึงจุดประสงค์ของการเรียน

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าการศึกษาไม่ช่วยพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น มีเหตุการณ์อื่น ๆ น่าสนุกกว่าการไปโรงเรียน การเรียนหนังสือน่าเบื่อหน่าย ความสนุกสนานมีความสำคัญมากกว่าการเรียน ความรู้ไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งการงานได้

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าอยากหนีเรียนเมื่อมีสิ่งที่อยากทำมากกว่า ไม่เชื่อคำกล่าวที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด”

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน เพื่อไม่ทบทวนบทเรียนก่อนสอบ เวลาที่นาย ฉ เรียนหนังสือไม่รู้เรื่องเพื่อนไม่ได้อธิบายให้เข้าใจ

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นาย ฉ รู้สึกว่าเมื่อมีงานแสดงหรือนิทรรศการเพื่อนไม่ได้ชวนข้าพเจ้าไปด้วย เพื่อนชอบจับกลุ่มคุยกันในขณะเรียน เพื่อน ๆ สนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน เพื่อนไม่ชวนกันไปเรียนพิเศษ เพื่อนชวนหนีเรียนเสมอ อยากจะเลิกคบเพื่อนบางคนเพราะเขาไม่ตั้งใจเรียน

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า นาย ฉ ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน คล้อยตามคนอื่น บุคลิกภาพเหมาะสมกับเพศตนเอง อารมณ์อ่อนไหว ใจร้อนและอารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ดื้อร้อนเอาแต่ใจตนเอง ดื้อเงียบ วิตกกังวล มีอคติไม่เป็นกลาง ค่อนข้างก้าวร้าว มนุษยสัมพันธ์ดี ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ย้ำคิดย้ำทำ

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นาย ฉ เป็นคนลักษณะสนใจแต่ตนเอง เพ้อฝัน มีปมด้อย ขี้อายและหลีกหนี ระแวง ค่อนข้างก้าวร้าว บุคลิกภาพพึ่งคนอื่น ติดแม่

6.3 แบบทดสอบ Dimetic-House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นาย ฉ อารมณ์ฉุนเฉียว มีความระแวง ก้าวร้าว มีลักษณะของความเป็นเด็กย้ำคิดย้ำทำ หลีกหนี ในครอบครัวมารดามีอิทธิพลต่อจิตใจ นาย ฉ มากกว่าบิดา

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test) ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์กับบิดามารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่ม เรื่องความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคนและเป้าหมาย พบว่า นาย ฉ มีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบิดา ด้านความกลัว ด้านความรู้สึกผิด อีกทั้งมีแนวโน้าที่จะมีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกไม่ดีในด้านมารดา ด้านผู้ที่เหนือกว่า ด้านผู้ที่ด้อยกว่า และด้านอนาคต ดังนี้

ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับบิดา นาย ฉ รู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะใจดีสักเท่าไร (บางเวลา) ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแต่พูดกับฉันบ้าง คุณพ่อของฉันเงียบขรึม

ปัญหาด้านความกลัว ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ นาย ฉ ก็ยังคงกลัวผี เพื่อน ๆ ของ นาย ฉ ส่วนมากไม่ทราบว่า นาย ฉ กลัวผี และบางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉต้องทำผิด

ปัญหาด้านความรู้สึกผิด นาย ฉ จะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลืมแผนเก่าที่เคยมี นาย ฉ ทำผิดอย่างมากที่หนีเรียน บางครั้ง นาย ฉ รู้สึกละอายที่ทำผิด

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหามี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ดังนี้ ด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว นาย ฉ รู้สึกว่าพวกที่บ้านทำอย่างกับว่าฉันเป็นเด็กดื้อ เมื่อ นาย ฉ ยังเป็นเด็กอยู่บิดาดุมาก ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ผู้ชายในอุดมคติของ นาย ฉ ไม่มี เมื่อนาย ฉ คิดถึงผู้ชายจะรู้สึกแปลกดี นาย ฉ คิดว่าผู้หญิงส่วนมากแต่งตัวมากไป เมื่อ นาย ฉ คิดถึงผู้หญิงจะคิดถึงแฟนเก่า

นอกจากนี้ นาย ฉ ยังมีความรู้สึกไม่ดีในด้านสัมพันธ์กับมารดาคือ คุณแม่กับฉันทะเลาะกันเป็นประจำ ด้านผู้ที่เหนือกว่า คือ ครูที่โรงเรียนส่วนใหญ่ดุ ด้านผู้ที่ต้อยกว่า คือ เมื่อ นาย ฉ เป็นคนออกคำสั่ง นาย ฉ จะไม่ทำ ด้านอนาคต สำหรับอนาคต นาย ฉ คิดว่าไม่แน่นอน

การวินิจฉัย ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียนซึ่งเกิดจากสาเหตุดับนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม จากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบสอบถาม มีผลสอดคล้องกันว่า นาย ฉ เป็นคนมีบุคลิกภาพไม่เหมาะสมคือ คล้อยตามคนอื่นง่าย อารมณ์อ่อนไหวใจร้อนและอารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ค่อนข้างก้าวร้าว ขี้อายและหลีกหนี ไม่เชื่อฟังบิดามารดา ทัศนคติต่อครูไม่ดี ไม่มีเป้าหมายชีวิต ใช้เวลาว่างไม่มีประโยชน์

1.2 ปัญหาด้านการเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้านแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหนีเรียนของ นาย ฉ เนื่องจากการเรียนต้องใช้สมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบและการตัดสินใจจากสิ่งเร้าที่สนุกสนานอย่างมาก ในทางตรงกันข้ามพฤติกรรม นาย ฉ แสดงถึงความไม่สนใจการเรียน ไม่รักการเรียน ดังจะเห็นได้จากการใช้เวลาว่าง นาย ฉ มักจะทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดูโทรทัศน์ เที่ยวเตร่กับเพื่อน นาย ฉ ไม่ตั้งใจเรียน ไม่ทำงานส่งในวิชาต่าง ๆ ดังนั้นในชั่วโมงเรียนครูมักจะทวงถามงานจาก นาย ฉ ประกอบกับ นาย ฉ ไม่ตั้งใจเรียน พูดคุยกับเพื่อนเสียงดัง เดินไปเดินมาในขณะที่ครูสอน ทำให้ นาย ฉ มักโดนครูดุเป็นประจำ ทำให้ นาย ฉ มีทัศนคติต่อครูผู้สอนไม่ดี จึงเกิดความท้อแท้ไม่อยากเรียน จึงหนีเรียน

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว จากการสังเกต สัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 แบบแผนการเลี้ยงดู นาย ฉ ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจาก นาย ฉ มักมีเรื่องทะเลาะกับบิดามารดาบ่อยครั้ง นาย ฉ จะแก้ปัญหาโดยวิธีหนีออกจากบ้านไปค้างบ้านเพื่อน บางครั้งออกจากบ้านไปเป็นสัปดาห์จนมารดาต้องไปตามตัวจึงจะกลับบ้าน มารดาเกรงว่าลูกจะคบเพื่อนไม่ดีแล้วทำในสิ่งที่เสียหาย เช่น เสพยาเสพติด จึงทำให้มารดาไม่เข้มงวดกับความประพฤติของ นาย ฉ มาก ดังนั้น นาย ฉ จึงมีอิสระในการใช้ชีวิตมาก เช่น เที่ยวเตร่หรือดูโทรทัศน์จนดึงเกือบเที่ยงคืนทำให้มีเวลาทำการบ้านหรืออ่านหนังสือ ไม่สนใจเรื่องการเรียน เรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา จึงทำให้ นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.1.2 บิดาและมารดามีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 2 มารดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ นาย ฉ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกคบเพื่อน ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการศึกษา จึงทำให้ นาย ฉ ขาดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสมเป็นผลทำให้ นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียน จากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ทำให้สรุปได้ว่า ระบบการเรียนการสอนของครูและสภาพของชั้นเรียนมีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 ระบบการเรียนการสอนของครู และสภาพของชั้นเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนในชั้นเรียนมีจำนวน 48 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มาก ทำให้ห้องเรียนคับแคบ การจัดกิจกรรมในห้องเรียนไม่สะดวก อีกทั้งครูไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง มีการว่ากล่าวตักเตือนบ้าง มีการลงโทษบ้าง แต่ไม่สามารถใส่ใจได้ตลอดเวลา นักเรียนส่วนใหญ่ในห้องไม่ค่อยตั้งใจเรียน พูดคุยกันเสียงดับ และในห้องมีนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง บรรยากาศในห้องไม่เหมาะกับการเรียนรู้ บรรยากาศไม่กระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพของชั้นเรียนไม่ช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง นาย ฉ ไม่มีเป้าหมายในอนาคตว่าอยากประกอบอาชีพอะไร ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา จึงเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้ นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.3 ด้านสังคม จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถามและแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า เพื่อนเป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.3.1 เพื่อน นาย ฉ มีเพื่อนสนิทอยู่ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเพื่อนที่โรงเรียนมี 5 คน กิจกรรมที่มักทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้คือ หนีเรียนและไปเที่ยวด้วยกัน ส่วนใหญ่ที่ไปคือ ตู้เกมส์ โต๊ะสนุ๊กเกอร์ มีการเสพยาเสพติดในบางครั้ง เพื่อนอีกกลุ่มคือเพื่อนที่อยู่ข้างบ้าน กิจกรรมที่มักทำร่วมกับเพื่อนกลุ่มนี้คือ การไปเที่ยวเตร่กันตอนเย็น จะเห็นได้ว่าเวลาส่วนใหญ่ของ นาย ฉ อยู่กับเพื่อน ความรู้สึกของ นาย ฉ ที่มีต่อเพื่อนคือ มีความจริงใจต่อกัน ไม่ทอดทิ้งกัน เป็นที่ปรึกษาได้ จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อ นาย ฉ ทั้งในด้านความคิด การกระทำ และการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต เนื่องจากกลุ่มเพื่อนของ นาย ฉ มีอุปนิสัยไม่เห็นความสำคัญของการเรียน เพื่อนบางคนออกจากโรงเรียนกลางคัน อุปนิสัยชอบเที่ยวเตร่ ดังนั้นเมื่อเพื่อนชวน นาย ฉ ให้หนีเรียน นาย ฉ จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นาย ฉ จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นาย ฉ เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรู้ ความสนใจ นาย ฉ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นาย ฉ รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่น ไว้วางใจ อันจะเป็นแรงจูงใจให้ นาย ฉ สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ฉ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครองและครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตลอดจนส่งเสริมให้ นาย ฉ ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวของ นาย ฉ และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล เนื่องจากปัญหาของ นาย ฉ เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ กล่าวคือ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษา ปัญหาครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าสาเหตุดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ ถ้า นาย

ฉ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียนมีความตั้งใจจริงที่จะแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงใจ ผู้วิจัยทำนายผลว่าสาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นาย ก ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และการชี้แนะแนวทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริงก็ย่อมสามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นาย ฉ ยังให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาเป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้วผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นาย ฉ มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นาย ฉ มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเองแม้ว่าจะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นาย ฉ สนใจการเรียนและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ฉ มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นาย ฉ มีดังนี้ นาย ฉ ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน เห็นคุณค่าของการศึกษา ตระหนักถึงเป้าหมายชีวิต รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความเพียร และภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้และปฏิบัติตามค่านิยมที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตามกวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นาย ฉ บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ ตั้งเป้าหมายในชีวิต แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีช่วยเหลือให้ นาย ฉ มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นาย ฉ เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นาย ฉ ทันทีเมื่อทราบว่าหนีเรียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไปดังนี้ ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจตัว นาย ฉ โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่สนใจและห่วงใย นาย ฉ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นาย ฉ เกิดความศรัทธา

ในตัวผู้ศึกษา กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ศึกษาควรฝึกใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

กรณีศึกษารายที่ 7

นาย ช (ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2545 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2546)

ลักษณะปัญหา

นาย ช มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ช แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านแต่ไม่ไปโรงเรียน

ลักษณะทั่วไป

นาย ช เป็นนักเรียนชายไทยอายุ 15 ปี ผิวขาว ผมสั้นทรงนักเรียน รูปร่างผอมบาง แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ลักษณะเป็นคนพูดน้อย เวลาพูดจะพูดเบา ๆ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เวลาจะไปไหนจะชวนเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คนไปด้วยเสมอ ใบหน้ามีสิว เมื่อเข้าใกล้จะมีกลิ่นตัว

จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิค 6 เทคนิค สามารถสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. จากการสังเกตและบันทึกการสังเกต ผู้วิจัยสังเกต นาย ช ทั้งในและนอกห้องเรียนทั้งสิ้นจำนวน 6 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ในห้องเรียน ผู้วิจัยสังเกต นาย ช ในวิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุดและชอบเรียนน้อยที่สุด ได้แก่

1.1.1 วิชาที่ระบุว่าชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาพลานามัย ทำการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง พบว่า นาย ช เดินมาสนามพร้อมกับเพื่อนในชั้นเรียนขณะที่ครูอธิบาย กฎ กติกา และวิธีการเตะตะกร้อม นาย ช ตั้งใจฟังบางครั้งก็หันไปคุยกับเพื่อนที่นั่งข้าง ๆ เมื่อครูให้แยกไปฝึกทักษะการเตะตะกร้อ นาย ช กับเพื่อนสนิทอีก 4 คน อยู่กลุ่มเดียวกัน ขณะที่ฝึก นาย ช มักจะโดนเพื่อนแกล้งโดยการผลักและเตะ นาย ช มักจะเตะตะกร้อพลาดและมักจะโดนเพื่อนล้อเลียนท่าทาง

1.1.2 วิชาที่ระบุว่าไม่ชอบเรียนมากที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ ทำการสังเกตจำนวน 2 ครั้ง พบว่า นาย ช จะนั่งหลังห้องฟังครูสอนเพียงครู่เดียว จากนั้นก็หันไปคุยกับเพื่อน ในขณะที่ครูให้ทำแบบฝึกหัด นาย ช ไม่ทำแบบฝึกหัด เมื่อครูเรียกให้ นาย ช ตอบคำถาม นาย ช ไม่สามารถตอบคำถามได้ และก็มีการอาการติดอ่างระหว่างที่ตอบคำถามเล็กน้อย ครูให้นั่งลง

1.2 นอกห้องเรียน

1.2.1 ช่วงเวลาเช้าก่อนเข้าแถว จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ช มาถึงโรงเรียนเวลาประมาณ 07.30 น. นำกระเป๋าไปเก็บยังห้องเรียนและออกจากห้องเรียนมานั่งคุยกับเพื่อนที่ซุ้มข้างหน้าอาคารเรียน นาย ช มักจะเป็นคนฟังเพื่อนพูด เมื่อได้ยินสัญญาณให้เข้าแถวเคารพธงชาติ นาย ช กับเพื่อนจึงเดินไปเข้าแถว

1.2.2 ช่วงพักกลางวัน จำนวน 1 ครั้ง พบว่า นาย ช กับเพื่อนอีก 4 คน เดินไปโรงอาหารขณะเดิน นาย ช มักจะถูกเพื่อนแกล้งโดยการผลักหัว เตะก้น นาย ช ไม่ได้ตอบโต้ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ นาย ช ไปนั่งคุยกับเพื่อนที่ม้าหินข้างอาคารเรียนจนหมดเวลาพักกลางวัน นาย ช จึงไปเข้าชั้นเรียน

2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ทั้งผู้รับการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้รับการศึกษา ผู้วิจัยสัมภาษณ์ นาย ช จำนวน 4 ครั้ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษา

2.1.1 ด้านส่วนตัวและครอบครัว ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้อง 2 คน คือ พี่สาวคนโตอายุ 16 ปี ขณะนี้กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บิดาประกอบอาชีพขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง มารดามีอาชีพรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท นาย ช ได้เงินจากมารดาวันละ 50 บาท นาย ช มีความรู้สึกต่อครอบครัวคือ ครอบครัวของตนอบอุ่นดี นาย ช สนิทกับมารดามากที่สุด บิดาและพี่สาวไม่ค่อยสนิทกัน เนื่องจากบิดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน กับพี่สาวไม่ค่อยได้พูดคุยกัน หน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัวคือ ดูแลความสะอาดบ้าน กวาดขยะ ถูพื้น ล้างจานบางครั้งหากมารดามีงานเยอะ ตนกับพี่สาวก็จะต้องออกมาช่วยสอยผ้า

2.1.2 ด้านการเรียนและสาเหตุของการหนีเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช ไม่ชอบเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเรียนไม่เข้าใจ ทำการบ้านไม่ได้ งานมากเกินไป ชอบเรียนวิชาพลานามัย เพราะเป็นวิชาที่อยู่นอกห้องเรียน ไม่มีการบ้านและได้ออกกำลังกาย เมื่อถามถึงการหนีเรียน นาย ช กล่าวว่า ตนเองปวดหัวบ่อย ๆ จึงทำให้ขาดเรียสบ่อย มารดาเคยพาไปหาหมอที่โรงพยาบาล หมอบอกว่าไม่เป็นอะไร เวลาที่ต้องเรียนวิชาที่ยากยิ่งทำให้เครียดและปวดหัวตนจึงต้องหยุดเรียน

2.1.3 ด้านสังคม ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช มีเพื่อนสนิทมากคนหนึ่งเมื่อก่อนเรียนห้องเดียวกัน แต่ภาคการศึกษาที่แล้วออกจากโรงเรียนไปด้วยเหตุผลที่ไม่อยากเรียนพ่อแม่จึงให้ออกจากโรงเรียน นาย ช สนิทกับเพื่อนคนนี้มากปัจจุบันก็ติดต่อกันอยู่และมักจะเจอกันในตอนเย็น โดยที่เพื่อนจะไปหาที่บ้านแล้วไปเที่ยวด้วยกัน ส่วนเพื่อนสนิทที่อยู่ในโรงเรียนเรียนห้องเดียวกันมี 4 คน แต่เพื่อนกลุ่มนี้ชอบ

แกล้งตน เช่น ผลักหัว เตะก้น กิจกรรมที่มักจะทำร่วมกับเพื่อนคือ การไปเที่ยวด้วยกัน พูดคุยกัน

2.1.4 ด้านวิชาที่เรียน ครูอาจารย์ โรงเรียน และกฎระเบียบของโรงเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช ชอบเรียนพลานามัยมากที่สุด ไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์เพราะเป็นวิชาที่ยาก ตนเรียนไม่เข้าใจ งานมาก ความรู้สึกที่มีต่อครูในโรงเรียนคือ รู้สึกว่าครูส่วนใหญ่ที่สอนไม่ค่อยชอบตนเพราะเรียนไม่เก่ง ไม่มีความสำคัญในชั้น ไม่ส่งงาน ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนไม่ดุ ความรู้สึกเมื่ออยู่ในโรงเรียนคือ สนุกสนาน มีเพื่อนเยอะดี โรงเรียนมีบริการด้านต่าง ๆ ให้นักเรียนอย่างเพียงพอ กฎระเบียบของโรงเรียนมีความเหมาะสมดีแล้ว ชอบครูที่มีลักษณะสอนตลก ให้งานไม่มาก อธิบายเข้าใจและเป็นกันเองกับนักเรียน

2.2 สัมภาษณ์ผู้ปกครอง ทราบว่า นาย ช มีอุปนิสัยไม่ค่อยพูด ใจน้อย เชื่อเพื่อนมาก สุขภาพไม่แข็งแรงมักปวดศีรษะ มารดาเคยพาไปหาหมอ แต่หมอบอกว่าไม่เป็นอะไร หน้าที่ความรับผิดชอบของ นาย ช คือ ดูแลทำความสะอาดบ้าน บางครั้งก็ช่วยมารดาสอยผ้า เวลาว่างของนาย ช ส่วนใหญ่จะนอนเนื่องจาก นาย ช มักบ่นว่าปวดหัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว นาย ช จะสนิทกับมารดาและพี่สาว ส่วนบิดานั้น นาย ช ไม่ค่อยพูดด้วยเนื่องจากบิดามักดื่มสุราในตอนเย็นระหว่างการรับประทานอาหารและมักสั่งสอนลูกในขณะเมาสุรา ทำให้นาย ช ขาดความเชื่อถือ มารดาเป็นห่วง นาย ช เรื่องการคบเพื่อนมาก เนื่องจากเพื่อนสนิท นาย ช ออกจากโรงเรียนและมีโครงการแต่งงานและมักจะชวน นาย ช ไปหาเพื่อนหญิงในตอนเย็น บางครั้ง นาย ช หนีเรียนและให้ไปอยู่บ้านตนพอเวลาประมาณเกือบ 15.30 ก็มาส่ง นาย ช ที่บ้าน มารดาเกรงว่า นาย ช จะตามเพื่อนทำให้ไม่อยากเรียนหนังสือและต้องออกจากโรงเรียนในที่สุด

2.3 สัมภาษณ์อาจารย์ประจำชั้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช หนีเรียนบ่อย สุขภาพของ นาย ช ไม่แข็งแรงมักจะบ่นว่าปวดหัว และออกกำลังกายไม่ได้ นาย ช ไม่ค่อยพูด เวลาจะไปไหนมักจะชวนเพื่อนไปด้วยเสมอ และมักจะคล้อยตามเพื่อน ไม่ค่อยขัดใจเพื่อน เพื่อนในชั้นส่วนใหญ่ชอบแกล้ง นาย ช

2.4 สัมภาษณ์เพื่อนสนิท ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า นาย ช หนีเรียนบ่อย ลักษณะอุปนิสัยของ นาย ช คือ ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่ชอบเดินคนเดียว มักจะชวนเพื่อนไปด้วยเสมอ พูดน้อย ไม่กล้าแสดงออก มักจะถูกเพื่อนแกล้งเสมอ สุขภาพไม่แข็งแรง

3. การเยี่ยมบ้าน ผู้วิจัยได้ไปเยี่ยมบ้าน จำนวน 1 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2546 ได้สังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ดังนี้

3.1 จากการสังเกต พบว่า ลักษณะบ้านเป็นบ้านห้องแถวชั้นเดียวติดถนนใหญ่ ด้านหน้าภายในบริเวณด้านจัดเป็นร้านตัดเย็บเสื้อผ้า มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการตัดเย็บวางไม่เป็นระเบียบ ถัดไปเป็นห้องนอน 2 ห้อง คือ ห้องบิดามารดา และห้องพี่สาว นาย ช ไม่มีห้องนอนส่วนตัว เวลาจะนอนต้องกางมุ้งและปูที่นอนภายในบริเวณที่เย็บผ้า ถัดจากห้องนอนเป็นห้องครัว และห้องน้ำ 1 ห้อง

3.2 จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่า นาย ช มีอุปนิสัยไม่ค่อยพูด ใจน้อย เชื่อเพื่อนมาก สุขภาพไม่แข็งแรง มารดาเคยพาไปหาหมอ แต่หมอบอกว่าไม่เป็นอะไร หน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัวของ นาย ช คือ ดูแลทำความสะอาดบ้าน บางครั้งก็ช่วยมารดาสอยผ้า เวลาว่างของ นาย ช ส่วนใหญ่จะนอนเนื่องจาก นาย ช มักบ่นว่าปวดหัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว นาย ช จะสนิทกับมารดาและพี่สาว ส่วนบิดานั้น นาย ช ไม่ค่อยพูดด้วย เนื่องจากบิดามักดื่มสุราในตอนเย็นระหว่างการรับประทานอาหาร และมักสั่งสอนลูกในขณะเมาสุรา ทำให้ นาย ช ขาดความเชื่อถือ มารดาเป็นห่วง นาย ช เรื่องการคบเพื่อนมาก เนื่องจากเพื่อนสนิทของ นาย ช ออกจากโรงเรียนเมื่อภาคการศึกษาที่ผ่านมาและมีโครงการแต่งงานและมักจะชวน นาย ช ไปหาเพื่อนหญิงในตอนเย็น บางครั้งชวน นาย ช หนีเรียนและให้ไปอยู่ที่บ้านของตนพอเวลาประมาณ 15.30 น. ก็มาส่ง นาย ช ที่บ้าน มารดาเกรงว่า นาย ช จะตามเพื่อนทำให้ไม่อยากเรียนหนังสือและต้องออกจากโรงเรียนในที่สุด

4. สังคมมิติ สถานการณ์คือ "การไปเที่ยวสวนสนุก" ปรากฏว่า นาย ช อยู่ในบทบาทของบุคคลที่ได้รับเลือกจากกลุ่มเพียงเล็กน้อย มักอยู่ห่างไกลจากสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม (Nelectee) และ นาย ช อยู่ในบทบาทของการเลือกซึ่งกันและกัน (Mutual Choice) ดังนี้ นาย ช ได้รับเลือกจากเพื่อนน้อยมากเพียง 2 คน คือ นาย ส และ นาย อ โดย นาย ช เลือกซึ่งกันและกันอันดับหนึ่งกับ นาย ส และเลือกซึ่งกันและกันอันดับสองกับ นาย อ

5. แบบสอบถาม

5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า นาย ช เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้อง 2 คน คือ พี่สาวคนโตอายุ 16 ปี ขณะนี้กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บิดาประกอบอาชีพขับขี่จักรยานยนต์รับจ้าง มารดามีอาชีพรับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวประมาณเดือนละ 10,000 บาท นาย ช ได้รับเงินจากมารดาวันละ 50 บาท นาย ช สุขภาพไม่แข็งแรง ปวดหัวเป็นประจำ เคยประสบอุบัติเหตุรถชนมาก่อน ตรวจสุขภาพปีละ 1 ครั้ง พักผ่อนวันละ 6-8 ชั่วโมง ในด้านสังคมและกิจกรรม นาย ช ชอบบ้านที่พักอาศัย เพื่อนมาเที่ยวที่บ้านบ้าง ไม่ชอบให้เพื่อนมาบ้าน ความรู้สึกเมื่อได้พบปะกับเพื่อนคือ เฉย ๆ ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อตนเองคือดี นาย ช ได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตนเองเป็นบ้างบางครั้ง นาย ช ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์บ้างบางครั้ง ฟังวิทยุเป็นประจำ

ดูโทรทัศน์เป็นประจำ ดูภาพยนต์บ่อย ชอบอ่านหนังสือประเภทตลกขบขัน อ่านหนังสือพิมพ์รายวันเป็นครั้งคราว ชอบเล่นกีฬากลางแจ้งและกีฬาในร่มบ้างบางครั้ง กีฬาที่ชอบเล่นคือ ปิงปอง ไม่เคยแสดงละครในงานต่าง ๆ สามารถเล่นดนตรีได้ดี ดนตรีที่ชอบเล่นคือ กีตาร์ ชอบร้องเพลง สนใจนาฏศิลป์บ้าง งานอดิเรกคือดูโทรทัศน์ ด้านกิจกรรม การศึกษา และปัญหา นาย ช ไม่เคยเป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรมและไม่เคยเป็นหัวหน้าชั้น นาย ช รู้สึกว่าตนเองมีเพื่อนมาก นาย ช อ่านหนังสือประมาณวันละ 1 ชั่วโมง มีที่เรียนสวยเหมาะสำหรับทำการบ้านและอ่านหนังสือ ชอบวิชาพลานามัยมากที่สุด ไม่ชอบวิทยาศาสตร์ ไม่ได้ทำตารางกำหนดดูหนังสือ ทำสมาธิได้ยากในเวลาอ่านหนังสือ ไม่ต้องการคำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน ชอบเรียนหนังสือและเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนและผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเติบโตอยากประกอบอาชีพครู ความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียนคือดี

5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์ มี 3 ด้านได้แก่ อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว อัตมโนทัศน์ด้านสังคม จากแบบวัดอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้าน พบว่า นาย ช มีอัตมโนทัศน์ทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง ดังนี้คือ

อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว พบว่า นาย ช มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง เมื่อไม่สบายใจ นาย ช จะรู้สึกหงุดหงิด รู้สึกว่าเรื่องตลกขบขันเป็นเรื่องไร้สาระ และตนมักผลัดวันประกันพรุ่ง

อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว พบว่า นาย ช มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ช รู้สึกไม่สบายใจเมื่อถูกสมาชิกในครองครัวตักเตือนและควรไว้วางใจสมาชิกในครอบครัวให้มากกว่านี้

อัตมโนทัศน์ด้านสังคม พบว่า นาย ช มีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในเรื่อง นาย ช รู้สึกว่าตนเองมีความรู้สึกไม่ดีกับคนบาบคน และลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า

5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน แบ่งออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน ด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา และด้านความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน พบว่า นาย ช มีทัศนคติทางลบในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อตัวผู้สอน

1.1 คุณสมบัติของครูผู้สอน พบว่า นาย ช รู้สึกว่าครูช่วยเหลือเด็กทุกคนไม่เหมือนกัน ครูทำโทษนักเรียนไม่สมเหตุสมผล และครูชอบแสดงอำนายเหนือนักเรียน

1.2 พฤติกรรมของครูในห้องเรียน พบว่า นาย ช รู้สึกว่าครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน มักหลีกเลี่ยงการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและเหตุการณ์ปัจจุบัน

1.3 วิธีการสอน พบว่า นาย ช รู้สึกว่าวิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่าย ทำให้ไม่อยากเรียน ครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป ครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน ครูมักจะอธิบายหรือตอบคำถามต่าง ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจยาก และครูสอนโดยคิดถึงคะแนนมากกว่าจุดประสงค์ของการเรียน

2. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการศึกษา

2.1 การเห็นคุณค่าของการศึกษา พบว่า นาย ช รู้สึกว่าการเรียนทำให้เกิดความทุกข์ใจและความรู้ไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งการงานได้

2.2 การนำไปใช้ พบว่า นาย ช รู้สึกว่าสิ่งที่สอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนในชีวิตประจำวันและ นาย ช เชื่อคำกล่าวที่ว่า "ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด"

3. ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน

3.1 การได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเรียน พบว่า นาย ช รู้สึกว่าเพื่อนทำให้การเรียนของตนไม่ได้ผลเท่าที่ควร ตนไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน และการที่เพื่อนอธิบายบทเรียนเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์เลย

3.2 การส่งเสริมกันทางด้านการเรียน พบว่า นาย ช รู้สึกว่าอยากจะเลิกคบเพื่อนบางคนเพราะเขาไม่ตั้งใจเรียน

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบ Bender Gestalt test

จากแบบทดสอบ Bender Gestalt test พบว่า นาย ช ไม่รอบคอบ ขาดการวางแผนในการทำงาน ดื้อเงียบ มีอคติ ระแวง คล้อยตามคนอื่นง่าย มนุษยสัมพันธ์ดี มีความต้องการทางเพศสูง และมีแนวโน้มแสดงความรุนแรงทางเพศ

6.2 แบบทดสอบ Draw A Person test (D-A-P)

จากแบบทดสอบ DAP พบว่า นาย ช สนใจตนเอง ต้องการพึ่งพาผู้อื่น มีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย มีความระแวง ต้องการการยอมรับจากสังคม รู้สึกเศร้าและซ่อนเร้นบางอย่าง

6.3 แบบทดสอบวาดภาพบ้าน ต้นไม้ คน Kinetic-House-Tree-Person Drawing (K-H-T-P)

จากแบบทดสอบ K-H-T-P พบว่า นาย ช ยึดติดกับอดีต กลัวอนาคต มีแนวโน้มที่จะย้ำทำ มีปมด้อย มีความเครียด มองโลกในแง่ร้าย มีน้ำใจ ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี ในครอบครัวมารดามีอิทธิพลต่อจิตใจของ นาย ช มากกว่าบิดา

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentence Completion Test)

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์ทั้ง 15 ด้าน ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์กับบิดามารดา ครอบครัว เพื่อนต่างเพศ เรื่องเพศสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนทั่วไป ผู้ที่เหนือกว่า ผู้ที่ด้อยกว่า เพื่อนร่วมกลุ่ม ความกลัว ความรู้สึกผิด ความสามารถ อดีต อนาคต และเป้าหมาย พบว่า นาย ช มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา เพศสัมพันธ์ ความรู้สึกผิด ความสามารถ อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะมีปัญหาในด้านครอบครัว ด้านเพื่อนทั่วไป ด้านผู้ที่เหนือกว่า ด้านความกล้า นอกจากนี้ยังมีความรู้สึกที่ไม่ดีในด้านบิดา ด้านผู้ที่ด้อยกว่า ดังต่อไปนี้

ปัญหาในด้านความสัมพันธ์กับมารดา นาย ช รู้สึกว่าคุณแม่ดุมาก คุณแม่กับฉันทะเลาะกันทุกวัน ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแต่ไม่ดุไม่ด่า

ปัญหาในด้านเพศสัมพันธ์ เมื่อ นาย ช เห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกันจะอิจฉา เมื่อ นาย ช มีความรู้สึกทางเพศ นาย ช ขนลุก และรู้สึกว่าเรื่องเพศเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น

ปัญหาในด้านความรู้สึกผิด นาย ช จะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลืมความหลัง ได้ทำผิดอย่างมากที่ทำแบบนี้ บางครั้งรู้สึกละอายใจ

ปัญหาในด้านความสามารถ เมื่อเคราะห์ร้ายประดังเข้ามา นาย ช เซ็งจริง ๆ จุดอ่อนของ นาย ช คือ ความกังวล เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วตนเองดีเป็นบางครั้ง

ส่วนแนวโน้มที่จะมีปัญหาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ ด้านครอบครัว ด้านเพื่อนทั่วไป ด้านผู้ที่เหนือกว่า ด้านความกลัว ด้านเป้าหมาย ดังนี้คือ ด้านครอบครัว นาย ช รู้สึกว่าพวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่าเป็นทาส เมื่อยังเป็นเด็กอยู่บิดาไม่ทำงาน ด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ นาย ช รู้สึกว่าผู้ชายส่วนมากไม่ดี เมื่อคิดถึงผู้ชายไม่ดี สิ่งที่ชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศคือความเห็นแก่ตัว ด้านเพื่อนทั่วไป นาย ช ไม่ชอบคนที่เห็นแก่ตัว เมื่อ นาย ช ไม่อยู่เพื่อนจะนั่งเม้าท์กัน ด้านผู้ที่เหนือกว่า นาย ช รู้สึกว่าครูที่โรงเรียนดุ เมื่อเห็นนาย ช เดินมาจะเดินหนีไป ด้านความกลัว ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ นาย ช ก็ยังกลัวมาก ๆ และบางครั้งความกลัวก็บังคับให้ นาย ช ต้องทำผิด ด้านเป้าหมาย สิ่งที่นาย ช ต้องการมากที่สุดคือความอิสระ คงมีความสุขถ้าได้รับอิสระ

นอกจากนี้ นาย ช ยังมีความรู้สึกไม่ดี ในด้านความสัมพันธ์กับบิดา ด้านผู้ที่ด้อยกว่า ดังนี้คือ ด้านความสัมพันธ์กับบิดา ถ้าคุณพ่อ นาย ช เพียงแต่ไม่ดุ ด้านผู้ที่ด้อยกว่า เมื่อ นาย ช เป็นคนออกคำสั่ง นาย ช ก็ไม่ต้องทำ

การวินิจฉัย ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทั้งหมด 6 เทคนิคดังกล่าว วินิจฉัยได้ว่า นาย ช มีพฤติกรรมหนีเรียนซึ่งเกิดจากสาเหตุดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพ ปัญหาสุขภาพ และปัญหาด้านการเรียน

1.1 ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม จากการสังเกต การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ มีผลสอดคล้องกันว่า นาย ช ไม่รอบคอบ จัดลำดับความคิดไม่ดี ไม่มีการวางแผนในการทำงาน ดื้อเงียบ คล้อยตามคนอื่นง่าย ต้องการพึ่งพาผู้อื่น มีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียน ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ มีทัศนคติต่อครูไม่ดี ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 ปัญหาสุขภาพ จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม มีผลสอดคล้องกันว่า ปัญหาสุขภาพเป็นอุปสรรคต่อการเรียนของ นาย ช เนื่องจาก นาย ช มีโรคประจำตัวคือ ปวดศีรษะเป็นประจำ ไม่ได้รับการรักษาอย่างจริงจัง มารดากล่าวว่า เมื่อไปพบแพทย์และแพทย์บอกว่าไม่เป็นอะไร ดังนั้นการดูแลพยาบาลของมารดาคือ การนอนพักก็สามารถหายได้ ดังนั้นเมื่อ นาย ช ปวดหัวมารดาก็ให้นอนพักอยู่บ้านไม่ต้องไปโรงเรียน เมื่อ นาย ช ขาดเรียนบ่อยจึงเรียนไม่ทันเพื่อน ไม่ได้ทำงานส่ง และเรียนวิชาต่าง ๆ ไม่เข้าใจ ทำให้ นาย ช เกิดความท้อแท้ และเบื่อหน่ายในการเรียนอีกทั้งเพื่อนสนิทที่สุดของ นาย ช ออกจากโรงเรียนไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว นาย ช จึงรู้สึกโดดเดี่ยวเมื่อมาโรงเรียน ดังนั้นเมื่อเพื่อนสนิทคนดังกล่าวชวนหนีเรียน นาย ช จึงคล้อยตามและหนีเรียนในที่สุด

1.3 ปัญหาด้านการเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมการหนีเรียนของ นาย ช เนื่องจากการเรียนต้องใช้สมาธิ ความอดทน ความรับผิดชอบ และการตัดสินใจจากสิ่งเร้าที่สนุกสนานอย่างมาก นาย ช อยู่ในช่วงของวัยรุ่นมีความคิดความสนใจต่อสิ่งยั่วยุต่าง ๆ นอกเหนือจากเรื่องการเรียน ขาดความมุ่งมั่นที่จะเรียนให้ประสบความสำเร็จ ขาดการวางเป้าหมายทางการศึกษา เมื่อ นาย ช ไม่ตั้งใจเรียนจึงทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง เรียนตามเพื่อนไม่ทัน ทำการบ้านไม่ได้ มีผลทำให้ นาย ช เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายและอายเพื่อน ๆ ในชั้น จึงไม่อยากเรียนและหนีเรียนในที่สุด

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 ด้านครอบครัว จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน แบบสอบถาม แบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า ครอบครัวเป็นสาเหตุประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.1.1 บิดามารดา มีโอกาสทางการศึกษาน้อย กล่าวคือ บิดาและมารดาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ขาดความรู้เกี่ยวกับการอบรม ดูแล ที่ถูกต้องเหมาะสม บิดามารดาไม่สามารถให้คำปรึกษาแก่ นาย ช ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลือกคบเพื่อน การวางเป้าหมายในชีวิต ปัญหาส่วนตัว ปัญหาการศึกษา จึงทำให้ นาย ช ดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาในทางที่ไม่เหมาะสม เป็นผลให้ นาย ช มีพฤติกรรมหนีเรียน

2.2 ด้านโรงเรียน จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน สังคมมิติ แบบสอบถาม และแบบทดสอบ ทำให้สรุปได้ว่า เพื่อนเป็นสาเหตุที่มีผลต่อพฤติกรรมหนีเรียน ดังต่อไปนี้

2.2.1 เพื่อน เนื่องจากเพื่อนสนิทของ นาย ช ออกจากโรงเรียนเมื่อภาคเรียนที่ผ่านมา ซึ่งเพื่อนคนนี้จะไปไหนมาไหนด้วยกันตลอด เมื่อเพื่อนออกจากโรงเรียน จึงทำให้ นาย ช รู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียน รวมทั้งบุคลิกภาพของ นาย ช ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไปไหนมาไหนจะต้องมีเพื่อนไปด้วยตลอด ในห้องเรียน นาย ช มักจะโดนเพื่อนแกล้ว ทำให้ นาย ช ไม่มีความสุข จะเห็นได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อ นาย ช ทั้งในด้านความคิด การกระทำ และการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต เมื่อเพื่อนชวนหนีเรียน นาย ช จึงคล้อยตามและหนีเรียนด้วย

การช่วยเหลือ ผู้วิจัยได้ให้ความช่วยเหลือดังนี้

1. ให้คำปรึกษากลุ่มแก่ นาย ช จำนวน 7 ครั้ง โดยใช้เทคนิคการให้คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิดความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป จากการให้คำปรึกษากลุ่มดังกล่าว ปรากฏว่า นาย ช เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมได้ รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องยิ่งขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร

2. ให้ความรักความสนใจ นาย ช อย่างสม่ำเสมอ เพื่อช่วยให้ นาย ช รู้สึกคุ้นเคย เกิดความรู้สึกอบอุ่นไว้วางใจอันจะเป็นแรงจูงใจให้ นาย ช สามารถพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ลดพฤติกรรมหนีเรียนได้

3. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ช ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง และครูประจำวิชา เพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาตลอดจนส่งเสริมให้ นาย ช ดำเนินชีวิตในทางที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของตนเอง

4. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมหนีเรียนกับผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัว นาย ช และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

การทำนายผล เนื่องจากปัญหาของ นาย ช เป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากหลายองค์ประกอบ ปัญหาเกิดจากผู้รับการศึกษา ปัญหาจากครอบครัว ปัญหาจากโรงเรียน และปัญหาจากสังคม ซึ่งผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่าสาเหตุดังกล่าว สามารถแก้ไขได้ถ้า นาย ช ผู้ปกครอง ครูและเพื่อน ๆ มีความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ผู้วิจัยทำนายผลว่าสาเหตุดังกล่าวไม่รุนแรงนัก ถ้าหาก นาย ช ได้รับความรัก ความเข้าใจ ความอบอุ่น การดูแลเอาใจใส่และการชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างแท้จริง ก็ย่อม

สามารถช่วยเหลือได้ นอกจากนี้ นาย ช ยังไม่ความร่วมมือในการแก้ปัญหานี้เป็นอย่างดีอีกด้วย

การติดตามผล หลังจากได้ให้ความช่วยเหลือแล้ว ผู้วิจัยได้ติดตามผลเป็นระยะ ๆ ซึ่งปรากฏผลดังนี้

1. จากการสังเกต สัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน สรุปได้ว่า นาย ช มีความเข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและยอมรับตนเองได้ว่า สาเหตุของพฤติกรรมหนีเรียนนั้นมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง นาย ช มีความตั้งใจและอยากแก้ไขตนเองแม้จะแก้ไขได้บ้างก็ตาม

2. จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นและครูประจำวิชา สรุปได้ว่า นาย ช สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

3. จากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ช มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ นาย ช มีดังนี้ นาย ช ควรยอมรับและเข้าใจพฤติกรรมที่ตนกระทำ เข้าใจสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมหนีเรียน ตระหนักถึงเป้าหมายในชีวิต รับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของนักเรียน มีความอุตสาหะพากเพียรศึกษาหาความรู้ทั้งภายนอกและภายในโรงเรียน รักการเรียน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรักและภาคภูมิใจในตนเอง รู้จักเลือกคบเพื่อน เรียนรู้ และปฏิบัติตามค่านิยมต่าง ๆ ที่สังคมมุ่งหวัง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

2.1 บิดามารดา ควรมีเวลาดูแล ติดตาม กวดขัน สร้างเสริม ช่วยเหลือ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ นาย ช บรรลุความสำเร็จในการเรียน มีความเชื่อมั่นในการเรียน มีความอุตสาหะ สร้างเสริมความมีวินัย สร้างความตระหนักต่อหน้าที่ แนะนำเกี่ยวกับการเลือกคบเพื่อน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม

2.2 อาจารย์ประจำวิชา และอาจารย์ประจำชั้น ควรหาวิธีการช่วยเหลือให้ นาย ช มีกำลังใจในการมาเรียน พยายามกระตุ้นให้ นาย ช เกิดความสนใจ ตั้งใจที่จะเรียน ให้เห็นความสำคัญของการเรียน มีการร่วมมือกันระหว่างอาจารย์ประจำวิชาและอาจารย์ประจำชั้นในการแก้ไขปัญหา ติดตาม นาย ช ทันทีเมื่อทราบว่าหนีเรียน

2.3 เพื่อนร่วมชั้นเรียน เนื่องจาก นาย ช รู้สึกโดดเดี่ยว ไม่มีความสุขเมื่อมาโรงเรียน นาย ช เป็นคนอ่อนแอ จึงมักจะโดนเพื่อนแกล้ว เพื่อนควรสนับสนุนให้ นาย ช มีความสุข ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว มีกำลังใจในการมาเรียน ทบทวนบทเรียนให้ นาย ช และสิ่งต่าง ๆ ที่ นาย ช ไม่เข้าใจ สนับสนุนให้ นาย ช กล้าแสดงออกและเป็นตัวของตัวเอง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะศึกษาต่อไปดังนี้

ผู้ที่จะศึกษาต่อไปควรสร้างสัมพันธภาพ ความคุ้นเคย ยอมรับและเข้าใจในตัว นาย ช โดยการแสดงความรัก ความเอาใจใส่ สนใจและห่วงใย นาย ช อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ นาย ช เกิดความศรัทธาในตัวผู้ศึกษา กล้าที่จะระบายความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สูงสุดในการให้คำแนะนำและช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้ศึกษาควรฝึกการใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาให้เกิดความชำนาญเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

บทที่ 5
บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ ศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 7 คน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 34 คน เป็นนักเรียนชาย 15 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 19 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม ในปีการศึกษา 2545 ที่มีพฤติกรรมหนีเรียน จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. อายุระหว่าง 14-15 ปี
3. มีพฤติกรรมหนีเรียนตั้งแต่ 4 ครั้งขึ้นไปในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545
4. นักเรียนถูกลงโทษโดยการทำทัณฑ์บนไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตและการบันทึกการสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. การเยี่ยมบ้าน
4. สังคมมิติ
5. แบบสอบถาม
   - 5.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
   - 5.2 แบบวัดอัตมโนทัศน์
   - 5.3 แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

6. แบบทดสอบ

6.1 แบบทดสอบเบนเดอร์ เกสตัลท์ (Bender Gestalt test)

6.2 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพคน (Draw A Person test)

6.3 แบบทดสอบบุคลิกภาพวาดภาพบ้าน คน ต้นไม้ (Kinetic-House-Tree-Person Drawing test)

6.4 แบบทดสอบเติมประโยคให้สมบูรณ์ (Sentencel Completion Test)

วิธีดำเนินการ

ทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน เป็นรายกรณีโดยใช้กระบวนการศึกษารายกรณี 7 ขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดปัญหาและการตั้งสมมุติฐาน
2. การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
3. การวินิจฉัย
4. การช่วยเหลือ
5. การทำนายผล
6. การติดตามผล
7. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

กรณีศึกษาของนางสาว ก

1. ประวัติ นางสาว ก เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวน 3 คน คือ พี่สาว 1 คน ซึ่งเกิดจากมารดา กับสามีคนอื่น อายุ 25 ปี และน้องชายอีก 1 คน ครอบครัวฐานะปานกลาง บิดามารดาอยู่ด้วยกัน บิดามีอาชีพทำงานบริษัทเอกชน มารดามีอาชีพค้าขายอาหาร นางสาว ก มีลักษณะ ผิวขาว ผมสั้นตรง รูปร่างสูงผอม แต่งกายสะอาด แต่งกายผิดระเบียบโรงเรียน แต่งหน้ามาโรงเรียน มีสัมมาคารวะกับผู้ใหญ่พอสมควร เมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อนมักจะพูดเสียงดังและพูดไม่สุภาพ นางสาว ก เป็นคนเพ้อฝัน ค่อนข้างหลงตนเอง ต้องการให้คนอื่นหลงไหลสนใจตนเอง ค่อนข้างก้าวร้าว มีความ สัมพันธ์ใกล้ชิดมารดามากกว่าบิดา พูดโกหก ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ รักสวยรักงาม

2. ปัญหา นางสาว ก มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ไม่เข้าชั้นเรียนบางรายวิชา โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่ไม่ชอบเรียน โดยจะไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ ในบริเวณโรงเรียน เช่น หลังอาคารเรียน ซุ้มบริเวณหลังโรงเรียน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษา พบว่า นางสาว ก มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นางสาว ก มีบุคลิกภาพพึ่งพิงคนอื่นคล้อยตามคนง่าย สนใจเรื่องการแต่งกายมากเป็นพิเศษ ปัญหาด้านการเรียน คือ นางสาว ก เรียนไม่เข้าใจจึงไม่ทำการบ้านส่ง เมื่อไม่เข้าใจก็ไม่กล้าถามครูเพราะกลัวครูดุ จะถามเพื่อนสนิทของตนก็ไม่เข้าใจเช่นกัน ทำให้ นางสาว ก ไม่สนุกกับการเรียนในห้อง จึงทำให้หนีเรียนเพื่อไปทำสิ่งที่สนใจมากกว่า ปัญหาด้านครอบครัว นางสาว ก ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากบิดามารดา โดยเฉพาะในด้านการเรียนและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ปัญหาด้านโรงเรียน ห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน ไม่เกรงกลัวกฎระเบียบของโรงเรียน ปัญหาด้านสังคม ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์ และคบเพื่อนที่ไม่สนใจการเรียน สนใจเรื่องความสวยงาม ชอบเที่ยวเตร่

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นางสาว ก คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นางสาว ก อย่างสม่ำเสมอ สอนเพิ่มเติมวิชาวิทยาศาสตร์ในเย็นวันศุกร์ทุกสัปดาห์ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ก ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นางสาว ก เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีแก้อย่างไร นางสาว ก มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ก สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของนางสาว ข

1. ประวัติ นางสาว ข เป็นบุตรคนที่ 6 จากจำนวนพี่น้อง 6 คน ในจำนวนพี่น้องทั้ง 6 คน มีเพียง นางสาว ข และพี่ชายคนที่ 5 เท่านั้นที่กำลังศึกษา นางสาว ข พักอยู่กับพี่สาวคนโตซึ่งมีครอบครัวแล้ว เฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์เท่านั้นที่จะกลับไปอยู่กับบิดามารดา บิดามารดาอยู่ด้วยกัน ประกอบอาชีพทำสวนทำไร่ นางสาว ข ผิวขาว ผมซอยสั้นตรง รูปร่างท้วม แต่งกายสะอาด แต่งหน้ามาโรงเรียน ไม่ตั้งใจเรียน รักสวยรักงาม สนใจเรื่องการแต่งตัวมากเป็นพิเศษ ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ชอบเที่ยวเตร่

2. ปัญหา นางสาว ข แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านในตอนเช้า แต่นางสาว ข ไม่ไปโรงเรียน โดย นางสาว ข จะนัดเพื่อนทั้งที่เรียนโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียนไว้ล่วงหน้า สถานที่ไปคือ ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ และบ้านเพื่อน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นางสาว ข มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นางสาว ข มีบุคลิกภาพไม่เชื่อมั่นในตนเอง พึ่งพิงผู้อื่น รักสวยรักงาม สนใจเรื่องการแต่งตัวมากเป็นพิเศษ ปัญหาด้านการเรียน นางสาว ข มาโรงเรียนสายบ่อย เรียนวิชาต่าง ๆ ไม่เข้าใจ ไม่ทำงานส่งครู ปัญหาด้านครอบครัว ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดาในด้านการเรียน ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ปัญหาด้านโรงเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน ปัญหาด้านสังคม คบเพื่อนที่ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน สนใจเรื่องการแต่งกายมากเกินไป ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นางสาว ข คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นางสาว ข อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ข ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นางสาว ข เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นางสาว ข มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ข สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของ นาย ค

1. ประวัติ นาย ค เป็นบุตรคนโตจากจำนวนพี่น้อง 2 คน นาย ค มีน้องชายหนึ่งคน บิดาและมารดาอยู่ด้วยกัน บิดามีอาชีพทำไร่มะลิ มารดามีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาที่โรงงานอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี นาย ค ผิวดำ รูปร่างสูงใหญ่ แต่งกายสกปรก และแต่งกายผิดระเบียบโรงเรียน ร่างกายสกปรก เล็บมือเล็บเท้ายาวและดำ เวลาเข้าใกล้จะมีกลิ่นบุหรี่และมีกลิ่นตัว มักนั่งเหม่อลอย ลักษณะเป็นคนไม่กล้าแสดงออก พูดน้อยและเวลาพูดจะพูดเสียงเบา หลีกเลี่ยงการเข้าไปในสถานที่ที่มีคนอยู่มาก ๆ เช่น โรงอาหาร บริเวณชุ้มหน้าเสาธง แนวโน้มมีปัญหาด้านสมอง อารมณ์ไม่มั่นคง มีปมด้อย ใช้วิธีการหลบหนี ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี มีทัศนคติต่อครูที่สอนไม่ดี

2. ปัญหา นาย ค มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ค แต่งเครื่องแบบนักเรียนและมาโรงเรียนในตอนเช้า แต่ นาย ค ไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน นาย ค จะไปอยู่ที่โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านขายอาหารหลังโรงเรียน และสนามฟุตบอลหลังโรงเรียน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นาย ค มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นาย ค มีบุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนอื่นง่าย มีปมด้อย มักใช้วิธีการหลบหนี ปัญหาด้านการเรียน เนื่องจาก นาย ค หมกมุ่นเรื่องการเล่นสนุ๊กเกอร์และรถจักรยานยนต์มากทำให้ไม่สนใจเรื่องการเรียน หนีเรียนเพื่อไปทำกิจกรรมดังกล่าว ปัญหาด้านครอบครัว ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา เนื่องจากสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ปัญหาด้านโรงเรียน จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน ทัศนคติต่อครูไม่ดี จึงทำให้ นาย ค ไม่มีความสุขเมื่ออยู่ในชั้นเรียน ปัญหาด้านสังคม นาย ค คบเพื่อนที่ชอบเที่ยวเตร่ มีการใช้สารเสพติดและเพื่อนสนิทของ นาย ค ส่วนใหญ่ไม่เรียนหนังสือ

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นาย ค คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่มจำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นาย ค อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ค ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นาย ค เข้าใจตนเอง และยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเอง ทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน และทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นาย ค มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ค สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของ นางสาว ง

1. ประวัติ นางสาว ง เป็นบุตรคนเดียว บิดามารดามีอาชีพค้าขาย นางสาว ง ผิวขาว ผมซอยสั้นตรง รูปร่างสูงผอม แต่งกายสะอาดแต่ผิดระเบียบโรงเรียน แต่งหน้ามาโรงเรียน สวมเครื่องประดับต่าง ๆ สร้อยคอ แหวน กำไลข้อมือมาโรงเรียน ไม่ค่อยพูด เมื่อครูว่ากล่าวตักเตือนมักแสดงสีหน้าไม่พอใจ อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์แปรปรวน ไม่เชื่อมั่นในตนเอง เอาแต่ใจตนเอง ก้าวร้าว ไม่ไว้วางใจใคร ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียน รักสวยรักงาม ใช้จ่ายเงินฟุ่มเฟือย

2. ปัญหา นางสาว ง มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นางสาว ง แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านในตอนเช้า แต่ นางสาว ง ไม่ไปโรงเรียน โดย นางสาว ง จะไปอยู่ตามห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ สวนสาธารณะ และบ้านเพื่อน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นางสาว ง มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นางสาว ง มีบุคลิกภาพไม่เชื่อมั่นในตนเอง มักพึ่งพิงคนอื่น สนุกกับการเที่ยวเตร่มากกว่าการเรียนหนังสือ ปัญหาด้านการเรียน นางสาว ง มาโรงเรียนสายบ่อย เมื่อมาโรงเรียนสายเกรงครูทำโทษจึงหนีโรงเรียน ทำให้เรียนหนังสือไม่ทันเพื่อน ไม่มีงานส่งครู ดังนั้นจึงเบื่อหน่ายการเรียน ปัญหาด้านครอบครัว ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจในด้านต่าง ๆ แต่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ในด้านการเรียน จึงทำให้ นางสาว ง มีความรับผิดชอบในเรื่องการเรียน ปัญหาด้านโรงเรียน พบว่า ในห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป นางสาว ง ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูผู้สอน ปัญหาด้านสังคม เพื่อนสนิทของ นางสาว ง มีอุปนิสัยชอบเที่ยวเตร่ ไม่รักการเรียน สนใจเรื่องการแต่งตัวมากเกินไป และ นางสาว ง ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นางสาว ง คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นางสาว ง อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว ง ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นางสาว ง เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นางสาว ง มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว ง สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของ นาวสาว จ

1. ประวัติ นาวสาว จ เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวน 4 คน ซึ่งพี่น้องทั้งหมดจะเป็นเพศหญิง บิดาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพหลักจะขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง มารดาประกอบอาชีพรับจ้างเป็นแม่บ้านในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง นางสาว จ ผิวสองสี ผมซอยสั้นตรง แต่งกายสะอาด แต่งกายผิดระเบียบ มักสวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน สวมเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น ต่างหู สร้อยมือ และสร้อยคอ แต่งหน้ามาโรงเรียน อารมณ์ไม่มั่นคง อารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนง่าย ใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล ไม่

สนใจและไม่ตั้งใจเรียนในวิชาที่ไม่ชอบ ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ มีทัศนคติต่อครูผู้สอนไม่ดี

2. ปัญหา นางสาว จ มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นางสาว จ ไม่เข้าเรียนบางวิชา ในวิชาที่ไม่ชอบและไม่สนใจ โดย นางสาว จ จะหนีเรียนไปอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น หลังอาคารเรียน ซุ้มหลังโรงเรียน บริเวณสนามฟุตบอล

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นางสาว จ มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นางสาว จ มีบุคลิกภาพไม่เชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนง่าย มักพึ่งพิงผู้อื่น ปัญหาด้านการเรียน เนื่องจากวิชาที่มักหนีเรียนคือ วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่ นางสาว จ ไม่ชอบและเรียนไม่รู้เรื่องทำให้ไม่มีความสุขในการเรียน ปัญหาด้านครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่ดี บางครั้งทำให้ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน จึงทำให้ไม่อยากเรียน ปัญหาด้านโรงเรียน พบว่าจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมากเกินไป และ นางสาว จ ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียน ปัญหาด้านสังคม เพื่อนสนิทของ นางสาว จ มีลักษณะนิสัยชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน นางสาว จ มักใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์ ทำให้ไม่มีเวลาอ่านหนังสือเรียน

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นางสาว จ คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นางสาว จ อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นางสาว จ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นางสาว จ เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นางสาว จ มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นางสาว จ สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของ นาย ฉ

1. ประวัติ นาย ฉ เป็นบุตรคนที่ 3 จากจำนวนพี่น้อง 3 คน บิดามารดา มีอาชีพทำไร่หน่อไม้ฝรั่งและเลี้ยงหมู บิดามารดาอยู่ด้วยกัน นาย ฉ ผิวขาว ผมสั้นทรงนักเรียน รูปร่างสูงผอม แต่งกายสกปรกและผิดระเบียบ มักสวมรองเท้าแตะมาโรงเรียน สวมเสื้อโดยที่หน้าอกของเสื้อปักชื่อของคนอื่นเป็นประจำ เล็บมือเล็บเท้ายาวและดำ เวลาเข้าใกล้มักมีกลิ่นบุหรี่ ขณะเรียนหนังสือจะลุกเดินไปมา คล้อยตามคนอื่นง่าย อารมณ์อ่อนไหว ใจร้อน

และอารมณ์กระเจิดกระเจิง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ก้าวร้าว ขี้อายและหลีกหนี ไม่เชื่อฟังบิดามารดา ทัศนคติต่อครูไม่ดี ไม่มีเป้าหมายชีวิต ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์

2. ปัญหา นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ฉ แต่งเครื่องแบบนักเรียนและมาโรงเรียนในตอนเช้า แต่ นาย ฉ ไม่เข้าเรียนตลอดทั้งวัน โดย นาย ฉ จะไปอยู่ที่โต๊ะสนุ๊กเกอร์ ร้านขายอาหารด้านหลังโรงเรียน สนามฟุตบอลหลังโรงเรียน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นาย ฉ มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นาย ฉ มีบุคลิกภาพคล้อยตามคนอื่นง่าย ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ขี้อายและหลีกหนี ปัญหาด้านการเรียน ในชั่วโมงเรียน นาย ฉ ไม่สนใจเรียน ไม่ทำงานส่งครู ทำให้ นาย ฉ มักโดนครูดุเป็นประจำ ดังนั้น นาย ฉ มีทัศนคติต่อครูผู้สอนไม่ดี จึงเกิดความท้อแท้ไม่อยากเรียน ปัญหาด้านครอบครัว นาย ฉ ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่ได้รับการเอาใจใส่ โดยเฉพาะในด้านการเรียน ทำให้ นาย ฉ มีอิสระในการใช้ชีวิตเที่ยวเตร่กลับบ้านเกือบเที่ยวคืนได้ ปัญหาด้านโรงเรียน พบว่า จำนวนในชั้นเรียนมากเกินไป และ นาย ฉ ไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน ปัญหาด้านสังคม เพื่อนสนิทของ นาย ฉ มีอุปนิสัยไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ชอบเที่ยวเตร่ เพื่อนบางคนออกจากโรงเรียนกลางคัน

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นาย ฉ คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่ม จำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นาย ฉ อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ฉ ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นาย ฉ เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นาย ฉ มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ฉ สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

กรณีศึกษาของ นาย ช

1. ประวัติ นาย ช เป็นบุตรคนที่ 2 จากจำนวนพี่น้อง 2 คน บิดามารดาอยู่ด้วยกัน บิดาประกอบอาชีพขับขี่จักรยานยนต์รับจ้าง มารดามีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า นาย ช ผิวขาว ผมสั้นทรงนักเรียน รูปร่างผอมบาง แต่งกายสะอาดเรียบร้อย ลักษณะเป็นคนพูดน้อย เวลาพูดจะพูดเบา ๆ ขาดความเชื่อมั่นในตนเองเวลาจะไปไหนจะชวนเพื่อนสนิทอย่างน้อย 1 คน ไปด้วยเสมอ ใบหน้ามีสิว เมื่อเข้าใกล้จะมีกลิ่นตัว ดื้อเงียบ คล้อยตามคนอื่นง่าย

ต้องการพึ่งพาผู้อื่น มีปมด้อย มองโลกในแง่ร้าย ไม่สนใจและไม่ตั้งใจเรียน ใช้เวลาว่างไม่เป็นประโยชน์ ทัศนคติต่อครูไม่ดี ไม่มีเป้าหมายในชีวิต

2. ปัญหา นาย ข มีพฤติกรรมหนีเรียนในลักษณะที่ นาย ช แต่งเครื่องแบบนักเรียนออกจากบ้านในตอนเช้าแต่ไม่ไปโรงเรียน โดย นาย ช จะไปบ้านเพื่อน

3. การวินิจฉัย จากการศึกษาพบว่า นาย ช มีพฤติกรรมหนีเรียน เนื่องจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาบุคลิกภาพไม่เหมาะสม นาย ช มีบุคลิกภาพคล้อยตามคนอื่นง่าย ต้องการพึ่งพิงอยู่เสมอ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปัญหาสุขภาพ นาย ช ปวดศีรษะเป็นประจำ แต่ไม่ได้รับการรักษาอย่างจริงจัง บางครั้งทำให้ นาย ช ไม่สามารถไปเรียนได้ จึงเรียนไม่ทันเพื่อน จึงเกิดความท้อแท้ในการเรียน ปัญหาด้านการเรียน เมื่อ นาย ช เรียนไม่ทันเพื่อน ทำการบ้านไม่ได้ จึงเกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายและอายเพื่อน ๆ ในชั้น จึงไม่อยากเรียน ปัญหาด้านโรงเรียน พบว่า จำนวนนักเรียนในชั้นเรียนมีจำนวนมากเกินไป และไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน ปัญหาสังคม เพื่อนที่นาย ช คบชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน และ นาย ช ใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการนอนและดูโทรทัศน์

4. การช่วยเหลือ การให้ความช่วยเหลือแก่ นาย ช คือ ผู้วิจัยให้คำปรึกษากลุ่มจำนวน 7 ครั้ง ให้ความรักความสนใจแก่ นาย ช อย่างสม่ำเสมอ ขอความร่วมมือจากครูที่เกี่ยวข้องกับ นาย ช ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา และขอความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหา และหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา

5. สรุปและการติดตามผล หลังจากการให้คำปรึกษา นาย ช เข้าใจตนเองและยอมรับตนเองมากขึ้น ยอมรับพฤติกรรมของตนเองทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ได้รับรู้สิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างถูกต้องมากขึ้น ทราบว่าอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนและทราบว่าถ้าต้องการจะแก้ไขจะมีวิธีการแก้ไขอย่างไร นาย ช มีความตั้งใจและอยากจะแก้ไขตนเอง จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา และจากแบบบันทึกการเข้าชั้นเรียน พบว่า นาย ช สนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น มีพฤติกรรมการหนีเรียนลดลง

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียนของผู้รับการศึกษาทั้ง 7 รายกรณี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1 ด้านสุขภาพ ผู้รับการศึกษามีโรคประจำตัวและไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง

1.2 ด้านบุคลิกภาพ ผู้รับการศึกษามีบุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนอื่นง่าย

1.3 ด้านการเรียน ผู้รับการศึกษามีพื้นฐานการเรียนไม่ดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เรียนไม่เข้าใจ

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 ด้านครอบครัว ผู้รับการศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่ได้รับความเอาใจใส่จากบิดามารดา

2.2 ด้านโรงเรียน ผู้รับการศึกษาไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอนในห้องเรียนมีจำนวนนักเรียนมากเกินไป

3. เกิดจากตัวแปรด้านสังคม ได้แก่

3.1 ด้านอิทธิพลสื่อมวลชน ผู้รับการศึกษาใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์

3.2 ด้านเพื่อน ผู้รับการศึกษาคบเพื่อนที่มีนิสัยเที่ยงเตร่ ไม่สนใจการเรียน

การช่วยเหลือ

ผู้วิจัยได้ให้การช่วยเหลือผู้รับการศึกษาทั้ง 7 รายโดยการให้คำปรึกษากลุ่มจำนวน 7 ครั้ง รวมทั้งให้ความรัก ความสนใจ ให้ความเข้าใจอย่างสม่ำเสมอ และขอความร่วมมือจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง และผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหาและหาแนวทางในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทำให้ผู้รับการศึกษาเข้าใจตนเองมากขึ้น สามารถควบคุมตนเองได้มากขึ้น เข้าชั้นเรียนและรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น

การอภิปรายผล

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหนีเรียนของผู้รับการศึกษาทั้ง 7 รายกรณี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เกิดจากตัวแปรด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1 ด้านสุขภาพ พบว่า การที่ผู้รับการศึกษามีโรคประจำตัว ทำให้ไม่สามารถไปโรงเรียนได้ เมื่อไม่ไปโรงเรียนบ่อยครั้งจึงทำให้เรียนไม่ทันเพื่อน ไม่เข้าใจบทเรียน ไม่ส่งงานในวิชาต่าง ๆ เกิดความอับอายไม่อยากไปโรงเรียน จึงหนีเรียนในที่สุด ประสาน ทิพย์ธารา (2521 : 136) กล่าวว่า เด็กหนีเรียนเนื่องจากปัญหาสุขภาพ โรคประจำตัวเด็กอันเป็นสาเหตุให้ไปโรงเรียนไม่ได้ เช่น เจ็บป่วยเรื้อรังหรือแม้กระทั่งความเจ็บป่วยทั่วไป เช่น ปวดศีรษะ โรคกระเพาะ ปวดฟัน

1.2 ด้านบุคลิกภาพ พบว่า การที่ผู้รับการศึกษามีบุคลิกภาพขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คล้อยตามคนอื่นง่าย จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้หนีเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้รับการศึกษาอยากที่จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อน เมื่อเพื่อนชวนหนีเรียนจึงคล้อยตามและหนีเรียนในที่สุด ดังที่ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2530 : 117) กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นจะใช้เวลากับ

เพื่อนกับกลุ่มในด้านการแต่งตัว ภาษาพูด การแสดงพฤติกรรมเพื่อเรียกร้องความสนใจ ในวัยนี้จะคบเพื่อนที่ตนถูกใจ มีความสนใจและมีบุคลิกภาพคล้ายคลึงกับตน

1.3 ด้านการเรียน พบว่า ผู้รับการศึกษามีพื้นฐานในการเรียนไม่ดี จึงทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถทำการบ้านส่งครูได้ จึงเกิดความอับอาย เมื่อถูกครูว่ากล่าวตักเตือนที่ไม่ทำการบ้านส่ง และกลัวครูลงโทษ จึงทำให้หนีเรียน ซึ่ง จริยา วัฒนโสภณ (2540 : 48) กล่าวว่า บทเรียนที่ยากขึ้นระดับความสามารถต่ำ อาจจะมีปัญหาค่อนข้างทึบพอเรียนได้ในชั้นต้น ๆ แต่เมื่อเรียนสูงขึ้นกลัวสอบตก กลัวถูกเรียกให้ยืนตอบคำถามหรือทำการบ้านไม่ได้ และอาจเคยถูกลงโทษเพราะการเรียนไม่ดี ต้องซ่อมหลายวิชา จึงเป็นสาเหตุทำให้เด็กหนีโรงเรียน

2. เกิดจากตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 ด้านครอบครัว พบว่า ผู้รับการศึกษาไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาของผู้รับการศึกษาต้องทำงานทั้งคู่ เพื่อที่จะมีเงินเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะใกล้ชิดลูก อบรมสั่งสอน แนะนำเป็นที่ปรึกษาและให้ความรัก บิดามารดาคิดว่าลูกโตเป็นวัยรุ่นแล้วสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองได้ ไม่ต้องดูแลมากเหมือนกับวัยเด็ก จึงไม่ได้ดูแลเอาใจใส่มากนัก ทำให้ผู้รับการศึกษาเลือกทางดำเนินชีวิตที่ผิด คบกับเพื่อนที่นิสัยไม่ดี ชอบเที่ยวเตร่ การที่บิดามารดาไม่เอาใจใส่ในเรื่องการเรียน ทำให้ผู้รับการศึกษาไม่มีความกระตือรือร้นในด้านการเรียน ซึ่งดูได้จากการที่ผู้รับการศึกษาใช้เวลาว่างดูโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้อ่านหนังสือในเวลาว่าง อีกทั้งบิดามารดาก็ไม่มีเวลาคอยสอน จึงทำให้ผู้รับการศึกษาไม่มีกำลังใจในการดูหนังสือ ผู้รับการศึกษาทำอะไรตามใจตนเอง กลายเป็นผลทำให้เป็นคนที่ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่รักการเรียน ไม่เห็นคุณค่าของการเรียน จึงมีส่วนผลักดันให้นักเรียนหนีเรียน ดังที่ ดารา ทีปะปาล (2538 : 188) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ผูกพันกับใคร เพราะไม่เคยได้รับความรัก ความอบอุ่น เด็กจึงเหมือนกับถูกทอดทิ้ง บางรายอาจต่อต้านอย่างเปิดเผยจนกลายเป็นเด็กเกเร ก้าวร้าว ดื้อ ขาดระเบียบ

2.2 ด้านโรงเรียน พบว่า ในห้องเรียนของผู้รับการศึกษามีจำนวนนักเรียนมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง ครูจะต้องสอนบทเรียนให้ทันเวลา บางครั้งไม่ได้ติดตามดูว่าผู้รักการศึกษาขาดเรียนหรือไม่ ทำให้ผู้รับการศึกษาคิดว่าถ้าหนีเรียนครูก็คงไม่ทราบ รวมทั้งผู้รับการศึกษามีความรู้สึกไม่ชอบบรรยากาศในการเรียนการสอน จึงทำให้ผู้รับการศึกษาไม่สนุกกับการเรียนและหนีเรียนในที่สุด ดังที่ มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช (2535 : 362) กล่าวว่า การที่ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นโดยมีความเป็นมิตรกับผู้เรียน ช่วยชี้แนะให้ผู้เรียนเรียนอย่างเป็นลำดับขั้นจะทำให้ผู้เรียนมีความอบอุ่น รู้สึกอยากเรียน รักการเรียน รักวิชาที่เรียน ตลอดทั้งผู้สอนควรชี้แจงให้ผู้เรียน

เข้าใจถึงขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนและขอความร่วมมือจากผู้เรียนมากกว่าที่จะสร้างเงื่อนไข สร้างกฎระเบียบการเรียนอันจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกเครียดเพราะความรับผิดชอบและวินัยในการเรียนนั้นจะต้องเกิดจากการตกลงกันทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่เกิดจากผู้สอนเป็นผู้กำหนด

3. เกิดจากตัวแปรด้านสังคม ได้แก่

3.1 ด้านอิทธิพลของสื่อมวลชน พบว่า ผู้รับการศึกษาใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์ระหว่างเวลา 17.00 - 22.00 น. ซึ่งควรจะเป็นเวลาที่นักเรียนจะต้องทบทวนบทเรียน ทำการบ้านหรืออ่านหนังสือ และรายการที่นักเรียนดูจะเป็นรายการที่ให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เช่น ละครหลังข่าว รายการเพลง การดูรายการโทรทัศน์จะทำให้นักเรียนเป็นคนทันสมัย แต่งกายตามแฟชั่น ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งไม่ค่อยได้ประโยชน์สาระทำให้ผู้รับการศึกษาติดนิสัยดูโทรทัศน์ จนทำให้อ่านหนังสือต่าง ๆ น้อยลง ดังที่ ลัดดา คล่องแคล่ว (2540 : 24) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยของความตื่นตัวที่จะรับข่าวสารของสังคม สนใจรับความรู้และข่าวสารทางสื่อมวลชนเพิ่มขึ้นมากกว่าวัยอื่น ๆ ดังนั้นจึงมักเลือกรายการที่สอดคล้องกับความชอบและเจตคติของตน ถ้าเนื้อหาและคุณภาพของสื่ที่นำเสนอเป็นเรื่องที่มีคุณธรรม มีประโยชน์และให้ความรู้ที่ไม่เป็นพิษภัยแก่นักเรียน สื่อนั้นก็จะมีอิทธิพลทางบวก ในทางตรงข้ามถ้าเนื้อหาและคุณภาพของสื่อที่นำเสนอเป็นเรื่องที่เป็นแบบอย่างในทางก้าวร้าว การก่อวินาศกรรมหรือลักษณะที่เป็นความรู้ที่ไม่เป็นประโยชน์ สื่อนั้นก็จะมีอิทธิพลทางลบ

3.2 ด้านเพื่อน พบว่า ผู้รับการศึกษาคบเพื่อนที่ชอบเที่ยวเตร่ ไม่สนใจการเรียน ผู้รับการศึกษาใช้เวลาเกือบทั้งหมดอยู่กับเพื่อนทั้งในเวลาเรียนและตอนเย็นหลังเลิกเรียนมักจะชวนกันไปดูและซื้อของใช้ต่าง ๆ ไปเดินเที่ยวตามห้างสรรพสินค้า ในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ผู้รับการศึกษามักจะอ้างว่าไปทำรายงานกับเพื่อน แต่แท้จริงแล้วผู้รับการศึกษานัดกับเพื่อนไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนต์ ซึ่งเป็นโอกาสให้ได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ เช่น คบเพื่อนต่างเพศ ซึ่งเป็นความต้องการและความสนใจของผู้รับการศึกษาอยู่แล้ว ดังนั้นจึงทำให้ผู้รับการศึกษาสนิทสนมกับเพื่อน ไว้วางใจเพื่อนและรักเพื่อน เมื่อมีปัญหาเรื่องต่าง ๆ จึงมาขอคำแนะนำจากเพื่อนเพราะคิดว่าเพื่อนสามารถที่จะช่วยแก้ปัญหาได้ลุล่วงเป็นอย่างดี เมื่อเพื่อนมีอิทธิพลต่อผู้รับการศึกษาในด้านจิตใจ ความคิด การกระทำ และการปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตของผู้รับการศึกษา และเพื่อนที่ผู้รับการศึกษาคบมีนิสัยเที่ยวเตร่ ไม่รักการเรียน เมื่อชวนหนีเรียน ผู้รับการศึกษาจะคล้อยตามเลยหนีเรียนด้วย ซึ่ง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2532 : 236) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อนักเรียนวัยรุ่นในด้านการเรียน ถ้านักเรียนคบเพื่อนที่มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนก็จะชักนำกันให้สนใจติดตาม

วิชาความรู้ที่ครูอบรมสั่งสอนเอาใจใส่ต่อการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม มีความขยันและอดทน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนก็จะประสบความสำเร็จทางการเรียน ถ้านักเรียนคบเพื่อนที่ไม่เป็นความสำคัญของการเรียนก็จะไปแสวงหาความสนกสนานเพลิดเพลินด้วยการเที่ยวเตร่ตามห้างสรรพสินค้าหรือสถานเริงรมย์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นักเรียนที่หนีเรียน ควรมีความเชื่อมั่นในตนเอง ดูแลสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงอยู่เสมอ เมื่อมีปัญหาด้านการเรียนต้องกล้าที่จะถามครู ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คบเพื่อนที่ส่งเสริมด้านการเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านการเรียน

2. บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ควรแบ่งเวลาในการแนะนำลูกเกี่ยวกับการคบเพื่อนและให้คำแนะนำเกี่ยวกับปัญหาการเรียนและปัญหาอื่น ๆ

3. ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ควรให้ความดูแลเอาใจใส่นักเรียนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการเรียน ตลอดจนรีบแก้ไขปัญหา หากพลเด็กที่มีพฤติกรรมหนีเรียน

4. เพื่อน ควรสนับสนุนให้นักเรียนหนีเรียนได้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมช่วยเหลือในด้านการเรียนเพราะเพื่อนสามารถช่วยเหลือเพื่อนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จำกัดเฉพาะโรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งต่อไปควรจะทำการวิจัยในโรงเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น ขนาดโรงเรียน ลักษณะโรงเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2. การวิจัยในครั้งต่อไป ควรนำวิธีการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี (Case Study) ไปศึกษากับนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2527). ***เอกสารคำสอนการศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี.*** กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

_____. (2529). ***การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี.*** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กรมพลศึกษา. (2543). ***รายงานลักษณะพฤติกรรมนักเรียนนักศึกษาที่ประพฤติไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยทั่วประเทศในปีงบประมาณ 2541 - 2412.*** กรุงเทพฯ : กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2527). ***คู่มือสารวัตรนักเรียน.*** กรุงเทพฯ : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

กิติพงศ์ พัฒนพงศ์. (2538). ***พฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.*** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

จารุวัตร เพียรชัย. (2541). ***การศึกษาองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุการหนีเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนนวมินทราชูทิศ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2540.*** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

จริยา วัฒนโสภณ. (2540, 2 กุมภาพันธ์). "ทำไมลูกไม่อยากไปโรงเรียน" ***ข่าวสารสุขภาพจิตศูนย์สุขวิทยา.*** 4 : 4 - 5.

จำเนียร โชติช่วง. (2520). ***เทคนิคการแนะแนว.*** กรุงเทพฯ : ภาคจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วนิช บรรจง. (2531). ***ศิลปะการเข้าถึงจิตใจของเด็ก.*** นครปฐม : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

วัชราภรณ์ อภิวัชรางกูล. (2538). ***การศึกษารายกรณีของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีแนวโน้มกระทำอัตวินิบาตกรรม.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงกมล วงษ์ศรีหัส. (2541). ***การศึกษารายกรณีของนักเรียนที่มีปัญหาการปรับตัวในครอบครัวในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชุมชนวัดบางขัน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดารา ทีปะปาล. (2538). ***สังคมวิทยาการศึกษา.*** กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.

ธีรวุฒ ประทุมนพรัตน์. (2520). ***การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล.*** สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

นันทิกา แย้มสรวล. (2528). ***การศึกษาเฉพาะรายกรณี.*** นครปฐม : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปนัดดา ปริยพฤติ, วิวัฒน์ พวงมะลิต และพรรณศรี หลายเลิศบุญ. (2539, 2 เมษายน). "ปัจจัยที่มีผลต่อการหนีเรียนของนักเรียนวัยรุ่น," ***สารสภาการพยาบาล.*** 11(2) : 36.

ปนัทดา เพ็ชรสิงห์. (2530). ***อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร.*** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (อาชญาวิทยาและงานยุติธรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ประสาน ทิพย์ธารา. (2521). ***พัฒนาการและการปรับตัวของวัยรุ่น.*** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พนม ลิ้มอารีย์. (2538). ***การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล.*** มหาสารคาม : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

พนม ลิ้มอารีย์. (ม.ป.ป.). ***การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล.*** มหาสารคาม : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม,

พรจันทร์ เจียรอดิศักดิ์. (2527). ***เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลการแนะแนวเบื้องต้น.*** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พรหมธิดา แสนคำเครือ. (2528). ***การแนะแนวเบื้องต้น.*** พิษณุโลก : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

พยอม อิงคตานุวัฒน์. (2530). ***เด็กกับโรงเรียน.*** กรุงเทพฯ : ฝ่ายการเผยแพร่ความรู้ฯ สมาคมวางแผนและครอบครัวแห่งประเทศไทย.

ภิกขุ ปัญญานันทะ. (2528, 14 กรกฎาคม - กันยายน). "เด็กกับโรงเรียน" ***วารสารครุศาสตร์*** ปีที่ 2528 (22) : 16 - 18.

ภัทรกานต์ เผ่าบุญเกิด. (2530). ***การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อปรับพฤติกรรมหนีเรียนของนักเรียนโรงเรียนเซนต์จอห์นอาชีวศึกษา.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

มงคล หลักคำ. (2536). ***การศึกษาปัญหาพฤติกรรมเด็กในเขตชุมชนชั้นกลางกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสังเกตโดยตรง.*** วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลีนิค). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ราศรี ธรรมนิยม. (2524). ***พฤติกรรมเด็กที่มีปัญหา 100 ชนิด.*** วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา.

รุ่งทิพย์ ยอดประดู่. (2537). ***การศึกษารายกรณีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีพฤติกรรมก่อกวนในชั้นเรียนโรงเรียนนาหลวง สังกัดกรุงเทพมหานคร.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2530). ***จิตวิทยาพัฒนาการ.*** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2532). ***การปรับพฤติกรรมในเด็ก.*** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุชา จันทร์เอม. (2515). ***จิตวิทยาการศึกษา.*** พระนคร : ห้างหุ้นส่วนบำรุงสาสน์.

สุนีย์ ธีรวิรุพห์. (2542). ***การศึกษารายกรณีนักเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวในเขตกรุงเทพมหานคร.*** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2528). ***การศึกษาเฉพาะรายและการให้คำปรึกษา.*** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาสินี กังวาลเนาวรัตน์. (2532). "การหนีเรียน," ***วารสารสุขภาพ.*** 15 : 15.

อารีย์ ตัณฑ์เจริญรัตน์. (2526). ***การเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคล.*** พิษณุโลก : ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

Brennan Jim. (1978). ***The Social Psychology of Runaways Lexington Books D.C.*** Massachussetts, Toronto : Heath and Company Lexington,

Donnell, Willian Edward O. (1978, Mach). "The Velative Effectiveness of Transectional Analysis Group Counseling V.S. Gestalt Group Counseling Change in male Junior High School Truant" ***Dissertation Abstracts International.*** 3(11) : 2745 A.

Neumeyer, Martin H. (1955). ***Juvenile Delinquency in Modern Society***. 2nd ed. New Jersey : D. Ven Nortvand Co. Inc.

Robert. John L. (1956, Jule). "Factors Associated with Truancy," ***Personnel and Guidance***. 34(1956) : 431.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. เครื่องมือที่ใช้เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
   - แบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว
   - แบบบันทึกพฤติกรรมหนีเรียน

2. เครื่องมือและเทคนิคที่ให้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
   - การสังเกต
   - การสัมภาษณ์
   - การเยี่ยมบ้าน
   - สังคมมิติ
   - แบบวัดอัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว
   - แบบวัดอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว
   - แบบวัดอัตมโนทัศน์ด้านสังคม
   - แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน
   - แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์
   - โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่ม

แบบสอบถามส่วนบุคคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมข้อความในแบบสอบถามตรงกับความเป็นจริงที่สุด
การตอบตามความเป็นจริงจะเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเอง

ก. ประวัติส่วนตัวและครอบครัว

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....นามสกุล.....เพศ.....
   กำลังศึกษาอยู่ในระดับ.....นับถือศาสนา.....เชื้อชาติ.....
   สัญชาติ.....เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อายุ.....ปี
2. สถานที่เกิด.....ถนน.....ตำบล.....
   อำเภอ.....จังหวัด.....โทรศัพท์.....
   อยู่บ้านตัวเองหรือบ้านเช่า.....มีห้องส่วนตัวหรือไม่.....
3. บิดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
   อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
   สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
   มารดาชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
   อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
   สถานที่ทำงาน.....โทรศัพท์.....
4. สถานภาพสมรสของบิดามารดา (เขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความ)

..... บิดามารดา	.....บิดาและมารดาเลี้ยง
..... แยกกันอยู่	.....มารดาถึงแก่กรรม
..... หย่าร้างกัน	.....มารดาสมรสใหม่
	.....มารดาถึงแก่กรรม

5. นักเรียนพักอาศัยอยู่กับ (เขียนเครื่องหมาย✓ หน้าข้อความ)

..... บิดามารดา	.....บิดาและมารดาเลี้ยง
..... บิดา	.....มารดาและบิดาเลี้ยง
..... มารดา	.....บิดามารดาบุญธรรม
	.....อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ผู้ปกครองชื่อ.....นามสกุล.....
   เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยเป็น.....อายุ.....ปี
   อาชีพ.....รายได้เฉลี่ยเดือนละ.....บาท
7. ระดับการศึกษาของบิดา.....
   ระดับการศึกษาของมารดา.....

8. นักเรียนได้ค่าใช้จ่ายประจำวันจาก.....ประมาณวันละ.....บาท
9. นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากบิดามารดาเดียวกัน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
   นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากบิดากับภรรยาคนอื่น.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
   นักเรียนมีพี่น้องเกิดจากมารดากับสามีคนอื่น.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
10.พี่น้องของนักเรียนรวมทั้งตัวนักเรียนเรียงตามลำดับดังนี้

คนที่	อายุ	เพศ	การศึกษา	อาชีพ
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....

11. เพื่อนของนักเรียนที่สามารถจะติดต่อได้สะดวกที่สุด
   ชื่อ.....นามสกุล.....ระดับการศึกษา.....
   โรงเรียน.....โทรศัพท์.....
   ที่บ้าน.....โทรศัพท์.....

ข. ประวัติสุขภาพ

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. สุขภาพของข้าพเจ้าในขณะนี้ ( )ดีมาก ( )ดี ( )พอใช้ ( )ไม่ดีเลย
2. ข้าพเจ้าเคยเจ็บป่วยอย่างหนักมาก่อน ( )เคย ( )ไม่เคย
   ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค..... อายุขณะเป็นโรค.....ปี
3. ข้าพเจ้าเคยเป็นโรคเรื้อรังมาก่อน ( )เคย ( )ไม่เคย
   ถ้าเคยเป็น บอกชื่อโรค..... อายุขณะเป็นโรค.....ปี
4. ข้าพเจ้าเคยประสบอุบัติเหตุร้ายแรงมาก่อน ( )เคย ( )ไม่เคย
   ถ้าเคย ประสบอุบัติเหตุอะไร.....
   ได้รับบาดเจ็บอะไรบ้าง.....
5. ข้าพเจ้าเคยเป็นลมวิงเวียนศีรษะบ่อย ๆ ( )เป็นเสมอ ( )เป็นบ้าง ( )ไม่เคยเป็น
6. ข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับโรคประสาท ( )มีปัญหา ( )ไม่มีปัญหา
7. ข้าพเจ้าต้องใช้แว่นสายตาในขณะนี้ ( )ใช้เป็นประจำ ( )ใช้บ้าง ( )ไม่ต้องใช้
8. ข้าพเจ้าไม่เคยใช้แว่นสายตามาก่อนเลย แต่คิดว่าจำเป็นต้องใช้
   ( )จำเป็นมาก ( )จำเป็น ( )ไม่จำเป็น

9. ในเรื่องการพูด ( )ข้าพเจ้ารู้สึกว่าพูดคล่อง
( )พูดไม่คล่อง
( )พูดติดอ่าง

10. ในเรื่องการได้ยิน ( )ชัดเจน ( )ไม่ชัดเจน

11. ตามปกติข้าพเจ้านอนวันละ ( )4-6 ชั่วโมง ( )6-8 ชั่งโมง ( )8-10 ชั่วโมง

12. โรคประจำตัวของข้าพเจ้าที่เป็นอยู่เสมอ คือ.....

13. ในบางครั้งข้าพเจ้าวิตกกังวลอย่างมากเกี่ยวกับสุขภาพขณะนี้ ( )วิตก ( )ไม่วิตก

14. ขณะนี้ข้าพเจ้าสูง..... ซ.ม. น้ำหนัก..... ก.ก.

15. ตรวจสุขภาพปีละ..... ครั้ง ครั้งสุดท้ายตรวจร่างกายเมื่อ.....
ตรวจที่.....

ค. ประวัติสังคมและกิจกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่เหมาะสมกับนักเรียนและเติมข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. ที่อยู่ของครอบครัวของข้าพเจ้า ( )บ้านบิดามารดา
( )บ้านญาติ
( )บ้านเช่า
( )อื่น ๆ อธิบาย.....

2. ความรู้สึกของข้าพเจ้าต่อที่อยู่อาศัย ( )ชอบ
( )ชอบมาก
( )ไม่ชอบเลย

3. เพื่อน ๆ มาเที่ยวหรือเยี่ยมเยียนข้าพเจ้า ( )มาบ้าง
( )มาบ่อย ๆ
( )ไม่มาเลย

4. ข้าพเจ้าชอบให้เพื่อนมาบ้าน ( )ชอบให้มาเสมอ
( )ชอบให้มาบ้างเป็นครั้งคราว
( )ไม่ชอบให้มาเลย

5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเมื่อได้พบปะกับเพื่อน.....

6. ความรู้สึกของเพื่อนที่มีต่อข้าพเจ้า.....

7. ข้าพเจ้าได้รับอนุญาตให้ตัดสินใจด้วยตัวเอง.....

8. ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ( )ใช้เป็นประจำ
( )ใช้บ้าง
( )ไม่ได้ใช้เลย

9. ข้าพเจ้าชอบฟังวิทยุ

( )ชอบฟังเป็นประจำ ( )ชอบฟังบ้าง ( )ไม่ชอบฟังเลย

10. ข้าพเจ้าชอบดูโทรทัศน์

( )ดูเป็นประจำ ( )ดูบ้าง ( )ไม่ได้ดูเลย

11. ข้าพเจ้าชอบดูภาพยนตร์

( )ดูบ่อย ( )ดูบางครั้ง ( )ไม่ได้ดูเลย

12. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือประเภท

( )ผจญภัย ( )ลี้ลับ ( )รักใคร่

( )ตลกขบขัน ( )วิทยาศาสตร์ ( )กีฬา

( )ประวัติศาสตร์ ( )โคลงบทละคร ( )แนวจินตานาการ

( )เครื่องยนต์กลไก ( )ชีวิประวัติ

13. ข้าพเจ้าชอบอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน

( )เป็นประจำ ( )เป็นครั้งคราว ( )ไม่เคยอ่านเลย

14. ข้าพเจ้าชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง

( )ชอบมาก ( )ชอบบ้าง ( )ไม่ชอบเลย

15. ข้าพเจ้าชอลเล่นกีฬาในร่ม

( )ชอบมาก ( )ชอบบ้าง ( )ไม่ชอบเลย

กีฬาในร่มที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด.....

16. ข้าพเจ้าเคยแสดงละครในงานต่าง ๆ ( )เคย ( )ไม่เคย

17. ข้าพเจ้าสามารถเล่นดนตรี ( )ได้ดี ( )พอใช้ ( )ไม่ได้เลย

เครื่องดนตรีที่ข้าพเจ้าชอบเล่น คือ.....

18. ข้าพเจ้าชอบร้องเพลง ( )ชอบมาก ( )ชอบบ้าง ( )ไม่ชอบเลย

ประเภทของเพลงที่ชอบ คือ.....

19. ข้าพเจ้ามีความสนใจนาฏศิลป์ไทย ( )สนใจมาก ( )สนใจบ้าง ( )ไม่สนใจเลย

20. ข้าพเจ้า ( )ทำ ( )ไม่ทำงานพิเศษหรือหารายได้ส่วนตัว

21. งานอดิเรกของข้าพเจ้า คือ.....

ง. กิจกรรม การศึกษา และปัญหาของข้าพเจ้า

1. เมื่อปีที่แล้วข้าพเจ้าได้เข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนได้จัด คือ.....

กิจกรรมที่ข้าพเจ้าชอบมากที่สุด คือ.....

2. ข้าพเจ้า ( )เคย ( )ไม่เคย เป็นหัวหน้ากลุ่มในการทำกิจกรรม

ข้าพเจ้า ( )เคย ( )ไม่เคย เป็นหัวหน้าชั้น

3. ในโรงเรียนนี้ข้าพเจ้ามี

( )เพื่อนมาก ( )เพื่อนน้อย ( )ไม่มีเพื่อนเลย

เพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้า ชื่อ.....

สิ่งที่ข้าพเจ้าและเพื่อนที่ดีที่สุดของข้าพเจ้าทำด้วยกันเสมอ คือ.....

4. ตามปกติข้าพเจ้าใช้เวลาอ่านหนังสือเรียนในวันหนึ่ง ๆ ประมาณ..... ชั่วโมง ข้าพเจ้า ( )มี ( )ไม่มี สถานที่เงียบสงบเหมาะกับการอ่านหนังสือหรือทำการบ้าน

5. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับวิชาที่เคยเรียน

ชอบมากที่สุด (วิชา)	ชอบน้อยที่สุด (วิชา)	ยากที่สุด (วิชา)	ง่ายที่สุด (วิชา)
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

6. วิชาที่ข้าพเจ้าต้องท่องบ่นเอาใจใส่มากที่สุด

7. ข้าพเจ้า ( )ทำ ( )ไม่ได้ทำตารางกำหนดไว้ดูหนังสือ

8. ข้าพเจ้าทำให้มีสมาธิในเวลาดูหนังสือ ( )ได้ง่าย ( )ได้ยาก

9. ข้าพเจ้า ( )ต้องการ ( )ไม่ต้องการ ( )คำแนะนำเกี่ยวกับการเรียน

10. ตามปกติข้าพเจ้า ( )ชอบ ( )ไม่ชอบ เรียนหนังสือและเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อน ๆ ข้าพเจ้าเรียนอยู่ในเกณฑ์ ( )ดี ( )ปานกลาง ( )ใช้ไม่ได้

11. เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น บิดาต้องการให้มีอาชีพ.....

มารดาต้องการให้มีอาชีพ.....

ข้าพเจ้าต้องการมีอาชีพ.....

12. ข้าพเจ้าตั้งใจจะเรียนให้จบชั้นสูงสุดของโรงเรียนแห่งนี้

( )ตั้งใจแน่วแน่ ( )ไม่แน่ใจ ( )ไม่ตกลงใจ

13. ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนจบระดับ ( )ปริญญาตรี

( )ปริญญาโท

( )ปริญญาเอก

( )อื่น ๆ โปรดระบุ.....

14. อาชีพที่ข้าพเจ้าเลือกตามความตั้งใจของข้าพเจ้าในขณะนี้เรียงตามลำดับ

1..... 2.....

3..... 4.....

15. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ในโรงเรียนแห่งนี้

.....

.....

16. ความรู้สึกของข้าพเจ้าเกี่ยวกับความเป็นอยู่ทางบ้าน

.....

.....

17. ปัญหาหรือความไม่สบายใจที่ข้าพเจ้าต้องการได้รับความช่วยเหลือ

1..... 2.....

3..... 4.....

.....

ชื่อ..... นามสกุล..... เพศ..... ชั้น.....

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตรงกับความเป็นจริงที่สุด การตอบตามความเป็นจริงจะเป็นจริง จะเป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนเองและข้อมูลในแบบสอบถามจะเก็บรักษาเป็นความลับ

1. ในภาคเรียนที่ผ่านมานักเรียนเคยมีพฤติกรรมหนีเรียนหรือไม่
   - ○ เคย
   - ○ ไม่เคย
2. จำนวนครั้งของการหนีเรียนประมาณกี่ครั้งในภาคเรียนที่ผ่านมา
   - ○ 1 ครั้ง/ภาคเรียน
   - ○ 2 ครั้ง/ภาคเรียน
   - ○ 3 ครั้ง/ภาคเรียน
   - ○ 4 ครั้ง/ภาคเรียน
   - ○ มากกว่า 4 ครั้ง/ภาคเรียน
3. ลักษณะของการหนีเรียนในแต่ละครั้งมีลักษณะในข้อใด (หากมีมากกว่า 1 ลักษณะให้เรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย)
   - ○ นักเรียนแต่งเครื่องแบบออกจากบ้านในตอนเช้า <u>แต่ไม่ไปโรงเรียน</u>
   - ○ นักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียน และ<u>ไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน</u>
   - ○ นักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียน และ<u>ไม่เข้าชั้นเรียนในบางรายวิชา</u>
4. ในกรณี นักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียนแต่ไม่ไปโรงเรียน นักเรียนไปสถานที่ใดต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
   - ○ ห้างสรรพสินค้า
   - ○ สวนสาธารณะ
   - ○ บ้านเพื่อน
   - ○ โรงภาพยนต์
   - ○ สถานบริการ เช่น ตู้เกมส์ โต๊ะสนุ๊ก
   - ○ อื่น ๆ (ระบุ).....
5. ในกรณี นักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียน และไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน นักเรียนไปสถานที่ใด ต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
   - ○ ห้างสรรพสินค้า
   - ○ สวนสาธารณะ
   - ○ บ้านเพื่อน
   - ○ โรงภาพยนต์
   - ○ สถานบริการ เช่น ตู้เกมส์ โต๊ะสนุ๊ก
   - ○ โรงพลศึกษา
   - ○ โรงอาหาร
   - ○ อื่น ๆ (ระบุ).....

6. ในกรณี นักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียน และไม่เข้าชั้นเรียนในบางรายวิชา นักเรียนไปสถานที่ใด ต่อไปนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ ห้างสรรพสินค้า	○ บ้านเพื่อน	○ สวนสาธารณะ
○ โรงภาพยนตร์	○ สถานบริการ เช่น ตู้เกมส์ โต๊ะสนุ๊ก	
○ โรงพลศึกษา	○ โรงอาหาร	○ห้องสมุด
○ อื่น ๆ ระบุ		

7. จากข้อ 3 ถ้านักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียนแต่ไม่ไปโรงเรียนเพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ เบื่อการเรียน	○ เพื่อนชวน	○ มาโรงเรียนสาย
○ เบื่อครู	○ ติดยา	○ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม
○ เบื่อโรงเรียน	○ ไม่มีเงินมาโรงเรียน	○ เรียนไม่รู้เรื่อง
○ กลัวครูทำโทษ	○ อื่น ๆ ระบุ.....	

8. จากข้อ 3 ถ้านักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียนและไม่เข้าชั้นเรียนตลอดทั้งวัน เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ เบื่อการเรียน	○ เพื่อนชวน	○ มาโรงเรียนสาย
○ เบื่อครู	○ ติดยา	○ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม
○ เบื่อโรงเรียน	○ ไม่มีเงินมาโรงเรียน	○ เรียนไม่รู้เรื่อง
○ กลัวครูทำโทษ	○ อื่น ๆ ระบุ.....	

9. จากข้อ 3 ถ้านักเรียนแต่งเครื่องแบบมาโรงเรียนและไม่เข้าชั้นเรียนในบางรายวิชา เพราะเหตุใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

○ เบื่อเรียนวิชาที่ขาด	○ เพื่อนชวน	○ เบื่อครู
○ อุปกรณ์การเรียนไม่พร้อม	○ เรียนไม่รู้เรื่อง	○ ไม่ทำการบ้าน
○ อื่น ๆ ระบุ.....		

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการสังเกต

แบบระเบียนพฤติการณ์ (Anecdotal Record)

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....อายุ.....ปี เพศ.....

วันเวลาที่สังเกต.....สถานที่.....

.....ครั้งที่.....

พฤติกรรมที่สังเกตได้.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะของผู้สังเกต.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

ตัวอย่างแบบฟอร์มสำหรับบันทึกการสัมภาษณ์
การสัมภาษณ์ ครั้งที่.....

ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.
สถานที่.....
จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์.....
.....
สรุปผลจากการสัมภาษณ์.....
.....
.....
ความคิดเห็น.....
.....
.....
ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
นัดสัมภาษณ์ครั้งต่อไปวันที่.....เวลา.....น.
สถานที่.....
.....

ลงชื่อผู้สัมภาษณ์.....

ตัวอย่างแบบฟอร์มบันทึกการเยี่ยมบ้าน

รายการเยี่ยมบ้าน
ครั้งที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - สกุล ผู้เยี่ยมบ้าน.....
ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....
ชื่อผู้ปกครอง บิดา.....มารดา.....
บ้านเลขที่.....โทรศัพท์.....
1. สภาพบ้านและบริเวณที่ตั้ง.....
.....
.....
2. สภาพภายในบ้าน.....
.....
.....
3. ลักษณะท่าทีของผู้ปกครอง.....
.....
.....
4. เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน.....
.....
5. เจตคติที่ผู้ปกครองมีต่อเด็กและการเรียนของเด็ก.....
.....
6. ภาวะการเรียนของเด็กทางบ้าน (เช่น โอกาสในการอ่านหนังสือ ฯลฯ).....
.....
7. ลักษณะของเพื่อนบ้าน เพื่อนเล่นของเด็ก.....
.....
8. ความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว.....
.....
9. คำแนะนำที่ผู้ปกครองเสนอแนะต่อสถาบันการศึกษา.....
.....

สังคมมิติ (Sociometry)

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....

ผู้เลือก

สถานการณ์ : สมมุตินักเรียนได้บัตรเที่ยวสวนสนุกฟรี 3 ใบ นักเรียนจะชวนใครไปกับตนเอง ให้เลือกเพื่อนในห้องเรียนเดียวกัน

อันดับที่ 1 คือ.....

อันดับที่ 2 คือ.....

แบบวัดอัตมโนทัศน์

คำสั่ง โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้ แล้วระบุข้อความนั้น ๆ เป็นจริงมากน้อยเพียงใด สำหรับตัวท่าน โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

จริงที่สุด	หมายความว่า	เมื่อท่านคิดว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
ส่วนใหญ่จริง	หมายความว่า	เมื่อท่านคิดว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเป็นส่วนใหญ่
จริงบ้างไม่จริงบ้าง	หมายความว่า	เมื่อท่านคิดว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงร้อยละ 50 หรือเพียงครึ่งหนึ่ง
ส่วนใหญ่ไม่ค่อยจริง	หมายความว่า	เมื่อท่านคิดว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเพียงเล็กน้อย
ไม่จริงเลย	หมายความว่า	เมื่อท่านคิดว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านเลย

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....อายุ.....ปี

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ส่วนใหญ่ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	ฉันเป็นคนร่าเริง					
2	ฉันสามารถควบคุมตนเองได้					
3	ฉันเป็นคนใจเย็น					
4	ไม่ค่อยมีใครชอบฉัน					
5	ไม่ค่อยมีใครรู้จักฉัน					
6	จิตใจของฉันไม่ค่อยสงบ					
7	ฉันรู้สึกพอใจในตัวเอง					
8	ฉันเป็นคนฉลาด					
9	ฉันเป็นคนสุภาพ					
10	ฉันไม่อยากเป็นอย่างที่ฉันเป็นในปัจจุบัน					
11	ฉันรู้สึกเกลียดตัวเอง					
12	ฉันอยากเป็นคนที่ไม่ยอมแพ้อะไรง่าย ๆ					
13	ฉันสามารถดูแลตนเองได้					
14	ฉันสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ของตัวเองได้					
15	ฉันยอมรับคำติชมได้โดยไม่รู้สึกโกรธ					
16	ฉันเปลี่ยนใจบ่อย ๆ					
17	ฉันไม่ค่อยคิดก่อนทำ					
18	เวลาฉันมีปัญหา ฉันจะไม่หาทางแก้ปัญหานั้น					
19	บางครั้งฉันก็ไม่พูดความจริง					
20	บางครั้งฉันก็คิดแต่เรื่องที่เลวร้าย					
21	ฉันโกรธบ้างเป็นบางครั้ง					
22	เมื่อฉันไม่สบายใจ ฉันหงุดหงิด					
23	ฉันไม่ชอบทุก ๆ คนที่ฉันรู้จัก					
24	ฉันเคยนินทาคนอื่นบ้างเป็นบางครั้ง					
25	บางครั้งฉันรู้สึกว่าเรื่องตลกขบขันเป็นเรื่องไร้สาระ					
26	บางครั้งฉันก็อยากสาบถสาบาน					
27	ไม่ว่าจะแข่งขันอะไรกับใครฉันก็อยากชนะมากกว่าแพ้					
28	บางครั้งฉันก็ผัดวันประกันพรุ่ง					

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ส่วนใหญ่ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	เมื่อฉันมีปัญหา ครอบครัวของฉันก็พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือ					
2	ฉันเป็นคนสำคัญคนหนึ่งของครอบครัวของฉัน					
3	ครอบครัวของฉัน เป็นครอบครัวที่มีความสุข					
4	คนในครอบครัวของฉัน ไม่รักกัน					
5	สมาชิกในครอบครัว ไม่เชื่อถือในตัวฉัน					
6	ฉันรู้สึกว่า สมาชิกในครอบครัวไม่ไว้วางใจฉัน					
7	ฉันพอใจที่สมาชิกในครอบครัวของฉันรักใคร่ผูกพัน และเอื้ออาทรกัน					
8	ฉันดูแลเอาใจใส่พ่อแม่ของฉันเท่าที่ฉันจะทำได้					
9	ฉันพยายามเข้าใจคนในครอบครัวของฉันเท่าที่ฉันทำได้					
10	ฉันรู้สึกไม่สบายใจ เมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวตักเตือน					
11	ฉันควรจะไว้วางใจสมาชิกในครอบครัวของฉันให้มากกว่านี้					
12	ฉันควรรักครอบครัวของฉันให้มากกว่านี้					
13	ฉันพยายามให้ความยุติธรรมกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว					
14	ฉันสนใจ เอาใจใส่ สมาชิกในครอบครัวของฉัน					
15	ฉันช่วยทำงานบ้าน					
16	ฉันไม่ค่อยลงรอยกับสมาชิกในครอบครัว					
17	ฉันพร้อมที่จะทำตามคำสั่งของพ่อแม่ แม้ว่าไม่อยากทำก็ตาม					
18	ฉันไม่ได้ประพฤติตัวตามที่ครอบครัวของฉันต้องการ					

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	ส่วนใหญ่ไม่จริง	ไม่จริงเลย
1	ฉันเป็นคนที่มีไมตรีจิต มีน้ำใจ					
2	เพื่อน ๆ ผู้หญิงนิยมชมชอบฉัน					
3	เพื่อน ๆ ผู้ชายนิยมชมชอบฉัน					
4	ฉันรู้สึกไม่พอใจทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้					
5	ฉันไม่สนใจเรื่องราวของคนอื่น					
6	ฉันเข้ากับคนอื่นได้ยาก					
7	ฉันเป็นที่รู้จักในวงสังคม					
8	ฉันพร้อมที่จะให้บริการคนอื่น แต่ก็ต้องไม่มากเกินไป					
9	ฉันพอใจที่สามารถให้ความช่วยเหลือผู้อื่น					
10	ฉันควรจะสุภาพกับคนอื่นให้มากขึ้น					
11	ฉันเก่งในการเข้าสังคม					
12	ฉันควรจะเป็นมิตรกับคนอื่นให้มากขึ้น					
13	ฉันพยายามที่จะเข้าใจความคิดความรู้สึกของผู้อื่น					
14	ทุกคนที่ฉันรู้จัก ต่างมีข้อดีของตนเอง					
15	ฉันเข้ากับคนอื่นได้ดี					
16	ฉันมีความรู้สึกไม่ดีกับคนบางคน					
17	ฉันไม่ยอมยกโทษให้ใครง่าย ๆ					
18	ฉันรู้สึกลำบากใจที่จะพูดกับคนแปลกหน้า					

แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อทัศนคติในการเรียน คำตอบของนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่องานวิจัยในครั้งนี้ คำตอบของนักเรียนจะถูกเก็บรักษาไว้เป็นความลับไม่นำมาเปิดเผย และแบบสอบถามนี้ไม่มีผลต่อการพิจารณาคะแนนในวิชาใด ๆ ทั้งสิ้น ขอให้นักเรียนตอบด้วยความสบายใจ คำตอบที่ตอบไม่มีข้อใดถูกหรือผิด และขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความรู้สึกและความคิดเห็นในช่องเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตัวอย่าง

ข้อ	ทัศนคติในการเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
0	คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือถูกหลอกลวงได้ง่าย.....	✓				
00	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ เนื่องจากครูสอนเร็วเกินไปจนข้าพเจ้าตามไม่ทัน.....				✓	

อธิบาย

ข้อที่ (0) เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายความว่า นักเรียนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือถูกหลอกลวงได้ง่าย

(00) ไม่เห็นด้วย หมายความว่า นักเรียนไม่เห็นด้วยว่านักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อแท้ เนื่องจากครูสอนเร็วเกินไปจนนักเรียนตามไม่ทัน

3. แบบสอบถามทั้งหมดมี 58 ข้อ ขอให้นักเรียนตอบให้ครบทุกข้อ

4. ก่อนลงมือทำแบบสอบถาม กรุณากรอกรายละเอียดบางประการของนักเรียนลงในตอนที่ 1 แล้วจึงลงมือทำในตอนที่ 2 ต่อไป

ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ

ตอนที่ 1 โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี เพศ.....
   ชั้น.....
2. ผลการสอบภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545.....

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความรู้สึกและความคิดเห็นในช่อง
เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถามทัศนคติในการเรียน

ข้อ	ทัศนคติในการเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1	การเรียนช่วยให้ตัดสินใจดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ข้าพเจ้าคิดว่าคนที่เรียนหนังสือกับคนที่ไม่ได้เรียนสามารถดำรงชีวิตเหมือนกันทุกอย่าง.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	การศึกษาช่วยพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูช่วยเหลือเด็กทุกคนเหมือนกัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	เมื่อมีงานแสดงหรือนิทรรศการทางวิชาการเพื่อนช่วยข้าพเจ้าไปด้วยเสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	การสอบเข้าเรียนต่อในระดับสูงเป็นการไม่คุ้มค่ากับการเรียเวลา เงิน.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	วิธีการสอนของครูน่าเบื่อหน่ายทำให้ข้าพเจ้าไม่อยากเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	คนที่มีการศึกษาจะสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ไม่มีการศึกษา.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าครูห่วงใยลูกศิษย์เสมอ.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	มีเหตุการณ์อื่น ๆ น่าสนุกกว่าการไปโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	เพื่อนชอบจับกลุ่มคุยในขณะเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ทัศนคติในการเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
13	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ในเรื่องการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	เพื่อนเอาเปรียบข้าพเจ้าในเรื่องการเรียน....	.....	.....	.....	.....	.....
15	คนที่เรียนหนังสือมีโอกาสหางานทำได้ง่ายกว่าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูให้กำลังใจนักเรียนที่เรียนอ่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	การเรียนหนังสือน่าเบื่อหน่าย.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	เพื่อนชมเชยเมื่อข้าพเจ้าทำงานที่ครูมอบหมายให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	ครูไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน..	.....	.....	.....	.....	.....
20	แม้ข้าพเจ้าจะไม่ชอบวิชานั้น ๆ ข้าพเจ้าก็มุมานะเรียนต่อไปเพื่อความสำเร็จในการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	ครูเป็นผู้หวังดีต่อนักเรียนอย่างแท้จริง.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	เพื่อนช่วยแนะนำสิ่งใหม่ ๆ ในเรื่องการเรียนแก่ข้าพเจ้า.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	ครูสามารถเสนอแนะและให้คำปรึกษาในเรื่องการเรียนของนักเรียนทุกคน.....	.....	.....	.....	.....	.....
24	เพื่อนของข้าพเจ้าสนใจเรื่องอื่นมากกว่าเรื่องเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
25	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูเอาความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบมาเกี่ยวข้องในการให้คะแนน.....	.....	.....	.....	.....	.....
26	การอ่านหนังสือทำให้รอบรู้มากขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
27	การศึกษาทำให้เสียเวลาและโอกาสในการทำงาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
28	ครูของข้าพเจ้าสามารถอธิบายสิ่งที่ครูสอนให้นักเรียนเข้าใจได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
29	เพื่อนชวนข้าพเจ้าไปเรียนพิเศษเป็นครั้งคราว.....	.....	.....	.....	.....	.....
30	ข้าพเจ้าคิดว่าครูให้งานนักเรียนหนักเกินไป	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ทัศนคติในการเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
31	ครูของข้าพเจ้าทำโทษนักเรียนอย่างสมเหตุสมผล.....	.....	.....	.....	.....	.....
32	ข้าพเจ้ารู้สึกอยากหนีเรียนเมื่อมีสิ่งที่ข้าพเจ้าอยากทำมากกว่า.....	.....	.....	.....	.....	.....
33	ข้าพเจ้าคิดว่าครูชอบแสดงอำนาจเหนือนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
34	การเรียนหนังสือมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
35	ข้าพเจ้าคิดว่าครูให้งานนักเรียนทำโดยที่ครูไม่ได้สอน.....	.....	.....	.....	.....	.....
36	ครูของข้าพเจ้าชอบให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนน่าสนใจ....	.....	.....	.....	.....	.....
37	เพื่อนชวนข้าพเจ้าหนีเรียนเสมอ.....					
38	สิ่งที่ข้าพเจ้าเรียนไม่มีความหมายสำหรับข้าพเจ้าเลย.....	.....	.....	.....	.....	.....
39	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคนเองได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
40	ครูมักจะอธิบายหรือตอบคำถามต่าง ๆ โดยใช้ถ้อยคำที่ข้าพเจ้าเข้าใจยาก.....	.....	.....	.....	.....	.....
41	ครูของข้าพเจ้ามีวิธีทำให้วิชาต่าง ๆ น่าสนใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
42	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าความสนุกสนานมีความสำคัญมากกว่าการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
43	แผ่นภาพหรือรูปภาพที่ครูให้ดูการยกตัวอย่างไม่น่าสนใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
44	ข้าพเจ้าอยากจะเลิกคบเพื่อนบางคนเพราะเขาไม่ตั้งใจเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
45	เพื่อนจะทบทวนบทเรียนที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจก่อนสอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
46	ข้าพเจ้าคิดว่าครูจงใจที่จะทดสอบนักเรียนในวันถัดจากคืนที่มีงานประเพณี เช่น งานวันปีใหม่ งานลอยกระทง.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ทัศนคติในการเรียน	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
47	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนมีใจคับแคบในเรื่องการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
48	การเรียนหนังสือทำให้เกิดความทุกข์ใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
49	ข้าพเจ้าเชื่อว่าครูมักจะหลีกเลี่ยงการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและเหตุการณ์ปัจจุบัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
50	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเพื่อนทำให้การเรียนของข้าพเจ้าไม่ได้ผลเท่าที่ควร.....	.....	.....	.....	.....	.....
51	สิ่งที่สอนในโรงเรียนไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาของผู้เรียนในชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
52	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าครูพูดดูถูกนักเรียนที่เรียนไม่เก่ง.....	.....	.....	.....	.....	.....
53	เวลาที่ข้าพเจ้าเรียนหนังสือไม่รู้เรื่องเพื่อนอธิบายให้ข้าพเจ้าเข้าใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
54	ความรู้ไม่ใช่สิ่งสำคัญเสมอไป ความร่ำรวยสามารถซื้อตำแหน่งการงานได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
55	ครูสอนโดยคิดถึงคะแนนมากกว่าคิดถึงจุดประสงค์ของการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
56	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าไม่ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนในเรื่องการเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
57	ข้าพเจ้าเชื่อคำกล่าวที่ว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด”.....	.....	.....	.....	.....	.....
58	ข้าพเจ้าคิดว่าการที่เพื่อนอธิบายบทเรียนเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์เลย.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบทดสอบการเติมประโยคให้สมบูรณ์

ชื่อ - นามสกุล.....

วัน/เดือน/ปี ที่ทำแบบทดสอบ.....

วัน/เดือน/ปี เกิด.....

วิธีตอบแบบทดสอบ

จงเติมประโยคหรือข้อความต่อไปนี้ให้สมบูรณ์ โดยอ่านแต่ละประโยคหรือแต่ละข้อความแล้วเติม สิ่งแรกที่ผ่านสมองของนักเรียนเพื่อให้ประโยคนั้นสมบูรณ์ โปรดทำให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าไม่ทราบว่าจะเติมอะไร ให้เขียนวงกลมล้อมหมายเลยของข้อนั้น ๆ และพยายามเติมประโยคหรือข้อความนั้นในภายหลัง

1. ฉันรู้สึกว่าคุณพ่อของฉันไม่ค่อยจะ.....
2. เมื่อเคราะห์ร้ายประดังกันเข้ามา ฉัน.....
3. สิ่งที่ฉันต้องการมากที่สุด.....
4. ถ้าฉันต้องรับผิดชอบ.....
5. สำหรับฉันอนาคตเป็นสิ่งที่.....
6. ผู้มีอำนาจเหนือฉัน.....
7. ทั้ง ๆ ที่เห็นว่ามันไร้สาระ ฉันก็ยังกลัว.....
8. ฉันรู้สึกว่าเพื่อนที่แท้จริง.....
9. เมื่อตอนที่ฉันยังเป็นเด็กอยู่.....
10. ผู้ชายในอุดมคติของฉัน.....
11. เมื่อฉันเห็นผู้ชายและผู้หญิงอยู่ด้วยกัน.....
12. ถ้าเปรียบเทียบกับครอบครัวอื่นแล้ว ครอบครัวฉัน.....
13. ผู้ที่ฉันชอบทำงานร่วมกับเขามากที่สุด คือ.....
14. คุณแม่ของฉัน.....
15. ฉันจะทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อให้ลืม.....
16. ถ้าคุณพ่อของฉันเพียงแต่.....
17. ฉันมั่นใจว่าฉันมีความสามารถที่จำ.....
18. ฉันคงมีความสุข ถ้า.....
19. ถ้าใครทำงานให้ฉัน.....
20. ฉันกำลังตั้งตาคอย.....
21. เพื่อนของฉันส่วนมากไม่ทราบว่าฉันกลัว.....
22. ครูที่โรงเรียน.....

23. ฉันไม่ชอบคนที่.....
24. ฉันจำได้เมื่อ.....
25. ฉันคิดว่าผู้ชายส่วนมาก.....
26. ความรู้สึกของฉันเกี่ยวกับชีวิตแต่งงาน.....
27. พวกที่บ้านทำกับฉันอย่างกับว่า.....
28. เพื่อนร่วมงานของฉัน คือ.....
29. คุณแก่กับฉัน.....
30. ฉันได้ทำผิดอย่างมากที่.....
31. คุณพ่อของฉัน.....
32. จุดอ่อนของฉันก็คือ.....
33. ความทะเยอทะยานในชีวิต คือ.....
34. คนที่ทำงานให้ฉัน.....
35. สักวันหนึ่งฉันคง.....
36. เมื่อฉันเห็นนายเดินมา.....
37. ฉันอยากขจัดความกลัวในเรื่อง.....
38. คนที่ฉันชอบมากที่สุด.....
39. ฉันไม่เคยมีความสุขเท่า.....
40. เมื่อฉันคิดถึงผู้ชาย.....
41. เมื่อฉันมีความรู้สึกทางเพศ.....
42. ครอบครัวส่วนมากที่ฉันรู้จัก.....
43. ฉันชอบทำงานร่วมกับคนที่.....
44. ถ้าคุณแม่ของฉันเพียงแต่.....
45. บางครั้งฉันรู้สึกละอาย.....
46. คุณพ่อของฉัน.....
47. เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นแล้วฉัน.....
48. เมื่อฉันเป็นคนออกคำสั่ง ฉัน.....
49. สิ่งที่ฉันต้องการมากที่สุดในชีวิต.....
50. อีก 10 ปี ข้างหน้าฉัน.....
51. คนที่ฉันถือว่าเหนือกว่าฉัน.....
52. บางครั้งความกลัวก็บังคับให้ฉันต้อง.....
53. เมื่อฉันไม่อยู่ เพื่อนจะ.....
54. สิ่งที่ฉันจำได้แม่นยำที่สุดในวัยเด็กของฉัน.....

55. สิ่งที่ฉันชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับบุรุษเพศ.....
56. ฉันรู้สึกว่าเรื่องเพศ.....
57. เมื่อฉันยังเป็นเด็กอยู่ บิดาของฉัน.....
58. คนที่ทำงานร่วมกับฉันโดยมาก.....
59. คุณแม่ของฉันไม่ค่อยจำ.....
60. ฉันรู้สึกว่าความผิดใหญ่หลวงที่ฉันได้.....
61. ผู้หญิงในอุดมคติของฉัน.....
62. ฉันคิดว่าผู้หญิงส่วนมาก.....
63. เมื่อฉันคิดถึงผู้หญิง.....
64. สิ่งที่ฉันชอบน้อยที่สุดเกี่ยวกับสตรีเพศ.....

.....

รายละเอียดโปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียน

โปรแกรมการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ และเริ่มต้นให้คำปรึกษา

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธภาพให้นักเรียน รู้สึกอบอุ่นใจปลอดภัย และไว้วางใจในการติดต่อสื่อสารกับผู้ให้คำปรึกษา

2. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง และบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาอย่างถูกต้อง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากัน ผู้ให้คำปรึกษากล่าวต้อนรับนักเรียน

2. ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำตนเองและให้นักเรียนแนะนำตนเองทีละคน เพื่อสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนภายในกลุ่มกับผู้ให้คำปรึกษา

3. ผู้ให้คำปรึกษาชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา และบทบาทของนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้รับคำปรึกษา

4. ผู้ให้คำปรึกษาเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาข้อสงสัย และร่วมกันสรุปสาระที่ได้จากการสนทนา เพื่อทำความเข้าใจร่วมกันภายในกลุ่ม

สรุปสาระที่ได้

สัมพันธภาพภายในกลุ่ม วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา ในการเข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษาแบบยึกบุคคล เป็นศูนย์กลาง เพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียน

การประเมินผล

การสังเกตจากท่าที การแสดงออก ความสนใจ การแสดงความคิดเห็น การซักถาม ปัญหา ความร่วมมือภายในกลุ่ม

โปรแกรมการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 2

เรื่อง ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีกับตนเอง

2. เพื่อให้นักเรียนกล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าเปิดเผยความคิด ความรู้สึกอย่างแท้จริง ของตัวเองออกมาให้กลุ่มทราบด้วยความรู้สึกปลอดภัย มีอิสระ และได้รับการยอมรับ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษากล่าวทักทายสมาชิกสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดความ อบอุ่นใจ สร้างความไว้วางใจในการรับคำปรึกษา

2. ขั้นเปลี่ยนแปลงกลุ่ม

ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนจุดประสงค์ บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา และข้อปฏิบัติร่วมกันในการเข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษา และติดตามเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว

3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาแจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น ดินสอคนละ 1 แท่ง แล้วให้นักเรียนวาดรูปต้นไม้ 1 ต้น ใช้เวลา 10 นาที เมื่อวาดเสร็จให้นักเรียนบรรยายให้คนอื่น ๆ ฟังทีละคน ว่า “ต้นไม้ที่วาดเปรียบเสมือนตนเองอย่างไร”

4. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการเข้ากลุ่มครั้งนี้ และผู้ให้คำปรึกษาสรุปเพิ่มเติมอีกครั้ง ผู้ให้คำปรึกษานัดหมายการให้คำปรึกษาครั้งต่อไป

สรุปสาระที่ได้

ความคิดที่นักเรียนมีต่อตนเอง ทั้งด้านบวกและด้านลบ

การประเมินผล

การสังเกตจากท่าที การแสดงออก ความสนใจ การแสดงคิดเห็น การซักถามปัญหา ภายร่วมมือภายในกลุ่ม

โปรแกรมการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 3-6

เรื่อง **สาเหตุและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียน**

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ระบายความรู้สึกเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียนออกมาอย่างอิสระ

2. เพื่อให้นักเรียนสามารถมีแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียนได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นเริ่มต้นการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้ให้คำปรึกษากับนักเรียนเพื่อให้เกิดความอบอุ่นใจ สร้างความไว้วางใจในการรับคำปรึกษา

2. ขั้นเปลี่ยนแปลงกลุ่ม

ผู้ให้คำปรึกษาทบทวนจุดประสงค์ บทบาทของผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา และข้อปฏิบัติร่วมกันในการเข้าร่วมกลุ่มการให้คำปรึกษา และติดตามเรื่องที่ได้สนทนาในครั้งที่แล้ว

3. ขั้นดำเนินการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนแต่ละคนสำรวจตนเองและเสนอปัญหาของตนว่า

1. อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องหนีเรียน
2. ตนคิดว่าจะแก้ไขปัญหาได้หรือไม่
3. การที่นักเรียนหนีเรียนมีผลกระทบต่อใครหรือสิ่งใดบ้างหรือไม่อย่างไร
4. ถ้าต้องการแก้ไขพฤติกรรมการหนีเรียนจะมีวิธีแก้ได้อย่างไร

สมาชิกในกลุ่มจะรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ อย่างตั้งใจ และใส่ใจและทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือโดยช่วยกันอภิปรายซักถามให้ได้รายละเอียด ปรึกษาหารือให้ข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้ให้คำปรึกษาใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการให้ คำปรึกษา ได้แก่ การเงียบ การฟัง การสังเกต การสะท้อนความรู้สึก การทำให้เกิด ความกระจ่าง การตั้งคำถาม การสะท้อนเนื้อหา การสรุป ทำให้สมาชิกได้ระบายความรู้สึกออกมาอย่างอิสระทำให้เกิดความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความกระจ่างในปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ และสามารถมองเห็นแนวทางในการปฏิบัติตนเพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียนได้อย่างเหมาะสม

หมายเหตุ : การให้คำปรึกษาแต่ละครั้งจะมีนักเรียนเสนอปัญหาครั้งละ 2 คน

3. ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

ผู้ให้คำปรึกษามอบหมายให้นักเรียนที่เสนอปัญหา นำวิธีแก้ปัญหาที่ตนได้เลือกไปปฏิบัติ แล้วกลับมารายงานผลให้กลุ่มทราบ ผู้ให้คำปรึกษานักหมายการให้คำปรึกษาในครั้งต่อไป

สรุปสาระที่ได้

สาเหตุและแนวทางในการปฏิบัติเพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียน

การประเมินผล

การสังเกตจากท่าที การแสดงออก ความสนใจ การแสดงความคิดเห็น การซักถาม ปัญหา ความร่วมมือภายในกลุ่ม

โปรแกรมการให้คำปรึกษา ครั้งที่ 7

เรื่อง ยุติการให้คำปรึกษา และปัจฉิมนิเทศ

ระยะเวลา 60 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน
2. เพื่อยุติการให้คำปรึกษากลุ่ม หลังจากที่นักเรียนมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง เพื่อลดพฤติกรรมหนีเรียน

วิธีดำเนินการ

1. ผู้ให้คำปรึกษาให้นักเรียนผลัดกันเล่าถึงความดีของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนที่ตนประทับใจ เวียนจนครบทุกคน และให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายถึงประโยชน์ที่ได้จากการเข้ากลุ่ม
2. ผู้ให้คำปรึกษาสรุป และกล่าวปิด

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวหทัยกาญจน์ ผุดวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	15 กันยายน 2516
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	109/1 หมู่ 6 ตำบลนาล่าง ถนนห้วยยอด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง
พ.ศ. 2540	ค.บ. จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ